

Justitiekommitténs betänkande 2018/19:JuU10

Polisfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår tre tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om polisfrågor. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- inrättande av vissa specialenheter inom Polismyndigheten
- skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar
- en utvidgad rätt till kränkingsersättning till poliser.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbeten. Yrkandena rör bl.a. frågor om polisens organisation, arbetsuppgifter, utrustning och befogenheter, gränskontrollfrågor och internationellt polissamarbete.

I betänkandet finns 86 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och tre särskilda yttranden (C, L).

Behandlade förslag

Cirka 250 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	17
Utskottets överväganden.....	18
En mer effektiv polis.....	18
Renodling av polisens arbetsuppgifter.....	29
Fler poliser och en lokalt förankrad polis.....	35
Polisens inre organisation.....	44
Polisutbildningen och rekrytering.....	57
Kommunal polis och deltidspoliser.....	65
Polisens samarbete med Försvarmakten.....	68
Trafikpolisen.....	72
Intern tillsyn och tjänstefel.....	79
Polisens utrustning.....	83
Polisens befogenheter.....	90
Särskilt utsatta områden och gängkriminalitet m.m.....	99
Brott på internet.....	114
Ekonomisk brottslighet.....	124
Säkrare id-handlingar och pass m.m.....	130
Gränskontrollfrågor och inre gränskontroller.....	134
Europols mandat och internationellt polissamarbete.....	148
Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.....	154
Kränkingsersättning till poliser m.m.....	164
Ordningsvakter.....	169
Tiggeri och olovliga bosättningar.....	173
Skyddade personuppgifter och anonymitet.....	183
Övriga frågor som rör polisens verksamhet.....	187
Reservationer.....	197
1. En mer effektiv polis, punkt 1 (C).....	197
2. Tydligare mål, punkt 3 (M, SD, KD).....	197
3. Utryckningstid, punkt 4 (M, C, KD, L).....	198
4. Svarstider, punkt 5 (M).....	199
5. Forskning och kompetensutveckling, punkt 6 (V).....	199
6. Forskning och kompetensutveckling, punkt 6 (KD).....	200
7. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (M).....	201
8. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (SD).....	201
9. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (L).....	202
10. Fler poliser, punkt 8 (SD).....	203
11. Fler civila utredare, punkt 9 (V).....	204
12. En lokalt förankrad polis, punkt 10 (M, KD).....	204
13. Ett nationellt ansvar för organiserad brottslighet, punkt 11 (SD).....	205
14. Specialenheter, punkt 12 (S, V, MP).....	206
15. Seriebrottslighet, punkt 14 (M).....	206
16. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (SD).....	207
17. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (C).....	208
18. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (KD).....	209
19. Djurskyddspolis, punkt 16 (SD).....	210
20. Skyddet för jägare och djurhållare, punkt 17 (SD).....	211
21. Skyddet för jägare och djurhållare, punkt 17 (KD).....	212

22. Polisutbildningen, punkt 18 (M).....	213
23. Polisutbildningen, punkt 18 (SD)	214
24. Polisutbildningen, punkt 18 (V)	215
25. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (M).....	215
26. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (SD)	216
27. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (V).....	217
28. Karriärvägar inom polisen, punkt 20 (SD)	218
29. Karriärvägar inom polisen, punkt 20 (L)	218
30. Deltidspoliser, punkt 22 (M, KD).....	219
31. Polisens samarbete med Försvarmakten, punkt 23 (M)	220
32. Polisens samarbete med Försvarmakten, punkt 23 (SD).....	220
33. Polisens samarbete med Försvarmakten, punkt 23 (KD)	221
34. Trafikpolisens organisation, punkt 24 (M)	222
35. Trafikpolisens organisation, punkt 24 (KD)	223
36. Övriga trafikfrågor, punkt 25 (KD)	223
37. Intern tillsyn och tjänstefel, punkt 26 (SD).....	224
38. Polisens utrustning, punkt 27 (SD).....	225
39. Polisens utrustning, punkt 27 (KD)	226
40. Ett utrustningslyft, punkt 28 (M, KD)	227
41. Polisens befogenheter, punkt 29 (M).....	228
42. Polisens befogenheter, punkt 29 (SD)	229
43. Brottsprovokation, punkt 30 (SD)	230
44. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 31 (M, C, KD, L)	231
45. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 31 (SD)	232
46. Brottsförebyggande arbete i utsatta områden, punkt 32 (SD).....	233
47. Brottbekämpande samarbete med bl.a. kommuner, punkt 33 (M, C, KD, L).....	233
48. Belöningsystem och tipspengar, punkt 34 (M)	235
49. Zonförbud och visitationszoner, punkt 35 (M).....	235
50. Brott på internet, punkt 36 (V)	236
51. Brott på internet, punkt 36 (KD).....	238
52. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (SD)	239
53. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (V)	239
54. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (KD)	240
55. Färre godkända id-handlingar, punkt 38 (S, V, MP)	241
56. Skärpta åtgärder mot missbruk av pass, punkt 39 (M)	241
57. Registrering av kontantkort till mobiltelefoner, punkt 40 (SD).....	242
58. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (M, KD)	243
59. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (SD)	244
60. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (L).....	245
61. En gemensam nordisk gränskontroll, punkt 42 (M)	245
62. Frontex, punkt 44 (V)	246
63. Frontex, punkt 44 (L)	247
64. Biometriskt kännetecken, punkt 45 (M).....	248
65. Id-kontroller, punkt 46 (SD)	248
66. Inre utlänningskontroller, punkt 47 (M, SD, KD)	249
67. Europols mandat, punkt 48 (M).....	250
68. Europols mandat, punkt 48 (L).....	251
69. Internationellt polissamarbete, punkt 49 (KD)	252
70. Internationellt polissamarbete, punkt 49 (L).....	253
71. Tullverkets brottbekämpande verksamhet, punkt 50 (M)	253

72. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, punkt 50 (SD).....	254
73. Kränkingsersättning till poliser, punkt 52 (S, C, V, MP).....	255
74. Straffbelägga att störa polisens arbete, punkt 53 (SD).....	255
75. Ordningsvaktens befogenheter, punkt 54 (M).....	256
76. Ordningsvaktens befogenheter, punkt 54 (SD).....	257
77. Ett nationellt förbud mot tiggeri, punkt 57 (M, SD).....	258
78. Lokala ordningsföreskrifter, punkt 58 (KD).....	259
79. Olovliga bosättningar, punkt 59 (SD).....	260
80. Olovliga bosättningar, punkt 59 (KD).....	261
81. Skyddade personuppgifter, punkt 60 (SD).....	261
82. Anonymitet i rapporter, punkt 61 (SD).....	262
83. Polisvittnen, punkt 63 (V).....	262
84. Förmedling av målsägandebiträde, punkt 64 (V).....	263
85. Demonstrationstillstånd, punkt 68 (C).....	264
86. Falsa uppgifter i polisförhör, punkt 69 (M).....	264
Särskilda yttranden.....	266
1. En mer effektiv polis, punkt 1 (C).....	266
2. Ökade möjligheter för allmänheten att följa polisens resultat, punkt 2 (L).....	266
3. Deltidspoliser, punkt 22 (C, L).....	266
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	267
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19.....	267

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. En mer effektiv polis

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD) yrkande 2,

2018/19:960 av Margareta Cederfelt (M) och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (C)

2. Ökade möjligheter för allmänheten att följa polisens resultat

Riksdagen avslår motion

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1.

3. Tydligare mål

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 2 (M, SD, KD)

4. Utryckningstid

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2650 av Saila Quicklund (M) och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 24.

Reservation 3 (M, C, KD, L)

5. Svarstider

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14.

Reservation 4 (M)

6. Forskning och kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 7 och

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 5 (V)

Reservation 6 (KD)

7. Renodling av polisens arbetsuppgifter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:354 av Markus Wiechel (SD),
 2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 2,
 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–7 och
 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (L)

8. Fler poliser

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 och

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9.

Reservation 10 (SD)

9. Fler civila utredare

Riksdagen avslår motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 11 (V)

10. En lokalt förankrad polis

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD) yrkande 1,

2018/19:942 av Edward Riedl (M),

2018/19:1026 av John Widegren (M),

2018/19:1078 av Olle Thorell m.fl. (S),

2018/19:1258 av Runar Filper (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2162 av Saila Quicklund (M),

2018/19:2487 av Per Åsling (C) yrkande 3,

2018/19:2855 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 12 (M, KD)

11. Ett nationellt ansvar för organiserad brottslighet

Riksdagen avslår motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 13 (SD)

12. Specialenheter

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att inrätta vissa specialenheter inom Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkandena 26 och 45,

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19 och
avslår motion

2018/19:2569 av Ida Drougge (M).

Reservation 14 (S, V, MP)

13. It-forensiska tjänster

Riksdagen avslår motion

2018/19:1936 av Pål Jonson (M).

14. Seriebrottslighet

Riksdagen avslår motion

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 15 (M)

15. Prioritering av olika slags brott

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:526 av Gulan Avci (L),

2018/19:845 av Betty Malmberg (M),

2018/19:884 av Edward Riedl (M),

2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP) yrkande 2,

2018/19:2082 av Jennie Nilsson (S),

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 49,

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 3 och

2018/19:2843 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (C)

Reservation 18 (KD)

16. Djurskyddspolis

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD)
yrkandena 2 och 3,

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 12 och

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 19 (SD)

17. Skyddet för jägare och djurhållare

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:254 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2–4,
2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5 och
2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (KD)

18. Polisutbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 6,
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4,
2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M)
yrkande 1,
2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 3,
2018/19:1559 av Lotta Olsson (M) och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 7–9.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (SD)

Reservation 24 (V)

19. Rekryteringen av nya poliser

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,
2018/19:499 av Roger Haddad (L),
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 5,
2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 25 (M)

Reservation 26 (SD)

Reservation 27 (V)

20. Karriärvägar inom polisen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10,
2018/19:1421 av Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus (båda M) och
2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (L)

21. Kommunal polis

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:325 av Michael Anefur (KD) och
2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 4.

22. Deltidspoliser

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 22 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 30 (M, KD)

23. Polisens samarbete med Försvarsmakten

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 26,

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 31 (M)

Reservation 32 (SD)

Reservation 33 (KD)

24. Trafikpolisens organisation

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:875 av Sten Bergheden (M),

2018/19:918 av Edward Riedl (M),

2018/19:1151 av Pia Nilsson (S),

2018/19:2071 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 60,

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 15 och 16 samt

2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Reservation 34 (M)

Reservation 35 (KD)

25. Övriga trafikfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:858 av Edward Riedl (M),

2018/19:890 av Edward Riedl (M),

2018/19:1157 av Ingela Nylund Watz (S),

2018/19:1557 av Lotta Olsson (M),

2018/19:1937 av Pål Jonson (M) och

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 16.

Reservation 36 (KD)

26. Intern tillsyn och tjänstefel

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2018/19:363 av Markus Wiechel (SD) och

2018/19:2386 av Niels Paarup-Petersen (C).

Reservation 37 (SD)

27. Polisens utrustning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:47 av Richard Jomshof (SD),

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 13 och 30,

2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:1536 av Lotta Olsson (M),

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 6 samt

2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1.

Reservation 38 (SD)

Reservation 39 (KD)

28. Ett utrustningslyft

Riksdagen avslår motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 23.

Reservation 40 (M, KD)

29. Polisens befogenheter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 16, 19 och 20,

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2018/19:269 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1,

2018/19:976 av Erik Ottoson (M) och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 41 (M)

Reservation 42 (SD)

30. Brottsprovokation

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21,

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19,

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 3,

2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1 och

2018/19:882 av Anders Hansson (M).

Reservation 43 (SD)

31. Åtgärder i särskilt utsatta områden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 14–16,

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 6 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 35.

Reservation 44 (M, C, KD, L)

Reservation 45 (SD)

32. Brottsförebyggande arbete i utsatta områden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 25,

2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–4,

2018/19:659 av Rasmus Ling (MP) och

2018/19:1188 av Lawen Redar (S).

Reservation 46 (SD)

33. Brottsbekämpande samarbete med bl.a. kommuner

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 10 och 11,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 7 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 22 och 23.

Reservation 47 (M, C, KD, L)

34. Belöningsystem och tipspengar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 1 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 9.

Reservation 48 (M)

35. Zonförbud och visitationszoner

Riksdagen avslår motion

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 6 och 7.

Reservation 49 (M)

36. Brott på internet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:210 av Johnny Skalin (SD),

2018/19:486 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–3,

2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2,

2018/19:1631 av Lotta Olsson (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 3,

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2018/19:2689 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 50 (V)

Reservation 51 (KD)

37. Ekonomisk brottslighet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3,

2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),
 2018/19:981 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 14,
 2018/19:1433 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 4 och
 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 61.

Reservation 52 (SD)

Reservation 53 (V)

Reservation 54 (KD)

38. Färre godkända id-handlingar

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 52.

Reservation 55 (S, V, MP)

39. Skärpta åtgärder mot missbruk av pass

Riksdagen avslår motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Reservation 56 (M)

40. Registrering av kontantkort till mobiltelefoner

Riksdagen avslår motion

2018/19:3 av Robert Stenkvist (SD).

Reservation 57 (SD)

41. Yttre och inre gränskontroll

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12,

2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C),

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 3,

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 9 och 59,

2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 46 samt

2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 58 (M, KD)

Reservation 59 (SD)

Reservation 60 (L)

42. En gemensam nordisk gränskontroll

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 och

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 56.

Reservation 61 (M)

43. Samlokalisering av polisstationer i gränsområden

Riksdagen avslår motion
2018/19:1934 av Pål Jonson (M).

44. Frontex

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 28–30 och
2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13.

Reservation 62 (V)

Reservation 63 (L)

45. Biometriska kännetecken

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 och
2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 61 och 62.

Reservation 64 (M)

46. Id-kontroller

Riksdagen avslår motion
2018/19:2986 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 65 (SD)

47. Inre utlänningskontroller

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:2768 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 17,
2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 27 och 28 samt
2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5.

Reservation 66 (M, SD, KD)

48. Europols mandat

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16,
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1–3 och
2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 60.

Reservation 67 (M)

Reservation 68 (L)

49. Internationellt polissamarbete

Riksdagen avslår motionerna
2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11,
2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 3,
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och
2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 1.

Reservation 69 (KD)

Reservation 70 (L)

50. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 13 och 17,

2018/19:368 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,

2018/19:917 av Anders Hansson (M),

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2,

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5 och

2018/19:2929 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6.

Reservation 71 (M)

Reservation 72 (SD)

51. Tull- och kustbevakningsutbildningen

Riksdagen avslår motion

2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 2.

52. Kränkingsersättning till poliser

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en utvidgad rätt till kränkingsersättning till poliser och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 33,

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 18.

Reservation 73 (S, C, V, MP)

53. Straffbelägga att störa polisens arbete

Riksdagen avslår motion

2018/19:732 av Adam Marttinen m.fl. (SD).

Reservation 74 (SD)

54. Ordningsvaktens befogenheter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3,

2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 2 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 75 (M)

Reservation 76 (SD)

55. Auktoriserade bevakningsföretag

Riksdagen avslår motion

2018/19:1319 av Mattias Ottosson m.fl. (S).

56. Kränkingsersättning till ordningsvakter

Riksdagen avslår motion

2018/19:2075 av Cecilie Tenfjord Toftby (M).

57. Ett nationellt förbud mot tiggeri

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19,

2018/19:883 av Edward Riedl (M),

2018/19:1890 av Lars Beckman (M),

2018/19:2638 av Ellen Juntti (M) och

2018/19:2866 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 77 (M, SD)

58. Lokala ordningsföreskrifter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50 och

2018/19:2970 av Christian Carlsson (KD).

Reservation 78 (KD)

59. Olovliga bosättningar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20,

2018/19:934 av Margareta Cederfelt (M),

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 79 (SD)

Reservation 80 (KD)

60. Skyddade personuppgifter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 31 och

2018/19:1630 av Lotta Olsson (M).

Reservation 81 (SD)

61. Anonymitet i rapporter

Riksdagen avslår motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 32.

Reservation 82 (SD)

62. En utmärkelse för extraordinära insatser inom polisen

Riksdagen avslår motion

2018/19:275 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

63. Polisvittnen

Riksdagen avslår motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 83 (V)

64. Förmedling av målsägandebiträde

Riksdagen avslår motion

2018/19:759 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4.

*Reservation 84 (V)***65. Avgifter till teleoperatörer**

Riksdagen avslår motion

2018/19:873 av Anders Hansson (M).

66. Registerkontroller av låsmeder

Riksdagen avslår motion

2018/19:985 av Lars Püss och Åsa Coenraads (båda M).

67. Intäkter från stöldgodsförsäljning

Riksdagen avslår motion

2018/19:1872 av Cecilia Widegren (M).

68. Demonstrationstillstånd

Riksdagen avslår motion

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 30.

*Reservation 85 (C)***69. Falska uppgifter i polisförhör**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 86 (M)

Stockholm den 11 april 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Rasmus Ling (MP), Josefijn Malmqvist (M), Jonny Cato Hansson (C), Robert Halef (KD) och Jennie Åfeldt (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ca 250 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Yrkandena rör bl.a. olika frågor om polisens organisation och arbete.

Yrkandena finns i bilagan.

Betänkandet har disponerats på följande sätt. Först behandlas polisorganisationen, bl.a. polisens effektivitet, organisatoriska frågor och polisutbildningen. Därefter behandlas frågor som närmare rör polisens arbete, bl.a. polisens utrustning och befogenheter, arbetet i särskilt utsatta områden, gränskontrollfrågor och internationellt polissamarbete.

Utskottets överväganden

En mer effektiv polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om polisorganisationens effektivitet. Yrkandena handlar bl.a. om polisens resultat, tydliga och mätbara mål, uttryckningstider och svarstider.

Jämför reservation 1 (C), 2 (M, SD, KD), 3 (M, C, KD, L), 4 (M), 5 (V) och 6 (KD) samt särskilt yttrande 1 (C) och 2 (L).

Motionerna

I motion 2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD) anförs i yrkande 2 att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att utreda om Polismyndighetens samlade byråkrati kan minskas och organisationen göras mer effektiv.

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 anförs att polisverksamheten bör utgå från kvalitativt arbete i stället för en kvantitativ målsättning där det är viktigare att fokusera på brott som genererar mätbara resultat. Motionärerna efterfrågar en bättre mätmetod där det kvalitativa arbetet tar större plats. I partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1 begärs ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt. För att stärka allmänhetens insyn och förtroende är det enligt motionärerna avgörande att medborgarna ges förutsättningar att följa polisens resultat där de bor. I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 efterfrågas en mer effektiv polis med tydligare mål. Polisen behöver bli mer effektiv. För att säkerställa kvaliteten i polisens utredningar och att fler brott blir utredda krävs bl.a. att Polismyndigheten har tydliga och mätbara mål för sin verksamhet och att målen följs upp.

Johan Hedin m.fl. (C) begär i kommittémotion 2018/19:2861 yrkande 1 åtgärder för en mer effektiv poliskår med bättre arbetsvillkor och starkare lokal koppling. Exempel på sådana åtgärder är, enligt förebild från New York-polisen, aktuell och korrekt insamling, effektiv teknik, flexibelt och snabbt utnyttjande av resurser och kontinuerlig resultatuppföljning. Det rör sig bl.a. om tydliga och mätbara mål, ett bra ledarskap och om rimlig uttryckningstid. I samma motion yrkande 2 begärs en stärkt rättskedja med fler lagförda brott. Motionärerna påtalar att för att fler brott ska kunna leda till åtal måste resurser och effektivitet ses över i hela rättskedjan. Även i motion 2018/19:960 av Margareta Cederfelt (M) framhålls vikten av en förstärkt och mer effektiv polis.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 begär motionärerna att det ska säkerställas att polisen har acceptabla svarstider när allmänheten söker kontakt. Alltför ofta går det lång tid innan allmänheten får ett svar när den kontaktar polisen. Åtgärder behöver vidtas för att säkerställa att det går att nå Polismyndigheten inom rimlig tid även vid icke akuta ärenden. I motion 2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 anförs att polisen efter genomförd kvalitetsprövning ska kunna leva upp till en kontaktgaranti. Inom en viss rimlig tid bör man enligt motionären kunna få kontakt med polisen oavsett var någonstans i Sverige man bor. De som svarar bör också ha kännedom om lokala förhållanden så långt som möjligt.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 24 begärs att det ska införas en garanterad uttryckningstid vid allvarliga brott för att förbättra polisens effektivitet. Även i motion 2018/19:2650 av Saila Quicklund (M) begärs en översyn av möjligheten till tidssatta krav för polisiär uttryckning vid allvarliga brott.

I kommittémotion 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 framhålls behovet av kompetensutveckling inom polisen. I yrkande 3 begärs att ett nytt organ inom polisen inrättas, Polisens forskningsinstitut. Motionärerna anför att polismnära forskning är avgörande för att mäta effekten av olika polisiära taktiker och tillvägagångssätt och för att utveckla arbetsmetoder. För att utveckla svensk polis anser motionärerna att det behövs mer kompetensutveckling och mer forskning på hur polisens arbete kan förbättras.

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) begär i kommittémotion 2018/19:692 yrkande 7 ett tillkännagivande om att regeringen ska ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda. Motionärerna anför att mångfaldsarbete inte får stanna vid rekryteringsprocesser utan även bör inbegripa en fördjupad kunskapsnivå om livsvillkor i andra grupper av människor än den normerande. En generell och långsiktig kompetenshöjning behövs därför.

Bakgrund

Polisens uppdrag och mål framgår bl.a. av Polismyndighetens instruktion, polislagen, polisförordningen, budgetpropositionen och myndighetens regleringsbrev. Enligt regleringsbrevet ska Polismyndigheten ha som mål att brottsligheten ska minska och människors trygghet öka. Genom att fullgöra sina uppgifter ska Polismyndigheten bidra till en sådan utveckling i hela landet. Polismyndigheten ska ha allmänhetens förtroende och bidra till ett högt förtroende för rättsväsendet som helhet. Av 2 § polislagen framgår att till Polismyndighetens uppgifter hör att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten och ingripa när

störningar har inträffat, utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal och lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp.

Den 1 januari 2015 ombildades polisen till en sammanhållen myndighet, Polismyndigheten. Regeringen gav i april 2014 Statskontoret i uppdrag att utvärdera ombildningen av polisen (Ju2014/2492/PO). Utvärderingen skulle omfatta en bedömning av i vilken utsträckning ombildningen har skapat bättre förutsättningar för ett förbättrat verksamhetsresultat och en högre kvalitet i polisens arbete. Den första delrapporten av uppdraget redovisades till regeringen den 23 september 2016 och den andra delrapporten den 28 september 2017. Slutredovisningen lämnades i september 2018.

Av slutrapporten (Ombildningen till en sammanhållen polismyndighet – Slutrapport, 2018:18) framgår att Statskontorets sammanfattande slutsatser är bl.a. följande (s. 7 f.):

Statskontoret bedömer att ombildningen har skapat bättre förutsättningar för polisen att bedriva sin verksamhet. De hinder för en effektivare verksamhet som Polisorganisationskommittén pekade på inför reformen har i stor utsträckning undanröjts. Den sammanhållna myndigheten är mer enhetlig, och ombildningen har förbättrat informationsutbytet och samverkan inom polisen. Den samlade organisationen gör det även lättare att använda resurserna på ett flexibelt sätt. Den operativa ledningen har blivit tydligare, bland annat genom att polisen har inrättat regionledningscentraler och en nationell operativ avdelning. Sammantaget innebär detta att Polisen till stora delar har uppnått de mål som syftade till att förbättra förutsättningarna för myndighetens verksamhet.

Även om ombildningen har skapat bättre förutsättningar för polisens verksamhet, är inte målsättningarna om bättre verksamhetsresultat och högre kvalitet i polisens arbete uppnådda. Polisens förmåga att ingripa mot brott vid de allvarligaste händelserna har visserligen stärkts, men för övriga brott är förmågan oförändrad. Polisens tillgänglighet och kontakterna med medborgarna har inte heller förbättrats på något entydigt sätt. Vi konstaterar också att utredningsverksamhetens resultat har fortsatt att försämrats även efter ombildningen.

Det finns flera skäl till varför målen med reformen inte har uppfyllts. Ett skäl är att det kan vara för tidigt att se effekterna av åtgärder som polisen nyligen har genomfört. I andra fall är åtgärderna ännu inte helt genomförda. Exempel på sådana åtgärder är att införa områdespoliser samt förstärka jourverksamheten och samordningen av ärenden.

I rapporten lyfter vi fram tre huvudsakliga förklaringar till varför alla åtgärder inte har blivit genomförda på det sätt som regeringen avsåg med reformen:

- Polismyndigheten utnyttjar inte fullt ut de fördelar en samlad organisation ger för att styra verksamheten.
- Det har inte funnits tillräckligt med resurser för att infria flera av målen. Ombildningen har ännu inte frigjort resurser i den omfattning som Genomförandekommittén förväntade sig.
- Omorganiseringen har i delar varit svårare att genomföra än beräknat.

Polisen har bildat nationella gemensamma avdelningar och mer kraftfulla ledningsfunktioner, vilket har förbättrat förutsättningarna för att styra myndigheten. Men Statskontoret bedömer att polisen inte har utnyttjat de förbättrade styringsmöjligheterna fullt ut. [...]

Statskontorets slutsats är att den tillgängliga personalen inte har varit tillräcklig för att bemanna den nya organisationen. Detta märks särskilt på den lokala nivån, där både polisanställda och kommunala företrädare i många fall upplever att tillgängligheten har försämrats sedan ombildningen.

Reformens ambition är att höja förmågan och kvaliteten i arbetet inom hela organisationen, särskilt inom polisens kärnverksamhet. Men vare sig Genomförandekommittén eller Polismyndigheten gjorde någon samlad analys av vilka resurser som skulle krävas för att infria ambitionerna. Vi konstaterar också att Polismyndigheten inte har kunnat genomföra de besparingar och effektiviseringar som är nödvändiga för att kunna bemanna den nya organisationen fullt ut.

Statskontoret konstaterar i de två tidigare delrapporterna att omorganiseringen i vissa avseenden verkar ha varit svårare och tagit längre tid att genomföra än väntat. En sannolik orsak till detta är att det finns både chefer och medarbetare som har ett svagt förtroende för omorganiseringen. Även ombildningen av Polisens stödfunktioner till nationella gemensamma avdelningar har tagit längre tid än förutsett, vilket har påverkat omorganiseringen negativt.

Statskontoret lämnar i sin slutrapport sju rekommendationer för att nå målen för reformen:

- stärk förmågan till strategisk planering och styrning
- stärk genomslaget för styrningen
- utveckla uppföljningen så att den stöder verksamhetens behov
- var uthållig i att stärka det lokala polisarbetet
- fortsätt att analysera vad som ska vara enhetligt i organisationen
- utveckla de nationella gemensamma avdelningarna
- undvik att it-systemen blir en flaskhals.

I sitt regleringsbrev till Polismyndigheten för budgetåret 2019 ger regeringen polisen i uppdrag att varje månad redovisa en uppföljning av ekonomi, verksamhet, personal och statistik avseende utredningsverksamheten och skjutningar samt en uppskattning av antal fall av dödligt våld. Polismyndigheten ska enligt uppdraget också följa upp och kvartalsvis redovisa ett antal polisiärt relevanta indikatorer som tillsammans ger en bild av situationen i utsatta områden. En uppföljning med en fördjupad analys för samtliga nämnda statistikdelar ska lämnas senast den 30 september 2019 och avse perioden januari t.o.m. juni 2019.

I regleringsbrevet påminner regeringen även om det pågående uppdraget om prognos- och analysarbetet inom rättsväsendet. Med stöd av Brottsförebyggande rådet (Brå) ska Polismyndigheten i samverkan med Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården samordna och utveckla prognos- och analysarbetet för att förbättra myndigheternas möjligheter att bedöma framtida den verksamhetsvolymen. Brås bidrag ska syfta till att analyserna genomgående håller hög kvalitet. Utgångspunkten är att prognoserna ska ge en gemensam och rättvisande bild av flödet i alla brottmålsprocessens centrala delar. Myndigheterna ska lämna en gemensam redovisning i samband med de budgetunderlag som lämnas 2019.

Redovisningen ska innehålla en analys av de prognoser som lämnats tidigare i förhållande till det faktiska utfallet.

I polisens årsredovisning för 2018 anförs bl.a. följande om styrning och uppföljning (s. 86):

Polismyndigheten fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att redogöra för åtgärder som vidtagits för att säkerställa en ändamålsenlig styrning och uppföljning. Under året bedrevs ett omfattande arbete på området. [...] För att utveckla styrningen inom myndigheten påbörjades projektet Utveckling av polisens verksamhetsstyrning. Projektet inleddes i augusti 2018 och bedrivs i bred delaktighet tillsammans med myndighetens polisregioner och nationella avdelningar i syfte att nå en hög involvering samt bred förankring. I tre delprojekt lyfts frågorna om styrmodell (processstyrning och verksamhetsstyrning), enhetlighet och en ändamålsenlig uppföljning. Polisens Strategi 2024 är en utgångspunkt för projektets arbete. Projektets syfte är att utreda och presentera förslag till hur polisens verksamhetsstyrning kan förtydligas och förenklas. Målsättningen med uppdraget är att utveckla och anpassa, samt ge en ökad förståelse för, styrningen och uppföljningen av polisens verksamhet på nationell nivå. [...] Projektet ska slutredovisas i december 2019. Under 2019 kommer en förstudie att inledas för att utreda förutsättningarna för ett nytt myndighetsgemensamt administrativt it-stöd för planering och uppföljning, som kan användas av regioner och avdelningar.

I det ändrade regleringsbrevet för 2019 anför regeringen att Polismyndigheten ska redovisa vilket arbete som bedrivs för att förstärka den brottsutredande förmågan och öka uppkläringen av brott samt göra en bedömning av om vidtagna åtgärder har fått önskade effekter.

Av polisens årsredovisning 2018 framgår att det strategiska initiativ som polisen har formulerat i syfte att nå de långsiktiga målen i fråga om utredningsresultaten är följande (s. 7):

Utredningsresultaten ska förbättras. Polismyndighetens arbete med att på kort och lång sikt utveckla utredningsverksamheten fortsätter med fokus på att utveckla och etablera en enhetlig, effektiv och rättssäker utredningsprocess. En betydande del av utredningsverksamheten ska bedrivas lokalt, i nära anslutning till att brotten begås och i närhet till brottsplatsen. Polisens nationella utredningsdirektiv (PNU) ska tillämpas. Åtgärder i den initiala delen av utredningsprocessen ska utvecklas så att förutsättningarna för att utreda brott ökar. Återkoppling till brottsutsatta ska ske i utredningsprocessen, och förmågan att ge sådan återkoppling behöver förbättras genom bland annat utbildning och information. Samverkan med Åklagarmyndigheten ska bli bättre så att Polismyndighetens brottsutredningar ger åklagare ett gott stöd för att ta ställning till om åtal ska väckas. Samarbetet med Åklagarmyndigheten ska främst inriktas mot redan initierade områden som brott mot barn, brott i nära relation, hatbrott och brott kopplade till särskilt utsatta områden. I utvecklingen av utredningsverksamheten ingår bland annat områdena Mängdbrott, Brott i nära relation, Våldtäkter, Ärendesamordning och Internationella brottsnätverk.

I den sammanfattande bedömningen i fråga om utredningsresultaten anför Polismyndigheten följande (s. 42):

Resultaten visar att kvaliteten i utredningsverksamheten var fortsatt hög, men att det finns förutsättningar att öka effektiviteten. Vidare ökade brottsupplärningen, till stor del genom ökade insatser på områdena narkotika- och trafikbrott. I ett längre perspektiv ligger dock den ökade ärendeproduktionen fortsatt på en låg nivå. Sammantaget är det Polismyndighetens bedömning att utredningsresultatet förbättrades under 2018.

I resultatredovisningen anger polisen som faktorer för måluppfyllelse i fråga om tillgänglighet för medborgarna följande (s. 15):

En grundläggande förutsättning för att polisen ska kunna genomföra uppdraget med bibehållet förtroende och hög funktionalitet är att vi finns tillgängliga när vi behövs. Det kan innebära att vara nåbar i olika kanaler – via telefon, på en polisstation eller på gatan. Det kan också innebära att vara korrekt bemannade, så att polisen kan finnas på plats när så krävs under dygnets alla timmar. Det här ställer höga krav både på operativ planering och på en stringent kompetensförsörjning med god framförhållning inom myndigheten. Viktiga underlag för att kunna bedöma tillgänglighet ur olika aspekter är exempelvis analyser av arbetstidens förläggning, resursen på lokalpolisområdesnivå, mångfald i organisationen och medborgarnas upplevelser av kontakter med polisen.

Polismyndigheten anger i den sammanfattande bedömningen (s. 64) att myndighetens bedömning är att tillgängligheten, via telefon, minskade under 2018. Under 2018 var den genomsnittliga väntetiden i telefonkö till polisens kontaktcenter (PKC) över 20 minuter, vilket är en mycket kraftig ökning av svarstiden jämfört med 2017. Även väntetiden i den nationella telefonväxeln (NTV) ökade under 2018. Medborgarnas upplevelse av servicen, i synnerhet just tillgängligheten, har dock förbättrats påtagligt sedan föregående år.

I resultatredovisningen anges såvitt avser utryckningstider bl.a. följande (s. 40):

Det kan konstateras att de kortaste utryckningstiderna (ärenden med slutlig prioritet 1) fanns i kommungrupperna storstad, större stad och mindre stad/tätort. Utryckningstiderna var längre i pendlingskommunerna och som längst i landsbygdskommuner med besöksnäring. I de sistnämnda kommungrupperna fanns betydligt fler ärenden med utryckningstider runt en timme, jämfört med kommungrupperna storstad, större stad och mindre stad/tätort. Utfallet, det vill säga förhållandet mellan de olika kommungrupperna, var snarlikt för ärenden med slutlig prioritet 2. För dessa ärenden är dock utryckningstiderna generellt längre.

För närmare information om hur de faktiska utryckningstiderna sett ut under 2018 hänvisas till den tabell som återfinns på samma sida (s. 40) i resultatredovisningen.

I juli 2018 beslutades Polismyndighetens Strategi 2024, som innebär en långsiktig och strategisk inriktning av polisens verksamhet fram t.o.m.2024. Strategi 2024 har två huvudsakliga delar – både en inriktning för hur polisen bör tillföras ytterligare resurser för att bättre kunna utföra sitt uppdrag och en inriktning för hur polisen ska utveckla sina arbetsmetoder och disponera sina befintliga resurser för att få ut en så hög verksamhetsnytta som möjligt.

I Polismyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2018 fick myndigheten följande uppdrag om samlad polisforskning:

Polisverksamheten ska bygga på kunskap och beprövad erfarenhet, med forskning som en viktig komponent. I dag bedrivs forskning som kan kopplas till polisens verksamhet på flera universitet och högskolor i landet. Polismyndigheten får därför i uppdrag att vidta åtgärder för att koppla verksamheten tydligare till kunskap och beprövad erfarenhet, exempelvis genom samverkan med universitet och högskolor. Polismyndigheten uppdras också att vid behov bidra till Brottsförebyggande rådets projekt att göra en sammanställning över polisforskningen i Sverige

I fråga om samlad polisforskning anges i polisens årsredovisning för 2018 (s. 101) följande:

Arbetsgruppen för kunskaps- och evidensbaserat polisarbete fortsatte under året sitt arbete med att ta fram förslag på hur det vetenskapliga arbetet kan utvecklas inom polisen och i samarbete med universitet och högskolor. I förslagen ingår till exempel att inrätta ett kunskapscentrum, att säkerställa arbetet med uppföljning och utvärdering, och att stärka den vetenskapliga kompetensen genom att medarbetare ges möjlighet att medverka i vetenskapligt arbete inom ramen för tjänsten. Det nationella utvecklingsprojektet för det brottsförebyggande arbetet inom polisen har lämnat flera delrapporter samt förslag på utveckling av det kunskapsbaserade arbetet. Bland annat genomför man utbildning av kommunpoliser i samarbete med Malmö universitet. Arbetsgruppen har likaså lämnat förslag på förbättringar av uppföljnings- och utvärderingsarbetet. Under 2019 påbörjar projektet sitt införandearbete, som bland annat syftar till att säkerställa att polisen bedriver ett kunskapsbaserat och långsiktigt brottsförebyggande arbete. Under hösten 2018 genomfördes en inventering av Polismyndighetens samarbete med universitet, högskolor och myndigheter med forskningsverksamhet. Resultaten visar att samarbetet mellan polis och dessa är relativt omfattande och finns i nära nog alla delar av landet. Samarbetet handlar främst om kunskapsutbyte, undervisning och stöd i operativt arbete. I några få fall har Polismyndigheten uppdragit åt universitet och högskolor att genomföra analyser eller utvärderingar. Samarbetet med myndigheter som bedriver forsknings- och utredningsverksamhet är mer omfattande. Samarbetet med Brottsförebyggande rådet (Brå) är till exempel frekvent, men även med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Polismyndigheten har också bidragit till Brottsförebyggande rådets projekt att göra en sammanställning över polisforskningen i Sverige.

I en överenskommelse om sakpolitik som träffades i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna (Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna), det s.k. Januariavtalet, anges i punkt 69 under rubriken Fler poliser följande:

10 000 fler polisanställda till 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor.

Tidigare utskottsarbete

Utskottet har vid flera tillfällen under de senaste åren föreslagit tillkännagivanden till regeringen om polisens organisation i olika avseenden. Vid behandlingen av budgetbetänkandet för 2016 (bet. 2015/16:JuU1) föreslog utskottet bl.a. tillkännagivanden om krav på uppföljning av den nya

polisorganisationen, om redovisning av åtgärder för en effektivare polis, en ökad polisiär tillgänglighet och om fler poliser. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106).

Vid behandlingen av budgetbetänkandet för 2017 anförde utskottet att det mot bakgrund av fjolårets tillkännagivande om en effektivare polis inte fanns anledning att på nytt föreslå att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande i den frågan eller i frågan om en renodling av polisens uppgifter (bet. 2016/17:JuU1 s. 68). Utskottet, som utgick från att Polismyndigheten såg till att man utformade lämpliga mål för verksamheten både lokalt och nationellt, fann inte heller anledning till något initiativ i frågan om tydliga och mätbara mål för att underlätta en uppföljning av polisens verksamhet. Motioner med detta innehåll avstyrktes.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018 anförde utskottet följande (bet. 2017/18:JuU1 s. 86):

Utskottet anser i likhet med regeringen att resultatet i den brottsutredande verksamheten inte lever upp till förväntningarna, och att det är oroande att kvaliteten och produktiviteten i utredningsarbetet har försämrats. En större effektivitet i polisorganisationen är enligt utskottet av största angelägenhet. Polismyndigheten har, som regeringen framhåller, här ett särskilt ansvar för att öka effektiviteten i utredningsarbetet.

För att öka effektiviteten och uppnå en större likvärdighet över landet när det gäller arbets sätt, brottsutredningars kvalitet och utredningsresultat måste uppföljningen av polisens resultat förbättras. För detta krävs enligt utskottet att Polismyndigheten har tydliga och mätbara mål för verksamheten. Dessa mål måste också följas upp såväl internt inom myndigheten som av en extern aktör. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om tydliga och mätbara mål för polisens verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

Utskottet avstyrkte i samma betänkande motioner om en effektivare polis med hänvisning till att Polismyndigheten hade aviserat ett flertal åtgärder för att vända utvecklingen och att regeringen gett Polismyndigheten medel och ett flertal uppdrag för att stärka verksamheten. Dessutom noterade utskottet att riksdagens tidigare tillkännagivande om en effektivare polis stod som öppet (se nedan). Utskottet noterade vidare att lagstiftningsarbete pågick för att renodla polisens arbetsuppgifter. Utskottet, som i och för sig fann att forskning om olika polisiära taktiker och tillvägagångssätt var viktig, avstyrkte även ett motionsyrkande om att inrätta ett polisens forskningsinstitut.

I regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 anføres bl.a. följande när det gäller tillkännagivandet om uppföljning av den nya polisorganisationen (s. 18):

I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter står som öppen. Regeringen har noga följt Polismyndighetens arbete med att utveckla sin organisation alltsedan

den nya myndigheten bildades och på olika sätt begärt och tagit del av information. Det har dels skett genom löpande dialog dels genom skriftlig redovisning. Sedan den 1 april 2014 har Statskontoret haft i uppdrag att utvärdera ombildningen av polisen. Den 28 september 2018 lämnade Statskontoret sin slutrapport. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet. Punkten är inte slutbehandlad.

Regeringen anför i samma skrivelse följande i fråga om tillkännagivandet om en effektivare polis (s. 18):

I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg att de åtgärder som regeringen hade vidtagit var bra men inte tillräckliga för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter står som öppen. Regeringen har i en rad budgetar tillfört myndigheten mer resurser. I budgetpropositionerna för 2017 och 2018 beslutade regeringen om stora resurstillskott till Polismyndigheten i syfte att ge myndigheten förutsättningar att väsentligt öka antalet polisanställda och stärka verksamheten. Polismyndigheten fick i uppdrag att återkomma till regeringen för att redovisa hur resursförstärkningarna ska användas för att på bästa sätt stärka och utveckla polisverksamheten. Uppdraget redovisades i mars 2018. För att göra polisverksamheten mer effektiv har regeringen också genomfört en renodling av verksamheten. Vissa uppgifter, exempelvis en del transporter av frihetsberövade och en del djurärenden, har flyttats till andra myndigheter. Syftet med dessa reformer är att frigöra tid för polisens kärnverksamhet. Punkten är inte slutbehandlad.

I fråga om tillkännagivandet om tydliga och mätbara mål anför regeringen (s. 49):

I samband med ombildningen av polisen gav regeringen i regleringsbrevet för 2015 Polismyndigheten i uppdrag att utveckla den interna styrningen och uppföljningen av verksamheten. I regleringsbrevet för 2017 fick Polismyndigheten i uppdrag att vidareutveckla och konkretisera uppföljningen samt säkerställa att den implementerades i hela myndigheten. Regeringen gav dessutom Polismyndigheten den 16 februari 2017 i uppdrag att ytterligare utveckla sitt arbete med att följa upp, analysera och presentera resultatet av myndighetens samlade verksamhet och de resurser som finansierar den verksamhetsuppföljningen. Polismyndigheten har utvecklat verksamhetsuppföljningen och rapporterar regelbundet resultat och statistik till regeringen. Polismyndigheten presenterar och bedömer utredningsresultaten i förhållande till de mål som riksdag och regering har beslutat om, d.v.s. att verksamheten ska bedrivas med högt ställda krav på rättssäkerhet, kvalitet och effektivitet och att brottsuppleringen ska öka. I regleringsbrevet för 2018 begär regeringen att Polismyndigheten månatligen ska redovisa statistik för ekonomi, verksamhet, personal, uppskattningar av dödligt våld och skjutningar. Därutöver har regeringen begärt att Polismyndigheten kvartalsvis redovisar en bild av situationen i utsatta områden. Polismyndigheten ska också redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i utsatta områden och hur målen ska operationaliseras. Vidare fick Polismyndigheten i uppdrag att analysera och bedöma vilka resultat som uppnåtts genom arbetet med medborgarlöften samt redovisa detta i årsredovisningen för 2018. Årsredovisningen ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2019. Punkten är inte slutbehandlad.

I fråga om tillkännagivandet om en ökad polisiär tillgänglighet anför regeringen följande (s. 20):

Polismyndigheten har uppmärksammat att väntetiderna för att komma fram till Polismyndighetens kontaktcenter (PKC) via telefon har varit allt för långa. Myndigheten har under de senaste åren arbetat för att bättra tillgängligheten. Sedan slutet av 2016 får den som ringer 114 14 sitt ärende besvarat och behandlat i den region där brottet ägt rum. Polismyndigheten har också ökat antalet anställda i PKC-verksamheten och öppnat nya kontaktcenter. Det finns nu ett PKC i varje region. Samtidigt ska kontaktcentren ta ett större ansvar för främst mängdbrott tidigt i utredningsprocessen, i syfte att avlasta övrig utredningsverksamhet och förbättra servicen till medborgarna. En ny enhetlig grundutbildning, anpassad för det utökade uppdraget för PKC-operatörer, genomförs sedan den 1 september 2016. Den genomsnittliga tiden för att få ett samtal besvarat hos PKC minskade mellan 2016 och 2017. Utvecklingen av svarstiderna och Polismyndighetens tillgänglighet under 2018 kommer att redovisas i myndighetens årsredovisning som lämnas senast den 22 februari 2019. Utifrån den medborgarmötesstrategi som Polismyndigheten fastställde 2017 har myndigheten arbetat för att förbättra servicen mot allmänheten. Som ett led i detta arbete har myndigheten under 2017 och 2018 introducerat olika typer av e-tjänster, bl.a. för ansökan av olika tillstånd. Polismyndigheten fick, tillsammans med ett antal andra myndigheter i rättskedjan, i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att genomföra en förstudie avseende digital bevisning. Uppdraget ska redovisas senast den 22 februari 2019. Punkten är inte slutbehandlad.

I samband med utskottsbehandlingen av budgeten för 2019, varvid utskottet föreslog ett ökat anslag till Polismyndigheten jämfört med budgetpropositionen, uttalade utskottet bl.a. följande (bet. 2018/19:JuU1 s. 43 f.):

Polismyndighetens resultat måste mätas tydligare, ha konkreta mål och förbättras avsevärt. Dessutom behöver brottsofferperspektivet stärkas i myndighetens arbete. Det bör ske både genom att polisen blir bättre på att bekämpa och utreda brott och genom att den som har utsatts för brott får nödvändig information på ett enkelt och tydligt sätt. Vidare behöver åtgärder vidtas för att säkerställa att det går att nå Polismyndigheten inom rimlig tid även vid icke-akuta ärenden.

Riksdagen följer utskottets förslag (rskr. 2018/19:73).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om polisens effektivitet och också, som framgår ovan, föreslagit flera tillkännagivanden i denna och närliggande frågor till regeringen. Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning att resultaten i den brottsutredande verksamheten inte lever upp till förväntningarna och att en större effektivitet i polisorganisationen är av största angelägenhet. Vidare anser utskottet att det är oroande att utredningsresultaten under 2018 inte har förbättrats i större utsträckning än vad som är fallet. Utskottet anser också att det är viktigt att hela rättskedjan stärks för att säkerställa en högre andel lagförda brott. Utskottet noterar dock att de tidigare tillkännagivandena om en uppföljning av den nya

polisorganisationen, om en effektivare polis och om tydligare och mätbara mål inte är slutbehandlade och att Statskontorets slutrapport för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Polismyndigheten har de senaste åren, liksom i budgeten för innevarande år, också tillförts ökade resurser i syfte att kunna förbättra sina resultat. I sammanhanget konstaterar utskottet att Polismyndigheten redovisat vissa förbättrade resultat under 2018 jämfört med det föregående året. Utskottet noterar även den återrapportering som sker till regeringen i fråga om resultat och långsiktiga mål. Utskottet utgår från att regeringen följer frågan noga. Mot denna bakgrund finner utskottet i nuläget inte skäl att åter föreslå ett tillkännagivande om en mer effektiv polis, om en bättre mätmetod, om tydliga och mätbara mål för myndighetens verksamhet eller om en stärkt rättskedja med fler lagförda brott. Motionerna 2018/19:119 (SD) yrkande 2, 2018/19:132 (SD) yrkande 11, 2018/19:2868 (M) yrkande 1, 2018/19:2861 (C) yrkandena 1 och 2 och 2018/19:960 (M) avstyrks därmed. Utskottet har förståelse för förslaget i motion 2018/19:2596 (L) yrkande 1 om åtgärder för att underlätta för allmänheten att följa polisens resultat lokalt. Utskottet anser dock inte att det finns tillräckliga skäl att ställa sig bakom förslaget och föreslår att motionen avslås.

Vad gäller möjligheterna för allmänheten att komma i kontakt med polisen noterar utskottet att svarstiderna per telefon ökat det senaste året. Detta är enligt utskottet otillfredsställande. Utskottet noterar emellertid att det tidigare tillkännagivandet om att öka den polisiära tillgängligheten fortfarande behandlas och att det pågår ett aktivt arbete inom myndigheten med att korta svarstiderna. Av den anledningen avstyrks motionerna 2018/19:2868 (M) yrkande 14 och 2018/19:891 (M) yrkande 2.

Utskottet anser att polisens uttryckningstider i första hand är en fråga som Polismyndigheten själv har att hantera inom ramen för den resurstilldelning som skett. Utskottet utgår från att myndigheten aktivt arbetar med att förkorta sina uttryckningstider och avstyrker mot den bakgrunden motionerna, 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 24 och 2018/19:2650 (M).

Utskottet gör ingen annan bedömning nu än förra året i fråga om forskning om olika polisiära taktiker och tillvägagångssätt och avstyrker motion 2018/19:2453 (KD) yrkande 3 om att inrätta ett polisens forskningsinstitut. Utskottet finner inte heller att det har framkommit något som ger anledning till ett tillkännagivande om kompetensutveckling inom polisen eller om att förstärka mångfaldsarbetet. Motionerna 2018/19:2453 (KD) yrkande 2 och 2018/19:692 (V) yrkande 7 avstyrks således.

Renodling av polisens arbetsuppgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör renodlingen av polisens arbetsuppgifter. Motionerna handlar bl.a. om polisens uppgifter enligt ordningslagen, lagen om hotell- och pensionatrörelse och lagen om omhändertagande av berusade personer m.m.

Jämför reservation 7 (M), 8 (SD) och 9 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 anför motionärerna att bevakningsföretag själva skulle kunna ombesörja transporter med s.k. LOB-bussar. Om en transport av t.ex. en omhändertagen berusad person skulle kunna delegeras till ett bevakningsföretag skulle polisen kunna prioritera andra saker som är viktigare. I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om en renodling av polisens arbetsuppgifter. Motionärerna anför att poliser i Sverige ägnar en för liten del av sin arbetstid till att patrullera bland allmänheten. En orsak till detta är de bisysslor som belamrar poliserna, som civilanställda eller andra yrkesgrupper i samhället skulle kunna ta över, t.ex. tillståndsgivning för fyrverkerier och cirkustält, tillsyn av omhändertagna berusade personer, inspektion av farliga istappar, omhändertagande av hittegods och handräckningstranporter mellan ungdomshem.

Markus Wiechel (SD) yrkar i motion 2018/19:354 att lagen om hotell- och pensionatrörelse ska reformeras och anför att polisen har alldeles för mycket administrativt arbete och skulle kunna hantera viktigare ärenden om den slapp hantera den sortens tillstånd. Också i kommittémotion 2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 2 begärs att den s.k. hotellagen ska avskaffas för att polisen ska kunna ägna sig åt huvuduppgiften brottupplösning.

Jan Björklund m.fl. (L) begär i partimotion 2018/19:2596 yrkande 3 en fortsatt renodling av polisens arbetsuppgifter. I samma motion yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att handräckning vid omhändertagande av berusade personer inte ska ombesörjas av polisen. I yrkande 5 anför att uppgifter bör flyttas från polisen till kommuner eller andra myndigheter och i yrkande 6 att tillståndsplikten för danstillställning ska avskaffas. I yrkande 7 begärs ett avskaffande av polistillstånd för hotell- och pensionatsverksamhet. Motionärerna anför bl.a. att polisen måste ges förutsättningar att använda sin arbetstid så effektivt som möjligt. I dag binds tusentals polisarbetstimmar av uppgifter som borde ha utförts av andra eller som alls inte borde ha legat hos polisen. Vissa uppgifter kring handräckning har redan flyttats från polisen till andra myndigheter, vilket motionärerna anser vara positivt. Men mer behöver göras. Riksdagen gjorde redan hösten 2017 ett tillkännagivande om att den

tidigare nedlagda utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter borde återupptas senast den 1 mars 2018. Någon sådan utredning har dock inte tillsatts.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att renodla polisens arbetsuppgifter för att möjliggöra fokus på kärnuppgifterna att förebygga, förhindra och utreda brott. Motionärerna anför att polisen i dag har ett för brett ansvarsområde. Bland annat hanteringen av pass och hittegods skulle kunna utföras av andra, liksom omhändertaganden av berusade personer.

Bakgrund

Polisens huvuduppgifter är att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att bekämpa brott. Polisen har även en mängd uppgifter som i mindre utsträckning anses ha samband med dessa huvuduppgifter. Till polisens uppgifter hör således även bl.a. att pröva ansökningar om tillstånd av olika slag, att svara för tillsyn av vissa verksamheter, att utreda och ge handräckning åt andra myndigheter och att hantera förlustanmälningar och hittegodsärenden. Polisen är också landets passmyndighet som utfärdar och i förekommande fall återkallar pass.

En rad verksamheter behöver tillstånd av Polismyndigheten för att få bedrivas; exempelvis får enligt lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse en hotell- eller pensionatrörelse som är avsedd att samtidigt ta emot minst nio gäster eller som omfattar minst fem gästrum endast drivas av den som har tillstånd av Polismyndigheten. Enligt 2 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) krävs vidare tillstånd för att få anordna en offentlig danstillställning även om den inte anordnas på en offentlig plats. Ansökan om tillstånd görs hos Polismyndigheten.

I september 2017 tillsattes en utredning inom Justitiedepartementet med uppdraget att utreda kravet på tillstånd för att anordna en offentlig danstillställning (Ju 2017:O). Utredningen skulle bl.a. analysera hur Polismyndigheten tillämpar reglerna om tillstånd i dagsläget och vilka för- och nackdelar som finns med det nuvarande systemet, och därefter ta ställning till om kravet på tillstånd bör tas bort eller förändras. I direktiven anfördes vidare bl.a. följande:

Frågan om att ta bort kravet på tillstånd för danstillställningar som inte ska hållas på offentlig plats behandlades i propositionen Några frågor om ordningslagen (prop. 2003/04:174 s. 14). I propositionen anfördes att ett avskaffande av kravet på tillstånd visserligen skulle kunna leda till minskad byråkrati, men att de argument som kunde anföras mot detta, framför allt avseende ordning och säkerhet, vägde tyngre än behovet av minskad byråkrati. Regeringen föreslog därför inte några lagändringar. [...] Sedan regeringen i prop. 2003/04:174 gjorde bedömningen att tillståndskravet skulle vara kvar när tillställningen inte ska äga rum på offentlig plats har 13 år förflutit. Med hänsyn till detta och till riksdagens tillkännagivande [se nedan] finns det skäl att nu låta utreda frågan på nytt.

Det bör göras utifrån ett bredare perspektiv utan begränsning till tillställningar som inte ska äga rum på offentlig plats.

Utredaren presenterade i juni 2018 promemorian Tillstånd till offentlig danstillställning (Ds 2018:20). Utredarens förslag innebär att dagens absoluta tillståndskrav ersätts med ett tillståndskrav som är beroende av vissa riskfaktorer. Tanken med förslaget är att regelverket ska vinna större förståelse och acceptans genom att göra det tydligare varför och under vilka omständigheter dans är en tillståndspliktig verksamhet. Promemorian har remissbehandlats med sista svarsdag den 15 oktober 2018, och bereds inom Regeringskansliet.

Enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. får den som anträffas så berusad av alkoholdrycker eller annat berusningsmedel att han eller hon inte kan ta hand om sig själv eller annars utgör en fara för sig själv eller för någon annan omhändertags av en polis. En omhändertagen person som inte får vård på sjukhus eller någon annan vårdinrättning, inte tas om hand på något annat sätt och som inte heller kan frigges, får hållas kvar. Den omhändertagne får då tas i förvar av polisen om det är nödvändigt med hänsyn till ordning eller säkerhet. Den omhändertagne ska frigges så snart det kan ske utan skada för honom eller henne själv och det inte längre finns skäl för omhändertagande, dock som huvudregel senast efter åtta timmar.

I proposition 2016/17:224 Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet föreslogs det att vissa uppgifter på djurområdet skulle flyttas över från polisen till länsstyrelserna. Riksdagen antog lagförslagen och de nya reglerna trädde i kraft den 1 juni 2018 (bet. 2017/18:JuU6, rskr. 2017/18:145). Propositionen byggde på betänkandet Med fokus på kärnuppgifterna – En angelägen anpassning av Polismyndighetens uppgifter på djurområdet (SOU 2015:3). Syftet med lagändringarna var att renodla polisens arbetsuppgifter genom att flytta sådana uppgifter på djurområdet som inte kräver polisens särskilda befogenheter och kompetens till länsstyrelserna.

Regeringen anförde i den nämnda propositionen att behovet av att renodla polisens arbetsuppgifter aldrig har varit större. Regeringen anförde vidare att flera samverkande faktorer den senaste tiden har lett till ett försämrat resultat i brottsutredningsverksamheten. Bland annat har polisorganisationens ombildning medfört en stor påfrestning på verksamheten. Samtidigt som ombildningen har genomförts har arbetsbelastningen för polisen blivit större, bl.a. på grund av de ökade migrationsströmmarna, terrorism och ökad grov brottslighet. För att upprätthålla förtroendet för Polismyndighetens arbete med utredning och lagföring måste fler brott klaras upp. Det är därför, anförde regeringen, viktigt att den negativa resultatutvecklingen bryts. Att utreda brott är en av polisens kärnuppgifter och måste prioriteras för att det övergripande målet för kriminalpolitiken, att minska brottsligheten och öka människors trygghet, ska kunna nås.

Regeringen uppgav vidare i propositionen att den redan hade gjort satsningar för att renodla polisens kärnverksamhet, dels i fråga om ansvaret för omhändertagna personer enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., dels i fråga om ansvaret för handräckning av frihetsberövade personer.

När det gäller omhändertagandet av berusade personer, anförde regeringen, pågick ett projekt under 2014–2016 för att få till stånd en praxisändring genom att landsting, kommuner och polisen gemensamt skulle utveckla alternativa lösningar till förvaring i arrest. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys fick i januari 2017 i uppdrag av regeringen att följa upp effekterna av satsningen.

I december 2016 beslutade regeringen propositionen *Transporter av frihetsberövade* (prop. 2016/17:57). I propositionen föreslog regeringen att Kriminalvården skulle få rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2017. Ett kvarvarande område där det fanns vinster med en renodling var enligt regeringen Polismyndighetens arbetsuppgifter med djur, vilket tillgodosågs genom propositionen.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2018 anføres under rubriken *Transporter av frihetsberövade* att Polismyndigheten i samband med budgetunderlaget för 2019 ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att processen för Kriminalvårdens övertagande av transporter genomförs på ett sådant sätt att det över tid upprätthålls en väl fungerande transportverksamhet. Polismyndigheten ska inför redovisningen samråda med Kriminalvården. Kriminalvården har fått i uppdrag att i samband med budgetunderlaget redovisa vidtagna åtgärder och de ytterligare åtgärder som planeras för att ta över transporter av frihetsberövade från Polismyndigheten.

I polisens årsredovisning för 2018 anføres att Kriminalvården den 1 april 2017 tog över ansvaret för vissa transporter som tidigare utfördes av Polismyndigheten men att Kriminalvården dock ännu inte fullt ut har kunnat säkerställa kapaciteten för att genomföra samtliga transporter (s. 100).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om en renodling av polisens arbetsuppgifter. Vid behandlingen av budgeten för 2016 (bet. 2015/16:JuU1) föreslog utskottet ett tillkännagivande om redovisning av åtgärder för en effektivare polis. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106). Riksdagen tillkännagav vidare i samma riksmötes motionsbetänkande om polisfrågor för regeringen att Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) skulle återupptas (bet. 2015/16:JuU20 s. 30, rskr. 2015/16:197).

I budgetbetänkandet hösten 2017 (bet. 2017/18:JuU1) avstyrkte utskottet motioner om en renodling av polisens arbetsuppgifter, bl.a. mot bakgrund av att Polismyndigheten hade aviserat ett flertal åtgärder för att vända sin negativa resultatutveckling. Därutöver, anförde utskottet, har regeringen gett

Polismyndigheten ett flertal uppdrag för att stärka verksamheten samt tilldelat myndigheten ytterligare medel. Dessutom noterades att riksdagens tidigare tillkännagivande om en effektivare polis var öppet. Utskottet noterade slutligen det lagstiftningsarbete som pågick för att renodla polisens arbetsuppgifter.

Utskottet föreslog i samband med behandlingen av proposition 2016/17:224 Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare renodla polisens verksamhet och att regeringen senast den 1 mars 2018 skulle återuppta Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) (bet. 2017/18:JuU6). Utskottet såg positivt på lagförslagen om att flytta uppgifter som rör djur till länsstyrelserna och anförde därefter följande:

Med detta sagt vidhåller utskottet sin tidigare uppfattning att arbetet med att renodla polisens uppgifter måste fortsätta, och att det bör undersökas hur ännu mer resurser kan frigöras för att förstärka den centrala polisverksamheten. Utskottet har tidigare lämnat exempel på uppgifter som bör övervägas, bl.a. vissa tillstånds- och tillsynsärenden och passhantering. Riksdagen tillkännagav, som framgått ovan, förra året för regeringen att Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter (Ju 2014:07) skyndsamt borde återupptas i detta syfte samt pekade på det angelägna i att tillkännagivandet från året dessförinnan, där utredningen också berördes, skulle efterkommas av regeringen. Utskottet noterar att regeringen i propositionen redovisar att riksdagens tillkännagivanden bereds vidare inom Regeringskansliet. Några åtgärder för att återuppta den aktuella utredningen har emellertid inte vidtagits. Regeringen har inte heller, såvitt känt, vidtagit några åtgärder för att ytterligare renodla polisens verksamhet på andra områden än de tre som omnämns i propositionen: djurskydd, omhändertagande av berusade personer och transporter av frihetsberövade. Utskottet finner mot denna bakgrund anledning att åter föreslå ett tillkännagivande till regeringen om att utredningsarbetet måste återupptas. Mot bakgrund av regeringens behandling av tidigare tillkännagivanden bör ett nytt tillkännagivande förenas med en tidsfrist om att utredningen ska ha återupptagits senast den 1 mars 2018.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:145). I Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) uppger regeringen (s. 16 och 26) att den vidtagit följande åtgärder för att renodla polisens arbete och att punkten inte är slutbehandlad:

Den 1 december 2016 beslutade regeringen propositionen Transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57). För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet och för att renodla polisens verksamhet föreslog regeringen i propositionen nya bestämmelser om Kriminalvårdens rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2017. Med anledning av betänkandet Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35) har ett projekt pågått där regeringen har avsatt medel under år 2014–2016 i syfte att få till stånd en praxisändring genom att landsting och kommuner tillsammans med Polismyndigheten gemensamt utvecklar alternativa lösningar till förvaring i arrest. Myndigheten för vård- och

omsorgsanalys har följt upp effekterna av regeringens satsning och slutredovisade sitt uppdrag den 28 mars 2018, rapport 2018:1 En lob i mål? (S2017/00357). Regeringen beslutade den 7 september 2017 propositionen Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet (2016/17:224). I propositionen föreslog regeringen att vissa uppgifter som rör djur ska flyttas från Polismyndigheten till länsstyrelserna. Förslagen som innebär en renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter trädde i kraft den 1 juni 2018. Regeringen avser att i lämpliga former ta fortsatta initiativ för att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter.

I förra vårens betänkande om polisfrågor, 2017/18:JuU13, anförde utskottet (s. 42) att frågan om en renodling av polisens kärnverksamhet hade behandlats flera gånger tidigare. Utskottet noterade att riksdagen så sent som hösten 2017 riktat ett tillkännagivande till regeringen om att senast den 1 mars 2018 återuppta Utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter och att regeringen anförde att man avsett att fortsätta arbetet med att renodla polisverksamheten. Mot denna bakgrund fanns det då enligt utskottet inte skäl att ställa sig bakom motioner om en renodling av polisens arbetsuppgifter.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om att kravet på tillstånd för att anordna offentliga danstillställningar (s.k. danstillstånd) ska avskaffas. Vid behandlingen våren 2016 (bet. 2015/16:JuU20) föreslog utskottet ett tillkännagivande om att kravet på tillstånd ska avskaffas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:197). Vid behandlingen av liknande motioner våren 2017 (bet. 2016/17:JuU18 s. 56 f.) anförde utskottet att tillkännagivandet bereddes i Regeringskansliet och att den beredningen inte borde föregripas. Utskottet ville därför inte föreslå något initiativ med anledning av motionerna. I förra årets betänkande om polisfrågor anförde utskottet att regeringen nu hade tillsatt en utredning med uppdrag att utreda tillståndskravet. Därmed fann utskottet inte skäl att på nytt föreslå ett tillkännagivande med ett sådant innehåll och avstyrkte de aktuella motionsyrkandena (bet. 2017/18:JuU13 s. 106).

Regeringen anför i Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) följande om tillkännagivandet om att avskaffa kravet på danstillstånd (s. 26):

En s.k. bokstavsutredare har haft i uppdrag att analysera regleringen om tillståndskrav för att anordna danstillställning och ta ställning till om kravet på tillstånd bör tas bort eller förändras i något avseende. Departementspromemorian Tillstånd till offentlig danstillställning (Ds 2018:20) överlämnades den 15 juni 2018 och har remitterats under sommaren och hösten. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottet har tidigare behandlat motioner om att avskaffa hotellagen, bl.a. i betänkande 2015/16:JuU20 (s. 78 f.). Utskottet ansåg då att det var viktigt att de personer som bedriver hotell- och pensionärrelser av viss omfattning kontrolleras och att det var lämpligt att det var Polismyndigheten som skötte denna kontroll och utfärdade tillstånd till verksamheten. Motionen avstyrktes. Påföljande år har liknande motioner behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar det arbete som har gjorts för att renodla polisens arbetsuppgifter men vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning att detta arbete måste fortsätta för att ge myndigheten utrymme att ägna sig åt sina kärnuppgifter: att upprätthålla allmän ordning och säkerhet och att bekämpa brott. Som framgår ovan riktade emellertid riksdagen på förslag av utskottet så sent som hösten 2017 ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare renodla polisens verksamhet. Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att kravet på tillstånd för att anordna offentliga danstillställningar ska avskaffas. Båda dessa tillkännagivanden behandlas fortfarande av regeringen. Bland annat bereds promemorian om tillstånd till offentlig danstillställning (Ds 2018:20), som framgått, för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen har också uppgett att man avser att i lämpliga former ta fortsatta initiativ för att ytterligare renodla polisens uppgifter. Mot denna bakgrund anser utskottet att det inte finns tillräckliga skäl för riksdagen att nu åter göra något tillkännagivande i frågan om en renodling av polisens arbetsuppgifter. Samtliga motioner i detta avsnitt avstyrks därför.

Fler poliser och en lokalt förankrad polis

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som i huvudsak rör antalet polisanställda och den polisiära närvaron på landsbygden.

Jämför reservation 10 (SD), 11 (V) och 12 (M, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att poliser efter 2025 bör utbildas i den takt som krävs för att upprätthålla målbilden om en poliskår som växer i samma utsträckning som befolkningen och att det därför bör inrättas ett relativt riktal om 250 poliser per hundratusen invånare.

I motion 2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten till fler poliser i Sverige och i Skaraborg. Sverige bör enligt motionären ha minst 25 000 poliser senast 2025.

I partimotion 2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 begärs att utbyggnaden av polisen ska få genomslag i hela Sverige. Motionärerna anför att polisens organisation ska vara så stark att den finns i hela landet.

I motion 2018/19:942 av Edward Riedl (M) begärs en översyn av möjligheten att förstärka polisen i Norrland. Det är enligt motionären orimligt att lämna stora delar av Sverige utan närvarande polis inom rimlig insatstid.

I motion 2018/19:1026 av John Widegren (M) begärs ett tillkännagivande om att öka den polisiära närvaron på Östergötlands landsbygd. Det anförs att

det för att öka tryggheten är viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig. Detta gäller såväl i storstäder som på mindre orter och på landsbygden. Därför måste enligt motionären landsbygdens invånare få del av en ökad polisiär närvaro så snart det är möjligt.

I motion 2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD) anförs i yrkande 1 att varje kommun bör ha rätt till en lagstadgad minimibemanning av poliser. I motion 2018/19:1258 av Runar Filper (SD) yrkande 1 anförs att fler poliser bör stationeras ut i landsbygdskommunerna. I samma motion yrkande 2 anförs att öppettiderna för polisstationerna på landsbygden bör utökas kraftigt.

Olle Thorell m.fl. (S) framhåller i motion 2018/19:1078 vikten av en lokalt förankrad polis som har goda möjligheter att arbeta förebyggande. Fler lokalt förankrade poliser som känner sitt område och människorna som bor där är enligt motionärerna en av de viktigaste faktorerna för ett framgångsrikt förebyggande arbete.

Också i motion 2018/19:2162 av Saila Quicklund (M) framhålls vikten av polisens närvaro på landsbygden.

I motion 2018/19:2487 av Per Åsling (C) yrkande 3 begärs en landsbygdstrygghet som ska utgå från regionala och lokala behov. Det krävs enligt motionären nya och flexibla lösningar för att trygghet ska kunna skapas i hela länet.

Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) yrkar i motion 2018/19:2855 att regeringen ska påtala vikten av att prioritera säkerhet i hela landet för Polismyndigheten och sedan följa upp myndighetens arbete med detta. Glesbygden är enligt motionärerna bortprioriterad.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4 anförs att Polismyndigheten bör ges tydligare direktiv om att den ökning av antalet poliser som sker under nästa mandatperiod i första hand ska placeras på lokalpolisområdesnivå för att säkra fler synliga och närvarande poliser både i utanförskapsområdena runt våra städer och på landsbygden.

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) anför i kommittémotion 2018/19:692 yrkande 3 att civila polisanställda är en mycket viktig del av polisens organisation. Regeringen bör därför, enligt motionärerna, ta fram förslag i syfte att öka antalet civila utredare inom Polismyndigheten.

Bakgrund

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anförs följande i den sammanfattande bedömningen av polisens kompetensförsörjning (s. 72):

Polismyndigheten leder det brottsbekämpande arbetet och ska ha förmåga att anpassa verksamheten i en snabbt föränderlig omvärld. Ett aktivt arbete med kompetensförsörjning är en förutsättning för att utveckla och styra Polismyndighetens verksamhet. Den sammanfattande bedömningen av arbetet med kompetensförsörjningen under 2018, är att myndigheten har tagit nödvändiga steg för att bättre klara uppdraget och nå verksamhetsmålen. Detta arbete har påbörjats genom att förbättra

arbetsvillkor och arbetsmiljö, stärka ledarskapet, fortsatt arbete för likabehandling samt att lyfta fram betydelsen av motivation och delaktighet för att kunna attrahera och behålla nödvändig kompetens. Den främsta utmaningen inom kompetensförsörjningsområdet är att tillföra myndigheten resurser. Rekryterings- och bemanningsarbetet har inte kunnat möta verksamhetens behov i form av volymer. Dessutom har utbildningsplatserna vid grundutbildningen inte kunnat fyllas.

Vidare anför Polismyndigheten under rubriken Antal anställda ska öka:

Polismyndigheten har beslutat att öka antalet poliser med 1 500 och antalet civila med 1 600 jämfört med 2015 fram till och med 2020. Ökningen av antalet civila har redan genomförts medan ökningen av antalet poliser främst kommer att ske under 2019 och 2020, vilket överensstämmer med myndighetens plan för att genomföra den beslutade ökningen.

Regeringen anför i sitt ändrade regleringsbrev för 2019 avseende Polismyndigheten följande:

Polismyndighetens anslag för 2019 har ökats i enlighet med den budget som riksdagen har beslutat om. Myndigheten ska redovisa de särskilda åtgärder som i samråd med berörda parter har vidtagits för att öka attraktiviteten i polisyrket och förbättra villkoren. Av redovisningen ska också framgå vilka åtgärder som har vidtagits för att göra Polismyndigheten än mer attraktiv som arbetsgivare i syfte att nå målet om 10 000 fler anställda till 2024.

Tre av målen med polisens omorganisation var stärkt förmåga att ingripa mot brott och ordningsstörningar, bättre kontakt med medborgarna och bättre tillgänglighet. Det lokala arbetet skulle vara basen i polisens verksamhet och beslut ska fattas på "lägsta ändamålsenliga nivå". Flera åtgärder skulle bidra till att förbättra samverkan med lokalsamhället och dess invånare, t.ex. kommunpoliser, förstärkt samverkan med kommunerna och medborgarlöften. Statskontoret anför i sin slutrapport Ombildningen till en sammanhållen polismyndighet (2018:18) i fråga om huruvida man har nått målen bl.a. (s. 45 f.) att polisen har infört kommunpoliser och ökat sitt fokus på lokala problembilder, vilket har gett bättre förutsättningar för det lokala brottsförebyggande arbetet. Det går dock inte att se några mätbara effekter av det förbättrade samarbetet mellan polis och kommun. Områdespoliser ska arbeta för att skapa trygghet och förebygga brott, men de har inte fått den roll som det var tänkt. Därmed har de inte bidragit till att öka tillgängligheten generellt. Medborgarlöften och tydligare kontakter med kommunföreträdare har förbättrat förutsättningarna för att medborgarnas synpunkter ska nå polisen. Polisen saknar dock fortfarande rutiner för att på ett strukturerat sätt ta hand om synpunkter från enskilda. Allmänhetens förtroende är förhållandevis konstant, men förtroendet är lägre för polisens lokala arbete än för polisen nationellt. Förtroendet för polisens arbete i den egna kommunen har också minskat sedan 2015.

Polismyndigheten fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Åttersrapporteringen byggde

på en enkätundersökning och gjordes i myndighetens årsredovisning för 2018 (s. 20 f.), varvid följande anfördes:

Bedömningen är att myndighetens områdespoliser endast i begränsad omfattning kan arbeta fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Det kan också konstateras att kommendering till annan verksamhet sker i olika omfattning under året men att det under sommaren sker i högre grad. Områdespolisarbetet får alltså under sommaren i stora delar ge vika för annan verksamhet. Kontinuiteten i arbetet med kontakt, trygghet och brottsförebyggande åtgärder reduceras således under sommaren.

Definitionen av områdespolis tillämpas olika och arbetsuppgifterna varierar stort över landet. Funktionen som områdespolis saknas i arbetsordningen och därför saknas en koppling till polisens processer. Avsaknaden av definition av områdespolisens funktion bidrar till ett ökat tolkningsutrymme för vad funktionen syftar till.

Uppdraget omfattade även att Polismyndigheten skulle analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet. I denna del anfördes bl.a. följande i återrapporteringen (årsredovisningen, s. 40):

Vid en jämförelse mellan kommungrupperna storstäder och landsbygdskommun med besöksnäring kunde det konstateras att det i storstäder i genomsnitt fanns 74 ärenden med slutlig prioritet 1 per dygn och 2,2 ärenden per dygn i landsbygdskommuner med besöksnäring. Motsvarande utfall för ärenden med slutlig prioritet 2 var 225 händelser per dygn för storstäder och 9,3 ärenden per dygn i landsbygdskommuner med besöksnäring. Det kan konstateras att de kortaste utryckningstiderna (ärenden med slutlig prioritet 1) fanns i kommungrupperna storstad, större stad och mindre stad/tätort. Utryckningstiderna var längre i pendlingskommunerna och som längst i landsbygdskommuner med besöksnäring. I de sistnämnda kommungrupperna fanns betydligt fler ärenden med utryckningstider runt en timme, jämfört med kommungrupperna storstad, större stad och mindre stad/tätort. Utfallet, det vill säga förhållandet mellan de olika kommungrupperna, var snarlikt för ärenden med slutlig prioritet 2. För dessa ärenden är dock utryckningstiderna generellt längre. Utfallet är förväntat och beror på bland annat på geografi, demografi och antalet ärenden polispatrullerna har att hantera.

Tidigare utskottsbehandling

Vid utskottsbehandlingen av budgeten för 2016 (bet. 2015/16:JuU1) föreslog utskottet bl.a. tillkännagivanden om redovisning av åtgärder för en effektivare polis och om fler poliser. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106).

I budgetpropositionen för 2018 anförde regeringen följande i fråga om tillkännagivandet om fler poliser (prop. 2017/18:1, utg.omr. 4 s. 46):

Regeringen tillförde Polismyndigheten nya medel såväl i vårändringsbudgeten för 2016 som i budgeten för 2017 i syfte att myndigheten skulle kunna utbilda och anställa fler poliser samt fler civilanställda. Polismyndigheten skulle därmed komma att ha fler än 20 000 poliser framöver. Riksdagen anser dock att regeringen bör ha en

uttalad målsättning om att antalet poliser ska vara minst 20 000 och att riksdagen därför inte anser tillkännagivandet slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). Regeringen uttryckte redan i budgetpropositionen för 2016 uppfattningen att det är verksamhetens behov som ska styra sammansättningen av de anställdas kompetenser. Därför ska Polismyndigheten själv förfoga över vilken kompetens som ska rekryteras. Det är en uppfattning som regeringen fortsatt vidhåller. Regeringen kommer därför inte att tillmötesgå riksdagens krav på en uttalad målsättning om en miniminivå på 20 000 poliser. Istället tillför regeringen Polismyndigheten ytterligare medel i budgeten för 2018. Dessutom tillförde regeringen Polismyndigheten extra medel på vårandringsbudgeten innevarande år. Syftet med de föreslagna tillskotten för kommande år är dels att ge Polismyndigheten förutsättningar att utbilda och anställa betydligt fler poliser än de 1 500 som myndigheten redan planerar för, dels att ytterligare utöka antalet civilanställda. Regeringens ambition är att antalet anställda i Polismyndigheten successivt ska öka. De ska främst arbeta i kärnverksamheten och en stor del av dessa kommer att utgöras av nya poliser, varför antalet poliser kommer att överstiga 20 000. Polismyndigheten har gett uttryck för att det behövs både fler poliser och fler civilanställda. Det är hos Polismyndigheten som den bästa kunskapen finns om vilken sammansättning av kompetenser som krävs, nu och i framtiden, för att myndigheten ska klara sina uppgifter. Regeringen anser därmed denna punkt slutbehandlad.

Utskottet noterade i samband med behandlingen av samma budgetproposition det ovan nämnda tillkännagivandet (2017/18:JuU1 s. 57 f.). Utskottet anförde därefter följande:

Regeringen förklarar i årets budgetproposition att den anser att punkten om det tillkännagivandet är slutbehandlad. [...]

För att Polismyndigheten ska klara sina uppgifter är det utskottets uppfattning att antalet anställda måste öka väsentligt. Utskottet instämmer emellertid i det regeringen anför om att det är Polismyndigheten själv som bör förfoga över vilken kompetens som ska rekryteras inom ramen för tilldelat anslag. Utskottet noterar även det uppdrag om åtgärder på kompetensförsörjningsområdet som Polismyndigheten fick i juli i år. Mot denna bakgrund, och i avvaktan på utfallet av den rekrytering som kan förväntas med anledning av de medel som nu tillförs myndigheten, är utskottet inte berett att på nytt föreslå ett tillkännagivande i frågan om fler poliser. [...]

En viktig del i en framgångsrik rekrytering till polisyrket, liksom i att kunna behålla de poliser som redan finns, är goda arbetsvillkor. Frågor om lönesättning m.m. är emellertid enligt utskottet upp till arbetsmarknadens parter att besluta om. Utskottet konstaterar därvid att det genom de kraftiga tillskott till Polismyndigheten som nu föreslås skapas utrymme för särskilda lönesatsningar inom polisen. [...]

Att det är Polismyndigheten själv som ska förfoga över vilken kompetens som rekryteras innebär att det även är myndigheten som bör avgöra hur stort antalet civilanställda bör vara inom polisen. Det finns därför inte anledning för utskottet att föreslå något sådant tillkännagivande om antalet civilanställda inom polisen som efterfrågas i [motioner om detta].

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75) anförde regeringen att tillkännagivandet om fler poliser var slutbehandlat (s. 25).

Utskottet anförde i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4) följande (bet. 2018/19:JuU1 s. 43 f.):

[Polisen måste bli] mer synlig och närvarande i hela landet. Samtidigt behöver polisens förmåga att utreda och klara upp brott förbättras avsevärt. Upptäcktsrisken måste öka och utsattheten för brott minska. Tryggheten bör öka väsentligt i hela landet. Utvecklingen med allt grövre gängbrottslighet, inte minst i utsatta områden, behöver vändas. Utskottet anser därför att 10 000 fler polisanställda behövs fram till 2024. Polismyndigheten har analyserat personalbehovet för att nå 10 000 fler polisanställda till 2024 och redovisar kostnaderna för detta i myndighetens budgetunderlag för 2019–2021 samt i Polismyndighetens svar på regeringsuppdraget Uppdrag till Polismyndigheten att redovisa hur polisverksamheten ska stärkas och utvecklas (A510.044/2017). För att öka antalet polisanställda i enlighet med Polismyndighetens ambitionsnivå föreslår utskottet att anslaget ökas med 500 miljoner kronor 2019, 1,1 miljarder kronor 2020 och 2,3 miljarder kronor 2021. För att åstadkomma en mer lokalt förankrad polis med ökad närvaro och synlighet i hela landet bör ökningen av antalet poliser 2019–2022 i första hand ske på lokalpolisområdesnivå. [...]

För att möjliggöra en stor ökning av antalet poliser krävs, utöver förstärkta resurser, även särskilda åtgärder för att göra polisyrket mer attraktivt. För att behålla erfarna poliser och locka fler nya poliser till yrket behöver polislönerna höjas. Utskottet föreslår därför att Polismyndighetens anslag ökas med 360 miljoner kronor 2019, 720 miljoner kronor 2020 och 1,1 miljarder kronor 2021 för att möjliggöra en höjning av polisernas löner. Genom att skjuta till särskilda medel möjliggörs en höjning av polisernas löner med i genomsnitt 3 000 kronor i månaden under budgetperioden. Den närmare fördelningen av de tillförda medlen anser utskottet bör beslutas av myndigheten i samråd med berörda parter.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2018/19:73).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden om betydelsen av en närvarande och lokalt förankrad polis. I budgetbetänkandet hösten 2016 anförde utskottet att en av de viktigaste utgångspunkterna för omorganisationen av polisen var att stärka den lokala närvaron och tillgängligheten (bet. 2016/17:JuU1 s. 68 f.). Utskottet anförde vidare följande:

Utgångspunkten för den nya polismyndighetens organisation är att polisens kärnverksamhet ska utföras närmare medborgarna. För att öka tryggheten är det viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig. Det gäller såväl i storstäder som i mindre orter och på landsbygden. En tillgänglig polis är viktig för att förebygga brott, men framför allt när brott begåtts och måste klaras upp. Utskottet anser att frågan är så viktig att det på nytt [liksom i budgetbetänkandet för 2015] bör göras ett tillkännagivande i saken till regeringen. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att det måste säkerställas att målet om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet uppnås och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90).

Hösten 2017, i betänkande 2017/18:JuU1, anförde utskottet (s. 89 f.) följande:

I ett stort antal motioner tas frågor upp om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet. Motionärerna lyfter bl.a. upp frågor om att

polisen ska vara tillgänglig och synlig även på mindre orter och i glesbygd, att polisen ska få en större lokal koppling, att den polisiära närvaron i hela landet bör stärkas och att man bör omfördela resurser till vissa delar av landet. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2015 gjorde riksdagen, som redovisats ovan, ett tillkännagivande till regeringen om att den skulle återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser. Även i samband med behandlingen av fjolårets budgetproposition gjorde, som framgått ovan, riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att uppnå målet om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet. [...] Utskottet vidhåller sin uppfattning om den lokala polisens betydelse. Den lokala polisen närvaron brister dock på många håll i landet och många poliser upplever att de egna resurserna inte räcker till. Lokalt arbetande poliser flyttas inte sällan till andra arbetsuppgifter som gränskontroller eller hantering av gängskjutningar och annan grov kriminalitet i andra delar av landet. Enligt utskottet ska man kunna känna trygghet i att polisen är närvarande oavsett var i Sverige man bor. Poliser ska vidare vara lokalt förankrade och de som bor i området ska veta vilka poliserna är. Med kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge i samma tjänst kan långsiktiga kontakter mellan polisen och medborgarna skapas. Därmed underlättas det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Medborgarnas förtroende för polisen bygger på att man inte bara hinner med att bekämpa grov kriminalitet utan även s.k. vardagsbrottslighet som skadegörelse, stöld och buskörningar. [...] Även om riksdagens tidigare tillkännagivanden åter står som öppna anser utskottet att frågan är så angelägen att det finns anledning att åter uppmärksamma regeringen på vikten av en lokalt närvarande polis. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92). Utskottet fann däremot inte skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionsyrkanden bl.a. om att varje kommun ska ha rätt till en lagstadgad minimibemanning av poliser, möjligheterna till kontakt med polisen eller om öppettiderna för polisstationerna på landsbygden.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) anförs följande när det gäller tillkännagivandena om en lokalt förankrad polis (s. 30 f. och 50):

Ett av syftena med ombildningen av polisen var att säkerställa en lokalt förankrad och synlig polis i hela landet. För att följa upp utfallet av polisreformens intentioner har regeringen under flera år begärt in återrapportering av olika slag. I regleringsbrevet för 2015 och 2016 ställde regeringen krav på Polismyndigheten att löpande hålla regeringen informerad om det fortsatta arbetet med ombildningen. Den löpande avrapporteringen skedde bl.a. på de månatliga mötena mellan rikspolischefen och statssekreteraren. I regleringsbrevet för 2016 fick Polismyndigheten också i uppdrag att i årsredovisningen för 2016 lägga särskild vikt vid redovisningen av genomförandet avseende en lokalt förankrad polisverksamhet. Av redovisningen framgick att Polismyndigheten under 2016 fortsatte arbetet med att stärka det lokala polisarbetet utifrån inriktningen att mer än hälften av resurserna i en polisregion ska finnas i lokalpolisområdena. Genom att öka resurserna vid lokalpolisområdena har det skapats bättre förutsättningar för att bedriva

polisverksamheten nära medborgarna. Numera finns även kommunpolis i samtliga kommuner. I november 2017 redovisades att 49,4 procent av regionernas resurser finns på lokalpolisområdesnivå. Av verksamhetsuppföljningen från november 2018 framgår att den siffran nu ökat till 50 procent. I regleringsbrevet för 2017 fick Polismyndigheten i uppdrag att analysera och bedöma hur långt myndigheten hade kommit i målsättningen med en mer närvarande och tillgänglig polis i lokalsamhället. Polismyndigheten skulle också bedöma hur väl myndigheten svarar upp mot behoven av polisiär närvaro i särskilt utsatta områden. Uppdragen redovisades i myndighetens årsredovisning för 2017. Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten under 2018 månatligen har redovisat till Regeringskansliet har utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen kunnat följas upp. I regleringsbrevet för 2018 ålade regeringen Polismyndigheten att också redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare ska Polismyndigheten analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet samt bedöma i vilken utsträckning ingripandepersonalen kan arbeta brottsförebyggande och vidta långtgående förstahandsåtgärder. Denna återrapportering ska ske i årsredovisningen för 2018 som ska lämnas senast den 22 februari 2019.

Sedan den 1 april 2014 har Statskontoret haft i uppdrag att utvärdera ombildningen av polisen. Den 28 september 2018 lämnade Statskontoret sin slutrapport. Rapporten bereds nu i Regeringskansliet.

Polismyndigheten har också behov av fler anställda, både poliser och civilanställda. Regeringen har därför i en rad budgetar tillfört myndigheten mer resurser. Regeringen har även skapat förutsättningar för att utbilda fler poliser, bl.a. genom att utöka antalet lärosäten som kan tillhandahålla polisutbildning. Från och med 2019 finns det fem sådana lärosäten. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Det är utskottets uppfattning att Polismyndigheten för att klara sina uppgifter måste öka antalet anställda väsentligt. Detta gäller både poliser och civilanställda. Riksdagen har i linje med detta också, på utskottets förslag, beslutat att Polismyndigheten i budgeten för innevarande år skulle få ökade resurser för att bl.a. ge myndigheten förutsättningar för nyanställningar. Härutöver noterar utskottet de kompetensförsörjande åtgärder som för närvarande vidtas inom myndigheten. Utskottet anser därför inte att det i nuläget finns tillräckliga skäl att föreslå något nytt tillkännagivande om fler poliser, eller om ett rikttal för antalet poliser. Motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 2, motion 2018/19:922 (M) yrkande 1 och 2018/19:2058 (L) yrkande 9 avstyrks därmed.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade inställning att det är Polismyndigheten själv som bör förfoga över vilken kompetens som ska rekryteras inom ramen för det anslag som myndigheten tilldelats. Utskottet anser också att det är en fråga för Polismyndigheten att bestämma hur personalstyrkan ska fördelas mellan olika delar av landet. Utskottet avstyrker

därmed motionerna 2018/19:942 (M), 2018/19:1026 (M) och 2018/19:692 (V) yrkande 3 om fler civilanställda och fler poliser i Norrland och Östergötland.

När det gäller polisens närvaro i glesbygd och på landsbygden har utskottet tidigare anfört att det för att öka tryggheten är viktigt att allmänheten upplever att polisen är närvarande och synlig såväl i storstäder som på landsbygden. Mot den bakgrunden föreslog utskottet senast hösten 2017 ett tillkännagivande till regeringen om vikten av en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet. Utskottet vidhåller det sagda. Utskottet anser även att resultatet av Polismyndighetens uppdrag att redovisa i vilken utsträckning områdespoliser kan arbeta fredat med bl.a. brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete är oroande. Som redovisats konstaterar man att detta endast sker i begränsad omfattning. Med detta sagt noterar utskottet att riksdagens tillkännagivande fortfarande behandlas av regeringen och att ett aktivt arbete pågår för att åstadkomma en större lokal polisnärvaro. Bland annat redovisar regeringen att hälften av regionernas resurser nu finns på lokalpolisområdesnivå, vilket är en ökning sedan förra året. Utskottet anser mot denna bakgrund inte att det nu finns tillräckliga skäl för ett nytt tillkännagivande om polisens lokala närvaro och avstyrker således motionerna 2018/19:1258 (SD) yrkande 1, 2018/19:1078 (S), 2018/19:2162 (M), 2018/19:2487 (C) yrkande 3, 2018/19:2855 (C) och 2018/19:2868 (M) yrkande 4.

Utskottet gör ingen annan bedömning än tidigare i fråga om motionsyrkandena om en lagstadgad minimibemanning i kommuner eller om öppettiderna för polisstationer på landsbygden och föreslår att motionerna 2018/19:119 (SD) yrkande 1 och 2018/19:1258 (SD) yrkande 2 avslås.

Polisens inre organisation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att inrätta vissa specialenheter inom Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som rör Polismyndighetens inre organisation, bl.a. yrkanden om att prioritera vissa typer av brott, om att inrätta en djurskyddspolis och om skyddet för jägare och djurhållare.

Jämför reservation 13 (SD), 14 (S, V, MP), 15 (M), 16 (SD), 17 (C), 18 (KD), 19 (SD), 20 (SD) och 21 (KD).

Motionerna

Organisationsfrågor

I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 anförs att organiserad brottslighet som dels är internationell, dels är landsomfattande bäst bekämpas av en del inom polisen som har ett övergripande nationellt ansvar för att bekämpa organiserad brottslighet, t.ex. Noa, Nationella operativa avdelningen. I kommittémotion 2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 anförs att polisens arbete mot seriebrottslighet måste stärkas och att polisen bör ges ett sådant uppdrag. Det ska därvid göras tydligt vilken instans som har ansvaret för att samordna brottsutredningar mot en och samma gärningsman, eller liga av gärningsmän, när de misstänkta brotten begåtts i olika delar av landet.

Ida Drouge (M) anför i motion 2018/19:2569 att tunnelbanepolis och polis med specialkompetens på klotter bör återinföras i Stockholms län för att säkra tryggheten i kollektivtrafiken. För ett par år sedan patrullerade enligt motionären ett par hundra poliser i tunnelbanan, men dessa finns inte kvar. Tidigare fanns det även poliser som var specialutbildade på klotter.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 26 begärs ett tillkännagivande om att återinföra vissa av polisens specialenheter för att öka lagföringen av exempelvis narkotikabrott och sexualbrott. Motionärerna anför att sådan specialistkompetens i många fall är ett effektivt och behövligt sätt att bekämpa och utreda viss brottslighet som av olika anledningar kan medföra svårigheter i utredningsarbetet. I samma motion yrkande 45 anförs att det de senaste åren har rapporterats om hur anmälningar om sexuella övergrepp bortprioriteras eftersom en tungt belastad polismyndighet lägger resurserna på mordutredningar. Särskilda sexualbrottsgrupper bör därför införas i samtliga av polisens sju regioner för att säkerställa en god kompetens på att lösa denna typ av brott och för att motverka att anmälningar om sexuella övergrepp läggs på hög. Ett liknande yrkande framförs i kommittémotion 2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M)

yrkande 2 om särskilda grupper som är specialiserade på sexualbrott i polisens samtliga sju regioner. I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19 vill motionärerna se mer specialiserade narkotikapoliser för att narkotikarelaterad brottslighet ska kunna bekämpas på ett effektivare sätt. Varje polisområde där narkotikahandeln är ett problem bör ha särskilda enheter med uppgift att utreda narkotikabrottslighet.

I motion 2018/19:1936 av Pål Jonson (M) begärs en översyn av möjligheten för polisen att upphandla it-forensiska tjänster. Motionären anför att det saknas utredningskompetens inom polisen på it-området och att Nationellt forensiskt centrum är underdimensionerat. Under förutsättning att säkerhets- och integritetsaspekter kan tillgodoses på ett tillfredställande sätt finns det enligt motionären starka skäl att verka för att polisen i ökad omfattning ska kunna köpa in it-forensiska tjänster i samband med brottsutredningar.

Prioritering av arbete mot olika slags brott

Edward Riedl (M) yrkar i motion 2018/19:884 på ett aktivt arbete för att stoppa utländska stöldligor. Att vardagsbrottsligheten bortprioriteras och miljardbelopp försvinner ut ur Sverige är enligt motionären oacceptabelt, och brotten måste stävjas. I motion 2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 3 begär motionären att man ska öka den polisiära närvaron vid gränsövergångar för att försvåra utförelse av stöldgods.

I kommittémotion 2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 anför det att ett växande problem för många butiksägare är kriminalitet i form av stölder, hot och våld. Det bör tillsättas en utredning om åtgärder för hur man kan stärka tryggheten för Sveriges butiksägare. I motion 2018/19:2082 anför Jennie Nilsson (S) att det är viktigt att de s.k. vardagsbrotten, bl.a. brott i butiker, bekämpas på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 49 anför det att det är angeläget att se till att polisen har resurser för att kunna prioritera arbetet med miljöbrottslighet. I motion 2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP) yrkande 2 begärs att polis och åklagare ska prioritera allvarlig och organiserad miljöbrottslighet och införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden. Tillräckliga resurser och kompetens hos poliser som hanterar misstänkta miljöbrott är avgörande för en effektiv hantering av anmälningar av miljöbrott.

Maria Gardfjell m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2018/19:2315 yrkande 23 att polisen och åklagaren bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden. Det behövs en mer effektiv hantering av de brott som handlar om illegal jakt. Exempelvis är vargstammen påverkad av illegal jakt. Brott mot miljöbalken har, anför motionärerna, bland de längsta genomströmningstiderna från inkommen anmälan till beslut.

I motion 2018/19:526 av Gulan Avci (L) yrkas att förutsättningarna ska utredas för att öronmärka resurser för att utreda sexbrott, trafficking,

människohandel och prostitution. Utredningar av prostitution och sexualbrott får inte vara en resursregulator för mord och grova brott. Polisen måste prioritera sexualbrotten, och det måste finnas resurser som är öronmärkta för just dessa brott. I motion 2018/19:845 av Betty Malmberg (M) begärs ett tillkännagivande om att den oacceptabla utvecklingen med ett stort antal sexualbrott och nedlagda våldtäktsanmälningar snarast måste brytas. Enligt motionären måste mycket mer göras för att komma till rätta med den oacceptabla situation som brottsoffer för sexualbrott och våldtäkter hamnar i när deras anmälningar inte handläggs inom en rimlig tidsram och på ett godtagbart sätt. Annika Qarlsso m.fl. (C) begär i kommittémotion 2018/19:2843 yrkande 27 att det bör säkerställas att arbetet med människohandel, koppleri och sexköp prioriteras av polisen för att på så sätt fler fall ska upptäckas och lagföras.

Djurskyddspolis

I motion 2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkande 2 anförs att en nationell djurskyddspolis bör införas och i yrkande 3 att djurskyddspolisen bör samordnas centralt för att effektivisera arbetet och också ansvara för vidareutbildning inom djurskyddsområdet. Även i kommittémotionerna 2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 12 och 2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4 framställs yrkanden om att inrätta en nationell djurskyddspolis.

Skyddet för jägare och djurhållare

I kommittémotion 2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 begärs att Polismyndigheten ska åläggas att ta ett nationellt helhetsansvar för att kartlägga, bekämpa och lagföra de individer och organisationer som ägnar sig åt kriminell djurrättsaktivism. Motionärerna anför att utövare av laglig näringsverksamhet återkommande utsätts för brott av individer och organisationer som ställer sig över lagen.

Magnus Jacobsson (KD) anför i motion 2018/19:254 att hotet från djurrättsextremister bör prioriteras upp och att ansvaret för dessa frågor bör flytta över till Säkerhetspolisen.

I motion 2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att öka tryggheten för djurhållande lantbrukare. Djurrättsaktivister som angriper djurägare och deras närstående, eller som förstör andras ägodelar för att uppnå sina politiska syften, måste utredas av polis.

I motion 2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) anförs i yrkande 2 att samhällets skydd för näringsidkare som arbetar med djurhållning måste utvecklas. I samma motion yrkande 3 anförs att samhällets skydd för forskare som arbetar med djurförsök och deras forskningsresultat måste utvecklas. I yrkande 4 begärs att regeringen skyndsamt ska återkomma med konkreta

lagförslag i de delar det krävs enligt ett tidigare tillkännagivande om samhällets skydd för näringsidkare och forskare som arbetar med djur.

Kristina Yngwe (C) anför i motion 2018/19:2481 yrkande 5 att skyddet för eftersöksjägare måste stärkas. Enligt motionären utsätts eftersöksjägare som på polisens uppdrag avlivat trafikskadat vilt för hot och trakasserier. Jakt som sker på uppdrag av staten som en del av förvaltningen av den biologiska mångfalden och för att minska viltets lidande vid trafikskada, bör åtnjuta ett starkare skydd och detta bör ses över av regeringen.

I kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2 anføres att polisen måste ta brott mot jägare på stort allvar, då detta utgör extremistiskt politiskt våld. Det är enligt motionärerna mycket oroande att jägare blir hotade och trakasserade av aktivister. Angrepp på jägare som bedriver eftersöksjakt och skydds jakt bör leda till hårdare straff eftersom de utför ett viktigt samhällsuppdrag. Polisen behöver ta dessa brott på allvar som den våldsamma politiska extremism som de är. Det behövs ett riktat polisarbete med speciella grupper som är inriktade på ideologiskt motiverad brottslighet.

Bakgrund

Organisationen

Som framgått i tidigare avsnitt ombildades polisen den 1 januari 2015 till en sammanhållen myndighet, Polismyndigheten. Polismyndigheten består i dag av sju polisregioner, fem gemensamma avdelningar, Nationella operativa avdelningen (Noa), Nationellt forensiskt centrum (NFC) och särskilda utredningar. Polismyndigheten är en enrådsmyndighet och leds av en chef som ensam bär ansvaret för myndighetens verksamhet inför regeringen. Det är också regeringen som utser rikspolischefen.

De sju polisregionerna har ett helhetsansvar för polisverksamheten inom ett angivet geografiskt område. Ansvaret omfattar bl.a. utredningsverksamhet, brottsförebyggande verksamhet och service. Arbetet i regionen leds av en regionpolischef.

De nationella avdelningarna ska tillgodose verksamhetens och ledningens behov av strategisk styrning, verksamhetsnära stöd och stöd av mer administrativ karaktär. NFC (tidigare SKL, Statens kriminaltekniska laboratorium) ansvarar för hela den forensiska verksamheten inom Polismyndigheten. Noa ska inrikta och leda polisverksamheten nationellt och internationellt och stödja polisregionerna i olika typer av verksamheter. Totalt består myndigheten av knappt 30 000 medarbetare.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anges närmare i fråga om NFC följande:

Nationellt forensiskt centrum (NFC) ansvarar för myndighetens forensiska verksamhet. I detta ingår att följa upp den forensiska verksamheten genom att utföra forensiska undersökningar, forensisk spåräkning och analys vid händelser som innefattar kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära

och explosiva element samt att följa upp och utvärdera befintliga metoder. Avdelningen ansvarar även för att koordinera beställningar till Rättsmedicinalverket, vara kontaktpunkt för nationella myndigheter och internationella kontakter inom det forensiska området och bedriva forskning och utveckling inom det forensiska området. Forskning och utveckling bedrivs under ledning av en vetenskapligt meriterad forskningsledare och i nära samverkan med den nationella operativa avdelningen och polisregionerna. NFC har verksamhetsansvar för att, i samverkan med ekonomiavdelningen och it-avdelningen, upphandla och utveckla forensiska it-system och register.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet fanns det före omorganisationen 2015 olika grupper som handlade vissa specifika typer av brott vid landets 21 polismyndigheter. Dessa grupper kunde handlägga t.ex. narkotikabrott eller sexualbrott och inrättades självständigt av polismyndigheterna utifrån verksamhetens behov. Ett annat exempel på en specialenhet var tunnelbanepoliserna i Stockholm. Dessa specialenheter upphörde vid omorganisationen. Vid Noa finns emellertid i dag vissa specialenheter som handlägger utredningar av vissa brottstyper som ska utredas på avdelningen. Enligt inhämtad information från Polismyndigheten finns det för närvarande inga planer på att återinföra en tunnelbanepolis i Stockholm.

Prioritering av arbetet mot olika slags brott m.m.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 s. 48 f.) att det är centralt att fler brott förhindras och att fler brott klaras upp. Det gäller både vardagsbrott och brottslighet som utgör ett hot mot det demokratiska samhället, som organiserad brottslighet, terrorism och hatbrott. I propositionen framhöll regeringen arbetet mot vissa brottstyper som särskilt angeläget. Det är bl.a. enligt regeringen angeläget att öka tryggheten och minska brottslighet och segregation i socialt utsatta områden. Ett särskilt fokus borde riktas mot ungdomar i utsatta områden och mot organiserad brottslighet. Regeringen framhöll även att det är mycket som tyder på att brott mot välfärden har kopplingar till organiserad brottslighet. Regeringen pekade vidare på att kvinnors upplevda otrygghet är betydligt större än mäns. Det är enligt regeringen oacceptabelt att ett stort antal personer, däribland många kvinnor och barn, varje år blir utsatta för brott. I propositionen framhåller regeringen att den vidtagit ett brett spektrum av åtgärder för att förebygga och beivra våld och andra övergrepp mot kvinnor och barn, inklusive hedersrelaterade brott. När det gäller Polismyndighetens arbete mot sexualbrott framhöll regeringen bl.a. att myndigheten hade fått i uppdrag att redovisa vilka åtgärder man vidtagit för att utveckla arbetsmetoderna för utredningar av våldtäkter och andra sexualbrott. Att förebygga våldsbejakande extremism och att bekämpa terrorism var fortsatt högt prioriterade frågor för regeringen, liksom arbetet mot hatbrott. Regeringen betonade även att polisens arbete med miljöbrott och arbetsmiljöbrott ska stärkas.

I budgetpropositionen för 2019 anförde regeringen att särskilda principer hade tillämpats vid utformningen av propositionen med anledning av att den

hade beslutats av en övergångsregering. Utgångspunkten för förslagen i propositionen var den budget som riksdagen hade beslutat för 2018 efter förslag i budgetpropositionen för det året. I enlighet med kraven i budgetlagen (2011:203) lämnade regeringen i propositionen en resultatredovisning i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat för utgiftsområdet. Mot bakgrund av de ovan angivna principerna avstod dock regeringen från att redovisa sina slutsatser av de presenterade resultaten. Regeringen avstod även från att redovisa den framtida politiska inriktningen för utgiftsområdet. I resultatredovisningen noterades dock bl.a. följande.

År 2017 uppgav 30 procent av kvinnorna att de känner sig otrygga vid utevistelse en sen kväll i det egna bostadsområdet, att jämföra med 9 procent av männen. Nästan 20 procent av kvinnorna upplever otryggheten som så påtaglig att den påverkar livskvaliteten, jämfört med 13 procent av männen. Det finns således, anförde regeringen, skäl att särskilt uppmärksamma kvinnors otrygghet.

De anmälda sexualbrotten fortsatte att öka under året. År 2017 anmälades åtta procent fler sexualbrott än året innan. Framför allt ökade antalet anmälda våldtäkter mot flickor och kvinnor över 15 år samt sexuella ofredanden mot kvinnor över 18 år. Antalet anmälda sexualbrott har länge ökat i Sverige, och enligt Brå (2017:5) kan detta delvis förklaras av att benägenheten att anmäla sådana brott sannolikt har ökat. Över tid har antalet anmälda våldtäkter också påverkats av flera lagändringar som innebär att våldtäktsbegreppet har utvidgats. De senaste fyra åren har även utsattheten för sexualbrott enligt Nationella trygghetsundersökningen (NTU) ökat tydligt. För både kvinnor och män handlar det om en fördubbling jämfört med åren före 2013. Kvinnor är emellertid i betydligt högre grad utsatta än män. Mest utsatta är yngre kvinnor. I NTU innefattar sexualbrott ett brett spektrum av brott, från straffrättsligt lindrigare händelser som blottning till mycket allvarliga händelser som våldtäkt, och de senaste årens utveckling är delvis svårtolkad. Registeruppgifter från sjukvården fram till 2016 visar inte på motsvarande ökning av antalet personer som sökt vård till följd av sexuella övergrepp. Utöver en faktisk ökning av utsattheten kan en möjlig delförklaring till utvecklingen vara att toleransen för sexualbrott och våld i samhället generellt har minskat och bidrar till att fler personer berättar vad de har varit med om. För att få mer kunskap om utsattheten för sexualbrott har Brottsförebyggande rådet fått i uppdrag att belysa utvecklingen på området sedan 2005. Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2019.

I fråga om arbetet mot våldtäkter och sexualbrott anför i polisens årsredovisning för 2018 följande (s. 49 f.):

Våldtäktsbrott är särskilt kränkande för brottsoffren med efterföljande stort behov av stöd från samhället. Det är viktigt att kvaliteten i utredningsarbetet fortsatt förbättras, bl.a. genom regelmässig tillämpning av ändamålsenliga arbetsmetoder. Flera åtgärder genomfördes under året för att förbättra polisens arbete med att utreda våldtäkter och andra sexualbrott:

- Arbetet fortsatte med att förbättra kvaliteten i utredning om våldtäkter utifrån Polismyndighetens rapport Förbättrad kvalitet i utredning om våldtäkter.
- Bland annat genomfördes en djupare genomlysning av våldtäktsärenden och ärenden rörande våld i nära relation i samarbete med Åklagarmyndigheten.
- Metodstödet reviderades i samband med att den nya sexualbrottslagstiftningen trädde i kraft.
- Polismyndigheten tog fram en två veckor lång utbildning för utredare av sexualbrott i syfte att utveckla deltagarnas kunskap om faktorer som påverkar möjligheten att framgångsrikt utreda sexualbrott, samt att tillämpa denna och aktuell lagstiftning.

[...] Antalet öppna ärenden äldre än 6 månader ökade, med 16,7 procent (+104). De uppgick vid utgången av 2018 till 726 ärenden, jämfört med 622 ärenden vid samma tidpunkt 2017. Det är en relativt stor ökning av ärenden som varit öppna mer än 12 månader (+69, +35,8 %). För ärenden redovisade till åklagare har medelgenomströmningstiden sedan 2017 ökat med 2 dagar – från 152 till 154 dagar. [...]

Under 2018 fortsatte arbetet med att förbättra kvaliteten i utredningar om våldtäkter utifrån Polismyndighetens rapport Förbättrad kvalitet i utredning om våldtäkter. Bland annat har en djupare genomlysning av våldtäktsärenden och ärenden rörande våld i nära relation genomförts i samarbete med Åklagarmyndigheten. Vid genomlysningen har man tittat på hela processen från anmälan till dom eller nedläggning. Detta arbete kommer att presenteras i en rapport första kvartalet 2019.

I tillsynsrapporten Våldsbrott i nära relationer och sexualbrott mot vuxna – En gemensam granskning av polisens och åklagarens handläggning (Granskningsrapport 2019, dnr A252.474/2018, Polismyndigheten, Noa, Tillsynsrapport 2019:1, Åklagarmyndigheten) från februari 2019 konstateras sammanfattningsvis bl.a. följande (s. 5):

- De polisleda utredningarna om våldtäkt som ingått i granskningen har i regel utretts i tillräcklig omfattning, och det har varit riktigt att inte lotta in dem till åklagare.
- En låg andel av de inledande förhören filmas, och få brottsplatser dokumenteras med foto eller film.
- Tvångsmedel används i förhållandevis låg utsträckning och, i förekommande fall, under kort tid.
- Framställan om målsägandebeitråde görs förhållandevis sällan och sent i utredningen.
- Få utredningar har lett fram till väckta åtal.
- Vid flera kammare hade de åtal som väckts i samtliga fall lett till fällande dom.
- Polis och åklagare i de polisområden och på de kamrarna med högst lagföringsandelar arbetar i högre utsträckning efter metodstödet Ett utvecklat bästa arbetssätt än övriga.

I regeringens ändrade regleringsbrev för 2019 avseende Polismyndigheten ges följande uppdrag:

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten ska gemensamt analysera och bedöma resultatet för verksamheten utredning och lagföring. Även de insatser som myndigheterna gemensamt har vidtagit, eller som pågår, i syfte att förbättra brottsutredningsverksamheten ska redovisas.

Särskild uppmärksamhet ska läggas på att analysera och beskriva utvecklingen gällande utredningar av sexualbrott (inklusive våldtäkter), brott mot barn samt brott i nära relation. En bedömning av ärendebalanserna och myndigheternas kapacitet att hantera inflödet av dessa ärenden ska göras. För de brottstyper där det är möjligt ska minst 5-åriga tidsserier användas. Myndigheterna ska även beskriva vilka åtgärder som vidtas för att öka förutsättningarna för upplärning av brott med hedersmotiv.

Av redovisningen ska också framgå hur förmågan att återta utbyte av brott och brottslig verksamhet (brottsutbyte) har utvecklats.

Redovisningen ska bestå av en gemensam rapport som lämnas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 31 mars 2020.

I den resultatredovisning som regeringen hösten 2018 lämnade i budgetpropositionen anfördes vidare att de anmälda tillgreppsbrotten fortsätter att minska, en trend som pågått i många år. Liksom 2016 avsåg minskningen 2017 framför allt kategorin snatteri och övriga stölder, i vilken bl.a. drivmedelsstölder och stölder från fordon ingår. Ett undantag bland de allt färre anmälda tillgreppsbrotten är bostadsinbrott, som i stället har ökat de senaste tio åren. Andelen hushåll som enligt NTU har utsatts för egendomsbrott har minskat tydligt sedan mätningarna började, vilket beror på att de fordonsrelaterade brotten blivit färre. Ungefär 1 procent av hushållen uppger att de utsatts för bostadsinbrott, en siffra som varit relativt stabil genom åren.

Regeringen gav den 19 februari 2018 en utredare i uppdrag att se över ett flertal frågor som har kopplingar till den organiserade tillgreppsbrottsligheten och som rör tillträdesförbud till bl.a. butiker (Ju2018/00533/LP). Utredaren skulle enligt uppdraget överväga

- på vilket sätt integritetskränkningen vid tillgrepp efter inbrott i bostäder kan beaktas ytterligare
- på vilket sätt systematiska inslag i stöld- och häleribrottslighet kan beaktas ytterligare
- om försök och förberedelse till häleri bör kriminaliseras
- om, och i så fall på vilket sätt, personer vid straffansvar ska kunna stängas ute från butikslokaler, simhallar och andra liknande platser dit allmänheten har tillträde.

Utredaren skulle lämna författningsförslag. Oavsett vilka bedömningar övervägandena leder fram till skulle utredaren lämna författningsförslag till

- ett nytt brott, benämnt inbrottsstöld och med ett minimistraff om fängelse i ett år
- nya brott som tar sikte på systematiska stölder respektive hälerier

- en kriminalisering av försök och förberedelse till häleri
- en möjlighet att vid straffansvar stänga personer ute från butikslokaler, simhallar och andra liknande platser dit allmänheten har tillträde.

Utredaren överlämnade i januari 2019 promemorian Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott (Ds 2019:1). Bland annat föreslår utredaren ett nytt brott, inbrottsstöld. Brottet avser ett tillgrepp av någon annans egendom som skett efter intrång i en bostad eller något annat liknande boende, och brottet ska ha ett högre minimistraff än vad som gäller för grov stöld. Vidare lämnar utredaren förslag till nya straffbestämmelser som tar sikte på systematiska stölder och hälerier. Bestämmelserna ger möjlighet att lägga samman flera stölder och hälerier, som varit del i ett systematiskt förfarande, till ett allvarligare brott med en strängare straffskala. Utredaren lämnar även förslag till en ny lag om tillträdesförbud som gör det möjligt att under vissa omständigheter vid straffansvar stänga ute personer från butiker, badanläggningar och bibliotek. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I regleringsbrevet för budgetåret 2019 avseende Polismyndigheten påminner regeringen – i fråga om internationella brottsnätverk – om det uppdrag som gavs i början av 2018 till Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Av uppdraget framgår att Sverige behöver bli ett mindre attraktivt mål för internationella brottsnätverk så att mängden organiserade tillgreppsbrott som begås i landet reduceras, och i det ingick att

- långsiktigt förstärka de polisiära insatserna mot den aktuella brottsligheten och säkerställa att organiserade tillgreppsbrott hanteras och utreds på ett ändamålsenligt sätt, med effektiva metoder och med rätt resurser
- höja förmågan att delta i operativt, internationellt polissamarbete mot organiserad tillgreppsbrottslighet.

Regeringen gav också Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i uppdrag att utveckla sin samverkan på området. Uppdraget skulle delredovisas senast den 25 januari 2019 och slutredovisas senast den 14 februari 2020 (Ju2018/00991/PO). I juni 2018 lämnades en första delredovisningen och en andra delredovisning lämnades till regeringen den 31 januari 2019. Av denna andra delredovisning framgår bl.a. följande:

- Inom uppdraget har myndigheterna inhämtat internationell erfarenhet från Finland, och under hösten har Polismyndigheten lagt grunden för ett fördjupat samarbete med Rumänien.
- En översyn av myndighetens arbete mot brottstypen har påbörjats på såväl nationell som regional nivå. I detta arbete ingår att identifiera åtgärder i strukturen som kan stärka bekämpningen av brottsnätverken.
- Uppdragsmyndigheterna ser över möjligheten att formalisera sin samverkan i en skriftlig överenskommelse.

- Åtgärder genomförs, bl.a. kunskaphöjande, inom såväl underrättelsearbete som informationsspridning och för att underlätta för myndigheterna att använda de rättsliga verktyg som finns för att bekämpa brottsligheten.
- Under hösten 2018 genomfördes insats Hermes för att i den operativa verksamheten pröva de förslag till åtgärder och arbetsmetoder som tagits fram i arbetet med regeringsuppdraget. Insatsen genomfördes i nära samverkan mellan fyra myndigheter: Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Åklagarmyndigheten. Insatsen var en underrättelsebaserad passagekontroll (UPK) dvs. den utgick från strategiskt viktiga platser och personer som identifieras. Insats Hermes har bidragit till flera erfarenheter och lärdomar. Samverkan mellan uppdragsmyndigheterna är särskilt intressant för framtiden och något myndigheterna kommer att bygga vidare på.
- Under den återstående uppdragstiden fram till februari 2020 kommer myndigheterna att fortsätta utveckla samverkan med varandra och med andra myndigheter och aktörer. Dessutom identifierar uppdragsmyndigheterna lagförslag för att förbättra bekämpningen av brottsnätverk. Uppdragsmyndigheterna kommer också att fatta beslut om åtgärder som ska genomföras, och därefter kommer tiden att ägnas åt att införa, följa upp och förbättra åtgärderna efter hand.

Som framgår i avsnittet Renodling av polisens arbetsuppgifter i detta betänkande trädde den 1 juni 2018 nya regler i kraft som syftade till att renodla polisens arbetsuppgifter genom att flytta sådana uppgifter på djurområdet som inte kräver polisens särskilda befogenheter och kompetens till länsstyrelserna (prop. 2016/17:224, bet. 2017/18:JuU6). Polismyndigheten har inte längre det huvudsakliga ansvaret enligt djurskyddslagen för att transportera, förvara, sälja, skänka bort och låta avliva djur för att därefter administrera kostnader som detta har medfört. Vidare ska länsstyrelserna ta emot underrättelser om att någon har avlivat ett svårt sjukt eller skadat djur enligt djurskyddslagen, och de flesta av arbetsuppgifterna enligt lagen om tillsyn över hundar och katter har flyttats till länsstyrelserna. Polismyndigheten har dock även fortsättningsvis rätt att fatta beslut om omedelbara omhändertaganden av djur, och ansvarar för att i ett inledande skede verkställa dessa omhändertaganden. Polismyndigheten beslutar även om omedelbart omhändertagande av en hund om det är nödvändigt för att förhindra att den orsakar skada eller avsevärd olägenhet.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 6 februari 2019 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2018/19:58) om en brottskod för djurrättsextremism följande:

Näringsidkare måste givetvis kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för brott. Ingen person i ett demokratiskt samhälle har rätt att förstöra eller stjäla någon annans egendom, eller i värsta fall skada andra människor, för att uppnå politiska syften.

Införandet av nya brottskoder görs inte av regeringen, utan hanteras av Brottsförebyggande rådet (Brå). Brottskoderna ses över årligen i samråd med rättsväsendets myndigheter.

Det finns inte och har aldrig funnits någon särskild brottskod för djurrättsaktivism. Systemet med brottskoder är utformat så att det inte är möjligt att införa enbart en brottskod för brott som utförs av djurrättsaktivister, utan det skulle kräva en stor mängd brottskoder. Däremot är det viktigt att en polisanmälan är så tydlig och detaljerad som möjligt kring omständigheterna för brottet för att öka sökbarheten bland polisanmälningarna.

Regeringen har lagt ett antal förslag till lagstiftning som berör brott som bl.a. lantbrukare och djuruppfödare utsätts för. Det handlar exempelvis om en ny kamerabevakningslag som trädde i kraft den 1 augusti 2018, där den generella tillståndsplikt som tidigare gällt för kamerabevakning slopats. Den nya kamerabevakningslagen medför att kamerabevakning i samband med bl.a. jordbruksverksamhet nu kommer att kunna genomföras utan tillstånd. Den 1 juli 2017 höjdes minimistrafvet för grovt olaga hot. Samma datum gjordes även lagändringar rörande skadegörelsebrottet. Bland annat skärptes straffskalan för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Det är regeringen bestämda uppfattning att näringsidkare ska kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 12 juli 2018 i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1525) om hot och våld mot lantbrukare bl.a. att Polismyndigheten agerar tillsammans med Säkerhetspolisen mot den som utsätter t.ex. lantbrukare och näringsidkare för brott. Insatserna sker bl.a. inom ramen för det som polisen benämner som brottsaktiv inhemsk extremism.

I det ändrade regleringsbrevet för budgetåret 2019 avseende Polismyndigheten gavs följande uppdrag under rubriken Brottslighet kopplad till djurrättsaktivism:

Polismyndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Redovisningen ska lämnas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 1 mars 2020.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden om att arbetet mot olika sorters brott ska prioriteras, senast hösten 2017 i betänkande 2017/18:JuU1 (s. 51 f.). Utskottet anförde då att det inte hade någon invändning mot det som regeringen hade anfört i budgetpropositionen om olika brottstyper och betydelsen av att de nämnda brotten på olika sätt uppmärksammades särskilt. Som regeringen anfört måste t.ex. förebyggandet av våldsbejakande extremism och bekämpningen av terrorism ständigt vara högt prioriterade. Utskottet noterade även att arbetet med att förebygga och motverka våld och andra övergrepp mot kvinnor och barn ansetts som prioriterade frågor, liksom arbetet mot hatbrott. Utskottet såg även positivt på att regeringen lyft fram frågan om Polismyndighetens arbete mot våldtäkter och andra sexualbrott. Utskottet anförde vidare att det faktum att vissa

brottstyper ska ägnas särskild uppmärksamhet inte innebär att arbetet mot annan brottslighet ska läggas åt sidan. Vilken sorts insatser som ska göras mot olika typer av brottslighet borde enligt utskottet avgöras vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inom ramen för statsmaktens prioriteringar. Utskottet föreslog sammanfattningsvis att riksdagen skulle avslå samtliga berörda motionsyrkanden.

Vid behandlingen av motioner om prioritering av arbetet mot olika slags brott hösten 2014 (bet. 2014/15:JuU1) föreslog utskottet två tillkännagivanden till regeringen. Tillkännagivandena innebar dels att arbetet mot bostadsinbrott skulle prioriteras, dels att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister skulle prioriteras (bet. 2014/15:JuU1 s. 44). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2014/15:77).

I budgetpropositionen för 2019, utgiftsområde 4, anføres följande om tillkännagivandet om att prioritera brott av djurrättsaktivister (s. 45 f.):

Justitiedepartementet har tidigare inhämtat och sammanställt information från Polismyndigheten avseende dessa brott. Därefter har regeringen tagit upp frågan med såväl rikspolischefen som säkerhetspolischefen samt vid flera tillfällen med Lantbrukarnas riksförbund. Detta har redovisats för riksdagen i tidigare skrivelser. Regeringen avsåg inte att vidta ytterligare åtgärder utöver de som hade redovisats. I regeringens skrivelse 2016/17:75 angavs därför att regeringen mot denna bakgrund avsåg att lägga skrivelsen i denna del till handlingarna. Riksdagen har slutligt behandlat skrivelse 2016/17:75 (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:295). Regeringen beslutade därför den 16 november 2017 att riksdagsskrivelse 2014/15:77 punkt 22 om brott som begåtts av djurrättsaktivister skulle läggas till handlingarna. I skrivelse 2017/18:75 upplyste regeringen riksdagen om att så hade skett och att punkten därmed var slutbehandlad. Av Konstitutionsutskottets betänkande (2017/18:KU21, rskr. 2017/18:325) framgår dock att Justitieutskottet anser att de redovisade åtgärderna inte kan anses innebära att arbetet mot brott som begås av djurrättsaktivister prioriteras. Enligt utskottet behövs en tydligare redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att prioritera arbetet mot sådana brott och att punkten därmed inte kan anses vara slutbehandlad. Punkten står därför åter som öppen.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om att inrätta en nationell djurskyddspolis, senast hösten 2017 (bet. 2017/18:JuU1 s. 107 f.). Utskottet anförde då (s. 133) att utskottet flera gånger tidigare avstyrkt motioner om att inrätta en nationell djurskyddspolis respektive att djurskyddspolisen ska samordnas centralt. Det hade inte framkommit något som gav utskottet anledning att denna gång göra en annan bedömning. Utskottet noterade även att regeringen i september 2017 hade lämnat över en proposition till riksdagen med förslag om att vissa av Polismyndighetens arbetsuppgifter med djur skulle flyttas över till länsstyrelserna. I praktiken medförde förslagen enligt utskottet att Polismyndigheten i mindre utsträckning än i dag skulle komma att utföra arbetsuppgifter med djur. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motionerna.

Utskottets ställningstagande

I samband med polisens ombildning till en sammanhållen myndighet för fyra år sedan avvecklades vissa specialenheter som tidigare fanns vid de olika polismyndigheterna. Det är tydligt att målsättningarna med omorganisationen om bl.a. bättre utredningsresultat och högre kvalitet i polisens arbete hittills inte har uppnåtts (se avsnittet En mer effektiv polis i detta betänkande). För att öka lagföringen av exempelvis narkotikabrott och sexualbrott bör enligt utskottet vissa av polisens specialenheter återinföras. Sådan specialistkompetens är i många fall ett effektivt och behövligt sätt att bekämpa och utreda brottslighet som av olika anledningar kan medföra svårigheter i utredningsarbetet. Det är positivt att det vid Noa finns ett antal specialenheter som handlägger utredningar av vissa brottstyper som ska utredas på den avdelningen, men detta är enligt utskottet inte tillräckligt. Vad gäller sexualbrott har det de senaste åren rapporterats om hur anmälningar om sexuella övergrepp bortprioriteras eftersom en tungt belastad polis lägger resurserna på mordutredningar. Särskilda sexualbrottsgrupper bör därför införas i samtliga polisens sju regioner för att säkerställa en god kompetens beträffande denna typ av brott och för att motverka att anmälningar om sexuella övergrepp läggs på hög. Det behövs också mer specialiserade narkotikapoliser för att narkotikarelaterad brottslighet ska kunna bekämpas på ett effektivare sätt. Varje polisområde där narkotikahandeln är ett problem bör ha särskilda enheter med uppgift att utreda narkotikabrottslighet. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu har anfört om att återinföra vissa av polisens tidigare specialenheter och tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkandena 26 och 45, 2018/19:2869 (M) yrkande 2 och 2018/19:2871 (M) yrkande 19. Utskottet är dock inte berett att ställa sig bakom att organiserad brottslighet bäst bekämpas av Noa, att polisens arbete mot seriebrottslighet ska stärkas eller att tunnelbanepoliserna bör återinföras och avstyrker därmed motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 2, 2018/19:2870 (M) yrkande 1 och 2018/19:2569 (M). Utskottet anser inte heller att det finns anledning att ta något initiativ med anledning av förslaget om en översyn av möjligheten att upphandla it-forensiska tjänster, och avstyrker motion 2018/19:1936 (M).

Regeringen har i tidigare budgetar framhållit arbetet mot vissa typer av brottslighet som särskilt angeläget. I budgeten för 2018 framhöll regeringen bl.a. brottsligheten i socialt utsatta områden, organiserad brottslighet, hatbrott, våld och andra övergrepp mot kvinnor samt terrorism som prioriterade områden. Utskottet hade ingen invändning mot denna bedömning. I budgeten för innevarande år avstod regeringen med anledning av att den var en övergångsregering från att redovisa den framtida politiska inriktningen för rättsväsendet. Utskottet har emellertid, som redovisats ovan, vid tidigare behandling av motioner om att arbetet mot olika slags brott ska prioriteras bl.a. anfört att vilka insatser som ska göras mot olika typer av brottslighet borde avgöras vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inom ramen för

statsmaktens prioriteringar. Vidare har utskottet betonat att det faktum att vissa brottstyper ska ägnas särskild uppmärksamhet inte innebär att arbetet mot annan brottslighet ska läggas åt sidan. Utskottet, som noterar det arbete som pågår mot bl.a. sexualbrott, tillgreppsbrott och internationella stöldligor, är inte berett att i dag föreslå att riksdagen ska ta något initiativ i frågan om att prioritera vissa typer av brott och avstyrker motionerna 2018/19:884 (M), 2018/19:2775 (KD) yrkande 3, 2018/19:150 (SD) yrkande 3, 2018/19:2082 (S), 2018/19:2726 (KD) yrkande 49, 2018/19:900 (MP) yrkande 2, 2018/19:2315 (MP) yrkande 23, 2018/19:526 (L), 2018/19:845 (M) och 2018/19:2843 (C) yrkande 27.

Utskottet, som konstaterar att flera arbetsuppgifter som rör djur nyligen flyttats över till länsstyrelserna, gör ingen annan bedömning än tidigare i fråga om förslaget att inrätta en nationell djurskyddspolis och avstyrker motionerna 2018/19:332 (SD) yrkandena 2 och 3, 2018/19:1290 (SD) yrkande 12 och 2018/19:2320 (SD) yrkande 4.

Arbetet mot kriminell djurrättsaktivism är enligt utskottet viktigt, och riksdagen har också, på förslag av utskottet, tidigare gjort ett tillkännagivande till regeringen om att sådan brottslighet ska prioriteras. Som framgår ovan har Polismyndigheten i sitt nya regleringsbrev fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att motverka brottslighet kopplad till djurrättsaktivism. Mot denna bakgrund, och då det tidigare tillkännagivandet fortfarande bereds, avstyrker utskottet motionerna 2018/19:82 (SD) yrkande 1, 2018/19:254 (KD), 2018/19:847 (M) yrkande 1, 2018/19:893 (M) yrkandena 2, 3 och 4, 2018/19:2481 (C) yrkande 5 och 2018/19:2606 (KD) yrkande 2 om att bl.a. öka tryggheten för jägare och djurhållare.

Polisutbildningen och rekrytering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om polisutbildningens utformning och geografiska placering, rekryteringen av nya poliser och karriärvägarna inom polisen.

Jämför reservation 22 (M), 23 (SD), 24 (V), 25 (M), 26 (SD), 27 (V), 28 (SD) och 29 (L).

Motionerna

Polisutbildningen

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 3 begärs det ett tillkännagivande om en högkvalitativ polisutbildning. Motionärerna anför att det är fel väg att gå att ombilda polisutbildningen till en högskoleutbildning. I yrkande 6 begärs att det ska vara större fokus på praktiska ämnen i polisutbildningen.

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) begär i kommittémotion 2018/19:692 yrkande 4 att regeringen snarast ska återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att polisutbildningen blir en högskoleutbildning. Motionärerna anför att Polisutbildningsutredningen i sitt betänkande Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning (SOU 2016:39) bl.a. har föreslagit att den nuvarande polisutbildningen ska omformas till en treårig högskoleutbildning och att det är hög tid att regeringen presenterar en proposition utifrån detta betänkande.

I motion 2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 1 begärs att det ska införas en gemensam grundutbildning för polisens, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande personal. Både tullen och Kustbevakningen har på senare år fått utökade befogenheter när det gäller brottsbekämpande verksamhet och mer och mer närmat sig polisens område. Det är därför enligt motionärerna en naturlig utveckling att ha en gemensam grundutbildning för de tre myndigheterna.

I motion 2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 3 anförs att det bör övervägas om en av polisens nya polisutbildningar ska placeras i Skaraborg. I motion 2018/19:1559 av Lotta Olsson (M) yrkas en översyn av möjligheten att inrätta en polisutbildning i Örebro.

Tomas Tobé m.fl. (M) anför i kommittémotion 2018/19:2868 yrkande 7 om en reformerad polisutbildning att polisutbildningen behöver anpassas för att bättre svara mot de behov som finns. En modell som bör övervägas inom en parlamentarisk utredning är att polisutbildning ges i två huvudspår med ordning och ingripande respektive utredning. Efter ett kortare grundblock som är gemensamt för samtliga elever på Polishögskolan ska sedan polisutbildningen ske i något av dessa två spår. I yrkande 8 anförs att även personer som rekryteras utifrån på sikt bör kunna bli poliser, med de befogenheter som tillkommer en polis. Det bör därför enligt motionärerna skapas tydligare möjligheter att få en anpassad polisutbildning för de personer som har börjat arbeta hos polisen och som har en särskild kompetens eller arbetslivserfarenhet från andra områden. I yrkande 9 begärs att polisutbildningen ska förläggas till ännu fler delar av landet än vad regeringen har aviserat genom att uppdragsutbildningar ges vid fler högskolor än i dag samtidigt som möjligheterna till distansutbildning byggs ut.

Rekrytering

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 begärs höjda antagningskrav till polisutbildningen där de fysiska kraven på antagningstesterna höjs till de tidigare och högre nivåerna, kravet på att ha avlagt högskoleprov återinförs, liksom prov i svenska språket, och begåvningskraven höjs. I yrkande 5 begär motionärerna att positiv särbehandling och kvotering ska slopas.

I motion 2018/19:499 av Roger Haddad (L) yrkas att antagningskraven för att bli polis skärps och inte sänks ytterligare. Motionären anför bl.a. att man

måste satsa på kvalitet och se till att de befintliga utbildningarna håller hög kvalitet och att genomströmningen förbättras.

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) anför i kommittémotion 2018/19:692 yrkande 5 att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att skapa fler ingångar till polisutbildningen. Alla som utbildas måste enligt motionärerna inte bli patrullerande poliser, utan skulle i stället kunna utbilda sig till t.ex. it-utredare eller barnförhörare. Polisyrket är brett och då bör också ingångarna till utbildningen vara det.

I motion 2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 begärs en översyn av hur rekryteringen av poliser ska gå till för att möjliggöra långsiktig tillväxt till ett viktigt framtidsyrke.

Tomas Tobé m.fl. (M) anför i kommittémotion 2018/19:2868 yrkande 10 att det bör genomföras riktade informationsinsatser till särskilda grupper och att Rekryteringsmyndigheten bör ges ett tydligt uppdrag att arbeta aktivt och uppsökande över hela landet, inte minst i olika utanförskapsområden, för att locka fler kvalificerade personer att söka till polisutbildningen.

Karriärvägar

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10 anføres att det behövs fler karriärvägar inom polisen och att fler uppsatta poster inom polisorganisationen ska kräva såväl polisutbildning som erfarenhet av polisiärt arbete.

I motion 2018/19:1421 av Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus (båda M) begärs en översyn av karriärmöjligheter för poliser i yttre tjänst. Om man vill ha fler synliga poliser måste man också ge möjligheter att utvecklas inom kåren utan att behöva lämna yttre tjänst.

Jan Björklund m.fl. (L) anför i partimotion 2018/19:2596 yrkande 2 att högre polischefer själva bör ha polisiär bakgrund. Det ökar karriärmöjligheterna inom yrket och innebär att förtroendeklyftan minskar. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att se över regelverket för behörighet till högre polisbefattningar.

Bakgrund

Polisutbildningen omfattar i dag fem terminers heltidsstudier och aspiranttjänstgöring i en polisregion. Från och med januari 2019 finns utbildningen på fem platser i Sverige: Umeå universitet, Södertörns högskola i Huddinge utanför Stockholm, Högskolan i Borås, Linnéuniversitet i Växjö och Malmö universitet. I Umeå, Växjö och Borås kan utbildningen läsas på distans. Polisutbildningen fanns tidigare på tre lärosäten i Sverige. Antalet utbildningsorter har alltså utökats, med Malmö enligt ett regeringsbeslut i december 2017 och med Borås enligt ett regeringsbeslut i juli 2018. Från och med 2019 är ambitionen att ta in runt 2 000 studerande per år på polisutbildningen, jämfört med drygt 1 500 förra året.

Under ansökningsperioden i november 2018 sökte 15 776 personer till polisutbildningen som startar hösten 2019. Det är drygt 4 000 fler än förra sökombgången som var tidigare rekord. Av dem som sökte var 43 procent kvinnor. (Rekryteringsmyndighetens webbplats januari 2018).

Av polisens årsredovisning för 2018 framgår följande (s. 74):

Den totala antagningsvolymen till polisutbildningen för 2018 var 1 600 studenter. 1 415 sökande antogs till utbildningen, varav 1 204 påbörjade utbildningen. Av de erbjudna studieplatserna var 200 platser studier på distans. Intresset för att söka till polisutbildningen är fortsatt stort, men antagningskraven medför att en stor del av de sökande inte är kvalificerade, eller av andra skäl är förhindrade att antas till utbildningen.

Flera insatser genomfördes under året för att attrahera sökande; bland annat en målgruppsanpassad rekryteringskampanj för att väcka intresse och informera om polisyrket. De som har prövats vid Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (Rekryteringsmyndigheten) har fått resa och logi finansierad av Polismyndigheten.

Vid prövningarna under hösten 2017 saknade Rekryteringsmyndigheten nödvändiga resurser för att kunna möta Polismyndighetens behov, och därför blev ett lägre antal antagna till polisutbildningen med start vårterminen 2018. De sena avhoppen, vilka låg på 16 procent hösten 2018, påverkar möjligheten att utöka antalet studenter. Ett arbete har därför skett med att ta fram en ny antagningsprocess med kortare ledtider, hållbarhet över tid samt med de sökande i fokus. Den nya antagningsprocessen planeras vara fullt genomförd från januari 2020, men delar kommer att införas så snart det är tekniskt möjligt.

Polismyndigheten har även genomfört två pilotprojekt i syfte att minska antalet som återtar sin ansökan. Exempel på åtgärder är att de som har kallats till prövning hos Rekryteringsmyndigheten de tre sista prövningsveckorna har blivit uppringda och att yrkesinformatörer har funnits på plats under två veckor vid Rekryteringsmyndigheten.

Regeringen tillsatte i mars 2015 en utredning som skulle föreslå hur polisutbildningen kan utformas till en högskoleutbildning. Utredningen har lämnat sitt förslag Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning (SOU 2016:39). Betänkandet remitterades med sista svarsdatum i oktober 2016 och bereds inom Regeringskansliet. Enligt utredningens förslag ska grundutbildningen till polis omformas till en högskoleutbildning som leder till en yrkesexamen med namnet polisexamen. Omfattningen ska vara 180 högskolepoäng, motsvarande tre års heltidsstudier. Studenterna ska genomföra en verksamhetsförlagd del av utbildningen som ska vara lika lång som den nuvarande aspiranttjänstgöringen och omfatta 37,5 högskolepoäng, vilket motsvarar 25 veckors studier.

Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (Rekryteringsmyndigheten) är en myndighet under Forsvarsdepartementet, vars verksamhet i första hand hör till försvarsutskottets beredningsområde. Den har dock även det övergripande ansvaret för ansökan till polisutbildningen och för urval, selektering, prövning och nominering. Universitets- och högskolerådet granskar betyg och omdömen för att kontrollera studiebehörighet och räknar ut meritvärde. Polisen gör en säkerhetsprövning av alla sökande som är godkända efter den

medicinska och psykologiska prövningen. Rekryteringsmyndigheten gör en sammanvägd bedömning av resultaten och rekommenderar vilka som ska antas till polisutbildningen. Det är slutligen Polismyndigheten som beslutar vem som blir antagen. (Rekryteringsmyndighetens webbplats januari 2019.)

I det ändrade regleringsbrevet avseende Polismyndigheten för budgetåret 2019 gavs under rubriken Samverkan med Totalförsvarets rekryteringsmyndighet följande uppdrag:

Polismyndigheten ska använda Totalförsvarets rekryteringsmyndighet i rekryteringsprocessen för polisutbildningen. Totalförsvarets rekryteringsmyndighet har i uppdrag att tillhandahålla en provningskapacitet som möjliggör en uppfyllnad av 1 020 utbildningsplatser till polisutbildningen under höstterminen 2019 och därefter 1 020 platser per termin tills annat anges.

Regeringen beslutade den 20 juli 2017 att ge Polismyndigheten i uppdrag att stärka kompetensförsörjningen (Ju2017/06177/PO). Polismyndigheten skulle bl.a. ta fram en strategisk och långsiktig plan för att säkerställa att rätt kompetens fanns tillgänglig i verksamheten. Av planen skulle det framgå vilka kompetensförsörjningsbehov som finns på kort och lång sikt. Det skulle också framgå hur nya resurser till myndigheten kommer att användas för att bidra till största möjliga nytta och effektivitet i verksamheten och därigenom också till de kriminalpolitiska målen att brottsligheten ska minska och tryggheten ska öka. Polismyndigheten skulle även enligt uppdraget genomföra en kampanj för att väcka intresse för och informera om polisyrket. Syftet med kampanjen skulle vara att attrahera och rekrytera ett ökat antal lämpliga kandidater till polisutbildningen och i förlängningen fler poliser till Polismyndigheten. Uppdraget slutredovisades den 22 maj 2018 (Polismyndighetens dnr A330.338/2017)).

Av redovisningen framgår bl.a. följande om polisens kompetensförsörjande insatser:

Arbetet med att säkerställa kompetens sker löpande och på flera nivåer i organisationen. Under de närmaste åren kommer Polismyndigheten att särskilt prioritera kompetensförsörjande insatser på följande områden.

Attrahera och rekrytera medarbetare genom att

- arbeta för att utöka antalet platser på polisutbildningen
- ta fram polisutbildning för specialister
- göra det möjligt för tidigare anställda poliser att söka sig tillbaka till Polismyndigheten
- rekrytera specialistkompetenser
- genomföra kommunikativa insatser för att attrahera och behålla medarbetare.

Behålla och utveckla medarbetare genom att

- intensifiera arbetet för en god arbetsmiljö
- öka arbetet med likabehandling och organisationskultur

- arbeta för konkurrenskraftiga arbetsvillkor för alla efterfrågade kompetenser
- fortsätta arbetet för att uppvärdera polisyrket lönemässigt
- erbjuda fort- och vidareutbildning utifrån verksamhetens behov
- utöka och synliggöra de interna karriär- och utvecklingsvägarna
- arbeta med successionsplanering
- fortsätta arbetet för utökad motivation och delaktighet hos medarbetarna
- fortsätta utvecklingen av ledarskapet i enlighet med myndighetens styrmodell.

Polismyndigheten angav som exempel på rekryteringsinsatser under 2018 följande:

Under 2018 sker en särskild satsning på aktiviteter och arenor för det personliga mötet mellan polis och potentiella medarbetare samt på att utveckla den digitala kommunikationen, till exempel via sociala medier och webb. Det genomförs riktade annonseringar i medier och andra forum där kvinnor är välrepresenterade. Polisen kommer också att delta i evenemang, t.ex. idrottsevenemang, vilka företrädesvis riktar sig till kvinnor. För att nå ut till personer med utländsk bakgrund är den uppsökande verksamheten i fokus. Detta kan ske genom bl.a. skolbesök, mässheltagande och i andra sammanhang där andelen personer med utländsk bakgrund är stor. Polisen kommer även att erbjuda webbplatser och tv- och radiokanaler som skriver eller sänder på andra språk, men som har en målgrupp i Sverige, att intervjua en polis på det språket. Inför uppstarten av det nya lärosätet vid Malmö universitet görs en riktad kommunikationsinsats i upptagningsområdet.

Regeringen gav i augusti 2017 Polismyndigheten i uppdrag att skapa förutsättningar för ytterligare förbättringar av arbetsmiljön samt fler karriärvägar för polisanställda (Ju2017/06645/PO). Bland annat skulle Polismyndigheten ta fram en strategisk plan på kort och lång sikt för fler utvecklings- och karriärvägar inom myndigheten. Uppdraget slutredovisades hösten 2018 genom rapporten Förbättrad arbetsmiljö och fler karriärvägar för polisanställda. Polismyndigheten anför följande under rubriken Det fortsatta arbetet för att skapa fler karriärvägar:

Arbetet med att förtydliga karriär- och utvecklingsvägar inom Polismyndigheten är omfattande och komplext då det berör fler än 30 000 anställda. Arbetet måste därför hanteras stegvis för att bli hanterbart. Den nu prioriterade delen av arbetet är tydliggörandet av hur en medarbetare kan stanna kvar och utvecklas i sin befintliga funktion, inte minst i de funktioner där det idag är svårt att behålla medarbetare. Myndigheten har i denna del, av strategiska skäl valt att inledningsvis prioritera karriär- och utvecklingsvägar – genom inrättandet av kompetensnivåer – för poliser i yttre tjänst, i synnerhet de poliser som arbetar vid lokalpolisområdena i den ingripande verksamheten. När arbetet med att ha tydliggjort karriär- och utvecklingsvägar för poliser vid lokalpolisområdena, och som arbetar i den ingripande verksamheten, har genomförts kommer det att följas av arbete med att tydliggöra kompetensnivåer för medarbetare i andra funktioner, polisiära såväl som civila. Arbetsgruppen har som målbild att senast den 1 oktober 2019 successivt ha infört kompetensnivåer för flertalet funktioner. Parallellt med detta ska tydligare dialogverktyg tas fram för att förbättra dialogen mellan chef och medarbetare rörande utveckling liksom kopplingen till lönekriterierna.

I polisens årsredovisning för 2018 anføres följande om karriär och utvecklingsmöjligheter (s. 73):

Inom ramen för den lokala avtalsrörelsen 2017–2020 har parterna vid Polismyndigheten kommit överens om att under avtalsperioden fortsätta arbetet med att tydliggöra karriär- och utvecklingsvägar för att attrahera och behålla medarbetare. Arbetet har skett i samverkan med arbetstagarorganisationerna. I enlighet med denna överenskommelse har parterna fortsatt att utveckla metodiken med olika kompetensnivåer för i första hand den karriärväg som möjliggör att en medarbetare utvecklas i sin redan befintliga funktion. Denna metodik ska införas successivt i organisationen med början för poliser vid ingripandeverksamheten i lokalpolisområdena. Parterna har träffat en överenskommelse om att genomlysna både lönekriterierna och de medarbetarsamtal som på olika sätt har betydelse för en arbetstagares lönesättning. Vidare påbörjades under året en genomlysning av det regelverk som gäller för polisiära tjänstegrader. Syftet är att undersöka möjligheten att koppla systematiken för tjänstegrader till de tydliggjorda karriär- och utvecklingsvägarna.

Tidigare utskottsbehandling

I samband med behandlingen av budgeten för 2017 (bet. 2016/17:JuU1) behandlades ett flertal motioner om polisutbildningen (s. 71). Utskottet anförde inledningsvis att det vidhöll sin i tidigare betänkanden redovisade inställning att det är Polismyndighetens uppgift att besluta om rekryteringsfrågor. Utskottet var därmed fortfarande av uppfattningen att det inte borde göras något tillkännagivande till regeringen om hur rekryteringen till polisutbildningen ska gå till och avstyrkte ett antal sådana motionsyrkanden.

Utskottet anförde beträffande ett yrkande om utformningen av den nya polisutbildningen att det är viktigt att polisyrkets unika kombination av akademisk teori och praktiskt vardagskunnande inte går förlorad. Utskottet var därför kritiskt till Polisutbildningsutredningens förslag till ny polisutbildning, SOU 2016:39, som man ansåg lagt för stor vikt vid polisyrkets teoretiska aspekter. Utskottet anförde att polisutbildningen är två och ett halvt år, varav två år är studier och ett halvt år verksamhetsförlagd praktik. Utredningens förslag, konstaterade utskottet, innebär dels att hela utbildningen görs till högskoleutbildning, dels att tiden förlängs till tre år. Så gott som hela förlängningen ska användas till att förstärka de teoretiska inslagen. Resultatet blir en polisutbildning som nästan helt och hållet är inriktad på teori. Så ser dock inte polisens vardag ut, anförde utskottet. Utskottet menade att det i polisens komplexa yrkesroll behövs både teori och ett väl utvecklat praktiskt kunnande. Utskottet framhöll att en bättre utbildning i praktiska färdigheter också är något som efterfrågas av många poliser. Utskottet uttalade därför att regeringen borde säkerställa att en eventuell ny polisutbildning innehåller mer verksamhetsförlagd praktik än vad Polisutbildningsutredningen föreslår. Mot bakgrund av det anförda föreslog utskottet att riksdagen skulle ställa sig bakom det som utskottet anförde om mer praktik i polisutbildningen och

tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:90).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75 s. 33) anför regeringen om tillkännagivandet om mer praktik i polisutbildningen att Polisutbildningsutredningen lämnade sitt betänkande i maj 2016 och att betänkandet har remitterats samt att punkten inte är slutbehandlad.

I samband med behandlingen av budgeten för 2018 (2017/18:JuU1 s. 88 f.) noterade utskottet tillkännagivandet från året före och anförde att Polisutbildningsutredningens betänkande fortfarande bereddes inom Regeringskansliet. Eftersom utskottet inte ville föregripa beredningen av betänkandet fann utskottet inte skäl att ställa sig bakom de motionsförslag om polisutbildningens utformning som hade förts fram.

När det gäller rekryteringsfrågor delade utskottet ett antal motionärers uppfattning att det är viktigt att öka antalet lämpliga kandidater till polisutbildningen. Utskottet ville dock inte föregripa redovisningen och beredningen av uppdraget som Polismyndigheten hade fått att stärka kompetensförsörjningen och bl.a. ta fram en långsiktig plan för att säkerställa att rätt kompetens finns att tillgå i verksamheten och avstyrkte motionerna.

Utskottet noterade vidare att urvalet av elever till polisutbildningen hanteras av Rekryteringsmyndigheten. Utskottet anförde att alla platser på polisutbildningen inte hade fyllts trots ett högt söktryck, vilket enligt utskottet påtagligt försämrade möjligheterna att öka antalet poliser. Enligt utskottets mening fanns det anledning att utreda orsakerna till varför platser står tomma och vilka åtgärder som borde vidtas för att fylla platserna. Ett första steg var enligt utskottet att se närmare på Rekryteringsmyndighetens roll i detta. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle ställa sig bakom det som utskottet anförde om en myndighetsöversyn av Rekryteringsmyndigheten, i avsikt att förbättra myndighetens verksamhet när det gäller rekryteringen till polisutbildningen, och tillkännage detta för regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:93).

Utskottet höll slutligen fast vid sin tidigare uppfattning att det är Polismyndigheten som är bäst lämpad att avgöra rekryteringsbasen för högre chefsbefattningar inom Polismyndigheten liksom karriärmöjligheterna för poliser i yttre tjänst och avstyrkte motioner om karriärvägar inom polisen.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) anför regeringen (s. 95) om tillkännagivandet om Rekryteringsmyndigheten att regeringen avser att återkomma till riksdagen under 2019 och att punkten inte är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Polisutbildningens framtida utformning har som framgår ovan utretts av Polisutbildningsutredningen. Dess betänkande, SOU 2016:39, bereds fortfarande inom Regeringskansliet. Utskottet vill inte föregripa denna

utredning och avstyrker därför motionerna 2018/19:132 (SD) yrkandena 3 och 6, 2018/19:692 (V) yrkande 4, 2018/19:916 (M) yrkande 1 och 2018/19:2868 (M) yrkandena 7 och 8.

Utskottet noterar att nya lärosäten för polisutbildningen etablerades så sent som i januari 2019, och att det i dag vid tre av lärosätena går att studera på distans. Det saknas därför anledning till några sådana tillkännagivanden om nya lärosäten och distansutbildning som föreslås i motionerna 2018/19:922 (M) yrkande 3, 2018/19:1559 (M) och 2018/19:2868 (M) yrkande 9. Dessa motioner avstyrks således.

I fråga om rekryteringen av nya poliser noterar utskottet det arbete med rekryteringsinsatser och kompetensförsörjning som pågått inom Polismyndigheten, bl.a. inom ramen för olika regeringsuppdrag. Vidare noterar utskottet att det tidigare tillkännagivandet om en myndighetsöversyn av Rekryteringsmyndigheten fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet finner mot bakgrund av detta inte skäl att ställa sig bakom motionsyrkanden om riktade informationsinsatser, ingångar till polisutbildningen eller om antagningskraven. Motionerna 2018/19:132 (SD) yrkandena 4 och 5, 2018/19:499 (L), 2018/19:692 (V) yrkande 5, 2018/19:891 (M) yrkande 1 och 2018/19:2868 (M) yrkande 10 avstyrks således.

Utskottet anser att det är en fråga för Polismyndigheten att besluta om kriterierna för chefspositioner inom myndigheten. Utskottet noterar vidare att det pågår en översyn av karriär- och utvecklingsmöjligheterna inom polisen. Av den anledningen avstyrker utskottet förslagen i motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 10, 2018/19:1421 (M) och 2018/19:2596 (L) yrkande 2 om fler karriärvägar och om behörigheten till högre polisbefattningar.

Kommunal polis och deltidspoliser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att införa en kommunal polis och om deltidanställda poliser.

Jämför reservation 30 (M, KD) och särskilt yttrande 3 (C, L).

Motionerna

I motion 2018/19:325 av Michael Anefur (KD) yrkas att det ska införas en kommunal polis som finansieras av kommunen och har en ettårig utbildning. Motionären anför att den nationella polisen behöver kompletteras med en kommunal polisorganisation. Den kommunala polisens uppgifter ska vara synlighet, närvaro och vardagsbrott samt förebyggande arbete. Rent organisatoriskt ska den kommunala polisen lyda under samma ledning som den nationella, men endast i undantagsfall kunna kommenderas utanför sitt normala verksamhetsområde. Den kommunala polisen ska finansieras av

kommunen. Även i motion 2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om kommunal polisverksamhet.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13 anförs att man bör öka möjligheten att införa deltidanställd polis. Här bör enligt motionärerna räddningstjänsten kunna tjäna som förebild. Fullt utbildade deltidspoliser – som tjänstgör som poliser vid behov – skulle kunna fylla en viktig funktion. En ordning med deltidspoliser skulle kunna skapa förutsättningar att snabbt få tillgång till utbildad polis vid akuta behov. Även i kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 22 begärs en ökad möjlighet att deltidanställa poliser för att möta behovet av fler poliser i tjänst.

Bakgrund

Inom räddningstjänsten bygger verksamheten till stora delar på deltidanställda. En deltidanställd brandman är t.ex. en person som enligt avtal är anställd till en mindre del för att vid alarmering träda in i en professionell roll som brandman. Av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps webbplats (februari 2019) framgår följande:

Som räddningstjänstpersonal i beredskap är du anställd inom kommunal räddningstjänst. Du har som regel en annan huvudarbetsgivare, men du måste inte ha ett annat ordinarie arbete för att komma i fråga. Räddningstjänsten betalar ersättning för den tid du har beredskap. Dessutom får du ersättning för den tid som går åt till utryckningar, övningar och utbildning. [...]

Du har regelbundet beredskap, det vanligaste är var fjärde vecka, men även andra varianter kan förekomma. När du har beredskap ska du befinna dig så nära brandstationen att du hinner inställa dig, normalt inom fem minuter vid larm. Du deltar också i fortbildning och övningar som sker regelbundet inom den egna kåren.

I ett frågesvar om deltidspoliser (fr. 2016/17:176) den 2 november 2016 anförde statsrådet Anders Ygeman följande:

Ombildningen av polisen till en sammanhållen myndighet ska bland annat medföra att polisen kommer närmare medborgarna och blir mer tillgänglig. Polismyndigheten arbetar intensivt med att omfördela resurser så att det lokala polisarbetet stärks och tillsättning av områdespoliser pågår. I Statskontorets första delrapport om ombildningen konstateras att Polismyndighetens operativa förmåga på nationell nivå har stärkts. Resurserna kan nu användas mer flexibelt och möjligheterna till samordning har förbättrats.

Möjligheten för poliser att arbeta deltid, som en komplettering till dessa åtgärder, är en fråga för Polismyndigheten att avgöra. Det är myndighetens ansvar att bedöma vilka åtgärder som behövs vidtas för att fullgöra de arbetsuppgifter som myndigheten har och att besluta om hur resurserna ska fördelas.

Det är polisen som utbildar, förordnar och sköter tillsynen av ordningsvakter. Ordningsvakter lyder under Polismyndigheten och är skyldiga att lyda polisens order som rör tjänsten som ordningsvakt. Ordningsvakter har

rapporteringskyldighet gentemot polisen och ska lämna rapport när de får kännedom om brott. Enligt 2 § lagen (1980:578) om ordningsvakter får ordningsvakter förordnas av polisen att tjänstgöra vid

- allmänna sammankomster och cirkusföreställningar
- offentliga tillställningar
- bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till
- lokaler eller utrymmen där alkohol serveras till allmänheten med tillstånd enligt alkohollagen.

Ordningsvakter får vidare förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i domstolar och offentliga sammanträden i bl.a. kommuner och landsting (2 a och 2 b §§). Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt får ordningsvakter förordnas även i andra fall (3 §). Ett förordnande utfärdas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller (5 §).

Tidigare utskottsbehandling

Med anledning av motionsyrkanden om deltidspoliser konstaterade utskottet i budgetbetänkandet hösten 2016 att polisen i dag har möjlighet att förordna ordningsvakter att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen. Utskottet var inte berett att ställa sig bakom motionärernas förslag om att, som ett komplement till den reguljära verksamheten, införa ett system med deltidsanställda poliser liknande det som i dag finns inom räddningstjänsten med deltidsanställda brandmän (bet. 2016/17:JuU1 s. 71). Utskottet anförde hösten 2017 att frågan om och i vilken omfattning poliser ska ges tillfälle att arbeta deltid är en fråga för Polismyndigheten att besluta om. Utskottet ansåg således inte att det borde göras något tillkännagivande till regeringen om att se över möjligheten att införa ett system med deltidspoliser (bet. 2017/18:JuU1 s. 91).

Med anledning av motionsyrkanden om att införa en kommunal polis som komplement till den statliga polisen anförde utskottet i budgetbetänkandet hösten 2016 att man inte var berett att ställa sig bakom motionärernas förslag. Motionsyrkandena avstyrktes (bet. 2016/17:JuU1 s. 72). I budgetbetänkandet för 2018 vidhöll utskottet sin tidigare uppfattning och var inte heller då berett att ställa sig bakom motioner om att utreda frågan om att införa en kommunal polis (bet. 2017/18 JuU1 s. 91). Motionsyrkandena avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och är inte berett att ställa sig bakom något tillkännagivande om att införa en deltidsanställd polis med räddningstjänsten som förebild. Motionerna 2018/19:2868 (M) yrkande 13 och 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 22 avstyrks därför.

Utskottet noterar att polisen i dag har möjlighet att förordna ordningsvakter att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen och vidhåller även sitt tidigare ställningstagande att det inte finns anledning att föreslå något tillkännagivande om att införa en kommunal polis som ett komplement till den statliga polisen. Motionerna 2018/19:325 (KD) och 2018/19:2775 (KD) yrkande 4 avstyrks således.

Polisens samarbete med Försvarsmakten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att använda militära resurser för att frigöra polisiära resurser och om polisens samarbete med bl.a. hemvärnet och försvaret.

Jämför reservation 31 (M), 32 (SD) och 33 (KD).

Motionerna

Adam Marttinen m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2018/19:133 yrkande 26 att Försvarsmakten, vid särskilda tillfällen, ska ha möjlighet att använda militära resurser vid gränskontroller för att frigöra polisiära resurser till brottsbekämpande verksamhet. Motionärerna vill även se över möjligheterna att använda militära resurser för att bevaka utsatta polisstationer.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12 begärs ett bättre samarbete mellan polisen och andra aktörer, exempelvis genom samarbetsavtal med hemvärnet och andra lokala frivilligorganisationer. Motionärerna anför att hemvärnet är en frivillig del inom totalförsvaret och att det bl.a. ofta används vid eftersök av försvunna personer. Det finns enligt motionärerna anledning att se över om hemvärnet kan användas även till andra uppgifter för att kunna stötta polisen vid särskilda händelser som kräver extra resurser.

I kommittémotion 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 anförts att det är viktigt att snabbt stärka polisens förmåga. Detta bör ske genom hjälp av ordningsvakter, bättre samverkan med försvaret, att låta pensionerade poliser jobba kvar, fler civilanställda och att ta in polisstudenter i tjänst tidigare. När det gäller polisens samarbete med försvaret anför motionärerna att försvaret och polisen behöver samverka och samträna mer. Exempelvis bör man se över hur anställda vid försvaret kan bistå polisen vid bl.a. bevakningsinsatser. I vissa extrema situationer kan det innebära att Försvarsmakten ska kunna ge stöd till Polismyndigheten när nödvändiga förmågor redan är upptagna eller saknas. Det kan röra sig om bevakning vid skyddsobjekt vid ett omfattande angrepp, stöd till polisens nationella insatsstyrka eller materiellt stöd.

Bakgrund

Försvarsmakten har länge gett stöd till samhället i övrigt, bl.a. i olika krissituationer. Generella bestämmelser om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet finns i förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Inom ramen för förordningen får Försvarsmakten lämna stöd till bl.a. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. I Sverige har det länge betraktats som en allmän grundsats för militär medverkan vid polisiär verksamhet att väpnade trupper inte får sättas in mot den egna befolkningen eller andra civila. Denna grundsats framgår av 7 § i förordningen. Enligt den bestämmelsen får Försvarsmaktens personal inte användas i situationer där det finns risk för att den kan komma att bruka tvång eller våld mot enskilda när stöd lämnas.

Efter terrorattackerna i USA den 11 september 2001 inleddes ett utredningsarbete om myndigheternas och de övriga offentliga organens beredskap när det gäller omfattande terrorattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige. Det utreddes även om polisen skulle få utökade möjligheter att begära stöd från Försvarsmakten när det gäller att förhindra och ingripa mot terrorattacker och andra sådana omfattande angrepp på samhället. Utredningsarbetet resulterade i lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning. Enligt denna lag finns det en möjlighet för polisen att begära stöd från Försvarsmakten även med uppgifter som kan innebära att våld och tvång används mot enskilda. En sådan begäran om stöd ska beslutas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Stödet ska gälla att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. I förarbetena till lagen (prop. 2005/06:111 s. 19 f.) anför regeringen att det finns former av terrorattentat som polisen inte kan hantera på egen hand, främst vid händelser som utspelar sig i lufttrummet eller till sjöss. Ett annat exempel på när polisens resurser inte räcker till kan enligt propositionen vara om flera terrorattentat inträffar samtidigt på olika håll i landet. Regeringen framhåller i propositionen att det inte kan komma i fråga att Försvarsmakten lämnar stöd till polisen som kan innebära användning av våld eller tvång i samband med sådan brottslighet som polisen återkommande har att hantera, t.ex. ordningsstörningar vid demonstrationer, gängbrottslighet eller fotbollshuliganism (s. 29).

Vidare finns i skyddslagen (2010:305) bestämmelser om vissa åtgärder till förstärkt skydd för byggnader, andra anläggningar, områden och andra objekt mot sabotage, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, spioneri samt röjande i andra fall av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret och grovt rån (1 §). Av 9 § framgår att poliser, militär personal eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för bevakning av ett skyddsobjekt.

I ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:602) anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson den 31 januari 2018 bl.a. följande:

Försvarsmakten planerar, övar och utrustar sig för att försvara Sverige vid ett väpnat angrepp.

Försvarsmakten ska också, under vissa förutsättningar, kunna lämna stöd till civil verksamhet. Detta stöd regleras bl.a. i lagen (2003:778) och förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor, förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet, lagen (2006:343) och förordningen (2006:344) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning samt i förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter. Regeringskansliet bereder inget särskilt uppdrag till Försvarsmakten att lämna stöd utöver vad som följer av ovan redovisade lagar och förordningar.

När polisen begär Försvarsmaktens hjälp vid eftersökningar av försvunna personer är hemvärdet försvarets viktigaste resurs. Polisen samarbetar med hemvärdet även i andra sammanhang. Av Försvarsmaktens webbplats framgår bl.a. följande om det svenska hemvärdet:

Hemvärnsförbanden är moderna krigsförband med huvuduppgift att skydda, bevaka, ytövervaka samt stödja samhället vid kris. På detta sätt bildar hemvärnsförbanden en nationell och territoriell basplatta för försvaret och skyddet av Sverige.

Om Sverige drabbas av naturkatastrofer, omfattande olyckor eller andra hot mot samhället är Hemvärdet beredda att stödja polis, räddningstjänst och andra myndigheter. Vid skogsbränder, översvämningar, pandemier eller eftersök av försvunna personer finns hemvärnsförbanden som en extra resurs. Varje år genomför Hemvärdet ett stort antal sådana insatser till stöd för samhället.

Totalt omfattar hemvärnsförbanden cirka 22 000 män och kvinnor över hela landet. Alla som tjänstgör i Hemvärdet är frivilliga. Istället för anställning tecknas ett avtal med Försvarsmakten om att tjänstgöra ett visst antal dygn per år för utbildning och träning. De allra flesta har genomfört värnplikt eller grundläggande militär utbildning (GMU) men en stor andel är specialister (till exempel sjukvårdare, mc-ordonnanser och hundförare) utan tidigare militär erfarenhet. Dessa utbildas i sina befattningar av frivilliga försvarsorganisationer (till exempel Försvarsutbildarna, Bilkåren, Svenska Lottakåren, Frivilliga motorcykelkåren) och placeras därefter i hemvärnsförbanden. Alla som söker en befattning i Hemvärdet genomgår en noggrann säkerhetskontroll.

Av 6 § fjärde stycket polislagen (1984:387) och 8 § förvaltningslagen (2017:900) framgår att myndigheter är skyldiga att ge polisen stöd i dess arbete. Polisen samarbetar även enligt särskilda överenskommelser med volontärer och ideella organisationer i olika situationer, t.ex. genom grannsamverkan och vid eftersök av försvunna personer.

I avsnittet Ordningvakter i detta betänkande redogörs för polisens möjligheter att förordna ordningvakter.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner om Försvarsmaktens stöd till polisen behandlades våren 2017 i det årets betänkande om polisfrågor (bet. 2016/17:JuU18 s. 53 f.). Utskottet anförde där att det var viktigt att polisen i olika situationer kan samverka med andra myndigheter och på annat sätt få avlastning och hjälp i olika situationer. Utskottet ansåg dock att de bestämmelser som finns i t.ex. förordningen om Försvarsmaktens stöd till bl.a. polisen var ändamålsenligt utformade. Utskottet

var således inte berett att ställa sig bakom motionerna. I fjolårets betänkande om polisfrågor vidhöll utskottet sin uppfattning (2017/18:JuU13 s. 54).

I samband med behandlingen av budgeten för 2018 anförde utskottet med anledning av motionsyrkanden om samarbete med hemvärdet, frivilligorganisationer och försvaret att det är viktigt att polisen i olika situationer kan samverka med andra myndigheter och på annat sätt få avlastning och hjälp i olika situationer (bet. 2017/18:JuU1 s. 92). Utskottet anförde vidare att polisen också i dag har möjlighet att t.ex. förordna ordningsvakter att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen och noterade att polisen också samarbetar i många sammanhang med olika frivilligorganisationer. Det finns även ett samarbete, konstaterade utskottet, mellan polisen och hemvärdet i olika situationer, t.ex. vid eftersökning av försvunna personer. Mot denna bakgrund fann utskottet inte anledning att föreslå några sådana tillkännagivanden om polisens samarbete som motionärerna hade efterfrågat.

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att polisen i olika situationer kan samverka med andra myndigheter och få avlastning och hjälp i olika situationer. Utskottet vidhåller emellertid sin uppfattning att de bestämmelser om detta som finns i t.ex. förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet är ändamålsenligt utformade. Vidare noterar utskottet liksom förra året att polisen i dag har möjlighet att förordna ordningsvakter att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen och att polisen också samarbetar i många sammanhang med olika frivilligorganisationer. Det finns även ett fungerande samarbete mellan polisen och hemvärdet i olika situationer, t.ex. vid sökningar efter försvunna personer.

Utskottet är mot bakgrund av det anförda inte berett att ställa sig bakom förslaget att Försvarsmakten ska ha möjlighet att använda militära resurser för att avlasta polisen och finner inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om ett bättre samarbete mellan polisen och andra aktörer. Därmed avstyrks motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 26, 2018/19:2868 (M) yrkande 12 och 2018/19:2453 (KD) yrkande 7.

Trafikpolisen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår olika motionsyrkanden som rör trafikpolisens organisation. I avsnittet behandlas även vissa andra trafikrelaterade frågor, bl.a. yrkanden om nykterhetskontroller och att beivra buskörning och svarttaxi.

Jämför reservation 34 (M), 35 (KD) och 36 (KD).

Motionerna

Trafikpolisens organisation

Sten Bergheden (M) anför i motion 2018/19:875 att Tyskland har en egen myndighet som kallas BAG som sköter kontrollen på vägarna och i synnerhet kontrollerar yrkestrafiken. Detta är enligt motionären en modell som behöver studeras, undersökas och eventuellt införas även i Sverige. Cecilie Tenfjord Toftby (M) anför i motion 2018/19:2071 att våra grannländer i t.ex. Tyskland och Norge har organiserat sin trafikpoliskår på ett annat och förmodligen mer effektivt sätt. I Norge arbetar civilanställda fordonsinspektörer tillsammans med polisen för att utföra de nödvändiga kontrollerna på tunga fordon. Det behövs enligt motionären en modern organisation som kan hantera alla de uppgifter som en modern polisorganisation bör klara av, och lärdom bör tas av andra länder. I kommittémotion 2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22 begärs att man ska studera hur trafikpolisen fungerar i andra europeiska länder för att hitta goda exempel på hur svensk trafikpolis skulle kunna organiseras och arbeta på ett effektivare sätt.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 15 begärs en översyn av polisens samlade trafikövervakande arbete för att tillgodose en god och säker trafikmiljö. Motionärerna anför att det trafikövervakande arbetet har minskat de sista åren. Därför bör det göras en översyn av polisens samlade trafikövervakande arbete. I detta arbete bör det ingå en studie av hur detta arbete genomförs i andra jämförbara länder. I samma motion yrkande 16 begärs att polisen ska ha en fullgod kompetens för att kunna upprätthålla det trafikövervakande arbetet i fråga om tung trafik. Kontrollen av tung fordonstrafik kräver enligt motionärerna välutbildade trafikinspektörer. Många av dem som har detta arbete går snart i pension och har inte ersatts i nödvändig omfattning. Polisen måste se till att denna kompetens upprätthålls.

I motion 2018/19:918 av Edward Riedl (M) begärs en översyn av vilka organisatoriska och arbetsmetodiska förbättringar som kan genomföras inom Polismyndigheten för att stävja olaglig yrkestrafik.

I motion 2018/19:1151 av Pia Nilsson (S) framhålls vikten av att polisen har en ändamålsenlig organisation för trafikpolisen.

I kommittémotion 2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 60 anförs att det behövs fler trafikpoliser.

Övriga trafikfrågor

I motion 2018/19:1157 av Ingela Nylund Watz (S) lyfts behovet av att motverka buskörning med mc och moped. Motionären anför att polisen bör ges bättre möjligheter att t.ex. förverka fordonen även om föraren inte kan identifieras.

Lotta Olsson (M) yrkar i motion 2018/19:1557 på en översyn av lagstiftningen om vilka som har rätt att genomföra fartkontroller och kontroller av fordon på våra vägar. Bland annat fartkontroller och kontroller av last och fordon borde kunna utföras av annan personal än poliser.

I motion 2018/19:1937 av Pål Jonson (M) begärs en översyn av möjligheterna att hantera problemen med störande musik från fordon i bostadsområden. Polisen saknar enligt motionären möjlighet att lagföra personer som framför fordon som spelar hög musik och stör människors nattsömn.

I kommittémotion 2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 10 begärs att polisen ska ges tillräckliga resurser för nykterhetskontroller och möjlighet att beivra överträdelser. Det är viktigt att fortsätta arbetet med nolltolerans mot alkohol och narkotika i trafiken. I samma motion yrkande 16 anförs att motsvarande möjligheter att slumpmässigt, utan misstanke, kontrollera förare om de är påverkade av alkohol bör finnas för andra droger, om det kan genomföras med bibehållen integritet för föraren.

Edward Riedl (M) yrkar i motion 2018/19:858 att riksdagen ska ställa sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge rättsvärdande myndigheter i uppdrag att prioritera arbetet med att stävja svarttaxi. Taxibranschen har enligt motionären omfattande problem med privatpersoner som kör andra mot betalning utan att betala skatt. I motion 2018/19:890 av Edward Riedl (M) yrkas att förmedlingen av svarttaxi via nätet på sociala medier uppmärksammas och ses som en del av problematiken kring den svarta taxiverksamheten. Problemet måste tas på allvar från början innan utvecklingen går för långt och blir svår att hejda.

Bakgrund

Det övergripande målet med allt trafiksäkerhetsarbete är att ingen ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken (nollvisionen). Ett av målen i Polismyndighetens strategi för trafik som metod är att polisen ska bidra till att minska antalet döda och allvarligt skadade i vägtrafikmiljön. Framför allt handlar det om att bidra till att sänka medelhastigheterna på vägarna och att minska antalet förare som är påverkade av alkohol eller narkotika. Enligt preliminär statistik från Transportstyrelsen ökade antalet döda i trafiken mycket kraftigt under 2018 jämfört med 2017. Antalet omkomna 2018 är det högsta sedan 2009. I ett längre perspektiv är antalet dock fortsatt lågt. När det

gäller antalet allvarligt skadade finns det, med undantag för 2015, en tydligt minskande trend (polisens årsredovisning för 2018 s. 28 f.).

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2019 erinrar regeringen om det pågående uppdraget att vidareutveckla trafiksäkerhetsarbetet, inklusive kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttofordon, och säkerställa att insatserna på detta område förbättras. De åtgärder som vidtas ska redovisas i årsredovisningen t.o.m. 2020. I kravet på åiterrapportering ingår att föra ett resonemang kring vilka effekter åtgärderna bedöms ha lett till eller bedöms komma att leda till. Av uppdraget framgår att myndighetens trafiksäkerhetsarbete ska bidra till att minska antalet döda och allvarligt skadade i vägtrafikmiljön i enlighet med nollvisionen.

I polisens årsredovisning för 2018 anges följande (s. 32):

Polismyndigheten [ska] i enlighet med regleringsbrevet vidareutveckla arbetet med kontroller av cabotagetransporter och flygande inspektioner av nyttofordon samt säkerställa att insatserna på dessa områden förbättras. Med anledning av detta har Polismyndigheten tillsammans med Trafikverket genomfört en omfattande inventering av trafikkontrollplatserna i landet. Resultatet är att Trafikverket nu har påbörjat en upprustning av 20 prioriterade kontrollplatser så att dessa kvalitativt uppnår de tekniska krav som ställs i EU-direktiv och i Transportstyrelsens föreskrifter. Parallellt med detta har Polismyndigheten medverkat vid Transportstyrelsens framtagande av föreskrifter för flygande inspektion samt kompetenskrav för besiktningsmän. Polismyndigheten genomförde under 2018 en utbildningsinsats gällande internationell trafik (som bl.a. innefattar cabotage) för nästan 400 poliser och bilinspektörer. Antalet ärenden redovisade till Transportstyrelsen avseende sanktionsavgifter i olaga cabotage har till följd av detta ökat avsevärt. Ett nytt it-system för rapportering av flygande inspektioner är taget i drift. Detta baseras på en applikation för mobiltelefon och surfplatta. It-systemet kommer att förbättra och förenkla rapporteringen av flygande inspektioner. Systemet har funktioner dels för rapportering till Transportstyrelsen, dels för uppföljning av verksamheten avseende flygande inspektion. Polismyndigheten har slutit avtal med en extern leverantör som kommer att validera Polisens bilinspektörer så att de uppnår den kompetens som numera krävs enligt Transportstyrelsens föreskrifter. Vidare har utbildningar tagits fram för att säkerställa kompetensen hos de poliser som har förordnande att genomföra inspektion. Polismyndigheten har tagit fram kravspecifikationer enligt de nya kraven för att underlätta rekrytering av nya bilinspektörer med anledning av de höjda kraven. Syftet är att inom yrkestrafiken använda tekniska specialister för att frigöra poliser till det polisiära uppdraget.

Den 2 januari 2015 trädde lagändringar i kraft som syftade till att i ökad omfattning kunna använda civilanställd personal inom bl.a. Polismyndigheten för uppgifter som dittills endast hade fått utföras av poliser. Ändringarna infördes i bl.a. körkortslagen (1998:488) och vägtrafikskattelagen (2006:227). Bilinspektörer fick genom ändringarna befogenhet att besluta om vissa avgifter, meddela förbud mot fortsatt färd i vissa fall, ta hand om ett fordons registreringsskyltar samt tillträde till fordon för kontroll av alkohol (prop. 2013/14:232, bet. 2014/15:JuU3, rskr. 2014/15:23).

Bundesamt für Güterverkehr (BAG) är den oberoende federala myndighet som ansvarar för kommersiell godstransport i Tyskland.

I fråga om nykterhet i trafiken anges följande i polisens årsredovisning för 2018 (s. 29 f.):

Vid varje kontrollkontakt med förare av motordrivna fordon ska alkoholutandningsprov ske samt en bedömning av eventuella symptom på drogpåverkan hos föraren göras. En förutsättning för att andelen onyktra förare ska minska är att polisen kontinuerligt arbetar med olika preventiva metoder. Genom att exempelvis utföra många alkoholutandningsprov på platser utspridda i tid och rum – och därigenom höja den upplevda upptäcktsrisken – kan en allmänpreventiv effekt uppnås. Genom att kombinera övervakningsinsatser med informationskampanjer kan effekten ökas ytterligare. Syftet är att få förare av motordrivna fordon att avstå från att köra onyktra på grund risken att ertappas. Riktade kontroller eller insatser vid specifika platser och tider där det finns ökad risk för att det rent generellt förekommer onyktra personer eller där vi genom underrättelseuppdrag har information på individbasis bidrar till en individpreventiv effekt. Slutligen kan polisen påverka risken för återfall i rattfylleribrott, till exempel genom att använda metoden Smadit (Samverkan mot alkohol och droger i trafiken). Därigenom bidrar vi till en återfallspreventiv effekt. [...]

När det gäller nykterhet görs det årligen ett stort antal alkoholutandningsprov. Sedan åren 2009–2011 då nivån var som högst har dock antalet prov mer än halverats. Under 2018 genomfördes ungefär 2 600 prover per dag. Utifrån genomförda trafikkontroller och utandningsprover anmäls också alkohol- och narkotikarattfylleribrott. Rattfylleri (alkohol) har fortsatt att minska (–1 377, –11,0 % sedan 2015) medan rattfylleribrott under narkotikapåverkan fortsätter att öka (+1 203, +9,5 % sedan 2015).

I en interpellationsdebatt om hög och störande musik från fordon den 16 mars 2018 (ip. 2017/18:356) anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson följande:

Herr talman! På Jonson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta med anledning av fordon som stör människor i sin omgivning med hög musik samt om det är min bedömning att den nya straffbestämmelsen om ofredande kommer att underlätta situationen för kommunerna och polisen vad avser störande musik från fordon. Ordningsslagen syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på offentliga platser. Genom bemyndigande i lagen ges kommunerna möjlighet att i lokala föreskrifter reglera olika företeelser. En förutsättning för att meddela en sådan föreskrift är att den behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats.

Att störa andra människor genom att föra oljud kan vara straffbart som förgelseväckande beteende. Att störa någon genom högljudd musik kan också, åtminstone i allvarigare fall, vara straffbart som ofredande. Ofredandeparagrafen har sedan januari i år, efter en lagändring som regeringen initierat, en modernare och tydligare utformning där rekvisitet "annat hänsynslöst beteende" i motivtexten anges just som "störa någon genom t.ex. höga ljud". Det har ännu inte gått tillräckligt lång tid för att kunna bedöma om lagändringen är otillräcklig i förhållande till just den här problematiken.

Det mest effektiva sättet att bekämpa brottslighet eller att motverka ordningsstörningar är att försöka förhindra att de över huvud taget äger

rum. Det brottsförebyggande arbetet är centralt, och det ska bedrivas utifrån lokala problembilder och i samverkan med andra aktörer. Regeringen beslutade i mars 2017 om Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program. Syftet med programmet är öka kunskap och kompetens och få fler aktörer, inte bara de som traditionellt arbetar brottsförebyggande, att agera aktivt och tillsammans.

[- - -]

Det gäller att se till att det finns lagrum som man kan hänvisa till så att man kan komma åt de individer som betar sig på det sättet. Det finns ett antal lagrum som man kan använda sig av. Jag hänvisade i mitt svar till lagrummet om förgelseväckande beteende i brottsbalkens 16 kap. 16 §. Det finns möjlighet att komma åt de individerna med den lagstiftningen.

Du har också ett annat lagrum i trafikförordningen som syftar till att komma åt onödigt och störande körning. Det är en förseelse som kan ge böter på upp till 1 000 kronor för den som ägnar sig åt det. Sedan har vi lagrummet om ofredande där vi alldeles nyss den 1 januari förtydligade det och bland annat lade in skrivningen i motivtexten att det i allvarliga fall till exempel handlar om att störa någon med höga ljud.

Nu har den lagstiftningen precis trätt i kraft. Den är bara ett par månader gammal. Vi får väl se hur domstolarna kommer att pröva det och hur praxis kommer att utvecklas. Jag vill inte föregripa den rättstillämpningen. Det måste domstolarna pröva. Jag konstaterar att det finns en förändring i lagstiftningen där vi bland annat har pekat ut just att störa någon med höga ljud.

Förutom alla de lagrum som man kan använda sig av är det naturligtvis så att vi utöver lagstiftning behöver ha en ordning där vi har möjlighet att komma åt dessa individer, att utreda brotten och kunna knyta en gärningsman till själva brottet. Pål Jonson är inne på bevisregler och svårigheten att bland annat ta reda på vem det egentligen är som ägnar sig åt detta.

Svaret på det är att vi behöver ökad polisnärvaro på många platser.

Av 7 § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott följer sedan den 1 april 2015 att ett fordon som har använts vid trafikbrott, t.ex. olovlig körning eller rattfylleri, får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är uppenbart oskäligt. Detsamma gäller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag. Om någon har gjort sig skyldig till olovlig körning, rattfylleri eller grovt rattfylleri ska det vid bedömningen av om förverkande behövs för att förebygga fortsatt brottslighet särskilt beaktas om gärningsmannen tidigare har gjort sig skyldig till sådan brottslighet. Om föraren inte äger bilen får förverkande ske endast om de rätta ägarna medverkat till den tilltalades trafikbrott och åklagaren för en förverkandetalan i samband med åtalet mot de rätta ägarna för medverkan till trafikbrotten eller särskilt enligt lagen om förfarandet i vissa fall vid förverkande m.m. (se NJA 1991 s. 496). Undersökningsledaren eller åklagaren får enligt 8 § omedelbart besluta att ett fordon som har tagits i beslag för att det skäligen kan antas bli förverkat får säljas eller förstöras, om fordonets värde understiger en femtedel av prisbasbeloppet. Intäkterna vid försäljningen tillfaller staten.

Enligt 36 kap. 2 § brottsbalken får hjälpmedel som använts vid brott enligt brottsbalken förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller i vissa fall egendom som har

varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott. Bestämmelsen gäller även brott enligt andra lagar än brottsbalken, om maximistraffet för brottet är mer än ett år. Som ett sådant hjälpmedel kan t.ex. flyktbilar räknas, men även andra fordon som det finns anledning att räkna med ska komma till fortsatt brottslig användning.

I en interpellationsdebatt den 30 januari 2018 om svarttaxi på nätet (ip. 2017/18:213) anförde inrikes- och justitieminister Morgan Johansson följande:

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit och vilka jag avser att vidta för att motverka problemet med olagliga verksamheter inom taxibranschen. Edward Riedl har också frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att stoppa den nätbaserade brottsliga verksamheten inom taxibranschen.

Precis som all annan företagsverksamhet ska taxiverksamhet bedrivas lagligt. Att företag tänjer på eller rent av systematiskt bryter mot regelverk medför också orättvisa fördelar gentemot konkurrenter. Det skapas en osund konkurrens.

Regeringen är medveten om att det finns problem med fusk inom taxibranschen, främst genom att taxametrar inte används i enlighet med fastställda krav. När det gäller frågan om samåkning anser regeringen att detta i grunden är något positivt, men naturligtvis ska sådan samåkning som kan kategoriseras som svarttaxi beivras. Polismyndigheten genomför årligen kontroller av yrkestrafiken. I de fall där verksamhet med svarttaxi misstänks utreds brottet.

För att komma till rätta med osund konkurrens krävs det att flera myndigheter arbetar tillsammans för att hantera problemet. Ofta bryts det mot en rad olika regelverk samtidigt. Det kan exempelvis handla om överträdelse av skattelagstiftningen, missbruk av skattefinansierade system eller penningtvätt och bedrägerier. Myndigheternas kunskap, uppdrag och regler skiljer sig åt, men när de kombinerar dem i gemensamma insatser kan de verka från olika håll för att komma åt fusk.

Regeringen har stärkt arbetet mot osund konkurrens. I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen att 18 miljoner kronor årligen under tre år skulle satsas för att stärka myndigheternas arbete mot osund konkurrens. I samband med att riksdagen beslutade i linje med regeringens proposition gav regeringen i december Arbetsmiljöverket, Polismyndigheten och sex andra myndigheter i uppdrag att utveckla metoder för myndighetsgemensam kontroll för att motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet i arbetslivet. I arbetet ska samråd ske med arbetsmarknadens parter i syfte att utveckla former för att ta till vara deras kunskap och erfarenheter.

För att ge Polismyndigheten än större möjligheter att beivra och utreda brott har regeringen föreslagit och aviserat tillskott till myndigheten på ca 9,8 miljarder kronor under perioden 2017–2020. Regeringen har således vidtagit åtgärder som kommer att motverka fusk och oegentligheter inom bland annat taxiverksamheten.

Tidigare utskottsbehandling

I budgetbetänkandet för 2016 behandlade utskottet ett antal motioner om hur trafikpolisen ska organiseras (bet. 2015/16:JuU1 s. 51). Utskottet anförde att det är viktigt att det finns ett tillräckligt antal trafikpoliser för att övervaka bl.a. yrkestrafiken och att dessa har den kompetens som krävs. Utskottet ansåg dock

att det bör vara upp till Polismyndigheten att avgöra hur trafikpolisen ska organiseras och hur dess arbete ska bedrivas, och motionerna avstyrktes. Även i budgetbetänkandet för 2017 behandlades motioner om trafikpolisen i olika hänseenden. Utskottet ansåg att det kunde vara av intresse att studera hur andra länder har organiserat sin trafikpolis. Utskottet vidhöll dock sin uppfattning att det bör vara upp till Polismyndigheten att avgöra hur trafikpolisen bör organiseras och hur dess arbete ska bedrivas (bet. 2016/17:JuU1 s. 72). Utskottet ansåg även att det var Polismyndighetens uppgift att inom ramen för tilldelat anslag fördela sina medel så att verksamheten fungerar så bra som möjligt, varför en motion om resurser för nykterhetskontroller och för att beivra överträdelser avstyrktes.

Också i budgetbetänkandet för 2018 behandlade utskottet yrkanden som bl.a. rörde jämförelser med trafikpolisen i andra länder (bet. 2017/18:JuU1 s. 93). Motionerna avstyrktes med samma motivering som tidigare, liksom andra motionsyrkanden som rörde en ändamålsenlig organisation för trafikpolisen. Även motionsyrkanden om att det bör finnas fler trafikpoliser som ägnar sig åt trafikbrott avstyrktes. Utskottet delade några motionärers uppfattning i en motion att det är viktigt att polisen har tillräckliga resurser för nykterhetskontroller och för att beivra överträdelser. Utskottet ansåg dock, liksom föregående år, att det är Polismyndighetens uppgift att inom ramen för tilldelat anslag fördela sina medel så att verksamheten fungerar så bra som möjligt, och motionsyrkandet avstyrktes. Två motioner rörde uppdelningen i behörighet mellan poliser och bilinspektörer. Även dessa motioner avstyrktes.

Utskottet anförde i betänkandet om polisfrågor våren 2018 (bet. 2017/18:JuU13 s. 29) att det inte framkommit något som enligt utskottet gav riksdagen anledning att göra något tillkännagivande om polisens verktyg för att bl.a. beivra buskörning med mc och moped.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som framgår ovan flera gånger tidigare behandlat motioner om trafikpolisens organisation i olika avseenden. Utskottet vidhåller i stort den uppfattning som utskottet vid dessa tillfällen har gett uttryck för.

Liksom tidigare anser utskottet att det kan vara av intresse att studera hur andra länder, t.ex. Tyskland, har organiserat sin trafikpolis. Det bör emellertid enligt utskottet vara upp till Polismyndigheten att avgöra hur trafikpolisen bör organiseras och hur dess arbete ska bedrivas. Av den anledningen avstyrker utskottet motionerna 2018/19:875 (M), 2018/19:918 (M), 2018/19:1151 (S), 2018/19:2071 (M), 2018/19:2901 (M) yrkande 22 och 2018/19:2868 (M) yrkande 15.

Utskottet anser, liksom motionärerna i motion 2018/19:2868 (M) yrkande 16, att det är viktigt att polisen behåller en fullgod kompetens för övervakningen av tung trafik. I likhet med tidigare år anser utskottet emellertid att det är Polismyndighetens uppgift att inom ramen för sitt tilldelade anslag fördela sina medel så att verksamheten fungerar så bra som möjligt. Mot den

bakgrunden avstyrks motionen, liksom motion 2018/19:2734 (KD) yrkande 60 om att det behövs fler trafikpoliser.

Utskottet har förståelse för det som anförts i fråga om problemet med buskörningar och störande musik från fordon i bostadsområden. Det finns emellertid, som framgår ovan, ett regelverk för att hantera dessa problem och utskottet finner därför inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Motionerna 2018/19:1157 (S) och 2018/19:1937 (M) avstyrks således.

Utskottet anser att arbetet mot alkohol och narkotika i trafiken är mycket angeläget. Mot bakgrund av det som anförts ovan om att det bör åligga Polismyndigheten att själv fördela sina medel inom ramen för tilldelat anslag avstyrker utskottet emellertid motion 2018/19:2734 (KD) yrkande 10 om mer resurser till nykterhetskontroller. Vidare görs det, som framgår av polisens årsredovisning, vid kontroller av förare av motordrivna fordon regelmässigt dels ett alkoholutandningsprov, dels en bedömning av eventuella symptom på drogpåverkan hos föraren. Utskottet finner därför inte tillräckliga skäl att föreslå ett tillkännagivande om slumpmässiga narkotikakontroller i trafiken. Även motion 2018/19:2734 (KD) yrkande 16 avstyrks därmed.

År 2015 trädde lagändringar i kraft som syftade till att i ökad omfattning kunna använda civilanställd personal i trafiken för uppgifter som hittills endast hade fått utföras av poliser. Utskottet finner för närvarande inte anledning till en ny översyn av lagstiftningen om civila kontrollanter och avstyrker motion 2018/19:1557 (M) om en översyn av vilka som har rätt att genomföra fartkontroller och kontroller av fordon.

Det har enligt utskottet inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om arbetet mot svarttaxi. Motionerna 2018/19:858 (M) och 2018/19:890 (M) avstyrks därmed.

Intern tillsyn och tjänstefel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som bl.a. rör tjänstefel och polisers rätt till nödvärn.

Jämför reservation 37 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:2386 av Niels Paarup-Petersen (C) begärs att det utreds hur en lex Ahmed kan införas för polisen. Motionären anför att Ahmed Obaid sköts till döds i Malmö i januari 2017 och att mordet fortfarande är olöst. Fallet är bara ett av många där polisen inte utfört det arbete den ska och även själv hade velat. Som i alla andra yrken begås misstag, både strukturella och personliga. Men där sjukvården har lex Maria och flygbranschen har haverikommissionen finns det inom polisen inget motsvarande system för lärande av de misstag som begås.

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 begärs en utökad nödvärnsrätt för poliser. Motionärerna anför att det som polis inte finns möjlighet att backa undan från en aggressiv angripare. Möjligheten att använda tjänstevapen föreligger endast när poliserna själva eller andra utsätts för svårare våld som kan orsaka allvarlig skada. Vid demonstrationer och i utsatta områden har det blivit vanligt att poliser utsätts för stenkastning som vid en träff kan orsaka livshotande skador. Nödvärnsrätten för poliser bör därför utökas så att en situation inte eskalerar till följd av att polis inte vågar använda rätt steg i våldstrappan.

I motion 2018/19:363 av Markus Wiechel (SD) yrkas att hanteringen av poliser som har använt sina tjänstevapen i nödvärn eller för att oskadliggöra ett hot ändras så att de inte utan skäl misstänks för tjänstefel. Motionären anför att det är orimligt att det rutinmässigt registreras som ett eventuellt tjänstefel när poliser använder sina vapen.

Bakgrund

Vid Polismyndigheten finns det både en funktion för tillsyn och en enhet för internrevision som är fristående organisatoriska enheter placerade direkt under rikspolischefen. Internrevisionens uppdrag är att granska och lämna förslag till förbättringar av myndighetens process för intern styrning och kontroll. Tillsynsfunktionen gör inspektioner och inspekterar bl.a. rättssäkerhetsfrågor, tillämpningen av polisiära och administrativa arbetsmetoder och granskar omständigheter och händelser. Avdelningen Särskilda utredningar utreder anmälningar mot anställda inom Polismyndigheten. Särskilda utredningar utreder även ärenden som rör anmälningar mot bl.a. åklagare, polisstudierande och arrestvakter.

Enligt 10 § polislagen (1984:387) får en polis, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, under vissa förutsättningar använda våld i sin tjänsteutövning. Våld får t.ex. användas om polisen möts med våld eller hot om våld eller om åtgärden i annat fall är oundgängligen nödvändig för att upprätthålla den allmänna ordningen eller säkerheten och det är uppenbart att den inte kan genomföras utan våld. Allmänna principer för polisingripanden, bl.a. om proportionalitet, finns i 8 § polislagen.

En polis har även samma rätt som andra att i enlighet med bestämmelserna i 24 kap. brottsbalken bruka våld i nödvärns- och nödsituationer. En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig. Rätt till nödvärn föreligger mot bl.a. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på en person eller egendom. Det finns även en bestämmelse som säger att om någon i ett fall där bestämmelsen om nödvärn eller 10 § polislagen är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, ska han eller hon ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han eller hon svårligen kunde besinna sig.

Enligt 28 § polislagen ska protokoll föras över ingripanden som innebär att man har använt skjutvapen. Ett sådant protokoll ska innehålla uppgifter om skälen för åtgärden.

I fråga om att använda skjutvapen finns det särskilda föreskrifter i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen. Om det föreligger en rätt till nödvärn enligt 24 kap. 1 § brottsbalken får en polis använda skjutvapen för att avvärja svårare våld mot polisen själv eller någon annan eller ett hot som innebär en trängande fara för sådant våld. Vidare får en polis använda skjutvapen för att bl.a. gripa personer som är misstänkta för vissa allvarligare brott eller hindra någon från att rymma, om det är nödvändigt att ingripa omedelbart. Innan en polis använder ett skjutvapen ska han särskilt beakta risken för att någon utomstående skadas. Skottlossning inom områden där många människor bor eller vistas ska i det längsta undvikas. Vid skottlossning mot en person ska det eftersträvas att endast tillfälligtvis oskadliggöra honom eller henne. En polis som har avlossat skott ska skyndsamt underrätta en förman vid den berörda ledningscentralen vid Polismyndigheten och lämna en rapport om händelsen till den berörda regionpolischefen eller avdelningschefen.

I Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m. (PMFS 2016:5, FAP 104-2) finns närmare bestämmelser om hur man ska rapportera. Omständigheterna vid ingripandet, anledningen till att våldsanvändning var nödvändig och skälen till att skjutvapen användes m.m. ska dokumenteras utförligt på ett särskilt formulär. Data från rapporten ska omgående skickas till Nationella operativa avdelningen. I de allmänna råden anges även följande:

Skjutvapen är ett hjälpmedel som innebär en synnerligen kraftig våldsanvändning och som i princip är avsett för situationer där sådant våld måste användas som en yttersta utväg för att lösa en tjänsteuppgift. Av kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen följer att varningsskott får avlossas endast om samtliga förutsättningar för verkanseld är uppfyllda. Enligt 7 § kungörelsen om polisens användning av skjutvapen ska det vid skottlossning mot person eftersträvas att endast för tillfället oskadliggöra honom. Verkanseld bör därför om möjligt i första hand riktas mot benen. Skott bör inte avlossas, om polismannen inte själv ser den som skottet ska avlossas mot, och det är därför olämpligt att skjuta genom t.ex. en vägg eller en dörr. Skjutning mot fordon i rörelse är förenat med avsevärda svårigheter och stora risker. Effekten på en bil av ett skott från en tjänstepistol är starkt begränsad, varför andra åtgärder för att stoppa bilen eller undgå faran bör väljas i första hand.

Om det uppstår en misstanke om att en anställd inom Polismyndigheten har begått ett brott ska det utredas av Polismyndighetens avdelning för särskilda utredningar. Alla ärenden som kommer in till avdelningen ska lämnas över till en åklagare som beslutar om en förundersökning ska inledas eller inte. Detta regleras i förordningen (2014:1106) om handläggning av ärenden om brott av anställda inom polisen och vissa andra befattningshavare. Förordningen gäller vid handläggning av ärenden där det i en anmälan har påståtts att en anställd inom polisen har gjort sig skyldig till något brott som har samband med

anställningen eller på något annat sätt har handlat felaktigt i sin myndighetsutövning eller en person har skadats allvarligt antingen under vistelse i en polisarrest eller genom något som en anställd inom polisen har gjort i anställningen, eller det i något annat fall kan bli fråga om att inleda förundersökning mot en anställd inom polisen för brott som har samband med anställningen.

I regleringsbrevet för budgetåret 2018 avseende Polismyndigheten gavs myndigheten i uppdrag att, mot bakgrund av anslagsförstärkningar för intern tillsyn 2017, redovisa hur den interna tillsynen bedrivs med avsikten att stärka rättssäkerheten för enskilda. Av redovisningen ska framgå hur tillsynen kontrollerar att den verksamhet som granskas genomförs i enlighet med gällande rätt och likvärdigt över hela landet, på vilket sätt den bidrar till myndighetens utvecklingsarbete, hur den förhåller sig till annan pågående tillsyn inom området och hur oberoendet i förhållande till myndighetens övriga verksamhet säkerställs.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat motioner om ett ändrat förhållningssätt mot poliser i nödvärn. I betänkandet om polisfrågor våren 2017 (bet. 2016/17:JuU18 s. 35) anförde utskottet att det var viktigt att det finns rutiner för att följa upp vad som skett i de fall då en polis avlossat sitt skjutvapen. Utskottet ansåg att gällande regelverk hade en ändamålsenlig utformning. Något tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som anförts i motionen borde därför inte göras. Utskottet behandlade en likalydande motion genom s.k. förenklad beredning i betänkandet om polisfrågor våren 2018. Motionen avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Polisen har av staten fått rätten att under vissa omständigheter använda våld och att i sin tjänsteutövning använda vapen. Som anförts i Polismyndighetens allmänna råd är skjutvapen ett hjälpmedel som innebär en synnerligen kraftig våldsanvändning och som i princip är avsett för situationer där sådant våld måste användas som en yttersta utväg. Utskottet anser därför, liksom tidigare, att det är viktigt att det finns rutiner för att följa upp vad som har skett när en polis har avlossat sitt tjänstevapen. Som framgår ovan finns det ett regelverk som behandlar sådana situationer. Enligt utskottet är dessa regler ändamålsenliga. Det finns därför inte anledning till något sådant tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:363 (SD) om att ändra rutinerna. Utskottet är i linje med det anförda inte heller berett att ställa sig bakom ett tillkännagivande om en utökad nödvärnsrätt för poliser, så som efterfrågas i motion 2018/19:132 (SD) yrkande 18. Motionerna avstyrks.

Utskottet har förståelse för det som anförts i motion 2018/19:2386 (C) om värdet av att införa en ”lex Maria” för polisen. Det har enligt utskottet

emellertid inte framkommit tillräckliga skäl för att föreslå ett tillkännagivande om ett sådant system. Motionen avstyrks därför.

Polisens utrustning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om polisens utrustning, bl.a. vapen, uniformer och fordon och om ett utrustningslyft.

Jämför reservation 38 (SD), 39 (KD) och 40 (M, KD).

Motionerna

Richard Jomshof (SD) begär i motion 2018/19:47 att all myndighetsutövning ska vara neutral och att uniformer ska vara helt fria från såväl religiösa som politiska markörer. Även i kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 begärs ett tillkännagivande om neutrala polisuniformer.

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 30 anføres att polisen i större utsträckning bör få bära tjänstevapen under ledig tid. I motion 2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 anføres att det bör tillsättas en utredning för att se över vapenlagen, vapenförordningen och tillämpningen av FAP 104-2 (Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m.) med syfte att se över möjligheten att under vissa omständigheter låta poliser bära vapen utanför tjänst.

Thomas Morell m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:1121 yrkande 13 att det ska säkerställas att polisfordon är rätt utrustade. Fordon för kontroll av den yrkesmässiga trafiken ska enligt motionärerna i huvudsak vara bussar eller av skåpmodell där det kan rymmas både arbetsplatser och förhörplatser. Fordonen ska även vara utrustade med nödvändig teknisk utrustning för avrapportering, radioanrop, it-funktioner och med larmanordning i form av blåljus och siren.

I motion 2018/19:1536 av Lotta Olsson (M) yrkas att man överväger möjligheten för polisen att använda kroppsskanner. Om polisen fick möjlighet att använda kroppsskanner för att kroppsvisitera personer skulle man både öka säkerheten för dem som ska visiteras och för de poliser som utför visitationen.

Andreas Carlson m.fl. (KD) anför i kommittémotion 2018/19:2453 yrkande 4 att fler alternativa vapen till polisen ska utredas. Motionärerna anser att polisen ska få möjlighet att skjuta gummikulor, använda elpistol och ha tillgång till vattenkanon vid demonstrationer och stora upplopp. Dessa är vapen som är mindre skadliga än de skjutvapen polisen har i dag och skulle kunna hjälpa polisen att bättre hantera svåra situationer. I yrkande 6 anføres att en viktig del i att förenkla och renodla polisens arbete och på så sätt få ut mer polisiärt arbete per enskild polis är att komma till rätta med det omoderna avrapporteringssystemet. Att poliser i yttre tjänst kan använda smarta telefoner

för avrapportering och slagningar i register förenklar arbetet. Vidare bör t.ex. ANPR-kameror med automatisk nummerplåtsavläsning användas i fler polisbilar och utvecklas ytterligare. Det är en kamera som monteras i polisbilen och som läser av mötande bilars registreringsnummer och larmar om en bil har körförbud, är eftersökt, stulen, oskattad, oförsäkrad eller obesiktigad.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 23 påkallas ett utrustningslyft inom polisen. För ett tryggt och verkningfullt arbete måste enligt motionärerna polisen ha tillgång till modern utrustning och till sådan utrustning som anses vara behövlig. Ett utrustningslyft bör därför genomföras, som bl.a. ska syfta till att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha en modern skyddsutrustning.

Bakgrund

Den 1 januari 2019 trädde nya föreskrifter och allmänna råd om polisens uniformer i kraft (PMFS 2018:12, FAP 798-1). I dessa finns bestämmelser om polisens uniformer, vem som ska eller får bära uniform och om hur uniform ska eller får bäras. Bestämmelserna gäller för all personal inom polisen och i tillämpliga delar även för studerande vid polisutbildningen. Bland annat framgår i 6 kap. 8 § hur s.k. övriga uniformspersedlar, t.ex. religiösa huvudbonader, men även andra persedlar som livremmar, skor och halsdukar, ska eller får bäras. Exempelvis får huvuddukar, kippor och turbaner bäras vid all tjänstgöring. Huvuddukar och kippor ska utomhus bäras under föreskriven mössa. Huvudbonaderna får bäras tillsammans med hjälm endast om säkerheten inte eftersätts, får inte förses med tjänstetecken och ska vara mörkblå eller svarta. Polismyndigheten får, om det finns särskilda skäl, besluta om undantag från dessa föreskrifter (7 kap.).

Enligt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m. (PMFS 2016:5, FAP 104-2) tillhör tjänstevapen som tilldelas poliser Polismyndigheten respektive Säkerhetspolisen och tilldelas polisen för att bäras och användas i tjänsten. En polis får under annan tid än tjänstgöringstid handha, bära eller bruka tjänstevapnet endast i enlighet med vissa undantag (25 §). Exempelvis får det beslutas att en polis, vid övning för tjänsten, under ett polismästerskap i skytte eller vid övning inför en sådan tävling, får bära och använda det skjutvapen han eller hon har tilldelats. Om en polisman ska tjänstgöra på annan ort än den där det tilldelade tjänstevapnet normalt ska förvaras, och det är kort tid mellan tjänstgöringstillfällena och långt avstånd mellan bostadsorten eller uppehållsorten och det ordinarie förvaringsstället, får det vidare beslutas att polisen får ta med vapnet under tiden mellan tjänstgöringstillfällena. Dessutom får det, om det finns synnerliga skäl, beslutas att en polisman som är utsatt för ett allvarligt hot med anledning av tjänsten under ledig tid får bära den tjänstepistol han eller hon har tilldelats (26–28 §§).

I polisens årsredovisning för 2018 anføres under rubriken Verksamhetsutveckling följande i fråga om projektet Polibil 2018:

Fordonen är väldigt många polisers arbetsmiljö. De ska skydda i många situationer och vara funktionella för det som behövs i en polis vardag. Därför startades i början av 2016 det strategiska projektet Polibil 2018. Projektet beräknas vara klart vid utgången av 2019. Projektet säkerställde under 2018 kravställningen för personbil och minibuss så det blir klart för upphandling under 2019. De nya fordonen kommer, i så stor omfattning som möjligt, att vara enhetliga och standardiserade. Det förenklar bland annat utbildning och service. Ju högre enhetlighet, desto lättare blir det för personalen att röra sig mellan områden, kunna arbeta på flera platser och ändå kunna vara trygga i fordonens olika funktioner. Dessutom ska projektet medföra bland annat sänkta kostnader för bränsle, reparationer och trafikskador, miljöförbättringar genom lägre bränsleförbrukning och avgasutsläpp, samt en förenklad inköpsprocess, kortare leveranstider och lägre byggnationskostnader. Den första etappen av Polibil 2018 som blev klar avsåg hundfordon vilka ska bytas ut under de närmaste åren.

Regler om kroppsvisitationer finns i 28 kap. 11 och 13 §§ rättegångsbalken. Med kroppsvisitation avses en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig samt av väskor, paket och andra föremål som någon har med sig. Reglerna är teknikneutrala. Skannerutrustning är dock fast monterad, något som hindrar att en kroppsvisitation kan göras på den plats där personen som ska visiteras och polisen som ska göra visitationen befinner sig. Enligt uppgift från Regeringskansliet pågår det för närvarande inte något lagstiftningsärende som har någon anknytning till kroppsskannerutrustning. Det finns inte heller några planer i övrigt som berör frågan.

Polismyndigheten har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om polisens särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning inom polisen (PMFS 2016:8, FAP 933-1). Begreppet särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning innefattar t.ex. skjutvapen som tilldelats en polis som personlig utrustning eller som förstärkningsvapen, OC-spej, batong, fängsel och spottskyddshuva eller annat hjälpmedel som huvudsakligen är avsett att kunna användas vid situationer där en polis har befogenhet att använda våld mot en person samt andra hjälpmedel som är avsedda att stoppa fordon. Av de allmänna råden framgår att då särskilda hjälpmedel för våldsanvändning behöver användas i polistjänsten får endast sådana hjälpmedel användas som godkänts av Polismyndighetens nationella operativa avdelning (se Rikspolisstyrelsens förteckning över godkända särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning inom polisen, POL-109-3098/05) eller som har reglerats särskilt i Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd.

Polismyndigheten har nyligen utfärdat nya föreskrifter och allmänna råd om tårgas (FAP 104-3, PMFS 2018:15) som började gälla den 1 februari 2019. Av 6 § framgår att tårgas endast får användas vid ingripanden i vissa farliga situationer, t.ex. när någon genom hot med vapen bedöms vara särskilt farlig, och i vissa fall mot en folksamling, t.ex. när det bedöms vara nödvändigt att skingra en folksamling som visar en avsikt att med förenat våld gå till angrepp av allvarlig karaktär. Tårgas bör användas med stor restriktivitet.

Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om försöksverksamhet med elchockvapen, (FAP 104-7, PMFS 2017:8) trädde i kraft den 1 januari 2018 och gäller t.o.m. den 31 december 2019. Författningen innehåller bestämmelser om vad som gäller vid Polismyndighetens försöksverksamhet med elchockvapen. Syftet med försöksverksamheten är att utvärdera om det skulle ge positiva effekter att införa elchockvapen, som exempelvis minskad våldsnivå samt färre och mindre skador i samband med ingripanden. En extern utvärderare, Umeå universitet, har under året genomfört två enkätundersökningar inom ramen för utvärderingen. Elchockvapen användes i genomsnitt vid 25 tillfällen per månad under 2018. Polismyndigheten följer noga upp alla situationer där elchockvapen använts för att kunna vidta åtgärder om myndigheten ser tendenser att poliser använder elchockvapen på ett felaktigt sätt. Det är ännu för tidigt att dra några säkra slutsatser om huruvida det ger önskade effekter att införa elchockvapen. Polismyndigheten genomförde under 2018 en utbildning i elchockvapen för nyanställda och för dem som inte tidigare genomgått utbildningen i lokalpolisområden och enheter som deltar i försöksverksamheten. Totalt har ca 700 poliser genomgått utbildningen (Polismyndighetens årsredovisning för 2018, s. 84).

Förkortningen ANPR står för automatic number plate recognition. ANPR är ett system som med hjälp av en kamera läser av registreringsskyltar och matchar dem mot olika register där fordonsbrister och avvikelser finns registrerade. Systemet används sedan ett par år tillbaka av polisen för att hitta i första hand fordon med brister men även kriminella personer. Automatisk avläsning av registreringsskyltar bygger på en teknologi där bilderna från kameran analyseras i datorn. Först identifieras förekomsten av en registreringsskylt i bilden, därefter omvandlas bilden av registreringsskylten till text. Det tolkade registreringsnumret jämförs sedan mot en databas som innehåller fordon med brister. Om ett avläst registreringsnummer förekommer i något av registren larmar systemet. Fordonet kan därefter stoppas för att kontrolleras vidare.

I den överenskommelse som Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna träffade den 7 juni 2017 (den s.k. terrorismöverenskommelsen) konstaterades bl.a. att Polismyndigheten behöver fortsätta arbetet med att höja grundförmågan hos de poliser som först kommer att finnas på plats vid ett eventuellt terrorattentat, nämligen poliser i yttre tjänst. Grundförmågan ska enligt överenskommelsen höjas genom att säkerställa att poliser i yttre tjänst har aktuell och fortlöpande utbildning för att förebygga och hantera terrorattentat och att det finns tillgång till rätt utrustning och vapen.

I polisens nationella operativa avdelnings (Noa) rapport från den 8 december 2017 Utvärdering av den nationella särskilda händelsen Nimo – Polismyndighetens hantering av attentatet i Stockholm 7 april 2017 (A221.942/2017) anförs bl.a. följande (s. 24 f.):

De första patrullerna som svarade på larmet om pågående attentat på Drottninggatan hade inte förstärkningsvapen i fordonen. Flera har uppgett

att de saknar MP5-utbildning och därför inte hade möjlighet att använda förstärkningsvapen under händelsen. Många har också uppgett att det saknades ballistiska hjälmar samt tunga västar, eller att dessa inte fanns i rätt storlek. Flera har lyft behovet av att få ha med sig extra ammunition till tjänstevapnet.

Vid flertalet intervjuer och även i enkäten framgår behovet av att ha förstärkningsvapen förvarat i polisens fordon för att kunna använda dessa vid akuta händelser där behovet uppstår. Sedan november 2016 finns en riktlinje inom Polismyndigheten som gör det möjligt att förvara förstärkningsvapen i fordon försedda med godkänd låsanordning (Polismyndighetens riktlinjer för mobil förvaring av förstärkningsvapen, PM 2016:59).

Även i det fortsatta arbetet med riskminimerande insatser har vid vissa tillfällen mängden tillgänglig utrustning och utbildad personal varit begränsande för förmågan att placera ut poliser med förstärkningsvapen. Det är tydligt att tillgången på skyddsutrustning, förstärkningsvapen och antal utbildade i förstärkningsvapen skiljer sig både mellan och inom polisregionerna. Det saknas dock nationella riktlinjer inom Polismyndigheten angående i vilken omfattning förstärkningsvapen eller tung skyddsutrustning ska finnas tillgängligt. Ytterligare en problematik är att beväpnad civilklädd polispersonal misstagits för gärningsmän. Även insatsresurser misstogs för gärningsmän, på grund av utseende i uniform, beväpning och fordon. Detta innebär en risk för att poliser agerar mot andra poliser. [...]

Sannolikt kommer ingripandepoliser vara först på plats för att ingripa mot gärningsmän vid ett terrorattentat. Det är därför av vikt att ingripanderesurserna har rätt utrustning och kompetens. [...] Det finns behov av att tillse tillgång till skyddsutrustning och förstärkningsvapen (inklusive utbildning) till en nivå där det är hotet, och inte mängden tillgänglig utrustning, som avgör vilken utrustning/vapen som ska användas. Eftersom terrorattentat vanligtvis är över på under 15 minuter krävs snabb tillgång till förstärkningsvapen för att öka den operativa förmågan i responsen. Detta säkerställs om förstärkningsvapnen medförs i polisfordon.

I ett svar på en skriftlig fråga om polisens skyddsutrustning (fr. 2017/18:1152) anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson den 18 april 2018 följande:

Thomas Finnborg har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att komma tillrätta med problemen kring bristen i fråga om polisens skyddsutrustning.

En förutsättning för att Polismyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag är att medarbetarna känner sig trygga och har en god arbetsmiljö. Regeringen har därför gett Polismyndigheten i uppdrag att intensifiera det systematiska arbetsmiljöarbetet. Därför pågår nu ett arbete inom myndigheten att utveckla skyddet av medarbetarna där bland annat frågor om utrustning ingår.

Det är Polismyndighetens ansvar att säkerställa att det utvecklas eller finns tillgång till skyddsutrustning som motsvarar de behov som identifierats. Utvecklingsarbetet bedrivs utifrån ett medarbetarperspektiv och med referensgrupper som i förekommande fall består av poliser som arbetar i yttre tjänst. Utrustningen upphandlas enligt gällande regelverk och precis som i alla former av upphandlingar kan det ta olika lång tid att genomföra dem beroende på komplexitet och tillgång på marknaden.

Regeringen anser dock att Polismyndighetens förmåga att ingripa mot organiserad brottslighet och terrorism behöver öka snabbare än planerat. Därför satsar regeringen 200 miljoner kronor i vårändringsbudgeten som bland annat syftar till att Polismyndigheten ska kunna säkra en adekvat tillgång till skyddsutrustning och förstärkningsvapen samt ytterligare utrustning till Nationella bombskyddet.

I regleringsbrevet för 2018 avseende Polismyndigheten anförde regeringen följande.

Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 föreslagit att resurser för att stärka Polismyndighetens insatsförmåga ska tillföras myndigheten. Polismyndigheten uppdras därför att fortsätta arbetet med att höja grundförmågan hos poliser i yttre tjänst genom att säkerställa att de har aktuell och fortlöpande utbildning för att förebygga och hantera terrorattentat och att det finns tillgång till rätt utrustning och vapen. Polismyndigheten ska också säkerställa att det finns tillgång till taktiska övningsplatser som motsvarar de behov myndigheten själv pekat ut. Därutöver ska Polismyndigheten säkerställa en förstärkt regional insatsförmåga över landet. Vidtagna åtgärder ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 1 oktober 2018 och slutredovisas senast den 1 oktober 2019.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade 2014 ett antal motionsyrkanden liknande de nu aktuella om hur polisens uniformer ska se (bet. 2013/14:JuU14 s. 14, 22 och 26). De då aktuella motionsyrkandena avstyrktes med hänvisning till att detta måste vara en sak för Rikspolisstyrelsen att besluta om. Utskottet påtalade även att Rikspolisstyrelsen också nyligen utfärdat nya föreskrifter om detta. Riksdagen följde utskottets förslag (prot. 2013/14:71). I betänkande 2014/15:JuU16 vidhöll utskottet sin uppfattning att hur polisens uniformer ska se ut är en fråga för Polismyndigheten (s. 35). I de senaste årens betänkanden om polisfrågor har motionerna behandlats genom s.k. förenklad beredning och avslagits.

Utskottet behandlade senast i förra årets betänkande om polisfrågor (2017/18:JuU13) motioner om innehav av tjänstevapen på ledig tid med liknande innehåll som de nu aktuella. Utskottet ansåg att reglerna om polisens tjänstevapen och i vilka situationer dessa får bäras utom tjänsten var väl avvägda och var därför inte berett att ställa sig bakom motionerna (s. 15).

Utskottet behandlade en motion om att använda kroppsskanner vid visitationer våren 2017 i betänkande 2016/17:JuU18. Utskottet anförde att frågorna om vilka hjälpmedel och vilken ammunition som polisen ska använda i första hand är frågor som Polismyndigheten har att hantera på egen hand och avstyrkte bl.a. den motionen (s. 27 f.).

Liknande yrkanden om alternativa vapen som det nu aktuella behandlades våren 2017 i bet. 2016/17:JuU18. Justitiedepartementet hade då informerat utskottet om att rikspolischefen hade fattat beslut om ett pilotprojekt om användning av elpistoler. Justitiedepartementet hade vidare informerat om att det inte pågick något arbete inom Polismyndigheten som var inriktat på att införa gummikulor eller vattenkanoner. Utskottet anförde att det, när det gällde

frågan om polisens utrustning och att utrusta polisen med alternativa vapen och hjälpmedel, noterade att ett pilotprojekt om att använda elpistoler var planerat att sättas igång inom kort. Detta arbete borde inte föregripas. Vidare ansåg utskottet att frågorna om vilka hjälpmedel och vilken ammunition som polisen ska använda i första hand är frågor som Polismyndigheten har att hantera på egen hand. Yrkandena avstyrktes.

Vid behandling av motioner om polisfrågor våren 2015 (bet. 2015/16:JuU20) behandlade utskottet motionsyrkanden som efterfrågade effektivare avrapporteringssystem och uppdaterade tekniska verktyg. Utskottet beskrev därvid (s. 18) arbete som då hade initierats för att effektivisera avrapporteringen och noterade att myndigheten hade infört en nationell it-organisation och en ny it-plan. Utskottet avstyrkte motionerna mot bakgrund av det arbete som då pågick. Liknande yrkanden behandlades påföljande år genom s.k. förenklad beredning och avstyrktes av utskottet.

Utskottet behandlade våren 2018 i betänkande 2017/18:JuU13 en motion om vikten av att polisen har tillgång till ändamålsenlig skyddsutrustning. Utskottet noterade att det hade konstaterats i terrorismöverenskommelsen att Polismyndigheten bl.a. behöver se till att de poliser som är först på plats vid ett eventuellt terrorattentat har tillgång till rätt utrustning och att frågan om skyddsutrustning även lyfts fram i Noas utvärdering av Polismyndighetens hantering av attentatet i Stockholm. Mot denna bakgrund utgick utskottet från att regeringen skulle följa frågan och vidta de åtgärder som behövs för att polisen ska ha tillgång till lämplig skyddsutrustning, och avstyrkte motionen (s. 15).

Utskottets ställningstagande

Det är utskottets uppfattning att polisen för ett tryggt och verkningsfullt arbete måste ha tillgång till en modern utrustning som också möter polisens behov i olika situationer. Det framgår dock, bl.a. genom Noas utvärdering av den nationella särskilda händelsen Nimo (se ovan), att det i dag finns väsentliga brister i fråga om den utrustning som särskilt ingripandepoliser har tillgång till. Polismyndighetens förmåga att ingripa mot organiserad brottslighet och terrorism behöver öka. Bland annat finns det ett behov av att snabbare än planerat se till att Polismyndigheten kan säkra en adekvat tillgång till skyddsutrustning och förstärkningsvapen samt ytterligare utrustning till Nationella bombskyddet. Poliser i yttre tjänst behöver också utrustas med kroppsburna kameror. Polismyndigheten fick 2018 i uppdrag att höja grundförmågan hos poliser i yttre tjänst och säkerställa att de har tillgång till rätt vapen och utrustning. Polismyndighetens anslag ökades med 200 miljoner kronor, bl.a. för att göra ett utrustningslyft med syfte att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha modern skyddsutrustning. Tillgången till sådan utrustning är av betydelse för att förbättra arbetsmiljön, framför allt för poliser i yttre tjänst, och kan också bidra till en ökad lagföring av personer som begår brott. Utskottet anser att fortsatta åtgärder behövs för att säkerställa polisens tillgång

till adekvat utrustning. Med hänsyn till det arbete som har påbörjats anser utskottet det inte vara påkallat att nu göra något formellt tillkännagivande. Utskottet avser dock att noga fortsätta följa frågan. Därmed avstyrker utskottet motion 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 23.

I frågorna om vilka hjälpmedel, ammunition och fordon polisen mer specifikt ska använda vidhåller utskottet sin uppfattning och anser att dessa i första hand är frågor som Polismyndigheten bör besluta om på egen hand. Utskottet avstyrker mot bakgrund av detta motionerna 2018/19:1121 (SD) yrkande 13, 2018/19:1536 (M), 2018/19:2453 (KD) yrkandena 4 och 6 om polisfordonens utrustning, kroppsskannerutrustning, gummikulor och alternativa vapen och om polisens avrapporteringsystem.

Utskottet gör inte heller någon bedömning än tidigare i fråga om polisens uniformer och anser fortfarande att deras utseende måste var en sak för Polismyndigheten att besluta om. Motionerna 2018/19:47 (SD) och 2018/19:132 (SD) yrkande 13 om neutrala uniformer avstyrks därför.

Utskottet vidhåller slutligen sin mening i fråga om innehav av tjänstevapen på ledig tid. Utskottet anser att reglerna om polisens tjänstevapen och om i vilka situationer dessa får användas är väl avvägda och avstyrker därmed motionerna 2018/19:132 yrkande 30 och 2018/19:2971 (KD) yrkande 1.

Polisens befogenheter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om polisens befogenheter i olika avseenden. Yrkandena rör bl.a. rätten att anhålla, avvisa anmälningar, avvisa personer och använda sig av brottsprovokation.

Jämför reservation 41 (M), 42 (SD) och 43 (SD).

Motionerna

Befogenheter

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 efterfrågas en utökad polisarrest där en person ska kunna anhållas även om det inte finns skäl för häktning. Beslutet ska kunna fattas av ett polisbefäl i stället för av en åklagare och gälla i max 24 timmar.

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19 anförs att polislagen bör justeras och ge poliser rätt att tillfälligt avvisa vissa typer av anmälningar. Kvälls- och nattetid bör t.ex. anmälningar om sådana brott som utan skada kan vänta till nästkommande dag hänvisas till ett dagtidsöppet kontaktcenter. I samma motion yrkande 20 anförs motionärerna att polisen bör kunna avvisa vissa polisanmälningar som uppenbart inte utgör

brott och som kommer att avskrivas, t.ex. anmälningar om borttappade föremål av mindre värde eller rena försäkringsärenden.

I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 18 begärs att möjligheten att använda kräkmedel mot misstänkta narkotikalangare återinförs.

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 21 begärs att brottsprovokation ska tillåtas vid allvarlig brottslighet, t.ex. grov organiserad brottslighet eller olika typer av sexualbrott. Även i motion 2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 3 begärs att brottsprovokation ska tillåtas vid t.ex. försäljning av tunga droger. I motion 2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1 anförs också att polisen bör tillåtas att använda sig av brottsprovokation. I motion 2018/19:882 av Anders Hansson (M) yrkas att brottsprovokation vid misstänkt sexualbrott mot i synnerhet unga och personer med intellektuell funktionsnedsättning på internet ska tillåtas. I kommittémotion 2018/19:136 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 19 begärs ett tillkännagivande om att strafflindringen vid otillåten brottsprovokation ska tas bort.

I motion 2018/19:269 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 begärs att förbudet för polisen att behandla känsliga personuppgifter ska lättas upp. I samma motion yrkande 2 anförs att förbudet för polisen att söka på känsliga personuppgifter bör upphävas. Motionären anför att polisdatalagen i dag reglerar behandlingen av personuppgifter i många av polisens register och dagliga verksamheter, och enligt den lagen gäller ett totalt sökförbud i fråga om vissa slags känsliga personuppgifter, och en stor restriktivitet ska gälla för behandling av känsliga personuppgifter. Detta försvårar polisens arbete.

I motion 2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1 anförs att polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare bör öka för att förhindra och upptäcka missbruk tidigt.

Erik Ottoson (M) yrkar i motion 2018/19:976 att polisen ska ges befogenheter att med det våld som uppgiften kräver avvisa personer som försvårar räddningsinsatser från olycksplatsen, eller om de på ett kränkande sätt dokumenterar skadade eller döda personer i anslutning till en räddningsinsats. Polisen bör också få i uppdrag och ges befogenheter att beslagta utrustning som används för dokumentationen för att radera eventuell dokumentation av olyckan som kan vara kränkande för den drabbade.

I kommittémotion 2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6 begärs att polisen i fler fall än i dag ska kunna publicera övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän. Motionärerna anför att det för att polisen ska få publicera bilder på en misstänkt i en pågående brottsutredning krävs att syftet med publiceringen är att få allmänhetens hjälp att identifiera gärningsmannen, att det är klarlagt att personen på bilden föreställer den misstänkte, att det rör sig om ett brott som inte kommer leda till ett lindrigare straff än fängelse i sex månader och att det är av synnerlig vikt för polisens fortsatta arbete. Om förundersökningen avser ett grovt brott som leder till lägst 2 års fängelse eller

om gärningspersonen kan antas vara farlig för allmänheten eller enskilda personer kan publicering ske trots att alla krav inte är uppfyllda. Polisen bör enligt motionärerna ges bättre möjligheter att själva avgöra när övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän ska kunna publiceras. Kravet på att det endast får ske för brott som kommer leda till fängelsestraff om sex månader eller mer bör tas bort och kravet på att en publicering ska vara av synnerlig vikt bör mjukas upp.

Bakgrund

Regler om häktning och anhållande finns i 24 kap. rättegångsbalken. Enligt 24 kap. 1 § rättegångsbalken får den som på sannolika skäl är misstänkt för ett brott, för vilket är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver, häktas, om det med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller någon annan omständighet finns risk för att han eller hon avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff, genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller fortsätter sin brottsliga verksamhet. Är det för brottet inte föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, ska häktning ske, om det inte är uppenbart att skäl till häktning saknas. Kan det antas att den misstänkte kommer att dömas endast till böter, får häktning inte ske. Häktning får under vissa omständigheter även ske av den som på sannolika skäl är misstänkt för brott, oberoende av brottets beskaffenhet, bl.a. om han saknar hemvist inom riket och det finns risk för att han genom att bege sig från riket undandrar sig lagföring eller straff (2 §). Även den som endast är skäligen misstänkt för brott får under vissa omständigheter häktas (3 §). Beslut att häkta någon meddelas av rätten (5 §).

Av 24 kap. 6 § framgår att en person får anhållas i avvaktan på rättsens prövning av häktningsfrågan, om det finns skäl att häkta honom eller henne. Finns det inte fulla skäl till häktning, men är den misstänkte skäligen misstänkt för brottet, får han eller hon anhållas om det är av synnerlig vikt att han eller hon tas i förvar i avvaktan på ytterligare utredning. Ett beslut om anhållande meddelas av åklagaren. Om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådskande fall gripa denne även utan anhållningsbeslut (7 §). Av 8 § följer bl.a. att om någon har gripits ska frihetsberövandet skyndsamt anmälas till åklagaren. Åklagaren ska utan dröjsmål och senast klockan tolv den tredje dagen efter anhållningsbeslutet göra en framställning hos rätten om häktning av den anhållne (11–12 §§). Har en häktningsframställning gjorts, ska rätten utan dröjsmål hålla förhandling i häktningsfrågan (13 §).

Till Polismyndighetens uppgifter hör enligt 2 § 3 polislagen (1984:387) att utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal. I en brottsutredning anses det bl.a. ingå att ta upp brottsanmälningar (Munck och Berggren, Zeteo, den 22 oktober 2018). Polisen har en skyldighet att ta emot varje anmälan om brott utan uppskov, och anmälan kan göras såväl muntligen som skriftligen hos vilken polismyndighet som helst, se bl.a. JO 1988/89 s. 73. Undantag

föreligger om anmälaren uppträder våldsamt eller försvårar att anmälan tas upp. JO uttalade i ett beslut den 5 februari 2008 (dnr 5054-2006) även följande:

Som JO flera gånger tidigare har påpekat föreligger det en principiell skyldighet för polisen att ta emot anmälningar om brott. Huvudregeln är att polisen utan uppskov skall ta emot en sådan anmälan. En anmälan kan göras såväl muntligen som skriftligen hos vilken polismyndighet som helst. En polisman skall således inte avvisa en anmälare oavsett om anmälan sker genom t.ex. ett personligt besök eller per telefon. Undantag kan förekomma om anmälaren exempelvis är så omtöcknad att det inte går att få fram vad anmälan avser eller om han genom obehärskat eller våldsamt uppträdande själv försvårar att anmälan tas upp eller om han inte vill vänta tills annan brådskande arbetsuppgift är avklarad. Det finns också anledning att påpeka att någon prövning av det inträffade inte skall ske i samband med upprättande av anmälan. Den prövningen skall i stället göras vid den efterföljande bedömningen av om förundersökning skall inledas eller inte.

Denna polisens skyldighet att ta emot anmälningar gäller naturligtvis också om en anmälan görs via e-post, och det finns inte heller några principiellt godtagbara skäl att göra undantag för anmälningar som avser en utpekad gärningsman.

Enligt 9 § polislagen ska en polisman som får kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal lämna en rapport om brottet till sin förman så snart det kan ske. En polisman får lämna rapporteftergift om brottet med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet är obetydligt och det är uppenbart att brottet inte skulle föranleda någon annan påföljd än böter.

Av 28 kap. 12 § rättegångsbalken framgår att den som skäligen kan misstänkas för ett brott på vilket fängelse kan följa får kroppsbesiktigas för vissa ändamål.

Så kallad brottsprovokation är inte uttryckligen reglerad i svensk lagstiftning. Däremot har frågan behandlats i praxis. Med uttrycket provokation menar man i detta sammanhang att polisen i sitt brottsbekämpande arbete använder sig av metoden att locka eller utmana någon till en handling eller ett uttalande, som kan vara besvärande eller på annat sätt negativt för denne eller någon annan i dennes närhet. Den person mot vilken åtgärden riktas är oftast en person som är misstänkt för brott. Metoden används för att man ska få bevisning om planerad eller begången brottslighet. Ibland kan provokationen även syfta till att ett planerat brott ska fullbordas under sådana förhållanden att bevisning om detta kan säkras.

I NJA 2007 s. 1037 var frågan hur den omständigheten att de tilltalade provocerats att begå brotten av en infiltratör som polisen använde skulle bedömas. Högsta domstolen gjorde med hänvisning till Europakonventionens krav på en rättvis rättegång och hur det kravet tolkats av Europadomstolen följande uttalande:

Vid en samlad bedömning synes övervägande skäl tala för att i sådana fall som Europadomstolens praxis avser, polisprovokation enligt svensk rätt bör betraktas som en bristande materiell straffbarhetsbetingelse. Något direkt lagstöd för en sådan tillämpning finns visserligen inte men inte

heller något lagligt hinder mot att på detta sätt tillgodose de krav som följer av Europakonventionen och den praxis som Europadomstolen utvecklat.

Det bör betonas att vad som nu sagts endast tar sikte på fall där rättvisan i rättegången bör anses ha blivit oåterkalleligen undergrävd till följd av polisprovokation. En annan sak är att det i fall där en provokation inte utesluter straffbarhet kan finnas skäl att beakta provokationen genom lindring av påföljden eller påföljdseftergift (jfr Sequeira). Detta kan enligt svensk rätt ske med tillämpning av bestämmelserna i 29 kap. 5 och 6 §§ BrB. Dessa bestämmelser lämnar emellertid inte utrymme för att avbryta ett inlett brottmålsförfarande utan förutsätter tvärtom en fällande dom. Inte heller torde möjligheten av att domstol skulle finna bestämmelserna tillämpliga vara tillräckligt för att åklagare skall kunna anses berättigad att underlåta åtal. Bestämmelserna kan mot den bakgrunden inte heller anses tillräckliga för att undvika ett konventionsbrott i sådana fall som här berörs.

Polismetodutredningen hade i uppdrag att utifrån rättssäkerhets- och integritetsskyddsaspekter, förhållanden i andra länder och det internationella brottsbekämpande samarbetet, överväga vissa straffprocessuella och polisrättsliga frågor om de brottsbekämpande myndigheternas dolda spanings- och utredningsverksamhet. De särskilda spaningsmetoder som utredningen hade i uppdrag att överväga närmare var infiltration, provokativa åtgärder samt den användning av tekniska spaningshjälpmedel som skedde med stöd av de allmänna befogenheterna i bl.a. polislagen. Utredningen föreslog i betänkandet Särskilda spaningsmetoder (SOU 2010:103) bl.a. att spaningsmetoder som behöver lagregleras skulle tas in i en ny lag om särskilda inhämtningsåtgärder i de brottsbekämpande myndigheternas verksamhet (inhämtningslagen). Lagen skulle reglera användningen av de särskilda spaningsmetoderna både i förundersökning och i underrättelseverksamhet. Utredningen har i den delen den rörde provokation inte lett till lagstiftning.

Polisdatalagen (2010:361) upphävdes den 1 januari 2019 i samband med ikraftträdandet av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (bet. 2018/19:JuU3, rskr. 2018/19:10). Lagen kompletterar brottsdatalagen (2018:1177) som också nyligen infördes och som genomförde EU:s nya dataskyddsdirektiv i svensk lagstiftning. Dessa lagar reglerar tillsammans behandlingen av personuppgifter i polisens brottsutredande verksamhet. Exempelvis är det enligt sökförbudet i 2 kap. 14 § brottsdatalagen förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Av den nya lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område framgår att sökförbudet i brottsdatalagen inte hindrar att brottsrubriceringar, uppgifter om tillvägagångssätt vid brott, uppgifter om verkställighet av påföljd eller uppgifter som beskriver en persons utseende används som sökbegrepp. Sökförbudet i brottsdatalagen hindrar inte heller sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning, om sökningen görs i personuppgifter som inte har gjorts gemensamt tillgängliga.

Enligt 28 kap. 1 § rättegångsbalken får – om det finns anledning att anta att det har begåtts ett brott som har fängelse i straffskalan – en husrannsakan göras i ett hus, rum eller slutet förvaringsställe för att söka efter föremål som kan tas i beslag eller i förvar, eller för att utröna omständigheter som kan vara av betydelse för en utredning om brottet eller om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet. I övrigt får en husrannsakan göras för att bl.a. söka efter någon som ska gripas, anhållas eller häktas (2 §).

Av 11 § polislagen följer att om Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen enligt en särskild föreskrift har befogenhet att besluta att någon ska omhändertas, får en polis omhänderta honom eller henne i avvaktan på myndighetens beslut, om polisen finner att föreskrivna förutsättningar för ett beslut om omhändertagande föreligger och att dröjsmål med omhändertagandet innebär fara för liv eller hälsa eller någon annan fara. Befogenheter för Polismyndigheten att besluta om omhändertagande finns exempelvis i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och utlänningslagen (2005:716). Om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för någon annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får Polismyndigheten enligt 47 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård tillfälligt omhänderta honom eller henne i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom eller henne sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge honom eller henne stöd eller behandling.

Av 12 a § polislagen framgår att en enskild får tas om hand av en polis för att genom dennes försorg skyndsamt överlämnas till sjukhus. En förutsättning är det finns skälig anledning anta att han eller hon ska omhändertas med stöd av 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och socialnämndens beslut om sådant omhändertagande inte kan avvaktas med hänsyn till att det finns en överhängande och allvarlig risk för att den enskilde kommer till skada. Eftersom det i vissa fall kan dröja något innan socialnämnden eller dess ordförande kan fatta beslut, har polisen fått en uttrycklig befogenhet att ingripa för att säkerställa att ett beslut om omedelbart omhändertagande kan komma till stånd. Bestämmelsen är tillämplig oavsett var den enskilde påträffas. Ett ingripande får ske endast i syfte att undanröja en akut fara. Bestämmelsen ger stöd endast för att föra den enskilde till sjukhus. Så snart polisen överlämnat den enskilde till sjukhuset upphör alla tvångsbefogenheter intill dess att ett beslut om omhändertagande fattats och en begäran om handräddning framställts. Som tumregel anges i förarbetena (prop. 2004/05:123 s. 61) att omhändertagandet bör vara avslutat inom högst fyra timmar (Munck och Berggren, Zeteo, den 22 oktober 2018).

Enligt 13 § polislagen får en polis, om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, avvisa eller avlägsna personen från ett visst område eller utrymme. Detta förutsätter att det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärras. Är

en åtgärd otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås, får personen tillfälligt omhändertas. Enligt 13 c § samma lag får deltagarna i en folksamling – som inte är en allmän sammankomst eller offentlig tillställning – som genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, avvisas eller avlägsnas från det område eller utrymme där de befinner sig, om det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Av 24 § framgår att Polismyndigheten i samband med allvarliga störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten, om det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas, får förbjuda tillträde till ett visst område eller utrymme. Detsamma gäller om det finns risk för sådana störningar.

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt brott i brottsbalken, olaga integritetsintrång. Bestämmelsen straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Bestämmelsen omfattar bl.a. bilder på eller andra uppgifter om någons hälsotillstånd eller att någon befinner sig i en mycket utsatt situation eller har utsatts för vissa brott.

Polisens användning av internet för publicering av bilder på okända gärningsmän har blivit föremål för prövning och uttalanden av bl.a. Justitieombudsmannen (JO 2011/12 s. 118, se även JO:s beslut med dnr 3572-2016). Vid tiderna för besluten var, utöver offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), personuppgiftslagen (1998:204) och polisdatalagen (1998:622) respektive polisdatalagen (2010:361) tillämpliga. Utgångspunkten för bedömningen var enligt JO:s uppfattning att bilder från en övervakningskamera som ingår i en förundersökning, och som är så tydliga att misstänkta personer kan identifieras, omfattas av sekretess. JO fann dock att varken personuppgiftslagen eller offentlighets- och sekretesslagen ställde upp något absolut hinder mot att publicera bilder från övervakningskameror på internet i syfte att identifiera misstänkta personer. Innan en publicering sker ska det göras en avvägning mellan det brottsutredande intresset och den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet. Sammanfattningsvis menade JO att följande förutsättningar ska vara uppfyllda för att åtgärden att publicera bilder från övervakningskameror på internet i syfte att identifiera en person som är misstänkt för brott ska vara rättsenlig och lämplig:

- Åtgärden ska vara av synnerlig vikt för utredningen.
- Bilderna från övervakningskameran ska – antingen sedda för sig eller bedömda tillsammans med övrig utredning i ärendet – visa någon eller några som utför vad som objektivt sett är ett brott eller försök till brott.
- Det ska för brottet inte vara föreskrivet lindrigare straff än fängelse i minst sex månader.

Om dessa förutsättningar är uppfyllda, får enligt JO intresset av att utreda det aktuella brottet anses väga tyngre än det skydd för den enskilde som stadgas i personuppgiftslagen och offentlighets- och sekretesslagen. Åtgärden måste då

också anses vara förenlig med bestämmelsen i 23 kap. 4 § rättegångsbalken, enligt vilken en förundersökning ska bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för misstanke eller får vidkännas kostnad eller olägenhet. Detsamma måste i undantagsfall kunna gälla även utan ett så starkt bevisläge, om det rör sig om särskilt grov brottslighet eller om den misstänkte på goda grunder kan antas vara farlig för allmänheten eller enskilda.

Rikspolisstyrelsens allmänna råd om publicering av bilder m.m. på Polisens hemsida på Internet (RPSFS 2011:7, FAP 188-1), som meddelades efter JO:s beslut, upphörde att gälla vid utgången av februari 2018. De allmänna råden ersattes den 1 augusti 2017 av Polismyndighetens riktlinjer för publicering av bild på en gärningsperson från pågående förundersökning (PM 2017:25). I förhållande till de allmänna råden har kraven för en publicering skärpts något. Enligt riktlinjerna ska det bl.a. vara av synnerlig vikt för förundersökningens fortsatta arbete att åtgärden genomförs.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet angav sig i betänkande 2014/15:JuU:16 (s. 38) inte vara berett att ställa sig bakom förslagen i en motion om polisens möjlighet att avvisa anmälningar. Påföljande år har motioner om detta behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Utskottet behandlade våren 2014 (bet. 2013/14:JuU14 s. 14, 19–20 och 25) yrkanden om att tillåta användning av kräkmedel för att säkra bevis vid narkotikabrott. När det gäller frågan om tvångsmedicinering (användning av kräkmedel) anförde utskottet att det är ett mycket allvarligt ingrepp i den kroppsliga integriteten och att en tvångsmedicinering i vissa fall kan innebära en kränkning av Europakonventionens förbud mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Utskottet var därför inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att polisen ska få använda kräkmedel för att säkra bevis vid narkotikabrott. Utskottet behandlade ett likalydande motionsyrkande även i betänkande 2014/15:JuU16. Utskottet vidhöll där sin tidigare uppfattning, dvs. att tvångsmedicinering är ett allvarligt ingrepp i den kroppsliga integriteten som i vissa fall kan innebära en kränkning av Europakonventionens förbud mot tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, och avstyrkte yrkandet (s. 34). Liknande motioner har påföljande år behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Yrkanden liknande de nu aktuella om brottsprovokation behandlades bl.a. i betänkande 2014/15:JuU16. Utskottet uttalade (s. 34 f.) att man inom Regeringskansliet beredde Polismetodutredningens förslag om en reglering av polisens möjligheter att använda sig av brottsprovokation. Riksdagen borde enligt utskottet inte föregripa denna beredning med ett tillkännagivande, och motionerna avstyrktes därför. Påföljande år har motionerna behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

I betänkande 2015/16:JuU18 behandlades bl.a. ett yrkande om att otillåten användning av utredningsmetoder för att klarlägga en gärningsmans skuld inte ska medföra strafflindring. Utskottet anförde att det inte var berett att ställa sig bakom förslaget. Huruvida förmildrande omständigheter har förekommit får, anförde utskottet, bedömas i varje enskilt fall. Motionsyrkandena avstyrktes. Ett likande yrkande behandlades i betänkande 2017/18:JuU14 (s. 71 f.). Utskottet vidhöll där sin uppfattning och var inte berett att ställa sig bakom förslaget. Motionsyrkandet avstyrktes.

Motionsyrkanden med samma lydelse som de nu aktuella om att upphäva restriktionerna för polisen att söka på och behandla känsliga personuppgifter har behandlats av utskottet i de senaste årens betänkanden om polisfrågor och avstyrkts. Senast behandlades ett sådant yrkande genom s.k. förenklad beredning i betänkande 2017/18:JuU13.

Motioner om utökade möjligheter till husrannsakan hos missbrukare har behandlats av utskottet i bl.a. betänkandena 2015/16:JuU19 och 2016/17:JuU17 (s. 26 f.). Utskottet uttalade där att befintliga regler om husrannsakan innebär en lämplig avvägning mellan kravet på den enskildes integritet och det allmännas intresse av att utreda brott och avstyrkte därför motionen. I betänkande 2017/18:JuU13 behandlades motionen genom s.k. förenklad beredning och avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Polisen måste ha tillräckliga befogenheter för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kunna utföra sina uppgifter. Till exempel har polisen fått rätten att under vissa omständigheter använda våld och att frihetsberöva människor. Förutsättningarna för dessa befogenheter måste emellertid alltid utformas med hänsyn tagen till bl.a. allmänhetens grundläggande fri- och rättigheter och krav på rättssäkerhet. Med detta i beaktande gör utskottet följande bedömning.

Utskottet anser att det nuvarande regelverket för under vilka omständigheter och under vilka former som personer får anhållas är väl avvägt och avstyrker därför motion 2018/19:132 (SD) yrkande 16 om en utökad polisarrest.

Det finns inte anledning att göra någon annan bedömning än tidigare år i fråga om polisens möjligheter att avvisa anmälningar. Utskottet avstyrker därför motion 2018/19:132 yrkandena 19 och 20.

Utskottet har inte heller ändrat uppfattning i frågan om möjligheten att använda kräkmedel för att säkra bevis vid narkotikabrott. Utskottet anser alltså att tvångsmedicinering är ett allvarligt ingrepp i den kroppsliga integriteten och avstyrker därför motion 2018/19:133 (SD) yrkande 18 om att använda kräkmedel mot misstänkta narkotikalangare.

Vad gäller frågan om brottsprovokation konstaterar utskottet att det saknas uttrycklig lagreglering med sikte på detta förfarande. Däremot har tillåtligheten av en sådan provokation och dess inverkan på rättegångens utfall

prövats i praxis. Utskottet är inte berett att föreslå något tillkännagivande om att brottsprovokation ska tillåtas i större utsträckning än i dag eller att brottsprovokation inte ska leda till strafflindring. Motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 21, 2018/19:347 (SD) yrkande 3, 2018/19:402 (SD) yrkande 1, 2018/19:882 (M) och 2018/19:136 (SD) yrkande 19 avstyrks därmed.

Utskottet finner, bl.a. mot anledning av att lagen om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område trädde i kraft så sent som vid årsskiftet, inte anledning att föreslå något tillkännagivande om att ändra reglerna om polisens rätt att behandla eller söka på känsliga personuppgifter och avstyrker motion 2018/19:269 (SD) yrkandena 1 och 2.

Det har inte framkommit något som ger anledning att ändra bedömningen i fråga om förslaget om att öka möjligheterna att göra razzior hos missbrukare. Utskottet anser fortfarande att de befintliga reglerna om husrannsakan och om olika former av omhändertaganden är väl avvägda och avstyrker således motion 2018/19:347 (SD) yrkande 1.

Utskottet har förståelse för det som anförs i motion 2018/19:976 (M) om problemet med personer som försvårar räddningsinsatser och på ett kränkande sätt dokumenterar skadade eller döda personer i anslutning till räddningsinsatser. Med hänvisning till bl.a. de befintliga möjligheter som finns för polisen att avvisa personer och till att en ny straffbestämmelse om olaga integritetsintrång trädde i kraft förra året, finner utskottet emellertid inte tillräcklig anledning för riksdagen att rikta något tillkännagivande till regeringen i frågan och avstyrker motionen.

Publicering på internet av övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän regleras, som framgår, i Polismyndighetens riktlinjer och har även varit föremål för uttalanden av JO. Utskottet finner inte skäl att föreslå att kraven för publicering lättas upp och avstyrker därför motion 2018/19:2870 (M) yrkande 6.

Särskilt utsatta områden och gängkriminalitet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör åtgärder och brottsförebyggande arbete i s.k. särskilt utsatta områden. Yrkandena handlar även om bl.a. zonförbud och visitationszoner.

Jämför reservation 44 (M, C, KD, L), 45 (SD), 46 (SD), 47 (M, C, KD, L), 48 (M) och 49 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 anförs att polisen bör ha större befogenheter vid upplopp. Polisen bör enligt motionärerna få använda den tvångsmakt som krävs för att skapa trygghet i ett

område som brusat upp och ha tillåtelse att använda fårgas, vattenkanoner och möjlighet att kalla in insatsstyrkan när det finns behov.

Adam Marttinen m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2018/19:133 yrkande 25 att arbetet inom vissa polisregioner i de utsatta områdena har gett resultat. För att säkerställa resultat i alla utsatta områdena begär motionärerna att Polismyndigheten ska upprätta en konkret, nationell handlingsplan för hur man avser att upprätthålla lag och ordning i de områden som benämns som utsatta eller särskilt utsatta.

I motion 2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkande 1 begärs att det eskalerande våldet i de svenska förortererna ska erkännas som en nationell kris. I yrkande 2 begärs att fler närvarande poliser ska finnas i de särskilt utsatta områdena och i yrkande 3 framhålls vikten av att lyfta utsatta områden. Motionären anför i yrkande 4 att det är nödvändigt att ta efter Södertäljemodellen i resten av Sverige för att få stopp på gängkriminaliteten. Modellen innebär att polisen identifierar det problem som ska bekämpas, och hur, innan man börjar bekämpa det, för att kunna uppnå större resultat. Man tar ett större grepp än att bara lagföra kriminella.

I motion 2018/19:659 av Rasmus Ling (MP) yrkas förstärkt stöd till avhopparverksamhet från kriminalitet. Samhället behöver erbjuda stöd och skydd till dem som vill lämna en kriminell livsstil. Vad gäller avhopparverksamhet som är inriktad mot kriminella har regeringen gett Polismyndigheten i uppdrag att ansvara för denna verksamhet. Även om mycket bra har gjorts anser motionären att arbetet borde stärkas.

Lawen Redar (S) yrkar i motion 2018/19:1188 på en satsning på förebyggande insatser i brottsutsatta bostadsområden. Motionären hänför sig bl.a. till de föreslagna åtgärderna i Brås rapport Insatser mot brott och trygghet i socialt utsatta områden – En kunskapsöversikt från 2016.

I kommittémotion 2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) begärs i yrkande 14 att lagar som medger möjlighet att utlysa lokala undantagstillstånd bör utredas och genomföras. I yrkande 15 begärs att tydliga mål bör sättas upp för ordningsmakten för att komma till rätta med våldsprblematiken i de värst drabbade utanförskapsområdena och i yrkande 16 att situationen i de särskilt utsatta områdena och den generella utmaning som subversiva kriminella element utgör mot statens våldsmonopol ska kategoriseras som ett inre säkerhetshot.

John Weinerhall (M) anför i motion 2018/19:1650 yrkande 1 att förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att införa ett belöningssystem bör utredas. Belöningssystemet ska innebära en fast, mindre, men inte oansenlig, summa för den som anmäler brott kopplat till gängkriminalitet och som leder till fällande dom.

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 9 anföras att en möjlighet för polisen att betala ut tipspengar bör övervägas, särskilt i syfte att komma åt fler illegala vapen. Motionärerna anför att Polismyndighetens möjligheter att betala ut medel till enskilda som bidrar till att klara upp brott är begränsade och omfattar i princip endast utbetalningar

inom ramen för den s.k. informatörsverksamheten. Ett svenskt belöningsssystem som innebär ökade möjligheter för Polismyndigheten att betala ut en ersättning till enskilda bör övervägas. Bland annat skulle tips som leder till att illegala vapen hittas och beslagtogs kunna leda till att ersättning betalas ut.

I motion 2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 6 anförs att utbytet med Danmark bör öka för att ta lärdom av framgångsrika danska modeller för att stävja den grova brottsligheten.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 35 anförs att beprövade internationella och inhemska metoder för att motverka kriminalitet och öka tryggheten i utsatta områden bör användas för att kunna genomföra fler och verkningfulla åtgärder.

I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 7 begärs ett tillkännagivande om åtgärder mot brott i vissa områden. Grunden för att bekämpa grov brottslighet är en fungerande polis och en stärkt rättskedja, men att förebygga brott redan innan de begåtts är det bästa sättet att skapa såväl säkerhet som upplevd trygghet. Bland annat bör kommunerna ta ett större ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

I partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 10 begärs ett tillkännagivande om polisens samarbete med kommuner och i yrkande 11 om polisens samarbete med civilsamhället. Motionärerna anför att kommunerna och andra lokala aktörer har en nyckelroll i det brottsförebyggande arbetet. Polisens samarbete med andra aktörer på lokalplanet behöver utvecklas, och både polis och kommuner behöver öka sitt samarbete med civilsamhället.

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 22 begärs att de rättsvärdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmar. Målet är att den enskilde gängmedlemmens liv blir så pass kringskuret att det näst intill omöjliggör en fortsatt kriminell livsstil. Det kan exempelvis handla om att polisen samverkar med hyresvärdar för att lättare säga upp gängmedlemmars hyreskontrakt, att de kommunala förvaltningarna granskar gängens näringsverksamheter och att myndigheter som Försäkringskassan ges ytterligare verktyg för att dra in de ersättningar som gängmedlemmen eventuellt uppbär. I samma motion yrkande 23 begärs att reglerna kring utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter förändras så att brottsbekämpande samarbete mellan kommun och stat underlättas. Motionärerna anför att de kommunala förvaltningarna bör delta mer i det brottsbekämpande arbetet. Kommuner kan göra reell nytta i arbetet mot grov organiserad brottslighet. I dag försvåras arbetet av bl.a. sekretesslagstiftning. Det bör vara möjligt för kommuner och Polismyndigheten att utbyta uppgifter för att genomföra samordnade tillslag mot den organiserade brottsligheten.

Zonförbud m.m.

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6 anförs att polisen bör ges möjlighet att besluta om s.k. zonförbud. Ett zonförbud ska innebära att polisen ges möjlighet att förbjuda en person som har uppvisat ett särskilt otrygghetsskapande beteende att vistas på en viss plats, t.ex. på ett torg eller i ett köpcentrum. Zonförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. Ett zonförbud bör kunna meddelas muntligen på plats av en polisman. Zonförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av zonförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse. I yrkande 7 anförs motionärerna att polisen bör ges möjlighet att, efter beslut från åklagare, upprätta särskilda visitationszoner där polisen har utökade befogenheter att söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Ett beslut om att upprätta en visitationszon ska endast få fattas när det finns en beaktansvärd risk för att illegala vapen finns i eller kommer att transporteras genom ett visst område. Zonerna ska vara tillfälliga och begränsade till ytan och fungera ungefär som en trafikkontroll. Det ska inte krävas någon konkret misstanke om brott för att kunna göra en kontroll. Kontrollen får därigenom mer karaktären av stickprovskontroll.

Bakgrund

I juni 2017 presenterade polisen en uppdaterad lägesbild över utvecklingen i utsatta områden, Utsatta områden – Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen. Totalt omfattades 61 områden, varav 33 bedömdes vara utsatta och 23 särskilt utsatta. Antalet särskilt utsatta områden var fler 2017 än i 2015 års rapport. Syftet med rapporten var bl.a. att få en samlad nationell lägesbild över vilka områden som är utsatta för att polisens resurser därefter skulle kunna läggas där de behövs som mest. Ett annat syfte med rapporten var att synliggöra situationen och problemen för andra berörda myndigheter och samhällsaktörer så att dessa skulle kunna agera gemensamt mot problematiken.

Regeringen anförde följande i budgetpropositionen för 2019 i fråga om det polisiära brottsförebyggande arbetet i utsatta områden (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4 s. 26 f.):

Under 2017 presenterade Polismyndigheten en tredje kartläggning av utsatta områden och situationen i dessa. Myndigheten har prioriterat 23 geografiska områden som bedöms ha en särskilt omfattande problematik vad gäller brottslighet och otrygghet.

Situationen i områdena har påverkat Polismyndighetens möjlighet att upprätthålla ordning och säkerhet. För att möta problemen har myndigheten genomfört en rad insatser som svarar mot den problematik som myndigheten beskrivit i sina kartläggningar.

Försäljning och distribution av narkotika är den kriminella verksamhet som Polismyndigheten har bedömt vara mest problematisk i de utsatta områdena. Det polisiära arbetet i flera utsatta områden har därför inriktats

mot bekämpning av den öppna narkotikaförsäljningen på torg och andra platser där allmänheten i hög grad vistas eller passerar.

De många skjutningarna till följd av kriminella konflikter är ett annat allvarligt problem i de utsatta områdena. Polismyndigheten har redovisat (Ju2015/09349/PO) att myndigheten bedrivit en rad insatser mot illegala vapen och utarbetat metoder för att hitta vapen och förebygga skjutningar. Utvecklingen av nya arbetsmetoder och insatserna i de utsatta områdena har skett i samverkan med en rad myndigheter, bl.a. Tullverket.

De särskilt utsatta områdena har också prioriterats i arbetet med att installera fler permanenta och tidsbegränsade kameror. Resultaten av kamerabevakningen är bl.a. att viktiga iakttagelser har fångats via kamerorna, vilket i flera fall haft stor betydelse för brottsutredningar. För att öka den polisära synligheten har områdespolis rekryterats och ingripandepersonal har arbetat inriktat i de särskilt utsatta områdena när de inte har uppdrag från ledningscentralen. Polismyndigheten redovisar att 11 av 14 lokalpolisområden med ett eller flera särskilt utsatta områden har ökat den totala personalstyrkan under 2017.

Det metodstöd för arbete mot organiserad brottslighet som utvecklades under 2016 har kommit till användning och samtliga lokalpolisområden med utsatta områden har skapat lokala lägesbilder genom detta under 2017.

I det operativa arbetet har Polismyndigheten, tillsammans med elva andra myndigheter, utvecklat en organisation som kan arbeta riktat mot organiserad brottslighet i utsatta områden. Arbetet med att utveckla och bredda arbetet inom satsningen är ett resultat av det regeringsuppdrag som myndigheterna redovisade i oktober 2017.

Utskottet uttryckte i samband med behandlingen av propositionen sin oro för utvecklingen i utanförskapsområden och föreslog med anledning av bl.a. detta ett ökat anslag till Polismyndigheten i förhållande till övergångsregeringens förslag (se bet. 2018/19:JuU1 s. 41 f.).

I mars 2018 publicerade Brå rapporten Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden (rapport 2018:6) med anledning av ett regeringsuppdrag om att undersöka tryggheten och förtroendet för rättsväsendet samt förekomsten av parallella samhällsstrukturer i dessa områden. I sammanfattningen (s. 8) anförs följande:

Undersökningen påvisar problem i de undersökta områdena som sannolikt är exceptionella i förhållande till andra bostadsområden. Öppen narkotikaförsäljning förekommer. Skadegörelse, nedskräpning och allvarliga trafikbrott påverkar boendemiljön, och några av områdena drabbas under perioder av mycket allvarlig våldsbrottslighet. Brott- och ordningsproblemen påverkar de boendes trygghet och bild av polisens förmåga negativt. Det finns tecken på parallella samhällsstrukturer. Resultaten tyder samtidigt inte på någon generell försämring över tid i polisens 61 områden när det gäller brottsutsatthet och förtroende för rättsväsendet. I intervjuer berättar dock många boende, även de som ser sig som relativt trygga, om påverkan på vardagen. Många kommunicerar också en allmän känsla av att deras områden är bortglömda eller inte hänger samman med andra stadsdelar eller samhället i stort. [...] Brå bedömer att både det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet behöver effektiviseras. De boende i socialt utsatta områden har samma rättigheter till en lugn och trygg boendemiljö som boende i andra områden. Lägre trygghet och förtroende för rättsväsendet i områdena bedöms också i hög grad spegla problemen i områdena. Brå bedömer att rättsväsendet

och andra aktörer behöver satsa på metodutveckling och bli bättre på att identifiera de mer dolda parallella samhällsstrukturerna.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2018 gav regeringen ett uppdrag till myndigheten som gällde förmågan att utreda grova våldsbrott. I uppdraget (Ju2017/09598/LP [delvis]) angavs följande:

Skjutningar och andra grova våldsbrott är ett ökande problem, särskilt i utsatta områden. Utredningarna kräver omfattande resurser och specialkunskap. Polismyndigheten ska analysera och bedöma om utredningsverksamheten är organiserad och dimensionerad på rätt sätt för att omhänderta dessa grova brott. Vidare ska Polismyndigheten identifiera och redovisa vilka åtgärder som skulle kunna vidtas (både inom myndigheten och lagstiftningsmässigt) för att förbättra förutsättningarna för Polismyndigheten att utreda grova våldsbrott. Åtgärderna ska om möjligt prioriteras utifrån vilken betydelse de skulle ha för den brottsbekämpande förmågan. En redovisning ska lämnas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 19 februari 2019.

Polismyndigheten redovisade uppdraget i februari 2019 genom rapporten Polismyndighetens förmåga att utreda grova våldsbrott. Polismyndighetens sammanfattande bedömning är att utredningsverksamheten kräver justeringar i organisationen och att resurserna behöver förstärkas kraftigt. Inom Polismyndigheten pågår och planeras flera åtgärder som förväntas leda till en förbättrad förmåga att utreda grova brott. Polismyndigheten har vidare flera förslag på åtgärder som skulle kunna vidtas för att förbättra förutsättningarna för myndigheten att utreda grova våldsbrott. Bland dessa kan nämnas en nationell strategi mot skjutvapenvåldet som Polismyndigheten bör ta fram samt ökade möjligheter till vissa tvångsmedel och att förbuds- och visitationszoner bör införas (se vidare rapporten, s. 13 f.).

Regeringen gav även Polismyndigheten ett uppdrag som gällde omfattningen och utvecklingen av kriminella grupperingar i Sverige (Ju2017/09598/LP [delvis]):

Polismyndigheten ska ta fram en nationell modell för kartläggning av kriminella nätverk i landet. I modellen ska en bedömning av nätverkens storlek och kapacitet ingå. Modellen ska möjliggöra en nationell och regional kartläggning och ska kunna följas upp årligen. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 1 oktober 2018 och slutredovisas senast den 1 oktober 2019.

Den 7 juni 2018 presenterades Polismyndighetens internrevisionsrapport Granskning av särskilda satsningar – utsatta områden (A191.151/2017). Internrevisionen gör sammanfattningsvis bl.a. följande iakttagelser (s. 3 f.):

- Internrevisionen anser att den interna styrningen och kontrollen behöver förbättras för att säkerställa att arbetet i utsatta områden är effektivt och ändamålsenligt.
- Det är oklart huruvida resurser verkligen har tillförts de särskilt utsatta områdena. Upplevelsen i den yttre verksamheten är att så inte är fallet. Situationen i de utsatta områdena är särskilt besvärlig och med hänsyn till

ambitionen att vända utvecklingen i dessa områden är det mycket allvarligt om inga bestående extra resurser tillförs.

- Internrevisionen anser att det är en brist att områdespoliserna inte fullt ut ges förutsättningar att arbeta i enlighet med uppdragsbeskrivningen för områdespoliser samt att det saknas särskild utbildning för områdespoliser.
- Verksamheten i de särskilt utsatta områdena bedrivs i allt väsentligt på ett effektivt och ändamålsenligt sätt, även om den nationella styrningen är översiktlig.
- Regionerna förutsätts utifrån sitt territoriella ansvar hantera verksamheten utan direktiv för hur verksamheten ska prioriteras eller resurstillskott. Att detta är förenat med stora svårigheter bekräftas av det faktum att samtliga särskilt utsatta områden de facto inte prioriteras på regional eller lokal nivå.
- Det saknas en enhetlig och systematisk uppföljning av verksamheten och utvecklingen i de utsatta områdena.
- Internrevisionens uppfattning är att samverkan med kommunerna utifrån polisens perspektiv är väl fungerande och att det finns ett gemensamt behov att vända utvecklingen i de utsatta områdena.
- Den polisverksamhet som bedrivs i de särskilt utsatta områdena ställer ur ett metodperspektiv inga specifika krav på den brottsutredande verksamheten. De krav som internrevisionen bedömer inte är tillgodosedda handlar främst om obalans mellan resurser i den yttre verksamheten i förhållande till utredningsverksamheten.

I polisens årsredovisning 2018 anförts i resultatredovisningen följande (s. 21):

Under 2018 tog Polismyndigheten fram en strategi (PM 2018:26) för arbetet i de utsatta områdena. Strategin anger hur polisen ska arbeta i utsatta områden för att stävja en fortsatt negativ utveckling och för att säkerställa och förbättra det långsiktiga arbetet. Utvecklingen i områdena ska följas upp årsvis genom analys av förändringar i de lokala lägesbilderna och effekter som påverkar ett områdes utsatthet. Utvecklingen i de utsatta områdena följs även enligt uppdrag upp kvartalsvis, utifrån polisiärt relevanta indikatorer. I korthet visar resultaten att riskområden hade den högsta brottsbelastningen per 1 000 invånare för samtliga brottstyper, och även den högsta belastningen av högprioriterade händelserapporter. Noterbart är dock att belastningen (högprioriterade händelserapporter) för riket ökade något, medan den minskade i utsatt områden. Andelen högprioriterade händelser är dock fortsatt högre i de utsatta områdena än i riket i stort.

Antalet anmälda brott (av de aktuella brottstyperna) i utsatta områden minskade under 2018 jämfört med 2017. Detta gällde för samtliga brottstyper utom övergrepp i rättsak som istället ökat kraftigt. Avseende narkotikabrott har utsatta områden en lägre belastning per 1 000 invånare än totalt för riket och övriga utsatta områden. I de särskilt utsatta områdena ökade vapenbrott jämfört med 2017. De särskilt utsatta områdena har även den högsta belastningen per 1 000 invånare avseende anmälda vapenbrott. Under 2018 skedde totalt 119 bekräftade skjutningar i eller med koppling till utsatta områden, vilket motsvarar 38 procent av samtliga skjutningar under samma period. I de skjutningar som inträffat under 2018 har 23 personer avlidit och 60 skadats. Skjutningarna kan kopplas till 35 utsatta

områden (14 utsatta områden, 4 riskområden och 17 särskilt utsatta områden).

Strategin för arbetet i de utsatta områdena beskrivs på följande sätt (s. 22):

Polismyndigheten tog under 2018 fram en strategi för arbete i utsatta områden. Strategin beskriver de långsiktiga målen och anger hur Polismyndigheten ska operationalisera arbetet med en långsiktig vision att det inte ska finnas några utsatta områden i Sverige. Målet med arbetet i de utsatta områdena är att det ska finnas en god förmåga att bekämpa brottsligheten i lokalsamhället över tid där alla medborgare ska ha samma rätt till säkerhet och trygghet. Polisen ska främja de demokratiska värdena och ett jämställt samhälle ska eftersträvas. På kortare sikt ska polisen vända utvecklingen i utsatta områden så att tryggheten ökar och det finns god förmåga att bekämpa brott. Strategin operationaliserar målen genom tre huvudinriktningar som beskriver hur polisen ska arbeta i utsatta områden:

- genom att vara en fysiskt närvarande polis, som arbetar relationsskapande och gränssättande med åtgärder utifrån lokal lägesbild
- genom att ha en samordnad förmåga, med helhetssyn utifrån polisens samlade resurser och förmågor
- genom samverkan med relevanta samhällsaktörer, myndigheter och det privata näringslivet strukturerat arbeta långsiktigt förebyggande mot de gemensamma lokala mål som tas fram genom samverkansavtal.

För en mer utförlig genomgång av polisens arbete och åtgärder i de brottsutsatta områdena hänvisas till årsredovisningen (s. 21 f.).

I sin rapport 2016:20, Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden – En kunskapsöversikt, redovisar Brottsförebyggande rådet (Brå) regeringens uppdrag att kartlägga åtgärder för att förebygga och motverka brottslighet och öka tryggheten i socialt utsatta områden. Kartläggningen skulle utgå från befintlig nationell och internationell forskning och beprövad erfarenhet. På grundval av detta skulle Brå identifiera framgångsfaktorer och fungerande metoder och arbets sätt för socialt utsatta områden. Tanken var att rapporten skulle kunna vara till nytta för både polisen och andra aktörer som arbetar med att förbättra förhållandena i områdena. I rapporten tas bl.a. följande framgångsfaktorer upp:

- Polisen bör koncentrera sina insatser till platser och tider där mest brott begåtts.
- Resultaten blir bättre när repressiva polisiära insatser kombineras med insatser av social karaktär.
- Det kan vara effektivt att fokusera på högaktiva kriminella och hårdbevaka dem i kombination med att de erbjuds sociala insatser.
- Så kallad situationell prevention kan minska tillfällena till brott.
- Lokalt dialogbaserat polisarbete, i samverkan med andra, kan öka de boendes förtroende för polisen.

I mars 2017 presenterades ett nytt brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott. Det nationella brottsförebyggande programmet syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Programmet ska också bidra till att stimulera och entusiasmera fler berörda aktörer att vidta brottsförebyggande åtgärder och att utveckla samverkan, såväl på nationell som på regional och lokal nivå. Det riktar sig till en bred målgrupp såsom myndigheter, landsting, kommuner, näringslivet och det civila samhällets organisationer. I programmet beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Vidare anges regeringens målsättningar för och exempel på hur förebyggande insatser kan riktas mot såväl individer som riskerar att begå och har begått brott, som de tillfällen och situationer där brott riskerar att uppstå. Under respektive målsättning beskrivs sammanfattningsvis hur regeringen avser att verka för att målsättningarna ska uppnås. Skrивelsen behandlades i betänkande 2016/17:JuU15.

Som en del av polisreformen arbetar Polismyndigheten med s.k. medborgarlöften. Medborgarlöften ska bidra till att polisen kommer närmare medborgarna, vilket är ett av målen för omorganisationen. Löftena ska utgå från den lokala lägesbilden och tas fram i samverkan med kommuner, polisens medarbetare och medborgare genom medborgardialoger. De ska ses som samverkansöverenskommelsernas publika del och vara utformade som specificerade åtgärder som polisen och kommunen lovar medborgarna att genomföra under innevarande år.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anförs i fråga om resultatredovisningen av brottsförebyggande verksamhet och lokal samverkan följande (s. 18):

Vid utgången av 2018 fanns det samverkansöverenskommelser i 286 av landets 290 kommuner. Det är en ökning jämfört med 2017 då man utfärdat samverkansöverenskommelser i 282 av landets 290 kommuner.

Kommun- och områdespolisernas roll och uppdrag är viktigt och arbetet fortsätter att utvecklas i syfte att säkerställa kontinuitet och långsiktighet i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i samverkan med kommuner och andra lokala aktörer. Samtliga 290 kommuner har tillgång till en kommunpolis och det finns nu 198 kommunpoliser (varav 30 % kvinnor och 70 % män), en minskning jämfört med 205 i december 2017. I vissa fall finns flera kommunpoliser i samma kommun, och i andra fall finns kommunpoliser som ansvarar för flera kommuner samtidigt. Antalet områdespoliser har ökat kraftigt och är nu 616 (varav 30 % kvinnor och 70 % män) jämfört med 580 i december 2017. De finns nu i 90 av de 95 lokalpolisområdena, jämfört med december 2016 då det fanns områdespoliser i drygt hälften av lokalpolisområdena. [...]

I områden med hög social utsatthet, kriminalitet och ordningsstörningar är otryggheten ofta högre och tilliten till polisen lägre. Dessutom finns det en allmän obenägenhet att delta i rättsprocesser. För att polisen ska kunna genomföra medborgardialoger i dessa områden krävs initiala aktiviteter för att förbättra de boendes förtroende för rättsväsendet. Under 2018 genomfördes medborgardialoger i 286 av landets 290

kommuner. Det är en minskning jämfört med 2017 då medborgardialoger genomfördes i 288 kommuner. [...]

Vid utgången av 2018 fanns utfärdade medborgarlöften i 287 av landets 290 kommuner. Detta är en ökning i förhållande till de 280 kommuner som hade medborgarlöften vid utgången av 2017. I de kommuner där löften mellan polis och kommun inte upprättats tar polisen fram ensidiga löften.

I det ändrade regleringsbrevet för budgetåret 2019 för Polismyndigheten ges följande uppdrag under rubriken Brottsförebyggande arbete:

Den polisiära närvaron i lokalsamhället ska grundas på lokala förutsättningar och behov. Polismyndigheten ska därför fortsatt redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Myndigheten ska också redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Vidare ska Polismyndigheten redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att det brottsförebyggande arbetet i större utsträckning ska bedrivas kunskapsbaserat och svara mot den lokala problembilden. Redovisningen ska även innehålla en bedömning av om åtgärderna har gett önskad effekt i det brottsförebyggande arbetet.

Polismyndigheten ska därutöver redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att implementera myndighetens definition av brottsförebyggande arbete i verksamheten.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 12 juli 2018 följande i ett svar på en skriftlig fråga om kommunernas verktyg mot brottslig verksamhet (fr. 2017/18:1535):

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder i syfte att förändra sekretesslagstiftningen för att förbättra möjligheterna till lokal och kommunal samverkan mot gängbrottsligheten.

Att bekämpa gängbrottsligheten är en av regeringens viktigaste frågor och en rad åtgärder har genomförts för att förebygga, förhindra och bekämpa sådan brottslighet. Regeringen har bl.a. initierat omfattande skärpningar i den straffrättsliga lagstiftningen och fler än 30 straffrättsliga bestämmelser relaterade till organiserad brottslighet har skärpts, bland dem allvarliga våldsbrott och grova vapenbrott. Regeringen underlättar också användningen av kameraövervakning och förslag om nya påföljder för unga lagöverträdare bereds i Regeringskansliet. För att ge Polismyndigheten möjlighet att öka antalet anställda och närvaron på lokal nivå har regeringen föreslagit och aviserat stora resursökningar till Polismyndigheten. Totalt förstärker vi polisen med 7,1 miljarder kronor under de närmsta åren. Regeringen har också riktat och breddat tolv myndigheters gemensamma arbete mot den organiserade brottslighet som förekommer i de mest utsatta bostadsområdena.

Regeringen presenterade i mars 2017 ett nationellt brottsförebyggande program. Programmet syftar till att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela landet. Kommunerna är särskilt viktiga i detta avseende och regeringen ser positivt på en ökad samverkan mellan kommunerna och Polismyndigheten. Att myndigheter kan arbeta tillsammans har identifierats som en tydlig framgångsfaktor i arbetet mot organiserad brottslighet.

Enligt svensk rätt gäller som huvudregel sekretess mellan myndigheter. Sekretesslagstiftningen är dock uppbyggd så att den inte hindrar myndigheterna från att lämna ut uppgifter i situationer där intresset av att uppgifterna lämnas ut bör ha företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det finns därför ett antal sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör att sekretessreglerade uppgifter kan lämnas ut till en annan myndighet, bland annat vid misstanke om grova brott.

Regeringen beslutade den 22 juni 2017 att en särskild utredare ska utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bland andra Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Syftet är att säkerställa att det finns förutsättningar för ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte. Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2018.

Den 29 maj 2018 redovisades utredningen Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37). Utredningen föreslår bl.a. att en ny sekretessbrytande regel ska införas i offentlighets- och sekretesslagen till förebyggande av allvarlig brottslighet mot person. Enligt förslaget ska sekretessen inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården inte hindra att uppgifter som rör en enskild lämnas till Polismyndigheten om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den enskilde kommer att begå brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken och för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. För utlämning av uppgiften krävs att den kan antas bidra till att förhindra sådan brottslig verksamhet. Betänkandet är nu ute på remiss.

Frågan om i vilken utsträckning myndigheter ska kunna utbyta information är principiellt viktig och kräver noggranna avvägningar mellan olika intressen. Samtidigt är det av stor betydelse att myndigheterna har effektiva verktyg för att kunna utreda brott. Jag avser därför att noga följa frågan.

Regeringen beslutade, som framgår av frågesvaret ovan, den 22 juni 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Syftet med uppdraget var enligt direktiven att säkerställa att det finns förutsättningar för ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte vid samverkan mot terrorism. Bland annat skulle utredningen utreda behovet av att information som är sekretessbelagd vid Polismyndigheten på ett enklare sätt än i dag kan lämnas ut till myndigheter och andra aktörer, t.ex. skola och socialtjänst, inom ramen för arbetet med att förebygga terrorism. Vidare skulle utredningen utreda om information som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt inom socialtjänsten i större omfattning än i dag bör kunna lämnas ut till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen inom ramen för arbetet med att förebygga terrorism. Dessutom skulle utredningen utreda om ytterligare aktörer som deltar i arbetet med att förebygga terrorism behöver förbättrade möjligheter att utbyta information. Utredningen presenterade i augusti 2018 betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65). I betänkandet föreslås att vissa nya sekretessbrytande bestämmelser införs. Förslagen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) har remitterats med sista svarsdag i oktober 2018 och bereds nu inom Regeringskansliet.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 19 december 2017 bl.a. följande i ett svar på en interpellation om zonförbud och visitationszoner (ip. 2017/18:54):

Fru talman! Tobias Billström har frågat mig om jag har för avsikt att föreslå en lagstiftning om zonförbud och visitationszoner.

Svensk polis har redan i dag rätt att meddela att en person inte får vistas på en viss plats när han eller hon stör den allmänna ordningen. Svensk polis har också möjligheter till kroppsvisitation utan koppling till konkreta brottsmisstankar. Att zonförbud eller visitationszoner skulle vara effektiva redskap är inte klarlagt. Modellerna är inte utvärderade, men erfarenheter av liknande tillvägagångssätt i andra länder har visat på låg träffsäkerhet, och de har också mötts av omfattande kritik.

[- - -]

Min slutsats är nog den att vi i dag har de befogenheter som vi behöver ha. Jag jobbar i stället hellre med andra och mer effektiva verktyg. Jag tänker till exempel på de särskilda ungdomspåföljderna och på skärpningar när det gäller straffskalorna för en lång rad olika brott. Vi går nu fram med kameraövervakning i ökad omfattning, mer än tidigare. Vi kommer också att lägga fram ett lagförslag för riksdagen i vår om att utöka möjligheterna ytterligare.

Med undantagstillstånd brukar avses tillfälliga rättsliga tillstånd där statsmakten ger sig själv utökade befogenheter för att ta kontroll över svåra eller farliga inhemska nödlägen. Under ett undantagstillstånd sätts de ordinära förfarandena ur spel, i syfte att återupprätta ordningen vid fara för rikets säkerhet, naturkatastrofer eller andra nationella tillstånd av nöd. I Sverige har man sedan lång tid ansett att man inte bör förlita sig på den s.k. konstitutionella nödrätten, dvs. grundsatsen att statsmakterna, när samhällets bestånd hotas, kan åsidosätta grundlag och ändå göra anspråk på att handla rättsenligt. Man har inte heller velat införa en möjlighet att i kriser ändra grundlagen genom en särskilt snabb procedur. I stället har man valt att redan i fredstid införa regler som så långt det är möjligt skapar en grund för legalt handlande även i krigstid. Dessa regler finns i 15 kap. regeringsformen om krig och krigsfara. Syftet med reglerna är dels att minska riskerna för tvister om huruvida statsmakterna har handlat rättsenligt, dels att försvåra för oansvariga grupper att ta makten. För civila kriser finns inte en motsvarande särskild reglering som ökar handlingsutrymmet för statsorganen, utan sådana kriser får hanteras inom ramen för de allmänna reglerna i regeringsformen (se SOU 2008:61 Krisberedskapen i grundlagen s. 21 och 61).

Tidigare utskottsbehandling

Ett motionsyrkande om att ge polisen möjlighet och skyldighet att kraftfullt upprätthålla lag och ordning i problemområden behandlades av utskottet i betänkande 2014/15:JuU16 Polisfrågor (s. 13 f.). Utskottet anförde att det

måste vara Polismyndigheten själv som ska avgöra när, var och hur dess resurser ska användas för att uppfylla målen för verksamheten, och motionen avstyrktes. Likalydande yrkanden behandlades genom s.k. förenklad beredning i påföljande års betänkanden om polisfrågor (bet. 2015/16:JuU20 och bet. 2016/17:JuU18).

Utskottet behandlade vidare motioner om utsatta områden i betänkande 2017/18:JuU1 (s. 57 f.). Utskottet föreslog i det betänkandet ett tillkännagivande om en mer permanent polisnärvaro i utsatta områden för att säkerställa att arbetet med att skapa trygghet och säkerhet bedrivs långsiktigt. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) anför regeringen följande i fråga om tillkännagivandet (s. 51):

I december 2015 beslutade regeringen att ge samtliga tolv myndigheter som omfattas av den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet i uppdrag att utveckla sin organisation och ha ett ökat fokus på utsatta områden. I oktober 2017 slutredovisades uppdraget och myndigheterna har nu utvecklat det lokala arbetet mot organiserad brottslighet med en ökad förmåga att hantera organiserad brottslighet i utsatta områden.

I regleringsbrevet för 2017 begärde regeringen att Polismyndigheten skulle analysera och bedöma hur långt myndigheten har kommit i målsättningen gällande en mer närvarande och tillgänglig polis i lokalsamhället. Särskild vikt skulle läggas vid att bedöma hur väl Polismyndigheten svarar upp emot behoven av polisnärvaro i särskilt utsatta områden. Uppdragen redovisades i årsredovisningen för 2017. Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten under 2018 månatligen har redovisat till Regeringskansliet har utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen kunnat följas upp. I regleringsbrevet för 2018 har regeringen gett Polismyndigheten i uppdrag att redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare ska Polismyndigheten analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet samt bedöma i vilken utsträckning ingripandepersonalen kan arbeta brottsförebyggande och vidta långtgående förstahandsåtgärder. Därutöver har regeringen i regleringsbrevet för 2018 begärt att Polismyndigheten kvartalsvis redovisar en bild av situationen i utsatta områden. Polismyndigheten ska också redovisa vilka långsiktiga mål myndigheten har för arbetet i utsatta områden och hur dessa mål ska operationaliseras.

Vidare ska myndigheten särskilt redovisa vilket arbete som pågår för att riskområden inte ska utvecklas i negativ riktning. Myndigheten ska också göra en bedömning av vilka polisiära åtgärder som krävs framöver i dessa områden. Återrapportering ska ske i årsredovisningen för 2018 vilken ska lämnas till regeringen senast den 22 februari 2019. Polismyndigheten har själv tagit flera initiativ till att förstärka sitt arbete i de mest brottsutsatta områdena. Ett exempel är insatsen Mareld i polisregion Stockholm där några hundra poliser, utöver områdespoliser, förstärker närvaron i fyra särskilt prioriterade områden.

Det är dock inte bara en ökad polisiär närvaro som krävs i utsatta områden. Regeringen presenterade därför i juli 2016 ett långsiktigt

reformprogram för att minska segregationen i landet. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden. Reformprogrammet innehåller en rad åtgärder som tar sikte på långsiktiga lösningar på segregationen och dess mekanismer, däribland brottsligheten. Regeringen vill också skapa bättre förutsättningar för ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet på så väl lokal som regional och nationell nivå. Därför har en satsning på det brottsförebyggande arbetet lanserats. Punkten är inte slutbehandlad

Utskottet behandlade ett motionsyrkande om zonförbud i samband med behandlingen av regeringens skrivelse Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program (bet. 2016/17:JuU15). Utskottet anförde då (s. 14) att regeringen i skrivelsen tog upp bl.a. förebyggande arbete riktat mot de förutsättningar som krävs för att ett brott ska uppstå. En åtgärd för att minska risken för brott angavs vara t.ex. att genom kontroll av en plats förhindra att brott begås där. Utskottet ansåg dock inte att det framkommit något som gav anledning för riksdagen att ta initiativ till att utreda förutsättningarna för att införa en lagstiftning om zonförbud.

Utskottet behandlade senast motioner om situationen i särskilt utsatta områden i betänkande 2017/18:JuU13 (s. 59 f.). Utskottet anförde då att situationen i de särskilt brottsutsatta områdena är allvarlig och att de kriminella nätverk som verkar där har en stor negativ påverkan på lokalsamhället. Områdena är ofta socioekonomiskt utsatta med en utbredd misstro mot samhället. Utskottet ansåg därför att det var av största angelägenhet att tydliga och kraftfulla åtgärder vidtas för att komma till rätta med situationen i dessa områden. Tryggheten måste öka och brottsligheten minska. Utskottet anförde att det av den anledningen flera gånger tidigare föreslagit tillkännagivanden till regeringen om vikten av polisens närvaro i områdena. Med detta sagt vidhöll utskottet uppfattningen att införandet av s.k. zonförbud inte var rätt väg att gå och avstyrkte motionsyrkanden om detta. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom motionsyrkanden om att införa lagar som ger möjlighet att utlysa lokala undantagstillstånd och kategorisera situationen i de utsatta områdena som ett inre säkerhetshot. Utskottet hade viss förståelse för det som anförts i en motion om att tydliga mål borde sättas upp för vad ordningsmakten ska åstadkomma i särskilt utsatta områden. Samtidigt noterade utskottet bl.a. att Polismyndigheten i regleringsbrevet för 2018 fått i uppdrag att beskriva de långsiktiga målen i arbetet med särskilt utsatta områden och hur målen skulle verkställas. Det saknades därför anledning för utskottet att ställa sig bakom yrkandet, som avstyrktes.

I samband med behandlingen av regeringens skrivelse 2016/17:126 Tillsammans mot brott – ett nationellt brottsförebyggande program föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden om att regeringen dels inte skulle tillsätta en nationell samordnare för brottsförebyggande frågor, dels skulle återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka konkreta brottsförebyggande åtgärder som regeringen avser att vidta och när man avser att vidta dessa åtgärder. Riksdagen följde utskottets förslag (skr. 2016/17:321). Regeringen anförde i

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) följande om tillkännagivandet (s. 46 f.):

Regeringens brottsförebyggande satsning pågår och arbetet bedrivs i enlighet med de mål som regeringen har slagit fast i det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126). En rad åtgärder har vidtagits, bl.a. har en utredare fått i uppdrag att med utgångspunkt i redan vidtagna och planerade åtgärder lämna förslag på vilka eventuella ytterligare insatser, framför allt av socialpreventiv karaktär, som bör vidtas för att förebygga brottsligheten och öka människors trygghet i socialt utsatta områden (Ju2017/06760/LP). Utredningen (Ju 2017:L) har lämnat rapporten Tillsammans mot brott – prioriterade områden, som bereds i Regeringskansliet. Tullverket har fått i uppdrag att, i samverkan med Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket, förebygga brottslighet kopplad till smuggling av alkohol (Fi2017/02815/S3). Ett annat exempel är uppdraget till Boverket att ta fram en vägledning för brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocesser (N2018/04599/SPN). Brottsförebyggande rådet (Brå) ska den 31 mars varje år lämna en rapport om hur det brottsförebyggande arbetet har bedrivits och utvecklats (Ju2017/01526/KRIM). Rapporten ska ge en övergripande bild av hur det brottsförebyggande arbete som bedrivits på nationell, regional och lokal nivå har utvecklats. Rapporten ska även belysa vad insatserna har lett till och lyfta fram de mest centrala fortsatta utvecklingsbehoven. Brås rapport kommer att ligga till grund för eventuella ytterligare förslag till åtgärder på området. Regeringen följer kontinuerligt upp det brottsförebyggande programmet och avser att regelbundet återrapportera till riksdagen om arbetet. Nästa återrapportering planeras till 2019. Punkten är inte slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Arbetet med att komma till rätta med situationen i de mest brottsutsatta områdena är mycket angeläget. Det är, som utskottet tidigare anfört, viktigt att tydliga och kraftfulla åtgärder vidtas för att öka tryggheten och minska såväl brottsligheten som misstron mot samhället i dessa områden. En viktig del i detta arbete är det brottsförebyggande arbetet, inte minst för att minska rekryteringen av unga till den grova och gängrelaterade brottsligheten. Utskottet föreslog i linje med detta hösten 2017 ett tillkännagivande till regeringen om en mer permanent polisnärvaro i utsatta områden för att säkerställa att arbetet med att skapa trygghet och säkerhet bedrivs långsiktigt.

Med detta sagt noterar utskottet att situationen i de särskilt utsatta områdena är en prioriterad fråga även för regeringen och inom Polismyndigheten. Det kan konstateras att ett omfattande arbete pågår för att vända utvecklingen. Till exempel kan nämnas den ovan redovisade strategi som Polismyndigheten har tagit fram för arbetet i de utsatta områdena. Utskottet noterar även det uppdrag som regeringen gett Polismyndigheten att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att det brottsförebyggande arbetet i större utsträckning ska bedrivas kunskapsbaserat och svara mot den lokala problembilden. Vidare noterar utskottet det brottsförebyggande program som regeringen presenterade i mars 2017.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning att ställa sig bakom motionsyrkanden om ytterligare åtgärder i utsatta områden och avstyrker förslagen i motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 15, 2018/19:133 (SD) yrkande 25, 2018/19:487 (L) yrkandena 1, 2, 3 och 4, 2018/19:2775 (KD) yrkande 6 och 2018/19:2819 (M, C, KD, L) om att bl.a. ge polisen större befogenheter i områdena, om att det ska upprättas en nationell handlingsplan, om att erkänna våldet i de utsatta områdena som en nationell kris och om användningen av beprövade metoder i dessa områden. Utskottet ser inte heller tillräckliga skäl för att ta något initiativ med anledningen av förslagen i motionerna 2018/19:659 (MP) och 2018/19:1188 (S) om avhopparverksamhet och förebyggande insatser i brottsutsatta områden.

Utskottet har vidare inte ändrat uppfattning i fråga om lokala undantagstillstånd, om tydliga mål eller om att kategorisera situationen i de utsatta områdena som ett inre säkerhetshot och avstyrker motion 2018/19:1381 (SD) yrkandena 14, 15 och 16. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslagen om belöningsystem och tipspengar och avstyrker således motionerna 2018/19:1650 (M) yrkande 1 och 2018/19:2871 (M) yrkande 9.

Utskottet har förståelse för det som anförs i ett antal motioner om samarbete mellan Polismyndigheten, kommunerna, civilsamhället och andra myndigheter. Även utskottet är av uppfattningen att ett fungerande samarbete mellan t.ex. polisen och socialtjänsten är en förutsättning för att komma till rätta med situationen i de utsatta områdena. Det är också viktigt att informationsutbytet mellan dessa aktörer fungerar på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet noterar dock det arbete som pågår på området och noterar i sammanhanget även att SOU 2018:65 – som delvis behandlar frågan om sekretess mellan polisen och socialtjänsten – för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Mot den bakgrunden finns det enligt utskottet inte tillräckliga skäl att tillstyrka motionerna 2018/19:2861 (C) yrkande 7, 2018/19:2596 (L) yrkandena 10 och 11 och 2018/19:2871 (M) yrkandena 22 och 23. Utskottet föreslår därmed att dessa motioner avslås.

Brott på internet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot olika brott på internet, t.ex. sexualbrott, näthat och identitetsstöld.

Jämför reservation 50 (V) och 51 (KD).

Motionerna

I motion 2018/19:486 av Robert Hannah (L) yrkande 1 begärs att regeringen ska utreda ifall lagstiftningen behöver stärkas eller om ny brottslagstiftning behövs för att bekämpa brott på deep web. I samma motion yrkande 2 begärs att regeringen ska utreda om polisen behöver ges nya befogenheter för att

stoppa brott på deep web och i yrkande 3 anförs att myndigheterna på uppdrag av regeringen bör utreda vilka typer av brott som förekommer på deep web och i vilken omfattning brotten sker.

I kommittémotion 2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 anförs att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla och förankra nationella arbetssätt och metodstöd för utredning av it-relaterade sexualbrott samt se över strukturen för brottsamordning och samverkan mellan polisregionerna.

I motion 2018/19:1631 av Lotta Olsson (M) yrkande 1 begär motionären att det ska införas en onlineknapp eller en alarmknapp på nätet för att motverka grooming. Med ett klick på denna ikon ska barnen komma i direkt kontakt med specialutbildade poliser om de känner sig hotade när de chattar med någon på nätet. I yrkande 2 begärs att gemensamma skyddsåtgärder inom EU för att motverka grooming ska övervägas. I Storbritannien finns ett system med en alarmknapp online. Sverige bör verka för att åtgärder mot bl.a. grooming genomförs i hela Europa.

I kommittémotion 2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 efterfrågas åtgärder mot trakasserier och brott på internet. Motionärerna anför att polisen behöver skapa en särskild enhet som jobbar riktat mot näthat, mobbning på nätet och nättrakasserier. Allt fler brott flyttar i dag ut på internet, framför allt i sociala medier. I en värld där det digitala livet alltmer smälter ihop med det analoga är det nödvändigt att polisen är ständigt närvarande och ”patrullerar” även på internet.

I kommittémotion 2018/19:2689 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4 begärs att förutsättningarna ska utredas för att rättsvårdande myndigheter ska kunna koordinera spaning på nätet och kartlägga försäljningen av dopningspreparat. Motionärerna anför att handeln med dopningpreparat och droger i övervägande utsträckning sker på internet och att det finns ett stort antal nätshoppar där man enkelt kan köpa anabola androgena steroider. Det är därför enligt motionärerna avgörande att bl.a. polisen och tullen har möjligheter att effektivt koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen och minska tillgängligheten av dopningpreparat.

I kommittémotion 2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 3 anförs att det i personuppgiftslagen finns möjlighet till skadestånd för den som blivit kränkt på internet. Lagen används dock inte i detta syfte i tillräcklig omfattning.

Johnny Skalin (SD) yrkar i motion 2018/19:210 att det ska tillsättas en utredning om hur identitetsstölders effektivare ska beivras. I motion 2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 anförs att mer måste göras för att stävja id-kapningar. Det är enligt motionären bra att regeringen förra året beslutade att kriminalisera id-kapningar. Den negativa utvecklingen har dock fortsatt. Mer måste därför göras, t.ex. borde samtliga offentliga myndigheter upplysa om problematiken på sina hemsidor.

Bakgrund

Under första halvåret 2018 anmäldes 120 000 bedrägeribrott. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) är det en ökning med 25 procent sedan första halvåret 2017. De bedrägerier som ökar mest är användandet av andras kortuppgifter, utan att det fysiska kortet är stulet.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2015 Brå i uppdrag att kartlägga utvecklingen av it-relaterade inslag i de anmälda brotten. Myndigheten skulle även analysera kompetens och kapacitet när det gäller it-relaterad brottslighet och forensiska it-undersökningar i den brottsutredande verksamheten. I uppdraget ingick att belysa brister och utvecklingsmöjligheter. Brå skulle också överväga om det är möjligt att skapa ett system som ger rättsväsendets myndigheter ett statistiskt underlag för att framöver följa utvecklingen av it-relaterade inslag i de anmälda brotten och i så fall hur ett sådant system bör vara utformat. Brå publicerade i september 2016 rapporten It-inslag i brottsligheten och rättsväsendets förmåga att hantera dem (rapport 2016:17). Med it-relaterad brottslighet avses i rapporten alla brott som på något sätt har koppling till it, dvs. allt från mängdbrottsärenden utanför it-miljön, men där spår och bevisning kan finnas i it-miljön (t.ex. i mobiltelefoner, på chattforum eller på hårddiskar) till rena it-brott (t.ex. dataintrång). Brås rapport visar en tydlig ökning av it-relaterad brottslighet samtidigt som det finns en bristande kompetens om it-relaterade brott inom den brottsutredande verksamheten. Brås utredning pekar även på att det saknas fungerande teknisk utrustning och system för att möta den ökade it-relaterade brottsligheten. Brås bedömning är att det krävs stora utbildningsinsatser inom Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten.

Den 1 juli 2016 infördes ett nytt brott in i 4 kap. brottsbalken, olovlig identitetsanvändning. Ändringarna syftade till att motverka missbruk av identitetsuppgifter och ge skydd mot den integritetskränkning som det innebär att få dessa uppgifter utnyttjade (prop. 2015/16:150, bet. 2015/16:JuU29). Straffet för olovlig identitetsanvändning är böter eller fängelse i högst två år.

Regeringen uppdrog den 21 mars 2018 till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att stärka allmänhetens samt små och medelstora företags motståndskraft mot it-incidenter (Ju2018/01866/SSK). MSB skulle bidra till att öka allmänhetens samt små och medelstora företags kunskap om informationssäkerhet, även innefattande frågor om id-stölder. I uppdraget ingick att genomföra en nationell informationskampanj i syfte att öka målgruppernas kunskap om vilka grundläggande säkerhetsåtgärder som kan och bör vidtas för att skydda sig mot it-incidenter inklusive id-stölder. I den del av uppdraget som rör id-stölder skulle MSB samverka med Polismyndigheten. I den del av uppdraget som rör små och medelstora företag skulle MSB samverka med Tillväxtverket, Bolagsverket och Skatteverket, som är centrala aktörer för den myndighetsgemensamma webbplatsen Verksam.se. Vid behov skulle MSB även samverka med relevanta branschorganisationer. Uppdraget redovisades den 31 januari 2019 genom rapporten Att stärka allmänhetens samt små och medelstora företags

motståndskraft mot it-incidenter (MSB 2018-03080). Uppdraget mynnade bl.a. ut i en nationell kampanj, Tänk säkert, som genomfördes av MSB i samband med Informationssäkerhetsmånaden i oktober 2018.

Den 1 januari 2018 infördes ett nytt brott i brottsbalken, olaga integritetsintrång. Bestämmelsen straffbelägger intrång i någon annans privatliv genom spridning av vissa slag av bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Bestämmelsen omfattar bl.a. bilder eller andra uppgifter om någons sexualliv eller hälsotillstånd eller om att någon utsatts för vissa brott. Dessutom utvidgades det straffbara området för ofredande. Regeringen hade i propositionen (prop. 2016/17:222 Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten) även föreslagit vissa ändringar i bestämmelserna om olaga hot och förolämpning. Då vissa delar av förslaget innebar grundlagsändringar föreslog konstitutionsutskottet att behandlingen av lagförslagen i de delarna skulle skjutas upp till riksmötet 2018/19 (bet. 2017/18:KU13). Dessa förslag antogs av riksdagen hösten 2018 och trädde i kraft den 1 januari 2019 (bet. 2018/19:KU2, rskr. 2018/19:16). Justitieutskottet anförde i ett yttrande till konstitutionsutskottet följande (ytt. 2017/18:JuU2y):

Den tekniska utvecklingen och framväxten av internet har, som utskottet tidigare konstaterat (bet. 2014/15:JuU14 s. 29), inneburit positiva förändringar för yttrandefriheten och den demokratiska debatten. Utvecklingen har emellertid också medfört att hot och andra former av kränkningar av den personliga integriteten tagit nya former. Utskottet delar därför regeringens uppfattning att det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten behöver stärkas och moderniseras för att anpassas till teknik- och samhällsutvecklingen, och utskottet är positivt till de nu aktuella lagförslagen.

Den 1 januari 2018 trädde även lagändringar i brottsbalken i kraft som innebar att straffansvaret för kontakt med barn i sexuellt syfte inträder redan när en vuxen eller en annan straffmyndig person föreslår en träff för ett barn under 15 år eller stämmer träff med barnet i syfte att begå en gärning för vilken straff föreskrivs i 6 kap. 4, 5, 6, 8 eller 10 § brottsbalken. Det krävs inte, som var fallet tidigare, någon ytterligare åtgärd som är ägnad att främja att en sådan träff kommer till stånd. Vidare ändrades brottsbeteckningen kontakt med barn i sexuellt syfte till kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte. Slutligen höjdes maximistraffet för brottet från fängelse i ett år till fängelse i två år.

I april 2018 redovisades ett regeringsuppdrag där Polismyndigheten informerade om att de kommer att införa specialiserade utredningsgrupper för internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn i de regionala it-brottscentrumen, som är under utveckling. På dessa centrum ska specialistfunktioner inrättas för utredning av sexuella övergrepp mot barn där utredarna är specialiserade på kombinationen internet och sexualbrott mot barn liksom utredning av komplexa cyberbrott (se skr. 2018/19:75 s. 53).

I november 2017 överlämnades SOU 2017:89 Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet till regeringen.

Utredningens utgångspunkt har varit att hemlig dataavläsning är en metod för de brottsbekämpande myndigheterna att med någon form av tekniskt hjälpmedel i hemlighet få tillgång till en dator eller annan teknisk utrustning som kan användas för kommunikation och därigenom få besked om hur utrustningen används eller har använts och vilken information som finns i den. Utredningen konstaterar att det blir allt vanligare att brottsbekämpande myndigheter stöter på information och kommunikationsutrustning som är krypterad i samband med sin brottsförebyggande och utredande verksamhet. Bland annat därför anser utredningen att det finns ett stort behov av hemlig dataavläsning och att metoden kommer att förbättra myndigheternas möjligheter att förhindra och utreda allvarlig brottslighet. Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet. Enligt Statsrådsberedningens förteckning över propositioner som är avsedda att lämnas under återstoden av riksmötet ska en proposition om hemlig dataavläsning överlämnas till riksdagen senast i september 2019.

All kommunikation över internet sker med kommunikationsprotokollet Internet Protocol (ip). Varje dator som kopplar upp sig mot internet tilldelas åtminstone en ip-adress av nätverksadministratören eller internetleverantören. Starkt förenklat kan sägas att internettrafik, bl.a. på grund av ip-adresserna, är spårbar till användare. Deep web (även kallat osynliga eller dolda nätverk) är en term för den del av internet som inte indexeras av sökmotorer. Motsatsen till deep web, dvs. det synliga nätet, kallas surface web. Deep web uppskattas vara åtminstone 4 000–5 000 gånger större än det synliga nätet. Delar av deep web brukar kallas för darknet, vilket är krypterade nätverk som gör det möjligt för användarna att kommunicera utan att vara sig kommunikationen eller användarna kan spåras, eller i vart fall väsentligen försvåras en sådan spårning. Det troligen mest kända av dessa nätverk är Tor. För tillgång till Tor krävs en särskild webbläsare, en s.k. Torbrowser. Sådana finns lätt tillgängliga för de flesta vanliga operativsystem. Principen bakom anonymiseringen i Tor är att användaren dirigeras genom ett gratis och världsomspännande nätverk bestående av några tusen datorer som skickar trafik mellan sig. När man kopplar upp sig mot nätverket skickas trafiken mellan tre av dessa och sedan vidare till slutdestinationen. All trafik som ens dator skickar och tar emot genom Tor krypteras i tre lager, på ett sätt som gör att ingen av de tre datorerna kan koppla trafiken till den som kopplat upp sig. Av naturliga skäl finns ingen tillförlitlig statistik för kriminellas användning av krypteringstjänster. Emellertid framhålls från olika håll att användningen av sådana tjänster minskar effektiviteten i de brottsbekämpande myndigheternas användning av befintliga tvångsmedel (se bl.a. SOU 2017:89 Ny teknik och dess betydelse s. 164 ff.).

Personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PUL, upphävdes den 25 maj 2018 i samband med ikraftträdandet av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (se bet. 2017/18:KU23, rskr. 2017/18:224). Enligt övergångsbestämmelserna till den senare lagen gäller PUL fortfarande i vissa särskilt angivna fall.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog ett tillkännagivande till riksdagen i betänkande 2015/16:JuU1 om att öka polisens närvaro på internet. Riksdagen hade året innan gjort ett liknande tillkännagivande (bet. 2014/15:JuU1 punkt 39, rskr. 2014/15:77). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:106). Utskottet motiverade sitt beslut enligt följande:

Utvecklingen av internet har inneburit många positiva förändringar. Parallellt med nya möjligheter har dock även nya problem tillkommit, och många brott begås i dag via internet. När brottsligheten flyttar ut på internet måste polisen följa efter och vara närvarande där. Det är därför viktigt att polisen har den kompetens som behövs för detta. Alla poliser måste kunna utreda enklare former av it-relaterad brottslighet. Polisens närvaro på internet behöver således öka.

I betänkande 2017/18:JuU1 (s. 33) föreslog utskottet ännu ett tillkännagivande till regeringen och motiverade detta på följande sätt:

För att möta det hot som den it-relaterade brottsligheten utgör är det viktigt att höja kunskapen inom rättsväsendet. Fler brott måste kunna utredas och lagföras. Som framkommit visar de granskningar som Riksrevisionen och Brå har gjort att varken polis eller åklagare har beredskap och förmåga att effektivt handlägga och utreda it-relaterad brottslighet. Det är därför bra att regeringen begärt en återrapportering från både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten där de med utgångspunkt i dessa granskningar ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att myndigheterna har tillräcklig kompetens och beredskap att utreda it-relaterade brott. Detta är dock inte tillräckligt. Enligt utskottets mening behövs det en samlad strategi för att se över hur man kan höja utbildningsnivån för att utreda it-relaterad brottslighet inom hela rättsväsendet. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anfört om en sådan strategi och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4) angav regeringen att tillkännagivandena om brottslighet på internet var slutbehandlade och anförde följande (s. 46 f.):

Riksdagen har vid flera tillfällen påtalat för regeringen att rättsväsendets arbete med it-relaterade brott bör utvecklas och kompetensen på området stärkas. Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att stärka rättsväsendets kompetens i arbetet mot brottsligheten på internet (bet. 2014/15:JuU1, punkt 39, rskr. 2014/15:77). Riksdagen har också tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att öka polisens närvaro på internet och tillkännager detta för regeringen (bet. 2015/16:JuU1, punkt 42, rskr. 2015/16:106). I skrivelse 2016/17:75 redovisades dessa två punkter som slutbehandlade. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandena skulle kunna anses slutbehandlade (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:295). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkterna därför åter står som öppna. Därutöver har riksdagen tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om behovet av en samlad

strategi för att höja kunskapen inom hela rättsväsendet om den it-relaterade brottsligheten (bet. 2017/18:JuU1, punkt 59, rskr. 2017/18:92).

Brottsförebyggande rådet (Brå 2016:17) och Riksrevisionen (RIR 2015:21) har tidigare noterat att det finns vissa brister i kapacitet och förmåga vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att handlägga och utreda it-relaterad brottslighet. I regleringsbrevet för 2017 begärde regeringen därför återrapportering från både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Myndigheterna skulle med utgångspunkt i nämnda granskningar redovisa vilka åtgärder som hade vidtagits för att säkerställa att myndigheterna har tillräcklig kompetens och beredskap för att utreda it-relaterade brott. Av redovisningen skulle också framgå hur myndigheterna arbetade för att sprida och implementera kunskap om it-relaterad brottslighet inom den egna verksamheten.

Nedan redovisas åtgärder för att höja kompetensen kring it-relaterad brottslighet som även har vidtagits i andra delar av rättsväsendet. Med hänsyn till de åtgärder som vidtagits anser regeringen därmed att samtliga tre tillkännagivanden avseende it-relaterade brott kan anses slutbehandlade.

Polismyndigheten

I årsredovisningen för 2017 redovisar Polismyndigheten sitt arbete med att säkerställa en tillräcklig kompetens och beredskap avseende it-relaterad brottslighet. It-brottscentrum inrättas nu i alla polisregioner och varje polisregion ska ha förmåga att hantera komplicerade ärenden på området och via en deskfunktion kunna ge stöd i frågor som rör brott med it-relevans. Arbetet samordnas av det nationella it-brottscentret och ska vara fullt genomfört 2020. Vid Nationellt it-brottscentrum finns också en nationell deskfunktion dit medarbetare inom Polismyndigheten kan vända sig med frågor som rör it-relaterade brott. Desken är också myndighetens kontaktyta mot en rad externa aktörer, både nationella och internationella. Nationellt it-brottscentrum svarar för att kompetens dygnet runt finns tillgänglig nationellt vid inträffade allvarliga brott och andra händelser. Under hösten 2017 blev Nationellt it-brottscentrum fullvärdig medlem i European Cybercrime Training and Education Group. Där bedrivs bl. a. ett arbete med att skapa ett europeiskt certifieringssystem för de olika roller som behövs för att bekämpa it-brottslighet. Exempel på sådana roller är specialistutredare, underrättelsehandläggare, analytiker och it-forensiker. Polismyndigheten för samtal med den norska polishögskolan om ett utökat samarbete för att gemensamt bedriva specialistutbildningar med sikte på de kommande europeiska certifieringarna.

Kompetensutvecklingsinsatser inom it-forensik och it-relaterad brottslighet har genomförts under 2017 och Polismyndigheten avser att ytterligare intensifiera arbetet med rekrytering av specialistkompetens och kompetensutveckling av befintlig personal i syfte att stärka arbetet mot it-relaterad brottslighet.

Nordiska ministerrådet har uppmärksammat behovet av utbildning om it-brott och it-relaterad brottslighet vid de nordiska ländernas polisutbildningar och finansierar därför framtagandet av en sådan utbildning. Arbetet förväntas bli klart under 2018 och materialet ska därefter anpassas till respektive lands språk.

Åklagarmyndigheten

Åklagarmyndigheten har vidtagit ett flertal åtgärder för att höja kompetensen och ge åklagarna bättre förutsättningar att utreda och lagföra brott som begås på internet. Utbildningar på it-området genomförs vid åklagarnas obligatoriska grundutbildning och vid valfria vidareutbildningar. Under 2016 infördes en fördjupningskurs om it-brott

som fortsatte även under 2017. Under 2017 har Åklagarmyndigheten också genomfört en obligatorisk halvdagsutbildning i it-brott och bevissäkring i it-miljö för samtliga åklagare. En e-utbildning i samma ämne har även lanserats.

Åklagarmyndigheten har sedan 2015 ett nätverk för it-brottsåklagare. Åklagarna i nätverket ska stödja kollegor i frågor på it-området och samverka med Polismyndigheten på regional nivå. Vidare har myndigheten fortsatt att implementera en webbaserad guide för vanligt förekommande frågor om brott med it-anknytning.

För att stärka myndighetens förmåga att hantera hot och kränkningar på internet hölls i september 2017 en hatbrottskonferens med föreläsningar om bl.a. bevissäkring på internet och om hatbrott, huvudsakligen på internet. Rättspromemoriorna om sexualbrott på internet mot unga brottsoffer och om hatbrott har särskilt uppmärksammats på arbetsplatsträffar. Straffvärdet för grovt förtal, särskilt ungdomars exponering på internet och spridning av fotografier genom mobiltelefon, har varit en av myndighetens prioriterade prejudikatfrågor för 2017, liksom gränsdragningen mellan dataintrång av normalgraden och grovt brott. Framöver planerar myndigheten bl. a. att ta fram en rättslig vägledning för arbetet mot hets mot folkgrupp främst på sociala medier.

Ekobrottsmyndigheten

Ekobrottsmyndigheten är en åklagarmyndighet med en polisiär utredningsverksamhet, vilket innebär att Ekobrottsmyndigheten är beroende av en nära samverkan med Polis- och Åklagarmyndigheten i it-relaterade frågor. För att säkra förmågan att hantera en i allt högre utsträckning digitaliserad brottslighet antog Ekobrottsmyndigheten 2017 strategier för it-utveckling och digital verksamhetsutveckling. För att kunna hantera ökande informationsmängder i myndighetens ärenden har projekt bedrivits under 2017 avseende it-stöd för utredningsanalys och it-forensik.

Sveriges Domstolar

Frågor kopplade till it-relaterad brottslighet har tidigare behandlats i olika utbildningar som Domstolsakademins tillhandahåller. Domstolsakademien kommer under hösten 2018 att erbjuda en ny utbildning som syftar till att ge fördjupade kunskaper om it-relaterad brottslighet, informationsteknik, internet och säkring av digitala bevis. Utbildningen behandlar även juridiska frågeställningar som uppkommer vid brott i it-miljö och hur sådana frågor kan bedömas. Utbildningen riktar sig till ordinarie domare, men är även öppen för icke ordinarie domare.

En nationell strategi för informations- och cybersäkerhet

År 2017 beslutade regeringen om en nationell strategi för informations- och cybersäkerhet som även omfattar rättsväsendet. Ett av de sex prioriterade områdena är att öka möjligheterna att förebygga och bekämpa it-relaterad brottslighet genom anpassad lagstiftning, utvecklad kompetens och ett förstärkt internationellt samarbete.

I juli 2018 kompletterades strategin med bl.a. en översikt över regeringens pågående aktiviteter för att genomföra strategin. Utöver vad som redovisats ovan kan nämnas att regeringen har beslutat om propositionerna Effektivare lagstiftning mot vuxnas kontakter med barn i sexuellt syfte (prop. 2016/17:214) och Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (prop. 2016/17:222). Merparten av lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2018.

Regeringen har även gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i uppdrag att utveckla förmågan att bekämpa sexuella övergrepp mot barn

(Ju2016/06827/PO). Vidare har en utredare haft i uppdrag att överväga vissa frågor om barnpornografibrottet och om preskription ska avskaffas för sexualbrott och andra allvarliga brott mot barn. Uppdragen redovisades i april respektive juni 2018 och bereds nu i Regeringskansliet.

Utskottet hade inte något att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena (bet. 2018/19:JuU1 s. 20).

Utskottet behandlade olika yrkanden om internetrelaterad brottslighet även i förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13 s. 28 f.). Utskottet anförde då att det instämde i vad motionärerna i några motioner anført om vikten av åtgärder för att motverka trakasserier och hot på internet, s.k. näthat. Det var därför enligt utskottet positivt att det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten på internet nyligen stärkts genom att brottet olaga integritetsintrång hade införts. Regeringen hade också, noterade utskottet, bl.a. med anledning av riksdagens tidigare tillkännagivanden gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att myndigheterna har tillräcklig kompetens och beredskap för att utreda it-brott. Mot denna bakgrund fanns det enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om polisens arbete med näthat. Utskottet avstyrkte därför dessa motionsyrkanden. Utskottet, som bl.a. noterade att betänkandet Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet (SOU 2017:89) bereddes inom Regeringskansliet, fann inte heller skäl att ställa sig bakom motionsyrkanden om bl.a. befogenheter att motverka brott på deep web.

I samma betänkande behandlade utskottet motioner om verktyg för att motverka barnpornografibrott, bl.a. genom blockeringsverktyg (s. 42 f.). Frågan om nätfilter hade tidigare behandlats i bl.a. 2016 års betänkande om polisfrågor (bet. 2015/16:JuU20 s. 33 f.). Utskottet hade där uppmärksammat att den svenska finansiella koalitionen mot barnpornografi (Finanskoalitionen) verkar för att försvåra och förhindra handel med barnpornografi. I Finanskoalitionen deltar bl.a. Bankföreningen, Netclean och flera banker. Utskottet framhöll att arbetet mot all form av sexuell exploatering av barn var viktigt och fann att åtkomsten till barnpornografi ska försvåras på olika sätt. Utskottet konstaterade att ett omfattande arbete också bedrevs för att på olika sätt motverka spridningen av barnpornografi. Något tillkännagivande till regeringen om nätfilter var därför enligt utskottet inte nödvändigt. Förra året vidhöll utskottet sitt ställningstagande från föregående år och ansåg mot bakgrund av det arbete som pågår för att motverka spridningen av barnpornografi att ett tillkännagivande om nätfilter inte var nödvändigt.

Frågan om en ”onlineknapp” på nätet behandlades i betänkande 2014/15:JuU16. Utskottet såg allvarligt på grooming och liknande brottslighet, men ansåg mot bakgrund av arbete som bedrivits inom Rikskriminalpolisen, och som utskottet utgick från skulle komma att fortsätta inom den nya Polismyndigheten, inte att något tillkännagivande till förmån för förslaget i motionen var nödvändigt. Motionen avstyrktes. Liknande

motionsyrkanden har påföljande år behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Utskottet behandlade även motionsyrkanden om förebyggande arbete mot it-brottslighet, som t.ex. bedrägerier, id-kapningar och nätfiske, i förra årets betänkande om polisfrågor (2017/18:JuU13 s. 82). Utskottet ansåg att arbetet var viktigt och delade motionärernas uppfattning att risken för att falla offer för it-relaterade brott, såsom s.k. phishingmejl, där brottslingen försöker få tillgång till lösenordsinformation eller kontokortsnummer, minskar om den utsatta har rätt kunskaper. Många brott kan undvikas genom att konsumenter och företag ges ökad information om brottsligheten. Utskottet såg därför, liksom motionärerna, positivt på att flera branscher som berörs av bedrägerier har forum eller branschorganisationer där de säkerhetsansvariga träffas för att utbyta erfarenheter. Utskottet noterade vidare det uppdrag som nyligen hade getts till MSB i vilket det bl.a. ingick att genomföra en nationell informationskampanj i syfte att öka kunskaperna om vilka grundläggande säkerhetsåtgärder som kan och bör vidtas för att skydda sig mot t.ex. id-stölder. Utskottet ansåg därmed inte att det fanns anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen i frågan om förebyggande information om it-brottslighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är alltjämt av uppfattningen att åtgärder mot den ökande it-relaterade brottsligheten är mycket angelägna. Som framgår ovan har riksdagen också, på förslag av utskottet, vid flera tillfällen tidigare riktat tillkännagivanden till regeringen som rör brottslighet på internet. Regeringen har också, som redovisats, vidtagit en rad åtgärder för att stärka rättsväsendets kompetens på området och öka polisens närvaro på internet. Flertalet av motionerna i detta avsnitt avstyrks därför med anledning av pågående och nyligen avslutade arbeten.

Utskottet vidhåller sin uppfattning från föregående år om vikten av åtgärder för att motverka trakasserier och hot på internet. Mot bakgrund av det arbete som nyligen vidtagits på området, bl.a. införandet av brottet olaga identitetsintrång och polisens arbete med att införa it-brottscenter, finns det dock inte tillräcklig anledning för riksdagen att rikta något sådant tillkännagivande till regeringen som efterfrågas i motion 2018/19:2469 (KD) yrkande 2 om åtgärder mot trakasserier och brott på internet. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget i 2018/19:2455 (KD) yrkande 3 som rör skadestånd för den som blivit kränkt på internet. Utskottet avstyrker därför dessa motioner.

Mot bakgrund bl.a. av att en proposition om hemlig dataavläsning väntas inom kort finns det enligt utskottet inte anledning att göra någon annan bedömning än förra året när det gäller motionsyrkanden om åtgärder för att bekämpa brott på deep web. Motion 2018/19:486 (L) yrkandena 1, 2 och 3 avstyrks därmed.

Utskottet ser mycket allvarligt på it-relaterade sexualbrott, bland vilka s.k. grooming och barnpornografibrott kan nämnas. Utskottet har därför förståelse för det som anförs i motionerna 2018/19:692 (V) yrkande 2 och 2018/19:1631 (M) yrkandena 1 och 2 om olika verktyg och arbetssätt för att försvåra sådan brottslighet. Mot bakgrund av det arbete som pågår, t.ex. utvidgningen av det straffbara området för kontakter med barn i sexuellt syfte och de i Regeringskansliet pågående utredningarna som rör bl.a. barnpornografibrott, saknas det emellertid anledning för riksdagen att ta några sådana initiativ som efterfrågas i motionerna. Riksdagen bör således avslå dessa.

I fråga om identitetsstöldar noterar utskottet att en ny straffbestämmelse om olovlig identitetsanvändning infördes i juli 2016 och att MSB under hösten 2018 genomfört en nationell kampanj i syfte att informera om bl.a. identitetskapningar. Utskottet utgår också från att regeringen följer frågan och vidtar de ytterligare åtgärder som behövs. Det finns därför inte anledning att nu ställa sig bakom motionerna 2018/19:210 (SD) och 2018/19:690 (M) yrkande 2, som avstyrks.

Utskottet anser slutligen att det är viktigt att polisen har möjlighet och kompetens att koordinera spaning på internet för att exempelvis motverka nätförsäljning av illegala preparat. Mot bakgrund av de kompetensutvecklande åtgärder som nu vidtas vid de olika myndigheterna inom rättsväsendet saknas det emellertid anledning att ställa sig bakom förslaget i motion 2018/19:2689 (KD) yrkande 4, som därmed avstyrks.

Ekonomisk brottslighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ekonomisk brottslighet, bl.a. bidragsbrott och annan brottslighet riktad mot välfärdssystemen.

Jämför reservation 52 (SD), 53 (V) och 54 (KD).

Motionerna

I motion 2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) begärs en skärpt lagstiftning för att motverka organiserad brottslighet som är riktad mot offentligt finansierad verksamhet. Motionärerna anför att kommuner och andra offentliga aktörer utsätts för brottslighet där kriminella ser bidrag som en basinkomst. Josefin Malmqvist (M) anför i motion 2018/19:1433 yrkande 4 att det ska säkerställas att anmälningar om bidragsbrott också utreds och lagförs. Såväl bidragssystemens finansiering som delar av välfärden urholkas av ekonomisk brottslighet. Kommuner som följer upp felaktiga bidragsutbetalningar möts inte sällan av att polisanmälningar har lagts ned i brist på utredningsresurser. I partimotion 2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 61 begärs ett tillkännagivande om vikten av samverkan mellan relevanta myndigheter för att förhindra och upptäcka brottslighet

kopplad till välfärdssystemen. Motionärerna anför att de senaste årens ökning av brottslighet riktad mot olika välfärdssystem medför att medel som avsätts för personer med mycket omfattande stödbehov i stället riskerar att hamna i skrupellösa människors fickor utan att något vårdbehov tillgodoses. Ett mycket aktivt arbete behövs där Försäkringskassan, Polismyndigheten och Skatteverket samarbetar för att förhindra och upptäcka denna typ av brottslighet.

I kommittémotion 2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 anför att regeringen bör återkomma med en ny uppdaterad strategi mot ekonomisk brottslighet. Det har gått 20 år sedan regeringens strategi för samlade åtgärder mot ekobrott kom till och det är enligt motionärerna dags för en ny uppdaterad strategi.

I kommittémotion 2018/19:981 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 14 begär motionärerna att lagarna kring oriktiga fakturor ska utredas och skärpas. Ett växande problem är att oseriösa företag genom olika, mer eller mindre kreativa sätt, utnyttjar marknadsreglerna på ett oärligt sätt. En översyn av regelverket kring detta behövs därför.

Bakgrund

En straffrättslig reglering till skydd för välfärdssystemen infördes 2008 genom bidragsbrottslagen (2007:612). Lagen gäller sådana bidrag, ersättningar, pensioner och lån för personligt ändamål (ekonomiska förmåner) som enligt lag eller förordning beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, Centrala studiestödsnämnden, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller arbetslöshetskassorna. Den som lämnar oriktiga uppgifter eller inte anmäler ändrade förhållanden som han eller hon är skyldig att anmäla enligt lag eller förordning, och på så sätt orsakar fara för att en ekonomisk förmån felaktigt betalas ut eller betalas ut med ett för högt belopp, döms för bidragsbrott till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet är grovt, döms för grovt bidragsbrott till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Andra straffrättsliga bestämmelser som kan vara tillämpliga vid brott mot välfärdssystemen finns i brottsbalken, t.ex. bestämmelserna om bedrägeri, olovligt förfogande, urkundsförfalskning, osant intygande och osann eller vårdslös försäkrans.

Den 5 maj 2017 överlämnades betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra (SOU 2017:37) till regeringen. I betänkandet föreslog utredaren en rad åtgärder som ska förebygga, förhindra, upptäcka och bekämpa organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet som riktas mot välfärdssystemen. Uppdraget hade varit att göra en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet och föreslå åtgärder för att motverka att bidrag och förmåner hamnar i händerna på kriminella. Utredningen ansåg att det i dag finns otillräckliga förutsättningar för myndigheter att bekämpa

välståndsbrottsligheten och att det förekommer felaktiga uppgifter i register som ligger till grund för utbetalningar. Utredningen kom även fram till att myndigheter inte har tillräckliga möjligheter att kontrollera om inrapporterade uppgifter är korrekta. Mot denna bakgrund lämnade utredaren ett trettiotal förslag, bl.a. att ny enhet för utredning av bidragsbrott skulle inrättas hos Försäkringskassan och att mål om brott mot bidragsbrottslagen skulle handläggas vid Ekobrottsmyndigheten, att regeringen borde utreda frågan om en samordnad statlig utbetalningsfunktion och utöka myndigheternas möjligheter till informationsutbyte, att Skatteverket skulle ges möjlighet att göra besök på den adress där den enskilde är eller kan antas vara bosatt och att ett folkbokföringsbrott skulle införas och att straffet för grovt bidragsbrott till skulle skärpas till max sex år.

Regeringen har med anledning av bl.a. förslagen vidtagit en rad åtgärder, varav följande kan nämnas (se regeringens webbplats under rubriken Åtgärder mot välfärdsbrottslighet):

- En särskild utredare har fått i uppdrag (dir. 2018:50) att undersöka hur en samordnande funktion för statliga utbetalningar från välfärdssystemen kan bidra till att öka möjligheterna att förhindra felaktiga utbetalningar, effektivisera utbetalningsprocesser och förbättra servicen till medborgarna. Utredaren ska föreslå hur en sådan funktion kan utformas och organiseras. Uppdraget ska redovisas senast den 29 maj 2020.
- Skatteverket har sedan den 1 juli 2019 möjlighet att besluta om kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning, om det är nödvändigt för bedömningen av frågan om folkbokföring (prop. 2017/18:145).
- Den som i folkbokföringen har registrerats under en falsk identitet ska sedan den 1 juli 2018 avregistreras från folkbokföringen när det gäller den identiteten. Det är därmed möjligt för Skatteverket att avregistrera uppgifter som är kopplade till ett personnummer som tilldelats en person som är påhittad eller överhuvudtaget inte skulle folkbokförts i landet under den identiteten (prop. 2017/18:145).
- Bolagsverket har fått i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att förebygga ekonomisk brottslighet. Myndigheten ska lämna förslag på åtgärder för att i ökad utsträckning förebygga penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan ekonomisk brottslighet. Uppdraget redovisades den 28 mars 2018.
- Kraven i instruktionen för CSN har skärpts så till vida att myndigheten sedan den 1 januari 2018 ska motverka bidragsbrott och säkerställa att felaktiga utbetalningar inte görs.
- Falska eller manipulerade handlingar är ofta starten på en lång kedja av brottslighet såsom förfalskningsbrott, bedrägerier och penningtvättsbrott för att finansiera organiserad brottslighet. Skatteverket har tagit fram en promemoria med förslag om att Skatteverket ges rätt att på eget initiativ arbeta mot ett stort antal brott som är kopplade till användandet av falska

eller manipulerade intyg om brotten har samband med Skatteverkets verksamhet samt penningtvättsbrott.

Regeringen beslutade i mars 2019 propositionen Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott (prop. 2018/19:12).

Den 15 mars 2018 beslutade regeringen propositionen Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen (prop. 2017/18:145). Propositionen innehåller bl.a. förslag på åtgärder som syftar till att förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Regeringen föreslog, som framgår ovan, att Skatteverket skulle få möjlighet att avregistrera uppgifter om falska identiteter från folkbokföringen samt göra kontrollbesök för att kontrollera en persons bosättning. I propositionen föreslogs även att brottet folkbokföringsbrott skulle införas på nytt. Riksdagen biföll förslaget, och straffbestämmelsen trädde i kraft den 1 juli 2018.

Utredningen om utvärdering av bidragsbrottslagen överlämnade den 28 februari 2018 sitt betänkande Bidragsbrott och underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – en utvärdering (SOU 2018:14) till regeringen. Utredningen hade haft i uppdrag att göra en bredare utvärdering av lagen för att undersöka hur bestämmelserna har fungerat i praktiken, vilka konsekvenser lagen har fått och om syftena med reformen har uppnåtts. Utredningen föreslår bl.a. följande åtgärder:

- Bidragsbrottslagens tillämpningsområde utvidgas.
- Maximistraffet för grovt bidragsbrott skärps till fängelse i sex år.
- Bestämmelsen om grovt brott ändras.
- Brott enligt bidragsbrottslagen ska bara anmälas till Polismyndigheten.
- Den som i väsentlig mån är oaktsam ska kunna dömas för vårdslöst bidragsbrott.
- Risken för ekonomisk skada ska vara en del av bedömningen av om ett vårdslöst brott är mindre allvarligt.
- Preskriptionstiden för bidragsbrott som är ringa och för vårdslöst bidragsbrott förlängs till fem år.
- Underrättelseskyldigheten vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utvidgas.

Utredningen har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

Regeringen anförde följande i budgetpropositionen för 2019 om förebyggande arbete mot ekonomisk brottslighet (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4 s. 27 f.):

Ekobrottsmyndigheten har under året fortsatt att bedriva informations- och påverkansarbete i samverkan med myndigheter, företag och organisationer. Under 2017 förstärkte myndigheten den brottsförebyggande organisationen med fem årsarbetskrafter.

Ekobrottsmyndigheten fick, likt tidigare år, in ett stort antal anmälningar om bokföringsbrott till följd av för sent upprättad årsredovisning, vilket tog avsevärda resurser i anspråk. Då Ekobrottsmyndigheten konstaterat i analyser av domar mot småföretagare att okunskap ofta är en bidragande faktor till att brottet begåtts tog

myndigheten tillsammans med Bolagsverket fram förtydliganden i den information från Bolagsverket som går ut till alla företagare om när det är dags att lämna in årsredovisningen. Vidare har Ekobrottsmyndigheten fattat ett inriktningsbeslut om att gå med i samarbetet kring den myndighetsgemensamma webbplatsen Verksam.se, som innehåller samlad information och e-tjänster för företagare och potentiella företagare.

Inom ramen för det brottsförebyggande arbetet har Ekobrottsmyndigheten utvecklat samarbete med Föreningen Auktoriserade Revisorer och Revisorsinspektionen. Vidare deltog myndigheten i det nationella samverkansorganet för att motverka konkursrelaterad brottslighet och är en del i den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, där arbetet under 2017 bl.a. bidrog till två omfattande tingsrättsdomar avseende ekonomisk brottslighet.

Ekobrottsmyndigheten genomförde även brottsförebyggande projekt på lokal och regional nivå. Exempel på detta är samverkan med gruvnäringen i norra Sverige, en branschsatsning för att förebygga svartarbete och osund konkurrens inom byggbranschen i Stockholmsområdet, insatser i samband med infrastruktursatsningen Ostlänken och en myndighetsgemensam kommunal satsning mot organiserad brottslighet i Göteborgsregionen. I detta arbete samverkade Ekobrottsmyndigheten med länsstyrelsernas brottsförebyggande samordnare.

Regeringen har gett Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten ett uppdrag om förbättrad hantering av bidragsbrott enligt följande:

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten ska kartlägga hur utredningar av bidragsbrott bedrivs idag, analysera hur handläggningen kan förbättras och effektiviseras samt vidta lämpliga åtgärder i syfte att uppnå en ökad uppläring. Uppdraget redovisas gemensamt i en delredovisning senast den 21 oktober 2019 och en slutredovisning senast den 19 oktober 2020 (Ju2018/03037/KRIM).

Den 1 juli 2017 fördes en ny straffbestämmelse in i brottsbalken, grovt fordringsbedrägeri. Det som straffbeläggs genom bestämmelsen om grovt fordringsbedrägeri är att i vilseledande syfte rikta betalningsuppsmaningar till en vidare krets av mottagare. Lagändringen syftade till att komma till rätta med de problem som s.k. bluffakturor och liknande systematiska förfaranden orsakar för enskilda och samhället. Straffet för grovt fordringsbedrägeri är fängelse i lägst sex månader och högst sex år (prop. 2016/17:131, bet. 2016/17:JuU13). Genom samma proposition infördes andra lagändringar som gällde förmögenhetsbrotten i allmänhet. Bland annat fick integritetskränkande inslag i samband med en gärning större genomslag vid rubriceringen av stöld- och skadegörelsebrott. Vissa brottsbeteckningar ändrades; bl.a. ändrades beteckningen snatteri till ringa stöld. Vidare justerades flera straffskalor; t.ex. skärptes straffskalorna för skadegörelse och grov skadegörelse för att bättre överensstämma med det som gäller för övriga förmögenhetsbrott.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade senast motioner om brott mot välfärdssystemen i betänkande 2017/18:JuU13. Utskottet ansåg (s. 29 f.) att organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet som riktas mot välfärdssystemen inte bara

drabbar samtliga skattebetalare utan även dem som är i faktiskt behov av de system som missbrukas och att det därför är angeläget med krafttag för att förebygga och beivra dessa brott. Utskottet noterade emellertid att regeringen nyligen överlämnat en proposition med förslag för att öka kvaliteten i folkbokföringen i syfte att bl.a. minska risken för felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Dessutom noterade utskottet att övriga delar av betänkandet Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra liksom betänkandet Bidragsbrott och underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen – en utvärdering bereddes inom Regeringskansliet. Utskottet, som ansåg att det arbetet inte borde föregripas, fann inte skäl att vidta några åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser allvarligt på organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet som riktas mot välfärdssystemen eftersom de inte bara drabbar samtliga skattebetalare utan även dem som är i faktiskt behov av de system som missbrukas. Det är därför, som utskottet tidigare konstaterat, angeläget att förebygga och beivra dessa brott. Utskottet noterar emellertid det arbete som pågår, bl.a. beredningen av betänkandet SOU 2018:14 och det uppdrag som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har fått att förbättra sin hantering av bidragsbrott. Utskottet anser mot den bakgrunden inte att det för närvarande finns anledning till något tillkännagivande om skärpta åtgärder mot brottslighet som är riktad mot välfärdssystemen. Motionerna 2018/19:712 (S), 2018/19:1433 (M) yrkande 4 och 2018/19:2989 (KD) yrkande 61 avstyrks således.

Utskottet finner inte heller skäl att föreslå något tillkännagivande om en ny strategi mot ekonomisk brottslighet, som föreslås i motion 2018/19:294 (V) yrkande 3. Motionen avstyrks.

Mot bakgrund av att en ny straffbestämmelse om grovt fordringsbedrägeri nyligen införts avstyrker utskottet även förslaget i motion 2018/19:981 (SD) yrkande 14 om att lagarna kring oriktiga fakturor ska utredas och skärpas.

Säkrare id-handlingar och pass m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om registrering av kontantkort och skärpta åtgärder mot missbruk av pass.

Jämför reservation 55 (S, V, MP), 56 (M) och 57 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:3 av Robert Stenkvist (SD) yrkas att det ska införas krav på registrering av kontantkort till mobiltelefoner eftersom anonyma kontantkort utgör en viktig del i kriminella personers olagliga verksamhet.

I kommittémotion 2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 52 begärs att antalet godkända id-handlingar i Sverige begränsas. Motionärerna anför att utsattheten för bedrägerier och annan it-relaterad brottslighet fortsätter att öka.

I kommittémotion 2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12 efterfrågas skärpta åtgärder för att stävja missbruket av pass. Motionärerna anför att de åtgärder som vidtagits på området i Sverige, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft i april 2016, inte har varit tillräckliga. I samma motion yrkande 13 anföras att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som grovt missbruk av urkund. Av rättspraxis framgår att missbruk av pass vid inresa till landet inte per automatik bedöms som grovt missbruk av urkund, vilket borde vara fallet.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet (Brå) har i rapporten Bedrägeribrottsligheten i Sverige – Kartläggning och åtgärdsförslag (rapport 2016:9) som lämnades i mars 2016 påpekat att det i dag finns ca 15 godkända typer av id-handlingar i Sverige, som utfärdas av tre myndigheter: Polismyndigheten, Skatteverket och Transportstyrelsen. Därutöver kan större banker utfärda id-kort som är godkända av Sis (Swedish Standards Institute) åt sina kunder, och även vissa företag får utfärda Sis-godkända id-kort till sina anställda. Antalet olika id-handlingar försvårar id-kontroller och underlättar missbruk. I rapportens sammanfattning anföras vidare att Brå gör samma bedömning som en del representanter för näringslivet, nämligen att en central aktör bör få ansvar för hantering av id-handlingar i alla faser, från ansökningsprocess, bakgrundskontroll av den sökande, tillverkningsprocess av handlingen till utlämningsprocess och möjlighet att verifiera äkthet av utgivna id-handlingar.

Regeringen beslutade den 17 augusti 2017 att tillsätta en utredning som skulle utreda och lämna förslag till förändringar av de krav och rutiner som gäller för svenska identitetshandlingar. Syftet var att minska det ökande antalet bedrägerier som begås med hjälp av förfalskade identitetshandlingar. Den särskilda utredaren skulle enligt direktiven (dir. 2017:90) bl.a.

- föreslå hur antalet identitetshandlingar och utfärdare ska begränsas
- analysera och föreslå hur verifieringen av äktheten och giltigheten av identitetshandlingar kan förbättras
- utreda och vid behov föreslå hur identitetshandlingar bör utfärdas och utformas för att bli säkrare
- analysera och ta ställning till om fysiska identitetshandlingar bör innehålla en e-legitimation på högsta tillitsnivå.

Uppdraget redovisades i mars 2019 genom betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Enligt utredningens förslag ska en ny lag och en ny förordning om statliga identitetshandlingar införas med bestämmelser om ett statligt identitetskort och en statlig e-legitimation. Id-kortet ska kunna utfärdas med eller utan funktion som resehandling och ersätter både det nationella identitetskortet och identitetskortet för folkbokförda i Sverige. På det nya id-kortet får det också finnas en statlig e-legitimation. Pass och det föreslagna statliga identitetskortet uppfyller enligt utredningen de säkerhetskrav som bör ställas på identitetshandlingar och täcker de behov av identitetshandlingar som finns hos landets invånare. Endast dessa handlingar ska därför godtas som fysiska identitetshandlingar i de situationer som kräver en säker identifiering. Vidare föreslås ett lagringsmedium på det statliga identitetskortet där det ska finnas fingeravtryck och en ansiktsbild. Polismyndigheten föreslås ha det huvudsakliga ansvaret för att utfärda dessa id-handlingar. Reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Den 1 juli 2016 fördes ett nytt brott in i brottsbalken, olovlig identitetsanvändning. Enligt straffbestämmelsen döms den som genom att olovligen använda en annan persons identitetsuppgifter utger sig för att vara honom eller henne till olovlig identitetsanvändning för böter eller fängelse i högst två år. Lagändringen syftade till att motverka missbruk av identitetsuppgifter och ge skydd mot den integritetskränkning det innebär att få dessa uppgifter utnyttjade (prop. 2015/16:150, bet. 2015/16:JuU29).

För missbruk av urkund till böter eller fängelse i högst sex månader döms enligt 15 kap. 12 § brottsbalken den som sanningslöst åberopar pass, betyg, identitetshandling eller annan sådan för enskild person utställd urkund såsom gällande för sig eller annan person, eller lämnar ut sådan urkund för att missbrukas på det sättet, om åtgärden innebär fara i bevishänseende. Är brottet grovt döms till fängelse i två år. I rättsfallet NJA 2007 s. 319 fann Högsta domstolen att en mans användning av tvillingbroderns pass vid inresa till Sverige inte skulle bedömas som grovt brott. Som lagen är utformad krävdes enligt domstolen ytterligare någon försvärande omständighet än att passet

använts för sitt huvudsakliga ändamål, dvs. för resa mellan olika länder, för att det skulle bedömas som grovt. Två justitieråd var skiljaktiga och ansåg att missbruk av pass vid inresa till Sverige normalt borde bedömas som grovt brott.

Utskottet behandlade våren 2016 proposition 2015/16:81 Åtgärder mot missbruk av svenska pass. I propositionen, som tillstyrktes av utskottet och antogs av riksdagen, föreslogs ändringar i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass som kan missbrukas (bet. 2015/16:JuU25, rskr. 2015/16:158). Regeringens förslag innebar att svenska medborgare skulle kunna beviljas högst tre vanliga pass under en femårsperiod, att ett vanligt pass skulle återkallas när ett provisoriskt pass utfärdas för passinnehavaren och att giltighetstiden för vanliga pass till barn sänktes till tre år. I betänkandet föreslog utskottet med anledning av motioner ett tillkännagivande till regeringen om att den ska återkomma med ett förslag till riksdagen om att de föreslagna ändringarna för pass även ska gälla främlingspass och resedokument samt att regelverket ska ses över för att motverka missbruk av uppehållstillståndskort. Riksdagen följde utskottets förslag.

Av regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 anfördes (s. 24) när det gäller att regeländringarna ska omfatta fler dokument än vanliga pass att frågan har hanterats i utredningen Åtgärder för ett effektivare återvändande och motverkande av missbruk av resehandlingar. Betänkandet Klarlagd identitet – Om utlänningars rätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar (SOU 2017:93) överlämnades till regeringen den 27 november 2017. Remisstiden löpte ut den 22 mars 2018. Betänkandet och remissvaren bereds nu inom Regeringskansliet. (Se vidare under avsnittet Gränskontrollfrågor och inre utlänningskontroller i detta betänkande.)

Statsminister Stefan Löfven anförde i regeringsförklaringen den 21 januari 2019 bl.a. följande:

Herr talman!

Kriminaliteten ska bekämpas med samhällets fulla kraft. Nu söker rekordmånga kvinnor och män polisutbildningen. De ska ha stöd av rejäla resurser, samordnade myndigheter och effektivare lagstiftning.

10 000 fler ska anställas inom polisen till 2024. Polisyrket ska vara attraktivt. Skyddet ska stärkas för poliser och annan blåljuspersonal. Straffen ska skärpas för brott kopplade till kriminella uppgifter. Ny lagstiftning om datalagring överlämnas till riksdagen i närtid. Polisen ges rätt att besluta om kameraövervakning på allmän plats.

Minimistrafte för övergrepp i rättsak höjs kraftigt. Ett system med kronvittnen utreds. Öregistrerade kontantkort till mobiltelefoner förbjuds. Straffen skärps för dem som överlåter narkotika till andra.

Allvarliga brott som begås av unga under 15 år ska alltid utredas av polis. Insatserna skärps mot skattefusk och skatteflykt. Åtgärder vidtas mot missbruk av falska id-handlingar och mot organiserad brottslighet riktad mot våra välfärdssystem.

Tidigare utskottsbehandling

I förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13) anförde utskottet att de senaste ändringarna i passlagen för att minska tillgången på svenska pass som kan missbrukas trädde i kraft så sent som för två år sedan. Utskottet ansåg att det var för tidigt att dra några säkra slutsatser om effekten av dessa ändringar och att det därför inte var aktuellt att utreda ytterligare åtgärder. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom ett motionsyrkande om att missbruk av pass m.m. alltid ska bedömas som grovt missbruk av urkund, och motionen avstyrktes (s. 78).

I betänkande 2016/17:JuU18 anförde utskottet med anledning av en motion om id-kort att man delade motionärernas uppfattning att det var viktigt att de id-handlingar som finns håller en god kvalitet. Utskottet, som noterade att frågan uppmärksammats och att Brå i en rapport bl.a. föreslagit att en central aktör bör få ansvar för hantering av id-handlingar i alla faser, ansåg dock inte att det var nödvändigt med något tillkännagivande från riksdagen till regeringen i denna fråga. Motionsyrkandet avstyrktes (s. 30 f.). I förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13) föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om en skyndsam uppstramning av antalet godkända id-handlingar. Utskottet anförde följande (s. 81 f.):

De runt 15 godkända identitetshandlingar som finns i Sverige i dag kan, som framgår ovan, utfärdas av tre myndigheter – Polisen, Skatteverket och Transportstyrelsen. Utöver detta kan större banker utfärda Sis-godkända id-kort åt sina kunder, och anställda vid vissa företag och myndigheter kan få Sis-godkända id-kort utfärdade av sina arbetsgivare. Det stora antalet godkända identitetshandlingar benämns i Brås kartläggning av bedrägeribrottsligheten i Sverige som ett problem. Det underlättar missbruk och gör det svårare att kontrollera identiteter. Två åtgärder efterfrågas enligt rapporten från flera berörda myndigheter och delar av näringslivet: ett nationellt id-kort samt en central aktör som garanterar säkra identitetshandlingar. Kvaliteten på och antalet godkända identitetshandlingar i Sverige bör enligt utskottets mening snarast ses över, för att på så vis minska möjligheterna att utnyttja andra personers identiteter. Utskottet ser positivt på den utredning som tillsattes i augusti 2017 för att utreda och lämna förslag till förändringar av de krav och rutiner som gäller för svenska identitetshandlingar. Det är emellertid viktigt att detta arbete också leder fram till en skyndsam uppstramning av tillgången till id-handlingar. För att säkerställa detta föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att man snarast ska se över kvaliteten på och antalet godkända id-handlingar i Sverige i syfte att minska möjligheterna till utnyttjande av en annans identitet.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:254).

Utskottet behandlade en motion om att förbjuda oregistrerade kontantkort i betänkande 2016/17:JuU18 (s. 30 f.). Utskottet var då, liksom det också varit tidigare år, av uppfattningen att det inte bör införas en skyldighet att registrera kontantkort. Motionen avstyrktes därför. Liknande yrkanden behandlades i förra årets betänkande om polisfrågor genom s.k. förenklad beredning och avstyrktes.

Utskottets ställningstagande

Utsattheten för bedrägerier och annan it-relaterad brottslighet som t.ex. identitetsskapningar fortsätter att öka. Ett sätt att motverka dessa brott är att begränsa antalet godkända id-handlingar. Utskottet föreslog, mot bl.a. den bakgrunden, förra året ett tillkännagivande till regeringen om en skyndsam uppstramning av antalet godkända id-handlingar. Det är positivt att 2017 års ID-kortsutredning nu har redovisat sitt betänkande, Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Samtidigt anser utskottet att frågan är angelägen och att den inte bör tillåtas att dra ut på tiden. Det är viktigt att betänkandet inom en snar framtid leder fram till lagstiftning, och att denna lagstiftning också innebär att antalet godkända id-handlingar begränsas. För att säkerställa det sagda föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det utskottet nu har anfört om skyndsamma åtgärder för att begränsa antalet godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2018/19:2819 (M, C, KD, L) yrkande 52.

De senaste ändringarna i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass gjordes för tre år sedan. Utskottet anser inte att det för närvarande finns anledning att föreslå en ytterligare skärpning av reglerna. Utskottet är, i likhet med förra året, inte heller berett att ställa sig bakom förslaget om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som den grövre graden av missbruk av urkund och avstyrker därför motion 2018/19:2880 (M) yrkandena 12 och 13.

Utskottet noterar att frågan om en skyldighet att registrera kontantkort berörs i regeringsförklaringen och finner mot bakgrund av den aviserade utredningen inte anledning till något tillkännagivande om saken. Motion 2018/19:3 (SD) avstyrks således.

Gränskontrollfrågor och inre gränskontroller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som handlar om bl.a. inre och yttre gränskontroller, Frontex, id-kontroller och inre utlänningskontroller.

Jämför reservation 58 (M, KD), 59 (SD), 60 (L), 61 (M), 62 (V), 63 (L), 64 (M), 65 (SD) och 66 (M, SD, KD).

Motionerna

Yttre och inre gränskontroll

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 24 begärs att ett fullgott gränsskydd upprättas i form av gräns- och id-kontroller vid de delar av gränsen där migranter kan förväntas anlända till Sverige. All inkommande trafik med buss, lastbil eller personbil ska kunna kontrolleras av

en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Endast id-kort eller pass från viseringsfria länder ska godtas, och i annat fall ska visum eller någon annan giltig handling för vistelserätt kontrolleras. Regeringen bör därför driva att Schengenavtalet omförhandlas så att samtliga länder kan upprätta ett fullgott gränsskydd.

Mikael Oscarsson (KD) anför i motion 2018/19:2765 yrkande 3 att det bör säkerställas att Sverige har en fungerande gränspolis för att bl.a. motverka utländska stödligors verksamhet.

I kommittémotion 2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 9 begärs att Sverige ska ha en egen fungerande gränskontroll när det är påkallat. I samma motion yrkande 56 begärs att Sverige ska verka för en nordisk gränskontroll som kan sättas in när det är påkallat. Motionärerna anför att i första hand bör EU ha en väl fungerande yttre gränskontroll. I andra hand bör en nordisk gränskontroll komma på plats på gränsen mellan Tyskland och Danmark. I avsaknad av en väl fungerande gränskontroll vid EU:s yttre gräns och av en nordisk gränskontroll måste Sverige ha en egen väl fungerande gränskontroll mot angränsande länder när det är påkallat. I yrkande 59 anfördes att EU:s yttre gräns bör stärkas och att länder som inte lever upp till de krav som ställs i detta avseende bör få sitt medlemskap i Schengensamarbetet utvärderat.

I motion 2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs att regeringen aktivt ska verka för att de nordiska länderna ska upprätta en gemensam gränsbevakning.

I kommittémotion 2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkande 19 begärs fler och mer effektiva kontroller vid gränsöverskridande järnvägstrafik. I samma motion yrkande 46 anfördes att kontroller av passagerare och gods vid gränsöverskridande tågtrafik bör fortsätta för att värna landets säkerhet.

Paula Bieler m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2018/19:2987 yrkande 8 att de gränskontroller som infördes under krisen 2015 vid Öresundsbron och en rad hamnar i södra Sverige, och som sedan regelbundet förlängts vid flera tillfällen, ska permanentas, med permanent infrastruktur för att kontrollera vem som reser in i Sverige.

Pål Jonson (M) yrkar i motion 2018/19:1934 att förutsättningarna för samlokalisering av olika länders polisstationer i gränsområden ska utredas.

I partimotion 2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12 begärs att den fria rörligheten inom EU ska bevaras. Passfriheten i Norden och övriga Schengenområdet är enligt motionärerna viktig. Gränskontroller mellan Schengenländer är därför bekymmersamma. Målet måste vara att gränskontrollerna, inklusive de nu utökade gränskontrollerna, upphör så fort det är möjligt. I yrkande 13 begär motionärerna en fortsatt förstärkning av Frontex och en utveckling mot en gemensam gränspolis med uppgift att stärka och långsiktigt ta över ansvaret för EU:s yttre gräns, samtidigt som de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer värnas.

I motion 2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C) yrkas att gränskontrollerna mellan Danmark och Skåne tas bort.

I partimotion 2018/19:297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) anförs i yrkande 28 att regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas. I yrkande 29 anförs att regeringen skyndsamt bör verka för att inriktningen av den europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras och i yrkande 30 begärs att regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser i Medelhavet. EU arbetar aktivt, anför motionärerna, för att tvinga bort civilsamhällets räddningsbåtar från Medelhavet och säkerställa att den libyska kustbevakningen ska kunna arbeta ostört och se till att inga flyktingar når europeisk mark.

I kommittémotion 2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 61 begärs att biometriska kontroller vid Schengenområdets yttre gränser ska användas i större utsträckning. I samma motion yrkande 62 begärs att kontroller av fingeravtryck ska vara obligatoriskt för resenärer till Schengenområdet från länder utanför Schengenområdet, och på sikt även för dem som reser motsatt väg.

I kommittémotion 2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 anför motionärerna att system med automatiska gränskontroller i Sverige bör undersökas och att arbetet bör ges hög prioritet. Genom automatisk gränskontroll kan äktheten i ett pass värderas genom självbetjäning och identiteten kan kontrolleras genom bl.a. ansiktsgenkänning.

Id-kontroller

I partimotion 2018/19:2986 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 8 begärs ett tillkännagivande om en förlängd eller ny lag om möjlighet till särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Motionärerna anför att lagen antogs den 12 november 2015 och löpte ut den 21 december 2018. Denna lag gjorde det möjligt att införa identitetskontroller, vilka bidrog till att snabbt och kraftigt bromsa inflödet av asylsökande. Det kan även efter den 21 december 2018 finnas ett behov av åtgärder som exempelvis identitetskontroller. Av den anledningen föreslår motionärerna att den tillfälliga lagen återinförs med en giltighetstid om minst ett år, efter vilket en förnyad analys av situationen genomförs.

Inre utlänningskontroller

I kommittémotion 2018/19:2768 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 17 begär motionärerna mer resurser till polisen för att kunna verkställa avvisningar, utvisningar och fler inre utlänningskontroller.

I kommittémotion 2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 27 anförs att polisen bör ges i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller. Inre utlänningskontroller måste vara en integrerad del av polisens verksamhet så att de görs regelmässigt. Vidare bör polisen förbättra utbildningen gällande inre utlänningskontroller. I samma motion yrkande 28

begärs att polisen ska ges effektivare verktyg för inre utlänningskontroll, t.ex. möjlighet ta fingeravtryck och genomföra fingeravtryckssökningar.

I kommittémotion 2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om ökad inre utlänningskontroll och i yrkande 5 om mer resurser till Polismyndigheten för inre utlänningskontroll. Enligt motionärerna ledde programmet Rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete, Reva, till stora förbättringar i gränspolisens arbete med att utvisa illegala personer från Sverige och bör därför återupptas.

Bakgrund

Gränskontroll

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer infördes ett gemensamt regelverk för passage av inre och yttre gränser. Förordningen ändrades väsentligt ett flertal gånger, och för att skapa klarhet och överskådlighet antog Europaparlamentet och rådet den 9 mars 2016 en kodifierad version, förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna), kallad gränskodexen. Enligt artikel 1 i gränskodexen ska ingen gränskontroll göras av personer vid de inre gränserna mellan EU:s medlemsstater. När det gäller de yttre gränserna regleras in- och utresekontroll av personer i artikel 8. I artikel 8.1 anges bl.a. att gränstrafiken vid de yttre gränserna ska kontrolleras av gränskontrolltjänstemän. I artikel 8.2 finns bestämmelser om en minimikontroll av personer som har rätt till fri rörlighet enligt unionsrätten. Artikel 8.3 reglerar kontroll av tredjelandsmedborgare. Europaparlamentet och rådet antog den 15 mars 2017 förordning (EU) 2017/458 om ändring av förordning (EU) 2016/399. Ändringarna trädde i kraft den 7 april 2017 och berör artikel 8 i gränskodexen. Den ändrade lydelsen av artikel 8 innebär bl.a. att om det vid en in- eller utresekontroll råder tvivel om en resehandlings äkthet eller innehavarens identitet ska man verifiera minst ett av de biometriska kännetecknen i de pass och resehandlingar som utfärdats i enlighet med rådets förordning (EG) nr 2252/2004 av den 13 december 2004 om standarder för säkerhetsdetaljer och biometriska kännetecken i pass och resehandlingar som utfärdas av medlemsstaterna. En sådan verifiering ska om möjligt också göras av resehandlingar som inte omfattas av den nämnda förordningen.

Vid allvarliga hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i en medlemsstat är det möjligt att tillfälligt återinföra gränskontroller vid inre gräns (se artikel 25 och 28). Regeringen beslutade i november 2015 att införa sådana gränskontroller. Dessa har sedan flera gånger förlängts. Regeringen beslutade senast om fortsatt gränskontroll vid inre gräns till den 11 maj 2019. Beslutet fattades i enlighet med EU:s gemensamma lagstiftning och baserades på regeringens bedömning att det fortsatt finns ett hot mot den allmänna ordningen och den inre säkerheten i Sverige. Säkerhetspolisen bedömer enligt

regeringen att terrorhotnivån är fortsatt förhöjd. Det finns vidare brister i kontrollen av de yttre gränserna runt om i Schengenområdet, vilket enligt regeringen gör att Sverige måste ha kvar de inre gränskontrollerna.

Kommissionen har tagit fram ett förslag till ändring av Schengens gränskodex som bl.a. innebär att det tillåtna tidsspännet för tillfälliga inre gränskontroller förlängs från sex månader till ett år och att medlemsstaterna därefter på rådets rekommendation ska kunna fortsätta med gränskontrollen i ytterligare två år. Regeringen stöder denna förändring (se fakta-pm 2017/18:FPM15).

Den 4 januari 2016 trädde förordningen (2015:1074) om vissa identitetskontroller vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet i kraft. Förordningen är meddelad med stöd av 3 och 4 §§ lagen (2015:1073) om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet (lagen om id-kontroller). Efter att ha förlängts tre gånger upphörde förordningen att gälla i maj 2017. Lagen om id-kontroller upphörde att gälla den 21 december 2018.

Den 14 september 2016 gav rådet sitt slutliga godkännande till en europeisk gräns- och kustbevakning. Europeiska gräns- och kustbevakningen utgörs av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) och de olika medlemsstaternas myndigheter som ansvarar för gränssäkerheten. Målet är att man för att garantera säkerheten i Schengenområdet mer effektivt än tidigare ska kunna upptäcka sårbarheter vid de yttre gränserna och öka samarbetet mellan EU-länderna och ansvarstagandet för kontrollen av de yttre gränserna. Frontex roll och verksamhet blir med det nya uppdraget mer omfattande än byråns tidigare mandat. Regeringen anförde i samband med att förslaget till förordningen presenterades att det mot bakgrund av den situation som då rådde inom Schengensamarbetet var viktigt att överväga nya förslag och idéer om hur kontrollen av den yttre gränsen kan stärkas. Detta måste dock enligt regeringens uppfattning ske utan att medlemsstaterna lämnar över det grundläggande ansvaret för gränskontrollen till EU. Regeringen ansåg alltså att gränskontroll främst var en nationell fråga, men att den nya byrån för gräns- och kustbevakning kunde utgöra ett viktigt stöd för medlemsstater som inte själva kan kontrollera sina gränser tillräckligt väl (se fakta-pm 2015/16:FPM45). För att ytterligare förbättra och effektivisera gränsförvaltningen av EU:s yttre gräns och värna den inre säkerheten i unionen föreslog kommissionen i september 2018 en ny reviderad förordning om den europeiska gräns- och kustbevakningen. Förordningsförslaget innehåller bl.a. ett inrättande av en stående gränskontrollstyrka om 10 000 personer. Den ska bestå dels av personal anställd direkt av Frontex, dels av lång- och korttidsseksunderad personal från medlemsstaterna. Personalen i den stående gränskontrollstyrkan ska kunna verka som gränspoliser i medlemsstaterna med samma befogenheter som den nationella gränspolisen i respektive medlemsstat. Regeringen välkomnade i sin ståndpunkt idén om ett utökat mandat för den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån i de delar där ett tydligt europeiskt mervärde kan påvisas. Regeringen ansåg emellertid att det

var centralt att medlemsstaterna behåller det grundläggande ansvaret för sin respektive gränskontroll och att ett utökat mandat för byrån inte underminerar denna princip (se fakta-pm 2018/19:FPM10).

En svensk medborgare som reser in i eller ut ur Sverige och som måste medföra pass vid resan ska på begäran låta en passkontrollant ta fingeravtryck och en bild i digitalt format av ansiktet för kontroll av att dessa motsvarar de fingeravtryck och den ansiktsbild som finns sparade i passet (5 a § passlagen). När kontrollen har genomförts ska fingeravtrycken och ansiktsbilden samt de biometriska data som då tagits fram omedelbart förstöras.

Enligt 9 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) ansvarar Polismyndigheten för kontroll av personer enligt gränskodexen. Tullverket, Kustbevakningen och Migrationsverket bistår Polismyndigheten vid kontrollerna. Enligt 9 kap. 8 § utlänningslagen får Migrationsverket eller Polismyndigheten fotografera en utlänning om han eller hon t.ex. inte kan styrka sin identitet när han eller hon kommer till Sverige eller ansöker om uppehållstillstånd som flyktning och, om utlänningen fyllt 14 år, ta hans eller hennes fingeravtryck.

Enligt 9 kap. 8 c § utlänningslagen gällde tidigare att den som hade en Schengenvisering vid in- eller utresekontroll enligt gränskodexen var skyldig att låta en polisman, en särskilt förordnad passkontrollant eller en tjänsteman vid Tullverket, Kustbevakningen eller Migrationsverket ta hans eller hennes fingeravtryck för kontroll av identiteten och av viseringens äkthet. Skyldigheten att lämna fingeravtryck gällde även för en utlänning som vid in- eller utresekontroll inte kunde styrka sin identitet och som fick kontrolleras i identifieringssyfte. När en kontroll hade genomförts skulle de fingeravtryck som tagits för kontrollen omedelbart förstöras. Det gällde också de biometriska data som tagits fram i samband med kontrollen.

Som en följd av ändringarna i artikel 8 i gränskodexen lämnade regeringen i oktober 2017 propositionen Kontroll av biometriska kännetecken i resehandlingar (prop. 2017/18:35) till riksdagen. Förslaget innebar att en utlänning vid in- och utresekontroll, på samma sätt som redan gäller för svenska medborgare, skulle vara skyldig att låta sig fotograferas och lämna fingeravtryck för kontroll av identiteten och av resehandlingens äkthet i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/399 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna). Utskottet tillstyrkte regeringens förslag, och riksdagen följde utskottets förslag (bet. 2017/18:JuU7, rskr. 2017/18:144). Lagändringarna trädde i kraft den 1 mars 2018.

Automatisk gränskontroll innebär i princip att den som bor i ett EU-land och som har ett biometriskt pass kan passera gränskontrollen utan att passet kontrolleras manuellt av personal. En automatisk passkontroll bygger på en biometrisk identifikation av passageraren. Ett biometriskt pass innehåller ett chipp. Information i chippet kontrolleras gentemot de uppgifter som lagrats om chippets innehavare i systemet. Processen innefattar att en bild tas av passageraren där ansiktets former och dimensioner jämförs med vad som finns lagrat i passets chipp. Dessutom skannas passagerarens fingeravtryck.

Utskottet inhämtade i mars 2019 följande uppgifter från Regeringskansliet i fråga om automatiska gränskontroller, s.k. ABC-gater:

ABC-gater finns med i Polismyndighetens långsiktiga utvecklingsplaner. Projektet har emellertid lägre prioritet än de åtgärder som föranletts av Schengenutvärderingen och de tvingande EU-projekt som måste genomföras enligt lagstiftning och som rör samtliga gränsövergångar i Sverige. Polismyndigheten har därför inte haft möjlighet att prioritera införandet av ABC-gater.

I det ändrade regleringsbrevet för 2019 avseende Polismyndigheten ges myndigheten följande uppdrag:

Polismyndigheten ska under 2019 göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att kunna bedriva en fullt fungerande ordinarie gränskontroll vid yttre gräns under årets samtliga månader. Myndigheten ska därutöver även fortsätta att utveckla sin beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns.

Polismyndighetens arbete med kompetens- och it-utveckling avseende de inre utlänningskontrollerna ska fortsätta under 2019. Myndigheten ska säkerställa att kontrollerna bedrivs effektivt och rättssäkert med tillräckliga resurser samt att statistik över kontrollerna förs på ett ändamålsenligt sätt. Polismyndigheten ska under året fortlöpande och konkret för Justitiedepartementet kunna redogöra för vilken reell utveckling som sker på området.

Den 7 oktober 2013 antog rådet förordning (EU) nr 1053/20131 om inrättande av en utvärderings- och övervakningsmekanism för kontroll av tillämpningen av Schengenregelverket. De områden som ska utvärderas omfattar samtliga aspekter av Schengenregelverket: förvaltning av de yttre gränserna, viseringspolitik, Schengens informationssystem, dataskydd, polissamarbete, straffrättsligt samarbete samt avsaknaden av gränskontroller vid de inre gränserna. Vid alla utvärderingar beaktas dessutom frågor om grundläggande rättigheter och hur de myndigheter som tillämpar relevanta delar av Schengenregelverket fungerar. Med utgångspunkt i de fleråriga och årliga programmen utvärderade en grupp experter från medlemsstaterna och kommissionen mellan den 14 och den 19 maj 2017 hur Sverige tillämpar bestämmelserna om förvaltningen av de yttre gränserna. Efter utvärderingen antogs genom kommissionens genomförandebeslut C(2018) 2220 en rapport som innehåller resultat och bedömningar samt en redogörelse för de brister som konstaterades under utvärderingen. Enligt rapporten visade besöket på plats på allvarliga brister i Sveriges genomförande av kontrollen av de yttre gränserna, i synnerhet på grund av bristen på en strategi för gränsförvaltning, otillräcklig utbildning, avsaknaden av en nationell riskanalysmodell som baserar sig på den gemensamma integrerade modellen för riskanalys (CIRAM 2.0), bristen på lednings- och kontrollfunktioner vid den nationella samordningscentralen och sättet att utföra in- och utresekontroller vid vissa gränsövergångsställen. Det konstateras i rapporten att antalet passagerare och risker som är förknippade med irreguljär migration har ökat kraftigt i Sverige och att landet under nuvarande förhållanden allvarligt försummar sina skyldigheter i fråga om genomförandet av kontrollerna av de yttre gränserna

och säkerställandet av effektiva in- och utresekontroller som håller en hög och enhetlig nivå. Det är därför enligt rapporten viktigt att åtgärda alla konstaterade brister med minsta möjliga dröjsmål. Med tanke på vikten av att följa Schengenregelverket rekommenderar man att prioritet ges åt de rekommendationer som gäller integrerad gränsförvaltning, personal och kompetens, riskanalys och sjögränsövervakning.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 (s. 98) anförs följande i fråga om gränspolisär verksamhet och yttre gränskontroll:

Polismyndigheten upprätthöll under året en gränskontroll vid yttre gräns. Detta innebär dock en ansträngning för verksamheten och påverkade möjligheten att arbeta med verkställigheter av av- och utvisningsbeslut. Under april till juni 2017 genomfördes en Schengenutvärdering i Sverige enligt EU-kommissionens fastställda program, bland annat på området yttre gräns. Denna utvärdering identifierade flera brister inom den svenska gränskontrollen. Bristerna berör områden som utbildning, styrning och ledning av gränspolisverksamheten, metoder och arbets sätt m.m. Sedan utvärderingen har ett antal olika åtgärder redan genomförts eller påbörjats. Till exempel har en nationell strategi för integrerad gränsförvaltning tagits fram och andra relevanta projekt och aktiviteter pågår. Under 2018 genomfördes ett arbete med att ta fram handlingsplaner för att åtgärda de identifierade bristerna. Exempel på åtgärder är justering av polisens formulär för avvisning och en mobilapplikation att använda i samband med genomförande av inre utlänningskontroll. Polismyndighetens beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns, är i stor utsträckning beroende av personell resurs, relevant kompetens, samt tillgång till teknisk utrustning och infrastruktur. I beredskapen ligger även att hitta bra samverkansformer med andra berörda myndigheter, såsom Kustbevakningen och Migrationsverket. I april 2018 redovisades arbetet med framtagandet av en svensk strategi för integrerad gränsförvaltning till regeringen. Nästa steg är att revidera denna strategi och ta fram en handlingsplan för att omhänderta strategins olika prioriterade områden. Detta arbete kommer att påbörjas under tidiga våren 2019.

Den 22 februari 2018 gav regeringen Polismyndigheten ett uppdrag om användningen av poliskontroller i områden nära inre gräns. I uppdraget ingick att bedöma hur en effektivare användning av poliskontroller i områden nära inre gräns kan uppnås och att redovisa vilka tekniska möjligheter som finns och de ekonomiska förutsättningarna för att effektivisera kontrollerna. Polismyndigheten skulle även identifiera relevanta rättsliga frågeställningar som myndigheten bedömer behöver utredas vidare (Ju2018/01291/L4). I uppdraget ingick även att Polismyndigheten skulle ha en dialog med de myndigheter som kan vara berörda av de aktuella frågorna.

Redovisningen (polisens dnr A105.284/2018) lämnades i april 2018. Polismyndigheten hade då gett Tullverket och Kustbevakningen möjlighet att komma med synpunkter på underlaget till redovisningen. I sammanfattningen (s. 20) anför Polismyndigheten bl.a. följande:

I dagsläget bedöms den återinförda gränskontrollen vid inre gräns vara enda möjligheten att fullt ut kunna bemöta hotet mot den allmänna ordningen och inre säkerheten. Rekommendationerna kommer därför inte

att kunna ersätta den återinförda gränskontrollen vid inre gräns om syftet är att uppnå en kontrollfrekvens och effekt som motsvarar den återinförda gränskontrollen. För att uppfylla rekommendationerna, inbegripet att undersöka möjligheterna till ökade och förbättrade poliskontroller framför återinförandet av inre gränskontroll, krävs lagändringar, tekniskt stöd och tillförande av resurser. Som framgår av rekommendationerna är användandet av modern teknik för att övervaka fordon och trafikflöden en del av en större helhet för att effektivisera polisiära kontroller. Som Polismyndigheten försökt belysa inom ramen för denna skrivelse är modern teknik en del i ett större åtgärds paket av kompensatoriska åtgärder som behövs på det gränskontrollerande området, samtidigt som nyttan av tekniken och kontrollerna inte är begränsad till denna typ av övervakning eller verksamhet.

Den 1 juni 2018 undertecknade justitie- och inrikesminister Morgan Johansson en avsiktsförklaring om fördjupat polissamarbete tillsammans med de andra nordiska justitieministrarna. Avsiktsförklaringen ska bidra till att skapa förutsättningar för att kunna bedriva operativt polisarbete på varandras territorium i större utsträckning än i dag. Exempelvis ska närmaste polispatrull kunna ingripa mot ett pågående brott även om det innebär att det sker i ett annat nordiskt land än polispatrullens hemland. Det föreslås också att polis från ett nordiskt land ska kunna patrullera in över gränsen till ett annat nordiskt land. Även redan befintliga möjligheter till samarbete ska enligt överenskommelsen utvecklas för att underlätta det vardagliga samarbetet på regional och lokal nivå. Avsiktsförklaringen är inte avsedd att vara rättsligt bindande. Regeringarna ska dock arbeta för att på olika sätt fördjupa samarbetet och avlägsna eventuella hinder för det. Som en uppföljning av avsiktsförklaringen anordnade den svenska polismyndigheten tillsammans med Justitiedepartementet en nordisk konferens på temat gränsöverskridande samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter i gränsområdena.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 20 december 2017 följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:372) om en svensk-norsk polisstation i Morokulien:

Pål Jonson har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att samgruppering av polisstationer med norsk eller finsk polis i gränsområdena ska bli möjlig inom en snar framtid.

Det finns sedan länge ett nära och väl etablerat polissamarbete inom Norden och möjligheterna till operativt samarbete har utökats genom den nya lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete som trädde i kraft den 2 juli i år. Det operativa samarbetet inom ramen för den lagstiftningen tar emellertid sikte på avgränsade insatser och omfattar inte generellt samarbete i gränsnära områden, vilket bör vara en förutsättning för den form av samarbete som gemensamma polisstationer innebär. Ett sådant samarbete behöver regleras i separata bilaterala avtal och regeringen aviserade redan i propositionen till den nya lagen att man avsåg undersöka möjligheterna att ingå sådana avtal.

Regeringen gav därför Polismyndigheten i uppdrag att redovisa behovet av och förutsättningarna för ett nära gränsöverskridande samarbete med Finland och Norge. Uppdraget redovisades den 7 november i år.

Jag avser nu att gå vidare i förhandlingarna med de nordiska länderna om avtal om fördjupat operativt polissamarbete som i förlängningen skulle kunna möjliggöra gemensamma polisstationer.

Inre utlänningskontroller

Med en inre utlänningskontroll avses en åtgärd som vidtas med stöd av 9 kap. 9 § utlänningslagen (2005:716). I den bestämmelsen föreskrivs att en utlänningskontroll som vistas i Sverige är skyldig att på begäran av en polis överlämna pass eller andra handlingar som visar att han eller hon har rätt att uppehålla sig i Sverige. Utlänningen är också skyldig att efter kallelse av Migrationsverket eller Polismyndigheten komma till verket eller myndigheten och lämna uppgifter om sin vistelse här i landet. Av 7 kap. 2 § utlänningsförordningen (2006:97) framgår att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen omedelbart ska underrätta Migrationsverket om det uppkommit en fråga om avvisning eller utvisning som ska prövas av verket. Vidare framgår att Migrationsverket ska underrättas om Polismyndigheten har fattat ett beslut om avvisning.

Rikspolisstyrelsen utfärdade föreskrifter och allmänna råd om inre utlänningskontroller (RPSFS 2011:4, FAP 273-1). Dessa fortsätter att gälla även efter den 1 januari 2015, fram till dess att den nya Polismyndigheten upphäver eller ersätter dem. Av de allmänna råden framgår att med en inre utlänningskontroll avses alla handlingar som syftar till att kontrollera om en utlänningskontroll har rätt att uppehålla sig i landet. En inre utlänningskontroll behöver alltså inte enbart innebära en uppmaning att visa upp pass eller andra handlingar, utan det kan även handla om frågor till utlänningen och kontroller i dataregister. Att en utlänningskontroll är skyldig att på begäran av en polis visa upp pass eller andra handlingar innebär inte att han eller hon också är skyldig att bära pass eller andra handlingar med sig.

En inre utlänningskontroll får enligt 9 kap. 9 § utlänningslagen endast utföras om det finns grundad anledning att anta att utlänningen saknar rätt att uppehålla sig här i landet eller om det annars finns särskild anledning till en kontroll. I Rikspolisstyrelsens allmänna råd anges att rekvisitet ”grundad anledning att anta” bör uppfattas så att en inre utlänningskontroll får utföras endast efter en helhetsbedömning av de objektiva omständigheter som finns grundade på den enskilda polisens iakttagelser, spaningsuppgifter, underrättelseuppslag, tips eller annan tillförlitlig information. Utlänningens uppträdande och umgänge kan vara en omständighet som i vissa fall kan ge anledning att anta att han eller hon inte har rätt att uppehålla sig i landet. Inre utlänningskontroller får inte genomföras enbart på grund av att en person har ett utseende som uppfattas som utländskt eller på grund av hans eller hennes språk eller namn. Rekvisitet ”annars finns särskild anledning till kontroll” bör enligt Rikspolisstyrelsens allmänna råd kunna tillämpas när det finns anledning att kontrollera identiteten på en utlänningskontroll i samband med t.ex. ett frihetsberövande eller en brottsutredning. Vid en fordons- och förarkontroll kan en inre utlänningskontroll utföras i samband med att förarens identitet och rätt att framföra fordonet kontrolleras. Vid en sådan kontroll bör även en

passagerare i ett fordon bli föremål för en inre utlänningskontroll om det finns objektiva omständigheter som ger grundad anledning till en kontroll. Information som framkommer vid en inre utlänningskontroll kan användas i en brottsanmälan eller i ett underrättelseuppslag, men bestämmelsen ger inte stöd för att kontrollera personer i syfte att förebygga, förhindra, upptäcka eller utreda och beivra brott.

Av föreskrifterna och de allmänna råden framgår vidare att inre utlänningskontroll ska bedrivas över hela det svenska territoriet och vara en integrerad del av polisens olika verksamhetsgrenar. Polismyndigheten bör enligt råden i sin verksamhets- och personalplanering beakta behovet av inre utlänningskontroll. Den inre utlänningskontrollen är en viktig kompensatorisk åtgärd för avskaffandet av gränskontrollen mellan de länder som deltar i det operativa Schengensamarbetet. För att upprätthålla den fria rörligheten för personer inom Schengenområdet är det viktigt att utlänningskontroll sker i hela landet. Inre utlänningskontroll är en arbetsuppgift som alla poliser bör kunna utföra, och därför bör polismyndigheten särskilt beakta behovet av utbildning inom utlänningsrättens område.

Den 15 mars 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:176 Utökade möjligheter till arbetsplatsinspektioner till riksdagen. I propositionen föreslogs att Polismyndigheten ska få genomföra inspektioner på arbetsplatser för att kontrollera att arbetsgivare inte har anställda som saknar rätt att vistas eller arbeta i Sverige. Avsikten var att Polismyndigheten ska få genomföra oannonserade inspektioner och få tillträde till arbetsplatser även om det inte finns någon misstanke om brott. Inspektionerna ska få genomföras på arbetsplatser och i andra lokaler där en arbetsgivare bedriver näringsverksamhet. Riksdagen biföll förslagen och lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2018 (bet. 2017/18:SfU26, rskr 2017/18:348).

I november 2017 överlämnade Återvändandeutredningen betänkandet Klarlagd identitet – Om utlänningars rätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar (SOU 2017:93). Utredningen föreslår bl.a. att när personer i samband med en inre utlänningskontroll inte kan styrka sin identitet och rätt att uppehålla sig i Sverige ska

- Migrationsverket och Polismyndigheten i identifieringssyfte få fotografera och ta fingeravtryck på personen. Fingeravtryck på barn ska dock bara få tas om det behövs och om barnet har fyllt sex år.
- Polismyndigheten och Kustbevakningen få eftersöka personens pass och andra identitetshandlingar och ta hand om den här typen av handlingar till dess att personen får tillstånd att vistas i Sverige eller lämnar landet.

Utredningen föreslår vidare, i syfte att stävja missbruket av resehandlingar och uppehållstillståndskort, att bl.a. högst tre resedokument eller främlingspass ska kunna beviljas en person under en femårsperiod. Utredningen föreslår också att handlingarna ska ha kortare giltighetstider och att de i vissa fall ska kunna återkallas. I utredningsbetänkandet redogörs också för det omfattande arbete

med att stärka kontrollerna vid Schengenområdets yttre gräns som bedrivs inom EU (s. 51 f.).

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete (Reva) var ett samarbetsprojekt mellan svensk polis, Kriminalvården och Migrationsverket med syfte att öka effektiviteten och rättssäkerheten i verkställighetsarbetet, dvs. avvisandet av personer som varaktigt vistas i Sverige utan tillstånd. Projektet påbörjades den 1 januari 2009 och avslutades den 30 juni 2014.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anförs följande om inre utlänningskontroll (s. 98):

Polismyndigheten ska bedriva en effektiv och rättssäker inre utlänningskontroll. Som ett led i att uppnå detta togs det under 2016 fram en tvådagarsutbildning inom ramen för den grundläggande kompetensutvecklingen för polisanställda som ska arbeta med gränspolisverksamhet. Efter genomgången utbildning ska en polis kunna genomföra en inre utlänningskontroll och en civilanställd ha tillräcklig kunskap för att kunna biträda vid en sådan. Under året genomgick 170 polisanställda kursen. För att förbättra det tekniska stödet vid inre utlänningskontroll har en mobilapplikation utvecklats. En pilot är planerad att genomföras i början av 2019 och syftet är att skapa ett stöd för att genomföra inre utlänningskontroller på ett rättssäkert och effektivt sätt samt göra statistikuppgifter enkelt tillgängliga efter genomförd kontroll. Arbete pågår också för att koppla informationen till ett analysverktyg för att effektivare kunna utvärdera och utveckla arbetsmetoder med utgångspunkt från fri rörlighet och inre säkerhet. Arbetet förväntas leda till att fler personer som vistas illegalt i landet upptäcks vilket i sin tur effektiviserar återvändandearbetet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade våren 2017 två motionsyrkanden om att bruket av biometriska kontroller vid Schengenområdets yttre gränser ska öka respektive om behovet av obligatorisk kontroll av fingeravtryck för resenärer till Schengenområdet från tredjeländer (bet. 2016/17:JuU18 s. 46 f.). Utskottet konstaterade att kodexen om Schengengränserna nyligen ändrats, och att om det råder tveksamhet om identitet eller handlingars äkthet ska man försöka verifiera uppgifterna med hjälp av biometriska uppgifter, ansiktigenkänning eller fingeravtryck. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det saknades skäl för något initiativ från riksdagens sida.

I samma betänkande behandlade utskottet även ett motionsyrkande om att reglerna för passhantering skulle skärpas för att bl.a. förhindra svart handel med svenska passhandlingar (s. 64 f.). Utskottet konstaterade att ändringar i passlagen i syfte att minska tillgången på svenska pass som kan missbrukas trätt i kraft så sent som den 15 april 2016 samt att det även inom EU vidtas åtgärder för att förhindra missbruk av pass. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att det saknades anledning till ett tillkännagivande, och motionsyrkandet avstyrktes.

I betänkande 2017/18:JuU7 Kontroll av biometriska kännetecken i resehandlingar behandlades yrkanden om ytterligare åtgärder för att förhindra att resehandlingar missbrukas. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden och hänvisade i huvudsak till att de möjligheter som föreslogs i propositionen att ta fingeravtryck och ansiktsbild ökade möjligheterna att upptäcka falska pass. Utskottet anförde att detta även bör leda till ett minskat missbruk av och minskad handel med pass. Utskottet hänvisade även till det arbete som pågår inom EU med att stärka kontrollerna vid Schengenrådets yttre gränser samt de ändringar som nyligen gjorts i passlagen för att motverka missbruk av svenska pass. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:144).

I betänkande 2016/17:JuU18 Polisfrågor behandlades vidare yrkanden om bl.a. gränskontroller, id-kontroller, inre utlänningskontroller, säkerhetskontroller och om polisens befogenheter att använda tvångsåtgärder när den verkställer ut- och avvisingar. Utskottet avstyrkte samtliga yrkanden med hänvisning till bl.a. pågående arbeten och nyligen genomförda lagändringar.

I förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13) anförde utskottet (s. 68 f.), att det tidigare konstaterat att de inre utlänningskontrollerna tjänar en viktig funktion (se t.ex. bet. 2017/18:JuU18 s. 50) men att det dock vidhöll uppfattningen att polisen är bäst skickad att bedöma i vilken omfattning de bör göras och var de gör mest nytta. Ett motionsyrkande om en kraftigt utökad inre utlänningskontroll avstyrktes därför. Utskottet noterade även Återvändandeutredningens betänkande Klarlagd identitet – Om utlännings rätt att vistas i Sverige, inre utlänningskontroller och missbruk av identitetshandlingar i vilket föreslås bl.a. ökade möjligheter för polisen att ta fingeravtryck på personer i identifieringssyfte. Enligt utskottet borde beredningen av betänkandet inte föregripas, och utskottet avstyrkte därför motioner om bl.a. polisens möjligheter till kroppsvisitation av asylsökande m.m. Utskottet noterade vidare att dess uppfattning om vikten av en effektiv och rättssäker yttre gräns även var regeringens uppfattning och fann inte anledning att göra något tillkännagivande om detta eller om utesluta medlemsländer som inte lever upp till de åtaganden som följer av Schengensamarbetet. När det gäller frågan om passfrihet ansåg utskottet i likhet med regeringen att en medlemsstat måste ha möjlighet att införa tillfälliga gränskontroller vid en inre gräns vid hot mot den allmänna ordningen eller den inre säkerheten. Utskottet var därmed inte berett att ställa sig bakom motioner om bl.a. passfrihet. Utskottet var inte heller berett att ställa sig bakom vad som anfördes i en motion om ett starkt gränsskydd med en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation, eller att Sverige skulle verka för en egen eller nordisk gränskontroll i avsaknad av en fungerande yttre gränskontroll, eller en nordisk gränskontroll mellan Danmark och Tyskland. Utskottet hade vidare förståelse för det som anfördes i en motion om att undersöka ett system med automatiska gränskontroller men fann på grund av pågående arbete inte skäl att föreslå något tillkännagivande i frågan.

Utskottets ställningstagande

Gränskontroller

Sverige måste förvalta de yttre gränserna i enlighet med EU:s bestämmelser. Utskottet ser allvarigt på de brister som konstaterades i den rapport som antogs efter utvärderingen av Sveriges tillämpning av Schengenregelverket. Som framgår ovan har emellertid ett antal åtgärder genomförts eller påbörjats inom Polismyndigheten för att avhjälpa dessa brister. Regeringen har också gett Polismyndigheten ett nytt uppdrag att under 2019 göra de prioriteringar och vidta de åtgärder som krävs för att kunna bedriva en fullt fungerande ordinarie gränskontroll vid yttre gräns under årets samtliga månader. Myndigheten ska dessutom fortsätta att utveckla sin beredskap och förmåga att vid behov kunna bedriva en ändamålsenlig gränskontroll vid inre gräns. Utskottet konstaterar vidare att regeringen har fattat beslut om fortsatt tillfällig gränskontroll vid inre gräns, nu senast till den 11 maj 2019. Utskottet anser mot denna bakgrund att det saknas anledning att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna 2018/19:134 (SD) yrkande 24, 2018/19:2765 (KD) yrkande 3, 2018/19:2921 (M) yrkande 9, 2018/19:2968 (SD) yrkandena 19 och 46 om ett fullgott gränsskydd, en fungerande gränspolis, en egen fungerande gränskontroll och om effektiva kontroller vid gränsoverskridande trafik.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i fråga om en gemensam nordisk gränskontroll och avstyrker motionerna 2018/19:2921 (M) yrkande 56 och 2018/19:339 yrkande 1. Som framgår ovan finns det sedan länge ett nära och väletablerat nordiskt polissamarbete. Utskottet ser därför inte heller skäl att ställa sig bakom motion 2018/19:1934 (M) om att förutsättningarna för samlokalisering av olika länders polisstationer i gränsområden ska utredas.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom yrkandet om att permanenta de tillfälliga inre gränskontrollerna och avstyrker motion 2018/19:2987 (SD) yrkande 8. Vidare är utskottet inte berett att ställa sig bakom att kontrollerna i fråga ska upphöra och avstyrker därmed motion 2018/19:2040 (L) yrkande 12 och 2018/19:2380 (C).

Utskottet har förståelse för det som anförs i motion 2018/19:2921 (M) yrkande 59 om vikten av att EU har en väl fungerande yttre gränskontroll. Utskottet vidhåller emellertid sin tidigare uppfattning och ser således inte anledning att föreslå att länder som inte lever upp till kraven ska få sitt medlemskap i Schengensamarbetet utvärderat och avstyrker därför motionen.

Utskottet har samma uppfattning som regeringen i fråga om Frontex och dess utveckling. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna 2018/19:2040 (L) yrkande 13 och 2018/19:297 (V) yrkandena 28, 29 eller 30.

Yrkanden om biometriska kontroller behandlades av utskottet senast förra vintern. Utskottet finner inte anledning att ändra sin bedömning och avstyrker med hänvisning bl.a. till de nya regler som trädde i kraft våren 2018 om

fingeravtryck och ansiktsbilder vid in- och utresekontroller motion 2018/19:2921 (M) yrkandena 61 och 62.

Liksom förra året har utskottet förståelse för det som anförs i motion 2018/19:2880 (M) yrkande 14 om fördelarna med ett system med automatiska gränskontroller i Sverige. Det är dock även utskottets uppfattning att arbetet med att åtgärda andra brister i gränskontrollen måste prioriteras. Utskottet anser således inte att riksdagen borde ta något initiativ i frågan och avstyrker motionen.

Id-kontroller

Utskottet är inte berett att föreslå något tillkännagivande om en förlängd eller ny lag om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet. Motion 2018/19:2986 (SD) yrkande 8 avstyrks därför.

Inre utlänningskontroller

Liksom tidigare anser utskottet att de inre utlänningskontrollerna fyller en viktig funktion, men att polisen är bäst lämpad att bedöma i vilken omfattning de bör göras och var de gör mest nytta. Utskottet konstaterar även att betänkandet SOU 2017:93 – i vilket bl.a. fingeravtryck och fotografier i identifieringssyfte behandlas – bereds inom Regeringskansliet och att nya regler om inspektioner på arbetsplatser trädde i kraft så sent som i juli 2018. Polisen har även nyligen fått i uppdrag att fortsätta sitt arbete med kompetensutveckling av de inre utlänningskontrollerna under 2019 samt säkerställa att kontrollerna bedrivs effektivt och rättssäkert med tillräckliga resurser. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2018/19:2768 (KD) yrkande 17, 2018/19:2921 (M) yrkandena 27 och 28 och 2018/19:2987 (SD) yrkandena 4 och 5 om att bl.a. öka antalet inre utlänningskontroller och att genomföra fingeravtryckssökningar.

Europols mandat och internationellt polissamarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör Europols mandat och internationellt polissamarbete.

Jämför reservation 67 (M), 68 (L), 69 (KD) och 70 (L).

Motionerna

I partimotion 2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 begär motionärerna ett tillkännagivande om ett europeiskt FBI. Europol har, anför motionärerna, till skillnad mot FBI i USA inte rätt att driva egna förundersökningar eller bedriva arbete med en egen operativ polisstyrka runt

om i medlemsländerna. Byrån har själv påpekat att det krävs ett operativt mandat för att på ett mer effektivt sätt kunna bekämpa den europeiska organiserade brottsligheten. Ett första steg mot ett eget sådant mandat – som kräver fördragsändring – skulle vara att Europol ges möjligheten att runt om i unionen anställa nationellt behöriga poliser för tjänst i nya lokala Europolkontor i de olika medlemsländerna. Också i kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 begärs ett operativt mandat för Europol.

I kommittémotion 2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 60 anförs att Europol och det polisiära EU-samarbetet ska vidareutvecklas för att stävja kriminella nätverk.

I kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2 anförs att en av de viktigaste åtgärderna är att stärka den analytiska kapaciteten hos Europol. Hos Europol finns spetskompetens kring kreditkortsförfalskning, förfalskning av eurosedlar och produktion av syntetiska droger. Den analysfunktionen bör enligt motionärerna utökas väsentligt. I yrkande 3 anförs att Eurojust, det straffrättsliga samarbetet mellan åklagare i EU-länderna, i likhet med Europol inte har någon möjlighet att bedriva någon egen brottsutredande verksamhet. Att ge Eurojust rätt att bedriva förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt skulle vara en viktig förstärkning av det europeiska samarbetet mot grov och gränsöverskridande brottslighet.

I kommittémotion 2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 anförs att organiserad brottslighet ligger bakom huvuddelen av den gränsöverskridande brottsligheten. För att komma åt brottslighet som rör sig över gränserna behöver rättsväsendet samarbeta internationellt. EU-samarbetet innebär stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

I motion 2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 3 anförs att det europeiska polissamarbetet och informationsutbytet om djurrättsrelaterad brottslighet måste stärkas.

I kommittémotion 2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om samarbetsavtal med länder i EU:s närområde. Ett ökat samarbete med EU:s grannländer är av stor betydelse för insatserna mot grov organiserad brottslighet. Det är positivt att Sverige på senare tid har tecknat två avtal om samarbete om bekämpning av grov brottslighet med Moldavien, Georgien och Serbien. Fler liknande samarbetsavtal, särskilt med övriga länder på västra Balkan där arbetet är inställt på ett framtida EU-medlemskap, skulle ytterligare förbättra möjligheterna att bekämpa grov och gränsöverskridande brottslighet.

I motion 2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 begärs en intensifierad samverkan med Europol såväl som med Danmark och Tyskland för att kunna stoppa införseln av illegala vapen och narkotika vid den skånska gränsen och för att bekämpa människohandel.

Bakgrund

Europol inrättades 1999 och är EU:s brottsbekämpande organisation. Europol hjälper till med brottsbekämpande insatser på fältet, är ett nav för informationsutbyte om brottslig verksamhet och ett expertcentrum för brottsbekämpning. Europol har som målsättning att förebygga och bekämpa organiserad brottslighet, terrorism och andra former av allvarlig brottslighet som berör två eller flera medlemsstater. Exempel på sådan brottslighet är olaglig narkotikahandel, människosmuggling och människohandel, penningtvätt och it-brottslighet. Europol kan ses som en stödtjänst till brottsbekämpande organ i EU:s medlemsstater. Europol samlar in, bearbetar och analyserar information från samarbetsländernas brottsbekämpande myndigheter, sprider uppgifterna och samordnar åtgärder. Länderna använder sedan informationen för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Europol har däremot ingen verkställande makt, och dess tjänstemän kan inte anhålla misstänkta personer eller agera utan godkännande från nationella myndigheter. I gemensamma databaser registrerar medlemsstaterna information om personer som är inblandade i grov gränsöverskridande brottslighet. Övriga länders brottsbekämpande myndigheter får tillgång till informationen. I Sverige finns en enhet vid polisens nationella operativa avdelning (Noa), som fungerar som sambandsorgan mellan Europol, övriga EU-länder och svenska polisen. Enheten samordnar allt informationsutbyte genom Europol.

Den 2 juli 2017 trädde lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete i kraft. Genom lagen utökades det internationella polissamarbetet genom att bestämmelserna om operativt polissamarbete i två EU-beslut, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, genomfördes i svensk rätt. Den svenska polisen får därmed samarbeta med utländska myndigheter enligt Prümrådsbeslutet genom att ta emot dels hjälp inom ramen för gemensamma insatser, dels hjälp vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Vidare får polisen samarbeta med utländska myndigheter enligt Atlasrådsbeslutet genom att ta emot hjälp från utländska särskilda insatsgrupper. Både vid gemensamma insatser enligt Prümrådsbeslutet och vid operationer med särskilda insatsgrupper enligt Atlasrådsbeslutet kan utländska tjänstemän få polisiära befogenheter i Sverige (prop. 2016/17:139, bet. 2016/17:JuU27, rskr. 2016/17:273).

Eurojust inrättades 2002 genom rådets beslut 2002/187/RIF med ändringar i rådets beslut 2009/426/RIF den 16 september 2008 för att underlätta och förbättra samordningen och samarbetet mellan de nationella myndigheterna i samband med bekämpning av grov gränsöverskridande brottslighet som berör Europeiska unionen. Var och en av de 28 medlemsstaterna har utsett en representant till Eurojust i Haag. Representanterna kallas för nationella medlemmar och är erfarna åklagare, domare eller polistjänstemän med motsvarande kompetens. Sinsemellan fullgör de Eurojusts uppdrag att samordna de nationella myndigheterna under alla faser av brottsutredningar och åtal. De löser även de hinder och praktiska problem som uppkommer till

följd av skillnader mellan medlemsstaternas rättssystem. Om Eurojust har ett samarbetsavtal med ett land utanför EU kan sambandsåklagare från det landet stationeras på Eurojust. För närvarande finns sambandsåklagare från Norge och USA på Eurojust. Genom ny EU-lagstiftning har Eurojust även fått rätt att utse egna sambandsåklagare i länder utanför EU. Sekretariatet för det europeiska rättsliga nätverket (ERN), nätverket för kontaktpunkter för bekämpning av folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser samt nätverket för gemensamma utredningsgrupper är också placerade på Eurojust. Eurojust har ett antal befogenheter som anges i Eurojustbeslutet. Bland annat handläggs framställningar om bistånd från behöriga nationella myndigheter i medlemsstaterna. Eurojust har i sin tur befogenhet att anmoda medlemsstaterna att inleda utredningar eller väcka åtal i enskilda ärenden. Eurojust bidrar också till att lösa jurisdiktionskonflikter i ärenden där fler än en nationell myndighet är lämpade att inleda en utredning eller väcka åtal i samma ärende. Eurojust underlättar verkställigheten av internationella rättsliga instrument, t.ex. europeiska arresteringsordrar.

En förordning om att inrätta Eppo, en europeisk åklagarmyndighet med uppgift att bekämpa brott mot EU:s finansiella intressen, antogs vid rådet för rättsliga och inrikes frågor den 12 oktober 2017, inom ramen för ett fördjupat samarbete. Med undantag för de länder som har valt att på olika sätt stå utanför det straffrättsliga samarbetet, dvs. Danmark, Irland och Storbritannien, har i dagsläget samtliga medlemsstater förutom Ungern, Polen och Sverige anslutit sig till Eppo. Medlemsstater som väljer att stå utanför Epposamarbetet har möjlighet att ansluta sig i efterhand. Sverige har inte uteslutit att delta senare. Eppo ska ha behörighet framför nationella myndigheter att utreda och lagföra brott mot EU:s finansiella intressen. Dessa brott omfattar bl.a. bedrägeri, penningtvätt, förskingring, mutbrott och vissa allvarigare former av bedrägerier med mervärdesskatt där effekten av brotten påverkar unionens budget. Eppo kommer att samarbeta med andra institutioner, byråer och organ i Europeiska unionen, bl.a. Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust), Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf) och Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol) samt med de medlemsstater som står utanför Eppo. Eppo får även upprätta samarbeten med myndigheter och organisationer utanför EU. Eppo ska vara inrättat tidigast tre år efter att förordningen trätt i kraft, dvs. vid slutet av 2020. Kommissionen har föreslagit en utvidgning av befogenheterna för Eppo till att även omfatta gränsöverskridande terroristbrott (se faktapromemoria 2018/19:FPM5).

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anförts såvitt avser internationellt polissamarbete av olika slag bl.a. följande (s. 93 f.):

Under året lade Polismyndigheten kraft på att öka medvetenheten om hur viktigt det är att se det internationella polissamarbetet som en naturlig och integrerad del i det nationella arbetet. Det internationella perspektivet ska beaktas i såväl strategiska beslut som i det dagliga operativa arbetet eftersom det har stor betydelse för en effektiv brottsbekämpning och brottsupplärning. Stort fokus har lagts på samarbetet inom EU. För att få

genomslag och nytta i verksamheten av det europeiska samarbetet, bland annat grundat på EU:s rättsakter, har polisen arbetat med att öka såväl kunskap om som användande av internationella samarbetsformer och verktyg. [...]

En handbok för hantering av ärenden med internationell koppling arbetades fram under året. Handboken ska vara ett stöd för verksamheten i det dagliga arbetet genom att informera om hur polisanställda ska använda de internationella verktygen. Syftet är också att sprida kunskap om de internationella samarbetsformerna. [...]

Under året utvecklades it-stödet Polisens Multifråga (PMF) så att det vid sökning på person per automatik även söker i internationella it-system. Detta har lett till en stor ökning av sökningar mot exempelvis SIS121, vilket ökar möjligheten till anträffande av personer som är efterlysta av andra EU-medlemsstater eller inte har rätt att uppehålla sig i Sverige på grund av att de är utvisade eller avvisade.

Ytterligare ett exempel på ett ökat användande av internationella verktyg är att antalet ECRIS122-förfrågningar till och från Sverige har ökat med ca 10 procent. Informationen om domar från andra länder kan bland annat påvisa systematik i brottligheten och därmed leda till en straffskärpning när ett nytt brott begås i Sverige.

Den nationella EMPACT-koordinatör vid Polismyndigheten har ett myndighetsgemensamt samordningsansvar för deltagandet och engagemanget inom EMPACT-samarbetet mot grov organiserad brottlighet. Utöver Polismyndigheten är för närvarande Tullverket, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Kustbevakningen direkt engagerade i EMPACT-samarbetet.

Under året genomfördes en rad gemensamma internationella operativa insatser med svenskt deltagande. De som har gett bäst nationellt resultat är den inom ramen för människohandel för sexuella ändamål, mot internationella stöldligor som reser över Östersjön, mot vapensmuggling från Västra Balkan samt mot s.k. målvakter på nätet i penningtvättssyfte.

Resultatet av insatserna är flera förundersökningar med identifierade gärningsmän och ett stort antal beslag av vapen och narkotika. Ett annat resultat är ökad erfarenhet i det fortsatta arbetet med metoder för selektering och profilering av aktivt kriminella som reser in i landet, samt utökad samverkan med andra myndigheter.

Under året fortsatte samarbetet i de nordiska arbetsgrupperna. Island var varit ordförande och de ställföreträdande rikspolischeferna träffades i juni för att diskutera arbetet. Vid årets möte uppdaterades bland annat riktlinjerna för de nordiska arbetsgrupperna. Rikspolischeferna träffades i augusti och diskuterade samarbetet och gemensamma sakfrågor.

Under Sveriges ordförandeskap i det Nordiska ministerrådet undertecknade ansvariga nordiska ministrar en avsiktsförklaring. Avsiktsförklaringen syftade till att kunna bedriva operativt polisarbete på varandras territorium i större utsträckning än i dag. I samband med ministermötet anordnades även ett nordiskt expertmöte om arbetet mot sexuella övergrepp mot barn på internet. Polismyndigheten deltog vid mötet och i framtagandet av gemensamma slutsatser på området.

Som en uppföljning av avsiktsförklaringen anordnade Polismyndigheten tillsammans med Justitiedepartementet en nordisk konferens på temat gränsöverskridande samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter i gränsområdena. [...]

Justitiedepartementet har beslutat att Polismyndigheten ska utgöra svensk delegation i genomförandekommittén avseende både EES, som är ett system för registrering av in- och utreseuppgifter, och systemet Etias för reseuppgifter och resetillstånd.

Polismyndigheten var under 2018 fortsatt engagerad inom en rad olika rådsarbetsgrupper, expertnätverk och expertgrupper inom EU. I vissa grupper utgör Polismyndigheten delegationsledare och i andra bistår myndigheten Justitiedepartementet eller annan svensk myndighet. Polismyndigheten är delaktig i ett 20-tal expertgrupper under rådet och kommissionen.

Justitiedepartementet har uppdragit åt Polismyndigheten att utgöra styrelseledamot i styrelserna för EU-byråerna Cepol, Europol, eu-LISA och Frontex. Varje EU-byrå har även en rad arbetsgrupper under styrelsen, eller expertnätverk, där Polismyndigheten deltar.

Tidigare utskottsbehandling

Justitieukskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat kritik mot att en europeisk åklagarmyndighet inrättas (se bl.a. yttr. 2015/16:JuU5y s. 5), och vid överläggningar med regeringen har en klar majoritet av utskottets ledamöter ställt sig bakom regeringens ståndpunkt att Sverige tills vidare ska välja att stå utanför samarbetet kring myndigheten (prot. 2016/17:11). Med anledning av ett meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om ett initiativ för att utvidga befogenheterna för Eppo till att omfatta terroristbrott som har gränsöverskridande inslag uttalade justitieukskottet, efter att talmannen hänvisat dokumentet till utskottet för granskning, att det var tveksamt till en sådan utvidgning (bet. 2018/19:JuU19). Utskottet anförde därefter följande:

Eftersom inget konkret förslag från kommissionen har presenterats än anser utskottet dock att det är för tidigt med ett slutgiltigt ställningstagande gällande en eventuell utvidgning av Eppo. Gällande Sveriges deltagande i Eppo utesluter inte utskottet ett senare deltagande. Utskottet anser därför att frågan om behovet av den föreslagna utvidgningen av Eppos befogenheter och konsekvenserna därav behöver analyseras ytterligare.

Utskottet anförde i betänkande 2016/17:JuU18 (polisfrågor) med anledning av en motion om att stärka Europols analytiska förmåga att det pågår ett ständigt utvecklingsarbete för att åstadkomma detta och fann därför inte skäl till något tillkännagivande om saken (s. 63). I samma betänkande avstyrkte utskottet även ett motionsyrkande om att ge Europol ett operativt mandat. Enligt utskottet borde Europol inte vara mer operativt än vad det är i dag.

I förra årets betänkande om polisfrågor, 2017/18:JuU13, anförde utskottet (s. 75) att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet ställer allt större krav på internationell samverkan. Åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet var alltså enligt utskottet mycket angelägna. Utskottet kunde således i stora delar instämma i det som motionärerna hade anført i motionsyrkanden om att Sverige bör verka för att effektivisera Europol och brottsbekämpningen inom EU och stärka Europols analyskapacitet. Utskottet såg vidare positivt på internationellt polissamarbete och på bl.a. samarbetsavtal med länder i Sveriges och EU:s närområde. Mot bakgrund av det omfattande arbete som redan bedrivs på området ansåg utskottet emellertid inte att det fanns skäl för

något initiativ från utskottets sida i dessa frågor. Vidare ansåg utskottet fortfarande att Europol inte ska vara mer operativt än vad det är i dag.

Utskottets ställningstagande

Den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat, människohandel, internationella stöldligor, vapensmuggling och annan grov brottslighet ställer, som utskottet konstaterade förra året, allt större krav på internationell samverkan. Åtgärder mot gränsöverskridande brottslighet är således mycket angelägna. Utskottet gör emellertid inte någon annan bedömning än förra året i fråga om förslagen om att bl.a. vidareutveckla Europol och det polisiära EU-samarbetet, om att stärka den analytiska kapaciteteten hos Europol, om internationellt polissamarbete och om samarbetsavtal med länder i EU:s närområde. Mot bakgrund av det omfattande arbete som redan bedrivs på området saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av dessa motionsyrkanden. Utskottet har inte heller ändrat sin inställning i fråga om Europols mandat, utan vidhåller att Europol inte bör vara mer operativt än i dag. Samtliga motioner i detta avsnitt avstyrks därför.

Tullverkets brottsbekämpande verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som i huvudsak rör Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, bl.a. möjligheterna att kvarhålla fordon och misstänkta gärningspersoner.

Jämför reservation 71 (M) och 72 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 begärs att Tullverket ska få befogenheter att hålla kvar transportörer i väntan på polisen. Motionärerna anför att de anser att Tullverkets främsta uppgift är brottsbekämpning, vilket även dess verksamhet i dag indikerar eftersom en majoritet av myndighetens resurser ägnas åt brottsbekämpning. Tullverket borde därmed få befogenheter att stoppa, beslagta och hålla kvar transportörer i väntan på att dessa ska överlämnas till polisen. Också i motion 2018/19:368 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 begärs att Tullverket ska ges befogenheter att stoppa och hålla kvar fordon och misstänkta gärningsmän för att sedan lämna en eventuell förundersökning till polisen. Liknande yrkanden framställs även av Cecilia Widegren m.fl. (M) som i kommittémotion 2018/19:2929 yrkande 6 och 2018/19:2872 yrkande 5 begär att regeringen ska återkomma med lagstiftning som ger Tullverkets tjänstemän befogenhet att stoppa och genomöka fordon samt hålla kvar personer som påträffats med

misstänkt stöldgods, för att motverka utförsel av sådant gods. Lagstiftningen bör träda i kraft den 1 oktober 2019.

I motion 2018/19:917 av Anders Hansson (M) yrkas att myndigheters befogenheter att lagra trafikuppgifter som har tillhandahållits av transportföretag ska ses över. Motionären anför att personer som är misstänkta för kriminell verksamhet lättare kan identifieras och fångas upp om transportföretag delger trafikinformation, passagerarlistor och liknande till de brottsbekämpande myndigheterna.

Mikael Oscarsson (KD) anför i motion 2018/19:2765 yrkande 2 att polisen och tullen bör få sätta upp ANPR-kameror vid samtliga svenska gränsvägar och färjor, för att motverka utländska stödligor.

I kommittémotion 2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17 anför att Tullverket och andra myndigheter sedan 2009 bedriver en organiserad samverkan inom ramen för projektet Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten. Denna samverkan bör intensifieras. Ytterligare samverkansvägar bör också övervägas, inte minst genom att nyttja datoriserade hjälpmedel och samkörning av relevanta data som finns tillgängliga hos olika myndigheter.

I motion 2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 2 anför att tull- och kustbevakningsutbildningen bör jämföras med en högskoleutbildning. Motionärerna anför att om polisutbildningen ska jämföras med en högskoleutbildning, så bör även såväl Tullverkets som Kustbevakningens utbildningar också göra det.

Bakgrund

Tullverkets uppgifter framgår av ett flertal författningar, bland annat EU:s tullagstiftning, tullagen (2016:253) och förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket.

I förordningen med instruktion för Tullverket framgår att Tullverket bl.a

- ska fastställa och ta ut tullar, skatter och avgifter så att en riktig uppbörd kan säkerställas
- ska övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige så att bestämmelser om in- och utförsel av varor följs
- ska förebygga och motverka brottslighet i samband med in- och utförsel av varor
- ska bedriva viss utrednings- och åklagarverksamhet i fråga om brott mot bestämmelser om in- och utförsel av varor
- ska bedriva viss verksamhet i fråga om rattfylleribrott.

Lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen) innehåller bestämmelser om Tullverkets befogenheter vid införsel eller utförsel över Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen. Lagen är endast tillämplig för vissa varor som anges i 3 §. Bland dessa kan nämnas krigsmateriel, narkotika, vapen

och ammunition, barnpornografi och explosiva varor. Enligt 4 § ska den som för in en vara från ett annat EU-land till Sverige anmäla varan till Tullverket, om varan bl.a. omfattas av ett förbud mot införsel eller ett villkor för införsel som inte är uppfyllt. En sådan anmälan ska göras också av den som för ut en vara från Sverige till ett annat EU-land om varan omfattas av sådana förbud eller villkor. För att kontrollera om förbuden eller villkoren iakttagits får en tulltjänsteman undersöka transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land och bagage, såsom resväskor och portföljer, handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land (7 §). En tulltjänsteman får vidare undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser, och motsvarande försändelser som är förmedlade av kurirföretag (8 §). Polismyndigheten och Kustbevakningen är skyldiga att medverka i kontrollverksamheten enligt lagen. Ett befordringsföretag är skyldigt att göra anmälan till Tullverket om det i företagets verksamhet uppkommer misstanke om att en försändelse innehåller narkotika som kan tas i beslag enligt lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) och att på begäran av Tullverket överlämna en sådan försändelse till verket (12 §).

I lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) finns ytterligare bestämmelser om befogenheter, bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning, och även särskilda bestämmelser om förundersökning, tvångsmedel, åtal m.m. vid brott som rör införsel eller utförsel. Smugglingslagen innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, om någon straffbestämmelse inte finns i någon annan lag. Exempelvis döms den som, i samband med införsel till landet av en vara som omfattas av ett särskilt föreskrivet förbud mot eller villkor för införsel, uppsåtligen bryter mot förbudet eller villkoret genom att underlåta att anmäla varan till tullbehandling, för smuggling till böter eller fängelse i högst två år (3 §). Av 21 § framgår att en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har samma befogenhet som en polis att enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken gripa den som misstänks för brott enligt smugglingslagen eller t.ex. inregränslagen. Vad som föreskrivs i rättegångsbalken om befogenheter och skyldigheter i förhållande till den som gripits gäller för tjänstemannen i samma utsträckning som för en polis samt för Tullverket i samma utsträckning som för Polismyndigheten. En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen har vidare i fråga om sådana brott samma befogenhet som en polis att enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag. En tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen eller en polis får även i andra fall än som anges i 27 kap. 4 § rättegångsbalken ta egendom i beslag, om den skäligen kan antas bli förverkad på grund av ovan nämnda brott. Dessutom kan i dessa fall också andra tvångsmedel, bl.a. husrannsakan, kroppsvisitation m.m. komma i fråga.

Tullagen kompletterar en rad EU-förordningar med tullagstiftning. I 4 kap. tullagen finns allmänna principer för tullkontroll. Enligt 2 § får en

tulltjänsteman, i den utsträckning andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld eller tvång för att bl.a. ta hand om icke-unionsvaror, preja fartyg och stanna transporter och undersöka bagage och post för att kontrollera varor. Våld mot person får endast användas om tulltjänstemannen möts av motstånd och det med hänsyn till ändamålet med åtgärden är försvarligt. Polismyndigheten och Kustbevakningen ska medverka i Tullverkets kontrollverksamhet enligt tullagen (3 §).

Enligt 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken får den som har begått ett brott på vilket fängelse kan följa gripas av envar om han eller hon påträffas på bar gärning eller flyende fot. Envar får också gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne ska skyndsamt överlämnas till närmaste polis.

Av regleringsbrevet för budgetåret 2019 avseende Tullverket framgår att Tullverket ska bidra till att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn och motverka brottslighet. Allmänhet och företag ska ha förtroende för Tullverkets verksamhet och kvinnor och män ska ges samma möjligheter och villkor vid kontakter med myndigheten. I fråga om kontrollverksamhet anför vidare i regleringsbrevet följande:

Att förhindra smuggling av narkotika och vapen liksom att förhindra storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak är särskilt viktigt samtidigt som insatserna måste balanseras mot myndighetens ansvar inom samtliga risk- och restriktionsområden. Tullverket ska redovisa resultatet av kontrollverksamheten avseende smuggling av narkotika och vapen samt storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak. Av redovisningen ska det även framgå hur myndigheten har balanserat insatserna inom dessa områden mot insatser på övriga risk- och restriktionsområden samt vilka överväganden som gjorts.

Regeringen beslutade den 8 februari 2018 att ge Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i uppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige (Ju2018/00991/PO). Uppdraget innebär bl.a. att myndigheterna ska utveckla sin samverkan på området samt vid behov ta initiativ till samverkan med ytterligare myndigheter samt med relevanta aktörer från näringslivet. Det anfördes att polisen och åklagarväsendet har det direkta brottsbekämpande ansvaret i fråga om brottsligheten. Tullverket och Kustbevakningen bedriver kontrollarbete och ska genom ökad samverkan med Polismyndigheten bidra till att bl.a. öka upptäcktsrisken vid utförsel av stöldgods. Polismyndigheten ska också i större utsträckning delta i operativt internationellt polissamarbete mot organiserad tillgreppsbrotslighet och öka sin egen förmåga att genom operativa insatser arbeta mot de internationella brottsnätverken. Bland annat kan det vara påkallat med en ökad polisär närvaro vid gränspassager och andra strategiska platser för att öka upptäcktsrisken vid in- och utresa till och från Sverige. Uppdraget skulle delredovisas senast den 25 januari 2019 och slutredovisas senast den 14 februari 2020. I juni 2018 lämnades en första delredovisningen och en andra delredovisning lämnades till regeringen den 31 januari 2019.

Innehållet i den andra delredovisningen redovisas i avsnittet Polisens inre organisation i detta betänkande.

Statsrådet Anders Ygeman anförde följande i ett skriftligt frågesvar om Tullverkets befogenheter och utförelse av stöldgods den 11 april 2017 (fr. 2016/17:1168 och 2016/17:1180):

Lars-Arne Staxäng har frågat mig om jag avser att ta några initiativ eller vidta några åtgärder för att se över Tullverkets befogenheter att förhindra utförelse av stöldgods från Sverige. Thomas Finnborg har frågat mig om jag anser att det behövs en skärpt utförelsekontroll för att förhindra att stöldgods förs ut från Sverige och vilka åtgärder jag och regeringen i så fall kommer att vidta för att komma till rätta med problemet. Jag har valt att besvara frågorna i ett gemensamt svar.

Jag besvarade den 11 januari i år en liknande fråga från Lars-Arne Staxäng. Jag betonade då, och vill återigen framhålla, att jag ser allvarligt på den här typen av brottslighet. Det är därför av största vikt att det samarbete som finns mellan Tullverket och Polismyndigheten fungerar i de fall där Tullverket inte själv har befogenhet att ingripa.

Tullverkets befogenheter att göra kontroller vid gränsen mot ett annat EU-land regleras i den s.k. inregränslagen. För att Tullverket ska få göra ingripanden krävs att den aktuella varan finns uppräknad i lagen. Exempel på sådana varor är narkotika, vapen och krigsmateriel. Med stöd av den lagen har Tullverket rätt att bl.a. omhänderta varor. Dessutom kan lagen om straff för smuggling bli tillämplig, vilken bl.a. innehåller bestämmelser om beslag. För att regelverket ska vara tillämpligt ska det dock finnas en in- eller utförelsestriktion beträffande varan i annan lagstiftning. Regleringen för Tullverkets kontroller tar således endast sikte på in- och utförelsereglerade varor och inte på att utreda andra typer av brott.

Det är som jag nämnde inledningsvis viktigt att Tullverket och Polismyndigheten samverkar i dessa frågor och enligt vad jag har erfarit har myndigheterna ett bra samarbete. Det är finansministern som har ansvaret för Tullverket, men såvitt jag känner till har Tullverket inte efterfrågat någon lagändring som skulle ge dem möjlighet att vid utförelse beslagta varor som misstänks vara stöldgods. Jag har därför för tillfället inte för avsikt att vidta några åtgärder.

Finansminister Magdalena Andersson anförde den 13 februari 2019 följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2018/19:169) om ökade befogenheter för tullen:

Boriana Åberg har frågat mig om jag avser att initiera en lagändring som ger tullen ökade befogenheter att leta efter stöldgods eller att stoppa det innan Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen lämnar slutrapport i det uppdrag som regeringen gav dessa myndigheter i februari 2018.

Regeringen är fast besluten att slå tillbaka mot stöldligorna. Människor och företag drabbas hårt och det kan vi inte tolerera. Sverige behöver bli ett mindre attraktivt mål för internationella brottsnätverk så att mängden organiserade tillgreppsbrott som begås i landet minskas. Regeringen gjorde i budgetpropositionen för 2018 den största satsningen på Polismyndigheten under 2000-talet. Arbetet vid gränserna är också en viktig väg mot en minskad organiserad brottslighet och 2018 fick Tullverket det största resurstillskottet på tio år.

Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen arbetar aktivt inom sina respektive verksamheter för att uppnå detta. Polismyndigheten

har t. ex. mellan åren 2013–2018 haft ett flertal projekt och insatser för att förebygga och bekämpa organiserad tillgreppsbrottslighet som begås av internationella brottsnätverk. Insatserna har genomförts både regionalt, nationellt som på EU-nivå.

Myndigheterna har också fått ett uppdrag av regeringen som syftar till att ytterligare förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Resultatet av uppdraget kan bidra till underlag i frågan om hur brottsligheten kan bekämpas. Utökade befogenheter för Tullverket för att förhindra att stöldgods förs ur landet kräver som Boriana Åberg påpekar ny lagstiftning. Regeringen kommer när uppdraget har slutredovisats 2020 att analysera frågan noga för att då överväga eventuella lagstiftningsåtgärder.

Förkortningen ANPR står för automatic number plate recognition. ANPR är ett system som med hjälp av en kamera läser av registreringsskyltar och matchar dem mot olika register där fordonsbrister och avvikelser finns registrerade. Systemet används sedan ett par år tillbaka av polisen för att hitta i första hand fordon med brister men även kriminella personer. Automatisk avläsning av registreringsskyltar bygger på en teknologi där bilderna från kameran analyseras i datorn. Först identifieras förekomsten av en registreringsskylt i bilden, därefter omvandlas bilden av registreringsskylten till text. Det tolkade registreringsnumret jämförs sedan mot en databas som innehåller fordon med brister. Om ett avläst registreringsnummer förekommer i något av registren larmar systemet. Fordonet kan därefter stoppas för att kontrolleras vidare.

I Polismyndighetens redovisning från april 2018 av ett regeringsuppdrag om användningen av poliskontroller i områden nära gräns (Ju2018/01291/L4) anförs bl.a. följande:

I detta sammanhang kan nämnas att Tullverket idag bedriver försöksverksamhet med kamerautrustning för nummerplåsavläsning (ANPR) på Öresundsbron. Kamerorna söker och registrerar registreringsnummer som förekommer i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, och då i synnerhet narkotikasmuggling. Kamerautrustningen användas uteslutande vid inresandefrafiken. Uppgifter sparas enbart när det föreligger sådan brottsmisstanke som anges i tullbrotsdatalogen. Tullverket har idag tre mobila skannrar som är placerade i Malmö, Göteborg och Stockholm. Skannrarna används för att genomlysna lastfordon, containers, trailers samt personbilar. Att kunna samutnyttja teknisk utrustning t.ex. kameror mellan myndigheterna är ett sätt att öka den ekonomiska effektiviteten och samtidigt förbättra förmågan till myndighetsöverskridande samarbete vad avser såväl teknik som arbetsmetoder. Samtidigt behöver analyseras närmare hur en ökad kontrollmöjlighet förhåller sig till Tullverkets och Kustbevakningens respektive uppdrag och därtill kopplade befogenheter.

Sedan 2009 har en rad myndigheter samverkat på regeringens uppdrag i en satsning mot den organiserade brottsligheten (Ju2008/5776/PO). Sedan satsningen inleddes har flera förändringar gjorts. I december 2015 gav regeringen ett nytt uppdrag till Polismyndigheten och andra berörda myndigheter – Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten,

Kustbevakningen, Tullverket, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen – att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet (Ju2015/09350/PO). Uppdraget slutredovisades hösten 2017.

Enligt 15 § inregränslagen är transportföretag skyldiga att på begäran skyndsamt lämna vissa personuppgifter till Tullverket. Det rör sig bl.a. om resenärers namn, medresenärers namn och transportmedel. Av bestämmelsen framgår att Tullverket endast får begära sådana uppgifter om de kan antas ha betydelse för Tullverkets brottsbekämpande verksamhet. Transportföretag får enligt 16 § lämna uppgifterna på så sätt att de görs läsbara för Tullverket genom terminalåtkomst. Vidare får Tullverket enligt 4 kap. 6 § tullagen begära att ett transportföretag som befordrar varor, passagerare eller fordon till eller från Sverige ska lämna de aktuella uppgifter om ankommande och avgående transporter som företaget har tillgång till, om uppgifterna kan antas ha betydelse för Tullverkets brottsbekämpande verksamhet. I fråga om passagerare får Tullverket endast begära uppgifter om namn, resrutt, bagage, medpassagerare, betalningssätt och bokningssätt. Enligt 7 § ska transportföretaget skyndsamt lämna Tullverket de uppgifter som verket begär och av 8 § framgår att ett transportföretag får lämna uppgifterna på så sätt att de görs läsbara för Tullverket genom terminalåtkomst.

Enligt 25 § polislagen (1984:387) ska ett transportföretag som befordrar varor, passagerare eller fordon till eller från Sverige på begäran av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen skyndsamt lämna de aktuella uppgifter om ankommande och avgående transporter, som företaget har tillgång till. Transportföretaget har endast skyldighet att lämna de uppgifter om passagerare som avser namn, resrutt, bagage och medpassagerare samt sättet för betalning och bokning. Polismyndigheten får endast begära sådana uppgifter om de kan antas ha betydelse för den brottsbekämpande verksamheten.

Sedan den 1 januari 2019 gäller lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. Enligt 2 kap. 10 § den lagen får personuppgifter från transportföretag som lämnas till Tullverket enligt 15 § inregränslagen eller 4 kap. 6 § tullagen behandlas av Tullverket för att planera kontroller och välja ut kontrollobjekt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott. Uppgifterna får endast i ett enskilt fall behandlas för nya ändamål och får göras gemensamt tillgängliga endast om det behövs i ett enskilt fall. Motsvarande bestämmelser för polisens vidkommande finns sedan den 1 januari 2019 i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område. I 2 kap. 13 § anges att personuppgifter som tillhandahålls av transportföretag enligt 25 § polislagen får behandlas av polisen för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott. De får endast i ett enskilt fall behandlas för nya ändamål.

För att utbildas till tulltjänsteman krävs att man söker och får anställning vid Tullverket. Det går inte att söka till utbildningen på samma sätt som till en högskola eller ett universitet. Grundutbildningarna skiljer sig åt beroende på vilken del av kärnverksamheten som man har fått anställning inom, effektiv handel eller brottsbekämpning. Båda utbildningarna innehåller teori och praktik. Under utbildningstiden är man anställd med lön. Om man har blivit anställd som aspirant till Tullverkets brottsbekämpning får man först gå brottsbekämpningens grundutbildning. Man påbörjar sin anställning som tullaspirant. Aspirantanställningen är en tidsbegränsad anställning under utbildningstiden. För att få en tillsvidareanställning måste man bli godkänd på utbildningen och bedömas som lämplig för arbete inom brottsbekämpningen. Anställningen börjar med en grundutbildning som är uppdelad i en teoridel och en praktikdel och är totalt 12 månader. Teoridelen bedrivs huvudsakligen som distansutbildning (Tullverkets webbplats januari 2019).

Tidigare utskottsbehandling

Tullverkets brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, bl.a. Tullverkets befogenheter att kontrollera utförsel av stöldgods, har under tidigare år aktualiserats i flera motioner och behandlats av skatteutskottet i t.ex. betänkandena 2017/18:SkU1 (s. 22 f.) och bet. 2018/19:SkU1 (s. 21 f.) Skatteutskottet anförde i det senare betänkandet inledningsvis bl.a. följande i fråga om anslagen till Tullverket:

Sverige har en höjd säkerhetsnivå, och omvärldssituationen är försämrad. Den illegala handeln med narkotika, vapen, alkohol och tobak är ett stort problem. Utländska ligor för stöldgods ut ur landet. Dessa nya förutsättningar kräver att Tullverket ges förmåga att upprätthålla gränsskyddet och stoppa smuglingen av narkotika, vapen och sprängämnen. Den fria rörligheten inom EU för mycket gott med sig men får inte innebära att svenska gränser står oskyddade. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och gränsskyddet måste stärkas. Med ett starkare tullverk skulle inflödet av olagliga varor till Sverige begränsas. För det krävs ytterligare resurser.

Tullverket bör enligt utskottet även ges ett utökat uppdrag som gäller kontroll vid utförsel. Ny lagstiftning bör antas som ger Tullverkets personal befogenhet att stoppa och genomsöka fordon. Även för detta uppdrag krävs ytterligare resurser.

Utskottet anförde i samma betänkande, i samband med behandlingen av motioner, att utskottet tillstyrkt förslag om ökade anslag till Tullverket och att verket utifrån detta har möjlighet att agera för att tillgodose bl.a. de ändamål som nu lyfts fram och avstyrkte motioner om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, arbetet mot organiserad kriminalitet och Tullverkets förmåga när det gäller utförsel av stöldgods. Skatteutskottet anförde vidare att det givetvis ser allvarligt på smuggling och annan brottslighet i samband med in- och utförsel av varor. Det är därför, anförde utskottet, av största vikt att Tullverket och Polismyndigheten samarbetar så långt möjligt i de fall där Tullverket inte

självt har befogenhet att ingripa. Utskottet uppfattade att myndigheterna har ett nära samarbete i dessa frågor (s. 24 f.).

I fråga om ett motionsyrkande om att Tullverkets befogenheter ska stärkas så att Tullverkets personal kan hindra en person eller stoppa ett fordon med misstänkt stöldgods som är på väg att föras ut ur Sverige samt att fler postförsändelser ska kontrolleras anförde skatteutskottet (s. 26) följande:

Utskottet har ovan ställt sig bakom förslag om ökade anslag till Tullverket. Det är enligt utskottets mening angeläget att de ökade resurserna används på ett effektivt sätt för att stärka verksamheten där det behövs mest. Utifrån detta har Tullverket möjlighet att stärka sin verksamhet. Utskottet har också ovan uttalat sig positivt om förslag om att Tullverket ska ges ett utökat uppdrag som gäller kontroll vid utförsel och uttalat att ny lagstiftning bör antas som ger Tullverkets personal befogenhet att stoppa och genomsöka fordon. När det gäller Tullverkets befogenheter i övrigt utgår utskottet från att regeringen i dialog med Tullverket följer vilka regelförändringar som eventuellt behövs och genomför dessa efter en noggrann analys. Yrkandet får enligt utskottets mening anses tillgodosett och avstyrks.

Riksdagen följde skatteutskottets förslag (rskr. 2018/19:84).

Skatteutskottet avstyrkte våren 2017 i betänkande 2016/17:SkU1 en motion om lagring av trafikuppgifter från transportföretag, som var i allt väsentligt likalydande med det yrkande om trafikuppgifter som är aktuellt i år. Skatteutskottet anförde (s. 17) i sitt ställningstagande bl.a. följande:

Tullverkets befogenheter att utföra varukontroll regleras i inregränslagen. Vid inre gräns, där fördragets om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) bestämmelser om bl.a. fri rörlighet för varor gäller får Tullverkets varukontroller inte utformas så att urvalet av vad och vem som ska kontrolleras sker slumpmässigt. Inregränslagen tillåter dock icke-misstankesbaserade kontroller, s.k. selektiva kontroller, där urvalet sker med ledning av iakttagelser, underrättelser, tips, riskprofiler och liknande. Varukontrollen vid inre gräns är en administrativ kontroll som syftar till att förhindra att varor som omfattas av lagen förs in eller ut ur landet i strid med de in- och utförselrestriktioner som gäller för respektive vara.

Även om EUF-fördraget förbjuder tullkontroll är bestämmelserna inte undantagslösa. En tullkontroll kan vara tillåten om den grundas på något av de skäl som anges i artikel 36 i EUF-fördraget eller något av de tvingande hänsyn som har fastställts i EU-domstolens rättspraxis.

Utskottet anser att frågan om att utöka tullens befogenheter att kontrollera varor vid inre gräns måste föregås av en noggrann analys av EU:s regelverk. Utskottet är därför inte berett att ta ställning till enskildheterna i de aktuella motionerna men utgår från att regeringen i dialog med tullen följer vilka regelförändringar som eventuellt behövs.

Tullverkets kontroller enligt inregränslagen tar således endast sikte på in- och utförselreglerade varor och inte på att utreda andra typer av brott. Utskottet ser givetvis allvarigt på smuggling och annan brottslighet i samband med in- och utförsel av varor. Det är därför av största vikt att Tullverket och Polismyndigheten samarbetar i de fall där Tullverket inte själv har befogenhet att ingripa. Utskottet uppfattar att myndigheterna har ett nära samarbete i dessa frågor.

Ett likadant yrkande om att lagra uppgifter tillhandahållna av transportföretag behandlades även av justitieutskottet i förra årets betänkande om polisfrågor

(bet. 2017/18:JuU13). Utskottet avstyrkte motionen mot bakgrund av pågående arbete, bl.a. uppdraget till Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen. Även ett yrkande om att tullen skulle få sätta upp ANPR-kameror avstyrktes samtidigt av utskottet med samma motivering (s. 29).

Utskottets ställningstagande

Det är utskottets uppfattning att Tullverkets brottsbekämpande verksamhet och arbetet med gränsskydd är mycket viktiga. Det är angeläget att minska inflödet av olagliga varor, t.ex. vapen, till Sverige. Utskottet ser även allvarligt på den organiserade brottslighet som bl.a. innebär att stöldgods förs ut ur landet. I dag har polisen och åklagarväsendet det huvudsakliga brottsbekämpande ansvaret för denna brottslighet. Regleringen för Tullverkets kontroller tar endast sikte på in- och utförselreglerade varor och inte på att utreda andra typer av brott. Tullverkets kontrollarbete bidrar dock till att öka upptäcktsrisken vid t.ex. utförsel av stöldgods.

Utskottet har liksom tidigare skatteutskottet uppfattningen att Tullverket och Polismyndigheten har ett gott samarbete i de fall där Tullverket inte själv har befogenheter att ingripa. Som framgår ovan har en rad myndigheter under flera år också samverkat på regeringens uppdrag mot den organiserade brottsligheten. Vidare beslutade regeringen i februari 2018 att ge Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen ett nytt uppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Utskottet noterar i sammanhanget att finansminister Magdalena Andersson i februari 2019 anförde att utökade befogenheter för Tullverket för att förhindra att stöldgods förs ut ur landet kräver ny lagstiftning och att regeringen kommer att överväga eventuella lagstiftningsåtgärder när det ovannämnda uppdraget om att bekämpa internationella brottsnätverk har slutredovisats 2020. Utskottet noterar även det skatteutskottet anförde i samband med behandlingen av årets budgetproposition om att Tullverket borde ges ett utökat uppdrag som gäller kontroll vid utförsel och att ny lagstiftning bör antas som ger Tullverkets personal befogenhet att stoppa och genomsöka fordon. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det nu finns skäl till något tillkännagivande om att utöka Tullverkets befogenheter som motionärerna föreslår i motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 13, 2018/19:368 (SD) yrkande 6, 2018/19:2929 (M) yrkande 6 och 2018/19:2872 (M) yrkande 5. Motionerna avstyrks således. Även motion 2018/19:133 (SD) yrkande 17 om ett intensifierat samarbete mellan Tullverket och andra myndigheter avstyrks mot bakgrund av det arbete som pågår, bl.a. det ovan nämnda uppdraget.

Utskottet noterar att Tullverket redan bedriver försöksverksamhet med kamerautrustning för nummerplåtsavläsning. Det finns enligt utskottet därför inte skäl för något tillkännagivande om att polisen och tullen ska få sätta upp ANPR-kameror. Motion 2018/19:2765 (KD) yrkande 2 avstyrks.

Det finns i dag regler som ger transportföretag skyldighet att på begäran lämna vissa personuppgifter till Tullverket. Reglerna för behandling av sådana uppgifter trädde i kraft så sent som i januari 2019. Mot bakgrund av detta, och det arbete som pågår mot gränsöverskridande brottslighet, finner utskottet inte skäl att ställa sig bakom motionsyrkandet om Tullverkets befogenheter att lagra trafikuppgifter som har tillhandahållits av transportföretag. Motion 2018/19:917 (M) avstyrks således.

Slutligen är utskottet inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2018/19:916 (M) yrkande 2 om att tull- och kustbevakningsutbildningen ska jämföras med en högskoleutbildning. Yrkandet avstyrks.

Kränkningersättning till poliser m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en utvidgad rätt till kränkningersättning till poliser och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet avslår ett motionsyrkande om möjligheterna för polisen att beivra handlingar som innebär att polisarbetet störs.

Jämför reservation 73 (S, C, V, MP) och 74 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 33 begärs att rätten till kränkningersättning för poliser ses över med utgångspunkten att den ska stärkas.

I partimotion 2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 anförs att de krävande uppgifter som följer med uppdraget som polis inte innebär att den enskilda polisen ska behöva tåla vad som helst och att reglerna om skadestånd i form av kränkningersättning behöver reformeras.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 18 begärs ett tillkännagivande om att poliser som utsätts för brott i tjänsten ska ha rätt till kränkningersättning i större utsträckning än i dag. Regeringens utredning om detta får enligt motionärerna inte tillåtas dra ut på tiden.

I kommittémotion 2018/19:732 av Adam Marttinen m.fl. (SD) begärs att en lagändring ska utredas för att kunna beivra handlingar då en eller flera personer medvetet stör polisens arbete. Enligt motionärerna bör 13 § polislagen utvidgas till att även innefatta en möjlighet för en polis att avvisa, avlägsna och omhändertaga personer som stör eller provocerar en polis medvetet. En ny straffbestämmelse, störande av polisens ingripande, bör vidare införas i brottsbalken.

Bakgrund

Av 2 kap. 3 § skadeståndslagen (1972:207) framgår att den som allvarligt kränker någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot hans eller hennes person, frihet, frid eller ära ska ersätta den skada som kränkningen innebär.

Av kommentaren till 2 kap. 3 § skadeståndslagen (se Bertil Bengtsson och Erland Strömbäck, Skadeståndslagen, 7 maj 2018, Zeteo, kommentaren till 2 kap. 3 §) framhålls att vissa yrkesgrupper – framför allt poliser och vissa anställda inom kriminalvården eller psykiatrin – har anledning att räkna med angrepp i arbetet och att något mer krävs för att en allvarlig kränkning ska kunna konstateras; ändå borde de ofta ha rätt till ersättning vid skymfliga direkta angrepp mot den privata sfären. Av betydelse blir här för polisens del om de provocerat eller i vart fall tillgripit våld mot angriparen, men även andra omständigheter kan påverka utgången.

I Brottsoffermyndighetens referatsammanställning från 2017 anför följande om kränkingsersättning:

Ersättning för kränkning lämnas vid brott som inneburit ett angrepp på den skadelidandes personliga integritet, vilket i detta sammanhang bäst kan beskrivas som dennes privatliv och människovärde. Rätten till kränkingsersättning förutsätter en brottslig handling. Dessutom krävs att kränkningen varit allvarlig. Enligt skadeståndsrättslig praxis kan en allvarlig kränkning inte uppskattas till ett lägre belopp än 5 000 kr. Detta innebär att bagatellartade kränkningar inte ersätts.

Vidare anför i referatsammanställningen följande när det gäller poliser och ordningsvakter:

När det gäller att bedöma om en polis i tjänst har tillfogats en allvarlig kränkning måste beaktas att det ingår i polisens arbetsuppgifter att ingripa mot besvärliga och ibland våldsamma personer. En polis måste i en sådan situation vara beredd på att mötas av visst våld, hot och ofredande samt ha en bättre mental beredskap inför detta än andra. I rättspraxis har man mot denna bakgrund varit obenägen att tillerkänna poliser kränkingsersättning i ingripandesituationer (jfr Högsta domstolens avgörande i rättsfallet NJA 1999 s. 725). Högsta domstolen har emellertid i ett senare pleniavgörande (NJA 2005 s. 738) uttalat att en viss förskjutning av praxis bör ske, så att vissa angrepp som tidigare kan sägas ha legat strax under gränsen för kränkingsersättning numera kan ge rätt till sådan ersättning. Samtidigt har domstolen sagt att samtliga omständigheter vid den påstådda kränkningen måste vägas in och en samlad bedömning ske. När det är fråga om en påstådd kränkning som skett i anslutning till ett polisingripande där en polis har använt våld måste det enligt domstolen krävas mer än annars för att kränkingsersättning ska tillerkännas polisen.

När en polis har varit utsatt för en allvarlig kränkning lämnas ersättning med samma belopp som gäller vid brott i allmänhet. Poliser behandlas alltså i det avseendet inte annorlunda än andra vad gäller ersättningens storlek.

Även vissa andra brottsutsatta yrkesgrupper än poliser anses ha anledning att räkna med att mötas med visst våld och hot i arbetet. En utgångspunkt är därför att de också har en större mental beredskap inför detta än folk i allmänhet. Det gäller till exempel ordningsvakter och väktare. Högsta domstolen prövade i rättsfallet NJA 2012 s. 711 en

ordningsvakts rätt till skadestånd för kränkning. Vid en ingripandesituation hade en man rivit och slagit vakten i ansiktet samt hotat att döda honom. Domstolen fann att vakten inte hade utsatts för en sådan kränkning som gav rätt till skadestånd.

Regeringen beslutade den 22 december 2016 att tillsätta en utredning, Blåljusutredningen, med uppdrag att skapa ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner på grund av angrepp som hade riktats mot bl.a. polis, räddningstjänst och ambulanssjukvård (Ju 2016:23, dir. 2016:115).

Den 21 december 2017 beslutade regeringen tilläggsdirektiv till utredningen (dir. 2017:131). Enligt dessa skulle utredningen utöver vad som framgick av redan beslutade direktiv dels göra de överväganden som krävs och lämna nödvändiga författningsförslag om hur möjligheterna till kroppsvisitation av personer som är kallade till förhör i Polismyndighetens lokaler kan utökas, dels kartlägga och analysera domstolsavgöranden som gäller polisers rätt till ersättning vid allvarlig kränkning och överväga och föreslå de åtgärder som behövs för att säkerställa deras rätt till ersättning. En fråga som enligt direktiven särskilt borde uppmärksammas är i vilka situationer poliserna får respektive nekas ersättning. Det finns enligt regeringen även anledning att i sammanhanget jämföra hur praxis ser ut i förhållande till andra särskilt utsatta yrkeskategorier, t.ex. ordningsvakter och en del anställda inom Kriminalvården och den psykiatriska vården.

Utredningen överlämnade den 17 januari 2018 delbetänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2). Enligt utredningens förslag ska bl.a. ett nytt brott med benämningen blåljussabotage föras in i 13 kap. brottsbalken. Brottet straffbeläggs att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag. Vidare höjs straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § brottsbalken till fängelse i lägst ett år och högst sex år. Det föreslås dessutom en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den innebär att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av hans eller hennes yrkesutövning.

I september 2018 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande, Vissa polisfrågor – säkerhet vid förhör samt kränkningers ersättning (SOU 2018:75). I slutbetänkandet föreslår utredningen att en ny bestämmelse förs in i polislagen (1984:387). Bestämmelsen innebär att en polis, i samband med ett förhör som hålls i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens lokaler, får kroppsvisitera förhörspersonen. Kroppsvisitering får utföras endast i den utsträckning som är nödvändig av säkerhetsskäl, för att söka efter vapen eller andra farliga föremål. Utredningen föreslår vidare att en myndighet ges i uppdrag att ta fram ett underlag som allsidigt belyser polisens utsatthet för brott i tjänsteutövningen och hur sådan brottslighet påverkar enskilda poliser.

Utredningen anför närmare vad gäller frågan om kränkingsersättning följande: Även med en bibehållen särbehandling av poliser och andra särskilt utsatta yrkesgrupper finns anledning att se över det nuvarande rättsläget när det gäller bland andra polisers rätt till ersättning för allvarlig kränkning genom brott (s. 154). Av de olika vägar för att åstadkomma en utvidgning av polisers och andra utsatta yrkesgruppers rätt till ersättning för allvarlig kränkning genom brott som vi har redovisat framstår inte någon som framkomlig för att åstadkomma en reform. Oavsett vilka förändringar av polisers rätt till ersättning som kan aktualiseras i framtiden underlättas en sådan av om det finns fördjupat faktaunderlag om polisers utsatthet för brott i tjänsteutövningen och hur poliser typiskt sett reagerar på sådan brottslighet. Ett sådant faktaunderlag kan också ligga till grund för en utveckling av praxis. I den mån praxis inte utvecklas i önskad riktning bedömer vi att frågan om en utvidgning av polisers rätt till ersättning för allvarlig kränkning genom brott i stället skulle kunna hanteras inom ramen för en eventuell framtida generell översyn av 2 kap. 3 § skadeståndslagen som tar sikte på hela dess tillämpningsområde (s. 165).

Betänkandena har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen beslutade den 4 april 2019 lagrådsremissen Ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning. Enligt Statsrådsberedningens förteckning över de propositioner som är avsedda att lämnas under återstoden av riksmötet ska propositionen lämnas till riksdagen i maj 2019.

Enligt 13 § polislagen (1984:387) får en polis, om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, avvisa eller avlägsna personen från ett visst område eller utrymme. Detta förutsätter att det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärras. Om en åtgärd är otillräcklig för att det avsedda resultatet ska uppnås, får personen tillfälligt omhändertas.

Tidigare utskottsbehandling

Frågan om polisers rätt till kränkingsersättning behandlades i betänkandet om polisfrågor våren 2017 (bet. 2016/17:JuU18 s. 32 f.). Utskottet konstaterade att det i dag ställs väsentligt högre krav än i andra fall för att poliser som utsatts för brott ska få skadestånd i form av kränkingsersättning. Utskottet ansåg att detta var otillfredsställande. Utskottet föreslog därför ett tillkännagivande till regeringen om att det bör utredas hur polisers rätt till ersättning vid allvarlig kränkning ska kunna utökas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:223).

Regeringen uppgav i skrivelse 2017/18:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 att tillkännagivandet var slutbehandlat genom de ovannämnda tilläggsdirektiven till Blåljusutredningen. Utskottet hade ingen invändning mot denna bedömning (bet. 2017/18:JuU6y).

Utskottet vidhöll i förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2018/19:JuU13 s. 51 f.) sin tidigare uppfattning att åtgärder bör vidtas för att poliser ska få rätt till kränkingsersättning i fler fall än i dag. Eftersom regeringen nyligen hade beslutat tilläggsdirektiv till Blåljusutredningen i enlighet med riksdagens önskemål fick de aktuella motionsyrkandena om detta enligt utskottet emellertid anses vara tillgodosedda. Utskottet föreslog dock ett tillkännagivande till regeringen om ökad säkerhet på sjukhus. Utskottet ansåg att det behövde göras en översyn av vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att stärka tryggheten för patienter och personal på sjukhus och ge polisen förutsättningar att förhindra ordningsstörningar där. Obehöriga som tar sig in på sjukhus, stör ordningen, hotar personal och försvarar vård måste enligt utskottet t.ex. lättare kunna avvisas från platsen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:254).

Utskottets ställningstagande

Kränkingsersättning betalas ut till personer som har utsatts för brott som har inneburit en allvarlig kränkning av hans eller hennes person, frihet, frid eller ära. Rättsväsendets bedömning skiljer sig emellertid åt beroende på vilken yrkesgrupp offret tillhör. Poliser anses ha bättre förutsättningar än andra att tåla angrepp. De krävande uppgifter som följer med uppdraget som polis innebär samtidigt inte att den enskilda polisen ska behöva tåla vad som helst. Ingen ska behöva utstå våld, hot eller kränkningar i sin yrkesutövning. Reglerna om skadestånd i form av kränkingsersättning behöver därför reformeras. Kränkingsersättning bör utgå i fler fall än i dag när poliser är brottsoffer. Frågan om skärpta lagar mot angrepp på blåljuspersonal har nu blivit föremål för en utredning som i två betänkanden har tagit upp dels straffrättsliga frågor, dels frågor om kränkingsersättning. Regeringen har dock inte lyckats presentera ett förslag i enlighet med vad som efterfrågas ovan. En sådan förändring är emellertid angelägen och kan inte tillåtas dra ut på tiden. Regeringen bör enligt utskottets mening snarast genomföra åtgärder för att modernisera lagstiftningen. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu har anfört om en utvidgad rätt till kränkingsersättning till poliser och tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 33, 2018/19:2596 (L) yrkande 9 och 2018/19:2868 (M) yrkande 18.

I fråga om motion 2018/19:732 (SD) anser utskottet att yrkandet om att bättre beivra handlingar där personer medvetet stör polisens arbete delvis tillgodoses genom den kommande propositionen om ett stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och myndighetsutövning. Motionen avstyrks därför.

Ordningsvakter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår olika motionsyrkanden som rör ordningsvakter, bl.a. deras befogenheter, förordnanden och rätt till skadestånd.

Jämför reservation 75 (M) och 76 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att ordningsvakter ska få använda blåljus på fordon. Motionärerna anför att ordningsvakter kan ha användning för blåljus i vissa uppdrag som kan innebära skillnad mellan liv och död, t.ex. när de åker till incidenter som pågående misshandel, rån, våldtäkt, slagsmål, överdoser eller människor som står på perrongen och väntar på att hoppa framför ett tåg. I yrkande 2 anför motionärerna att ordningsvakter efter prövning och godkännande av polis bör få bära och använda OC-sprej. I yrkande 3 anför att det ofta tar mellan en och två timmar efter att en person omhändertagits av ordningsvakter innan polisen kommer. Ibland är personen väldigt utåtagerande genom att spotta och sparkas trots att personen är belagd med handfängsel. Motionärerna begär därför att ordningsvakter ska ha möjlighet att belägga personer med benfängsel och att få använda spotthuva.

Boriana Åberg (M) begär i motion 2018/19:760 yrkande 2 utökade befogenheter för säkerhetspersonal. Efter att en tjuv har tagits om hand av väktare kan det dröja lång tid innan polisen kommer. I dagsläget får inte väktare eller annan säkerhetspersonal transportera en tjuv till polisen, utan polisen måste skicka en patrull för att hämta vederbörande. Det tar tid och resurser från både polis och väktare.

I motion 2018/19:1319 av Mattias Ottosson m.fl. (S) yrkas det på en översyn av om ordningsvakter ska inordnas inom auktoriserade företag för att kunna utöva sitt yrke. En ordningsvakt är en person med ett förordnande av Polismyndigheten. Många ordningsvakter är anställda av ett auktoriserat bevakningsföretag, andra är dock frilansande. Om ordningsvakter endast fick utöva yrket genom en anställning i ett auktoriserat bevakningsföretag skulle detta öka förtroendet för dem.

I motion 2018/19:2075 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) yrkas att det ska tillsättas en utredning för att se över ordningsvaktens rätt till kränkingsersättning och om denna borde utvidgas.

I kommittémotion 2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19 begär motionärerna att det ska skapas en tydlig möjlighet att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning inom en viss kommun. Detta bör ske genom att en ny bestämmelse införs i lagen (1980:578) om ordningsvakter. Syftet med lagändringen är att möjliggöra för kommuner att använda sig av ordningsvakter för att täcka upp för polisen i

fråga om enklare uppgifter för att trygga ordningen inom kommunens område, i synnerhet patrullering på offentliga platser. I dag är det enligt lagen inte möjligt att förordna ordningsvakter för generella uppgifter inom större geografiska områden; det krävs antingen att det rör sig om en specifik verksamhet eller att uppgiften är begränsad till en viss plats.

Bakgrund

Ordningsvakter är personer som har förordnats av Polismyndigheten att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen, t.ex. i anslutning till en krog eller ett idrottsarrangemang. Bestämmelser om ordningsvakter finns i lagen (1980:578) om ordningsvakter och i ordningsvaktsförordningen (1980:589). Sedan den 1 januari 2018 gäller utöver det PMFS 2017:12 (FAP 670-1) Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om ordningsvakter.

Ordningsvakter får, enligt 2 § lagen om ordningsvakter, förordnas att tjänstgöra vid

- allmänna sammankomster och cirkusföreställningar
- offentliga tillställningar
- bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till
- lokaler eller utrymmen där alkohol serveras till allmänheten med tillstånd enligt alkohollagen.

Ordningsvakter får vidare förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroller i domstolar och offentliga sammanträden i kommuner och landsting (2 a och 2 b §§). Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt får ordningsvakter förordnas även i andra fall (3 §). Ett förordnande meddelas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller (5 §).

Ordningsvakter har enligt 29 § tredje stycket polislagen (1984:387) vissa befogenheter som normalt endast tillkommer polisen. En ordningsvakt kan, t.ex. när någon stör den allmänna ordningen eller är en omedelbar fara för densamma, avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme när det är nödvändigt för att ordningen ska kunna upprätthållas. Om en sådan åtgärd inte är tillräcklig får en ordningsvakt tillfälligt omhänderta personen. En ordningsvakt har vidare befogenhet att omhänderta en person med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. samt även beslagta spritdrycker, vin eller starköl enligt lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. I samtliga fall när en ordningsvakt gripit eller omhändertagit någon ska han eller hon skyndsamt överlämnas till närmaste polis.

Enligt 9 kap. 2–3 §§ i PMFS 2017:12 ska en ordningsvakt vara utrustad med handfängsel och batong. Handfängslet ska vara av metall av den typ som Polismyndigheterna tilldelar poliser. Under ledning av och i samverkan med polis får dock en ordningsvakt använda andra typer av handfängsel om dessa

tilldelats av polisen vid särskilda insatser. Av 5–6 §§ framgår att en ordningsvakt efter ett särskilt beslut av Polismyndigheten kan ges rätt att använda hund och bära skjutvapen. En ordningsvakt får inte använda andra hjälpmedel avsedda för våldsanvändning än dem som nämns i 2–6 §§.

I lagen (1974:191) om bevakningsföretag finns bestämmelser för den som yrkesmässigt åtar sig att för annans räkning bevaka t.ex. fastigheter, enskilda personer eller transporter med sedlar och mynt. Lagen syftar till att säkerställa samhällets insyn i och kontroll över sådan verksamhet. Enligt lagen krävs att alla bevakningsföretag ska vara auktoriserade. Även all personal i bevakningsföretag ska vara godkänd för anställning i sådant företag. Frågor om auktorisation prövas av länsstyrelsen. Anställda med uppgift att utföra bevakningstjänst benämns väktare. En väktare har – till skillnad från en ordningsvakt – inte några särskilda befogenheter utöver dem som tillkommer medborgare i allmänhet. En väktare kan dock ibland inneha förordnande som ordningsvakt. Lagen innehåller även regler om tillsyn över bevakningsföretag.

I fråga om vad som i dag gäller för kränkingsersättning till bl.a. ordningsvakter och väktare hänvisas till det föregående avsnittet om polisers rätt till kränkingsersättning m.m. Som framgår av det avsnittet bereds för närvarande betänkandet SOU 2018:75 inom Regeringskansliet. I betänkandet konstateras bl.a. att det, även med en bibehållen särbehandling av poliser och andra särskilt utsatta yrkesgrupper, finns anledning att se över det nuvarande rättsläget när det gäller bland andra polisers rätt till ersättning för allvarlig kränkning genom brott. I betänkandet övervägs även en eventuell framtida generell översyn av 2 kap. 3 § skadeståndslagen som tar sikte på hela dess tillämpningsområde.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S) anförde den 3 maj 2018 bl.a. följande som svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:1202):

Roger Haddad har frågat mig om regeringen kommer att vidta några åtgärder för att nationellt stötta kommunerna så att de kan anlita ordningsvakter.

Ordningsvakter utgör i dag ett komplement till polisen för ordningshållning på platser som omfattas av ordningsvaktsförordnanden. Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra exempelvis vid offentliga tillställningar, allmänna sammankomster, bad- och campingplatser samt lokaler där alkohol serveras. Det finns också möjlighet att under vissa förutsättningar förordna ordningsvakter att tjänstgöra i andra fall, om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt.

Ordningsvakter kan dock inte ersätta poliser. Den enskilt viktigaste åtgärden för att på sikt öka tryggheten och minska brottsligheten är att säkerställa att Polismyndigheten har tillräckliga resurser.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2016/17:JuU18 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet motiverade sitt ställningstagande med att de befogenheter som ordningsvakter har för

närvarande har en lämplig omfattning. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:223).

I betänkande 2015/16:JuU20 behandlade utskottet yrkanden om utökad användning av ordningsvakter och utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet avstyrkte samtliga motionsyrkanden och uttalade följande:

Det är polisen som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ordningen i samhället. Som framgår ovan får dock andra än poliser förordnas till ordningsvakter för att medverka till att upprätthålla den allmänna ordningen. Det är emellertid alltid polisen som ansvarar för att förordna ordningsvakterna, och därmed är det också polisen som bedömer behovet av ordningsvakter i särskilda fall. Polisen är dock oförhindrad att förordna ordningsvakter efter en begäran om detta från en kommun. Bestämmelserna är enligt utskottet väl avvägda. Utskottet anser således inte att det finns skäl att utreda frågan om utökade befogenheter för ordningsvakter eller att ge kommuner rätt att förordna ordningsvakter. Utskottet anser inte heller att det finns skäl att göra ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en specialutbildning för ordningsvakter.

Riksdagen följde utskottets förslag till beslut (rskr. 2015/16:197).

Även i förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2018/19:JuU13 s. 97 f.) behandlade utskottet motioner om ordningsvakter, bl.a. om att ordningsvakter bör kunna få ett generellt förordnande att verka i en hel kommun. Utskottet gjorde ingen annan bedömning än tidigare i frågan om utökad användning av ordningsvakter. Utskottet ansåg således fortfarande att polisen borde ansvara för att förordna ordningsvakter. Utskottet fann inte heller skäl att ändra sin uppfattning i fråga om utökade befogenheter för ordningsvakter. Utskottet ansåg alltså att de befogenheter som ordningsvakter har för närvarande har en lämplig omfattning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att ordningsvakter har ändamålsenlig utrustning och tillräckliga hjälpmedel för sin tjänsteutövning. Enligt utskottet är emellertid dagens regelverk väl avvägt. Motionerna 2018/19:129 (SD) yrkandena 1, 2 och 3 om ytterligare utrustning i form av blåljus, OC-spray och benfängsel avstyrks därför. Utskottet finner även att bestämmelserna om att en ordningsvakt efter ett gripande eller ett omhändertagande ska överlämna personen till polisen är ändamålsenliga och avstyrker därmed motion 2018/19:760 yrkande 2 om utökade befogenheter för säkerhetspersonal.

Det är angeläget att stärka allmänhetens förtroende för ordningsvakter. Utskottet anser emellertid inte att lösningen ligger i att endast tillåta personer som är anställda i auktoriserade bevakningsföretag att få förordnanden som ordningsvakter och avstyrker motion 2018/19:1319 (S).

Mot bakgrund av att betänkandet SOU 2018:75 – där en översyn av reglerna för kränkningssättning övervägs – för närvarande bereds inom Regeringskansliet avstyrker utskottet motion 2018/19:2075 (M) om en översyn av ordningsvaktens rätt till kränkningssättning.

Utskottet gör inte någon annan bedömning än tidigare år i frågan om ett generellt förordnande för ordningsvakter att verka inom en viss kommun och avstyrker därmed motion 2018/19:2868 (M) yrkande 19.

Tiggeri och olovliga bosättningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ett nationellt förbud mot tiggeri och åtgärder mot olovliga bosättningar.

Jämför reservation 77 (M, SD), 78 (KD), 79 (SD) och 80 (KD).

Motionerna

Adam Martinen m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:133 yrkande 19 att ett nationellt tiggeriförbud ska införas. Liknande yrkanden om ett nationellt förbud mot tiggeri finns i motionerna 2018/19:883 av Edward Riedl (M), 2018/19:1890 av Lars Beckman (M), 2018/19:2638 av Ellen Juntti (M) och i kommittémotion 2018/19:2866 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1. I den sistnämnda motionen anför motionärerna att lokala förbud mot tiggeri innebär att staten överlämnar ansvaret för en i grunden nationell fråga till kommunerna och att de lokala förbuden i praktiken kräver att kommunen kan visa att den allmänna ordningen påverkas av tiggeriet.

I kommittémotion 2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 anföras att olovliga bosättningar inte ska accepteras och att kommuner därför ska få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs och att ett beslut om avhysning ska kunna gälla ett större område. I samma motion yrkande 4 begärs att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter. Motionärerna anför att dessa t.ex. ska ange att särskilda krav kan ställas inom ett begränsat område. Sådana ordningsföreskrifter bör t.ex. kunna tydliggöra att all nedskräpning, skadegörelse och illegalt klotter på offentlig plats är förbjudet, men även vara ett verktyg för att hindra olagliga bosättningar. Även i kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50 anföras, med samma motivering, att kommuner bör kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter inom begränsade områden, och i motion 2018/19:2970 av Christian Carlsson (KD) yrkas att kommuners möjlighet att begränsa tiggeriets utbredning genom lokala ordningsföreskrifter ska klargöras. Kommuner måste enligt den senare motionären ges bättre möjlighet att stoppa tiggeriet på vissa gator och platser samt under vissa omständigheter. Ambitionen ska vara att säkerställa att de som tigger erbjuds vägar ut ur tiggeriet.

Adam Martinen m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:133 yrkande 20 förenklade regler för avhysningar, bl.a. genom att kronofogden inte ska ha med dessa frågor att göra, att det inte ska finnas någon besittningsrätt och att polisen när som helst ska kunna avlägsna boende i illegala kåkstäder utan

något specifikt krav på identifikation eller dokumentation. Ett liknande yrkande framställs i kommittémotion 2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5, där motionärerna anför att om någon bosatt sig utan tillstånd på någon annans mark i mer än tre dygn på samma plats, ska avhysning kunna begäras och ske omgående med polishjälp, utan föregående beslut av kronofogden och utan kostnad för markägaren.

I motion 2018/19:934 av Margareta Cederfelt (M) efterfrågas en översyn av kommunernas verktyg för att hantera olagliga bosättningar, t.ex. en möjlighet att få hjälp av lokala ordningsvakter.

Bakgrund

Tiggeri – att utan erbjudande om någon motprestation be om ekonomiskt understöd – är i dag inte i sig straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Detta gäller även när det bedrivs i former som kan beskrivas som organiserade, om man med detta menar att enskilda som tigger samordnar sin aktivitet när de bor, reser och lever tillsammans.

I 3 kap. ordningslagen (1993:1617) finns bestämmelser om bl.a. användningen av offentliga platser och om ordning och säkerhet på sådana platser. Enligt 8 § får en kommun, efter bemyndigande av regeringen, meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen, eller en del av denna, som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats (lokala föreskrifter). Av kommentaren till 3 kap. 8 § ordningslagen (se Kazimir Åberg, Ordningslagen, 1 augusti 2017, Zeteo, kommentaren till 3 kap. 8 §) framgår att penninginsamling i form av tiggeri på offentlig plats kan regleras i en lokal ordningsstadga, om ett sådant förbud är särskilt motiverat från ordningssynpunkt. Så skulle kunna vara fallet i gallerior där ett stort antal personer passerar eller vid omstigningsplatser för kollektivtrafik. Bemyndigande för kommunen att meddela nämnda föreskrifter finns i 1 § förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen (1993:1617). Enligt 3 kap. 12 § ordningslagen får föreskrifter enligt bl.a. 8 § inte angå förhållanden som är reglerade i ordningslagen eller annan författning eller som enligt lagen eller annan författning kan regleras på något annat sätt. Föreskrifterna får inte lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Om någon agerar i strid mot ordningslagen eller en kommunal ordningsföreskrift kan poliser vidta åtgärder enligt ordningslagen, t.ex. förelägga personen vid vite att inom viss tid vidta rättelse (19 §).

Kommunfullmäktige i Vellinge kommun beslutade den 20 september 2017 att införa förbud mot passiv insamling av pengar inom vissa områden i Vellinge, Skanör och Höllviken i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna för kommunen. Beslutet anmäldes till Länsstyrelsen i Skåne län som den 23 oktober 2017 upphävde förbudet med hänvisning till att själva insamlandet av pengar inte orsakat störningar i den allmänna ordningen. Vellinge kommun överklagade beslutet. Det prövades i februari 2018 av Förvaltningsrätten i

Malmö. Förvaltningsrätten beslutade att inte ändra länsstyrelsens beslut i den delen som rörde passiv insamling av pengar (tiggeri). Förvaltningsrätten fann liksom länsstyrelsen att det inte framgick av utredningen att det förekommit olägenheter eller störningar av sådan omfattning och karaktär att ett förbud var befogat. Kommunen överklagade även denna dom. Kammarrätten i Göteborg beslutade att avslå kommunens överklagande. Också kammarrätten fann således att kommunen inte hade visat att det med hänsyn till den allmänna ordningen var motiverat med ett förbud mot passivt tiggeri. Målet avgjordes i december 2018 av Högsta förvaltningsdomstolen som upphävde kammarrättens dom och fastställde kommunens beslut i den del det rörde förbud mot tiggeri. Domstolen anförde i domskälen bl.a. följande:

Ordningslagen (1993:1617) syftar bl.a. till att trygga ordningen och säkerheten på offentliga platser och vissa andra områden. Med offentlig plats avses bl.a. gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål. Lagen innehåller endast ett fåtal regler om allmän ordning. Behovet av ytterligare bestämmelser är avsett att tillgodoses genom lokala ordningsföreskrifter meddelade av kommunerna. Sådana föreskrifter kan avse vitt skilda frågor, men ett grundläggande krav är att de måste behövas för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. De får inte heller lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. För att bl.a. säkerställa detta ska beslutade föreskrifter anmälas till länsstyrelsen, som ska upphäva föreskrifter som inte uppfyller dessa krav. [...]

Frågan i målet är om en kommun får reglera s.k. passiv penninginsamling genom lokala ordningsföreskrifter. [...]

Bemyndigandet finns i 3 kap. 8 § ordningsslagen som stadgar att en kommun, efter regeringens bemyndigande, får meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Bestämmelserna måste alltså ha till syfte att upprätthålla ordningen i kommunen eller delar av denna. Således kan en kommun inte genom lokala ordningsföreskrifter meddela bestämmelser som syftar till något annat, t.ex. att vid torghandel säkerställa god livsmedelshygien. [...]

I förarbetena anges som exempel på ordningsföreskrifter tillståndskrav för uppsättande av markiser, banderoller, juldekorationer och reklam, förbud mot förtäring av alkoholdrycker på offentlig plats, förbud mot eller krav på tillstånd för tillfällig handel, krav på märkning av containrar liksom allmänna bestämmelser för campingplatser (prop. 1992/93:210 s. 142 ff.). I förarbetena anges också att penninginsamling kan regleras genom ordningsföreskrifter (a. prop. s. 142). Tillståndsplikt för penninginsamling har mot denna bakgrund tagits in i Sveriges Kommuner och Landstings s.k. normalförslag för lokala ordningsföreskrifter (cirkulär 1995:41). Vidare har justitieutskottet under senare tid uttalat att det under vissa omständigheter är möjligt att reglera penninginsamling i form av ”tiggeri” på offentlig plats genom lokala ordningsföreskrifter (2016/17:JuU18 s. 85). Penninginsamling på offentlig plats utgör alltså en sådan företeelse som får regleras genom lokala ordningsföreskrifter.

Härvid måste framhållas att det vid prövningen av om en föreskrift har ett sådant syfte att den utgör en ordningsföreskrift inte krävs att kommunen visar att något har kommit att utgöra en störning av viss omfattning eller grad för att den aktuella företeelsen ska få regleras. Kommunerna är

oförhindrade att i förebyggande syfte besluta olika ordningsföreskrifter avseende sådant som typiskt sett kan innebära störningar. [...]

Ett förbud mot penninginsamling på offentlig plats syftar till att komma till rätta med vad som kan uppfattas som en typ av störning och utgör därmed en ordningsföreskrift som i och för sig kan meddelas av kommunen. Som framgått ovan finns det inte stöd i ordningslagen för att uppställa ett krav på att kommunen måste visa att det förekommit sådana ordningsstörningar som motiverar att ett förbud införs. Förbudet kan således inte underkännas på den grunden. Frågan är därmed om ett förbud mot penninginsamling är alltför långtgående i den meningen att det lägger onödigt tvång på allmänheten eller annars gör obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Härvid kan konstateras att kommunen har avgränsat tillämpningsområdet för föreskriften om passiv penninginsamling till vissa särskilt angivna platser där det enligt kommunens mening uppstått eller kan komma att uppstå ordningsproblem. Förbudet har således ett förhållandevis snävt avgränsat geografiskt tillämpningsområde och det saknas anledning att ifrågasätta kommunens bedömning av behovet såvitt avser de aktuella platserna. Förbudet kan mot den bakgrunden inte anses som onödigt eller obefogat långtgående. Det förhållandet att kommunen infört ett förbud och inte stannat för en tillståndsplikt föranleder inte annan bedömning. [...]

Vellinge kommun har alltså haft möjlighet att reglera sådan insamling av pengar som betecknats som passiv (tiggeri) för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Förbudet är geografiskt begränsat och kan inte inom aktuella områden anses lägga onödigt tvång på allmänheten eller annars göra obefogade inskränkningar i den enskildes frihet. Vidare har föreskriften getts en sådan utformning att den är möjlig att tillämpa. Den aktuella föreskriften kan därmed inte anses strida mot ordningslagen. Vellinge kommuns överklagande ska därför bifallas.

Regeringen beslutade i mars 2018 proposition 2017/18:123 Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering. Riksdagen antog lagförslagen, som trädde i kraft den 1 juli 2018 (bet. 2017/18:JuU32, rskr. 2017/18:303). Syftet med lagändringarna var huvudsakligen att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel och att stärka det straffrättsliga skyddet mot exploatering av personer i arbete eller tiggeri. Ett nytt gradindelad brott infördes i brottsbalken, människoexploatering. Brottet består i att genom olaga tvång, vilseledande eller utnyttjande av någons beroendeställning, skyddslöshet eller svåra situation exploatera en person i tvångsarbete, arbete under uppenbart orimliga villkor eller tiggeri. Straffet är fängelse i högst fyra år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst två och högst tio år. I fråga om människohandel förtydligades de s.k. otillbörliga medlen, straffansvar för brott mot en person som är under 18 år bestämdes gälla även vid oaktsamhet i fråga om offrets ålder och minimistraftet för människohandel, mindre grovt brott, skärptes till fängelse i sex månader. Vidare skärptes maximistraftet för grovt koppleri till fängelse i tio år.

Regeringen beslutade i februari 2018 en handlingsplan mot prostitution och människohandel som ska bidra till att stärka den statliga samordningen på området och bidra till ett bättre skydd för personer som drabbas. Regeringen konstaterar i problembeskrivningen (s. 6) bl.a. att det under de senaste åren har skett en ökning av antalet misstänkta fall av människohandel för andra än

sexuella ändamål. När det gäller brottslighet kopplad till tiggeri, kan det t.ex. handla om utsatta EU-medborgare som på grundval av ett falskt löfte om arbete reser till Sverige frivilligt, men som vid ankomsten hit i stället tvingas att tigga. Det kan också handla om situationer där utsatta EU-medborgare vet att syftet med resan till Sverige är att tigga, men vilseleds beträffande villkoren.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde den 7 mars 2018 bl.a. följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:838):

Tomas Tobé har frågat mig om jag inte anser att det mot bakgrund av den utsatthet och de problem som tiggeriet är förenat med behövs ett nationellt tiggeriförbud.

Det är en polisiär uppgift att övervaka den allmänna ordningen och att ingripa när personer begår brott, uppträder ordningsstörande eller skräpar ner.

Det är helt oacceptabelt att människor som är utsatta på grund av fattigdom och diskriminering utnyttjas eller blir utsatta för brott.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att bekämpa utsatthet, för att stärka det straffrättsliga skyddet mot människohandel och exploatering samt för att underlätta för polisen och andra myndigheter att agera mot den brottslighet som förekommer i samband med tiggeriet.

Under 2015 tillsatte regeringen en nationell samordnare i frågor som rör utsatta EU-medborgare. Länsstyrelsen i Stockholms län fick året efter i uppdrag att fortsätta utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs i landet gällande målgruppen. Uppdraget har nu förlängts till och med 2019.

Regeringen överlämnade förra året till riksdagen en proposition med förslag på en ny form av särskild handräckning. De nya reglerna om avlägsnande, som trädde i kraft den 1 juli 2017, innebär att det har blivit lättare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark där personer bosatt sig utan tillstånd. Regeringen kommer att följa upp myndigheternas hantering av otillåtna bosättningar, men redan nu finns indikationer på att reformen har fått avsedd effekt.

Den 6 mars 2018 överlämnade regeringen en proposition till riksdagen om det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering. Förslagen innebär bl.a. att straffbestämmelsen om människohandel ges en tydligare brottsbeskrivning, att barn får ett ännu starkare skydd och att minimistraffet för människohandel, mindre grovt brott, skärps till fängelse i sex månader. Dessutom föreslås ett helt nytt brott, människoexploatering, som uttryckligen straffbelägger exploatering av personer i tiggeri. Detta förslag innebär ett starkare straffrättsligt skydd t.ex. för de fall där personer som lever under ekonomiskt svåra förhållanden otillbörligt förmås lämna ifrån sig vad de tigt ihop eller betala för något som egentligen är gratis, såsom en plats att tigga på i det offentliga rummet. Förslagen är avsedda att träda i kraft den 1 juli 2018.

Av 8 kap. 3 § 2 utlänningslagen framgår att en utlänning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt eller kommer att bedriva verksamhet som kräver arbetstillstånd, utan att han eller hon har ett sådant tillstånd.

Riksdagens ombudsmän (JO) riktade i ett beslut den 28 juni 2011 (dnr 6340-2010) allvarlig kritik mot Polismyndigheten i Stockholms län för att den

avvisat utlänningar med motiveringen att dessa ägnade sig åt tiggeri och dagdriveri. Polismyndigheten i Stockholms län avvisade 26 rumänska romer under återopande av att de ”ägnat sig åt dagdriveri/tiggeri”. I sammanfattningen anförde JO bl.a. följande:

Enligt den bestämmelse som tillämpades får en utlänning avvisas om det kan antas att han eller hon under vistelsen i Sverige inte kommer att försörja sig på ett ärligt sätt. Bestämmelsen kan emellertid inte tolkas så som polismyndigheten gjort. I beslutet framhålls att utvecklingen på fri- och rättighetsområdet har inneburit successivt skärpta krav på legalitet och rättssäkerhet. Den aktuella bestämmelsen bör i dag inte tillämpas på andra försörjningssätt än sådana som är rättsligen förbjudna. Tiggeri är inte i sig otillåtet enligt svensk lag, än mindre dagdriveri. Avvisningen saknade därmed stöd i utlänningslagen. Polismyndigheten i Stockholms län kritiseras.

Regeringen beslutade den 29 januari 2015 att utse en särskild utredare som skulle fungera som nationell samordnare och stöd för myndigheter, kommuner, landsting och organisationer som möter utsatta EU-medborgare som vistas tillfälligt i Sverige, dvs. under högst tre månader, och som inte har uppehållsrätt (dir 2015:9). I februari 2016 överlämnades betänkandet Framtid sökes – Slutredovisning av nationella samordnaren för utsatta EU-medborgare (SOU 2016:6) till regeringen. Samordnarens uppdrag upphörde när rapporten presenterades. Regeringen gav därefter i april 2016 Länsstyrelsen i Stockholms län i uppdrag att under åren 2016–2017 utveckla samverkan och samordna det arbete som bedrivs avseende medborgare inom EU/EES-området som vistas tillfälligt i Sverige utan uppehållsrätt. Uppdraget förlängdes i oktober 2017, med vissa ändringar, till åren 2018–2019. Det omfattar nu bl.a. ett samordningsansvar för att främja och stödja arbetet mellan Sverige och EU/EES-medborgarnas hemländer.

Regeringen lämnade den 21 mars 2017 proposition 2016/17:159 Avlägsnande – en ny form av särskild handräckning till riksdagen. Propositionen behandlades av civilutskottet i betänkande 2016/17:CU13. Lagförslagen, som antogs av riksdagen och började gälla den 1 juli 2017, innebar en ny form av särskild handräckning. Den nya formen av särskild handräckning tillämpas vid ett otillåtet besittningstagande när den sökande vill att den svarande ska flytta från hans eller hennes mark, byggnad eller liknande. Syftet med reglerna är att göra det enklare för bl.a. markägare att få tillbaka besittningen till sin mark samtidigt som de som uppehåller sig på platsen tillförsäkras en rättssäker process. Det nya förfarandet kallas avlägsnande. För att underlätta för markägaren att få en ansökan om avlägsnande prövad av Kronofogdemyndigheten är det under vissa förutsättningar möjligt att ansöka om avlägsnande utan att behöva lämna uppgifter om vilka svarandena är. Avlägsnandet kan även genomföras mot personer som har tillkommit efter det att ansökan lämnades in. Samtidigt infördes särskilda bestämmelser som skyddar rättssäkerheten vid ett avlägsnande. Kronofogdemyndigheten ska bl.a. göra en intresseavvägning när myndigheten prövar hur och när ett

avlägsnande ska genomföras. Myndigheten kan vidare meddela anstånd med avlägsnandet. Särskild hänsyn ska tas till om det finns barn på platsen.

Civilutskottet föreslog två ändringar i regeringens lagförslag. Tidsfristen för ett avlägsnande skulle vara fem dagar, inte en vecka, från det att den som bosatt sig utan tillstånd underrättas om verkställigheten, och Kronofogdemyndighetens handläggningstid i fråga om verkställighet skulle vara tre veckor, i stället för fyra, från det att handlingarna kommer in. Dessutom föreslog utskottet fyra tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet borde regeringen senast årsskiftet 2017/18 ta nödvändiga initiativ till en uppföljning av regleringen. Regeringen borde också ta initiativ till att förtydliga Polismyndighetens befogenheter att hantera kvarlämnad egendom i samband med ett ingripande mot en otillåten bosättning med stöd av polislagen. Vidare borde regeringen återkomma med ett lagförslag som innebär att samma ansvar för kostnader ska gälla alla svarande som var kända vid utslaget. Regeringen borde enligt civilutskottet slutligen ta initiativ till att sökandens ansvar för förrättningskostnader begränsas. Riksdagen följde civilutskottets förslag (rskr. 2016/17:275).

Enligt 13 § polislagen (1984:387) får en polis avvisa eller avlägsna en person från ett visst område eller utrymme om det behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärras. Den som gör intrång i någon annans besittning av en fastighet och vållar skada eller olägenhet kan göra sig skyldig till brottet självtäkt (8 kap. 9 § brottsbalken). Den som olovligen tränger in eller stannar kvar där någon annan har sin bostad gör sig skyldig till hemfridsbrott (4 kap. 6 § första stycket brottsbalken). Den som annars obehörigen tränger in eller stannar kvar i ett kontor, en fabrik, annan byggnad eller ett fartyg, på en upplagsplats eller på ett annat dylikt ställe, gör sig skyldig till brottet olaga intrång (4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken).

För en bakgrund om ordningsvakters befogenheter hänvisas till avsnittet Ordningsvakter i detta betänkande. Där framgår bl.a. att ordningsvakter enligt 2 § lagen om ordningsvakter får förordnas av polisen att tjänstgöra vid bl.a. allmänna sammankomster, offentliga tillställningar och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till. Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt får ordningsvakter förordnas även i andra fall (3 §). Ett förordnande meddelas för viss tid, högst tre år, och i förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller (5 §).

I regleringsbrevet för budgetåret 2018 avseende Polismyndigheten anför under rubriken Ingripanden mot otillåtna bosättningar följande:

Den 1 juli 2017 trädde nya regler för Kronofogdemyndighetens hantering av otillåtna bosättningar i kraft genom ändringar i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning samt ändringar i utsökningbalken och i anslutande förordningar. Det nya regelverket om avlägsnande är ett komplement till polisens möjligheter att ingripa mot otillåtna bosättningar. Polismyndigheten ska följa upp och redogöra för hur myndighetens arbete vid ingripanden mot otillåtna bosättningar fortskrider efter regeländringarna.

I Polismyndighetens årsredovisning för 2018 anges följande (s. 96 f.):

Den 1 juli 2017 trädde nya regler i kraft gällande ingripanden mot otillåtna bosättningar. Det nya regelverket om avlägsnande är ett komplement till polisens möjligheter att ingripa mot otillåtna bosättningar. I korthet innebär de nya reglerna att det är enklare för bland annat markägare att få tillbaka sin mark, samtidigt som de som uppehåller sig otillåtet på en plats ska få en rättsäker process. Kronofogden har fått en större roll i ärenden där ett avlägsnande är aktuellt. Polisens arbete har egentligen inte förändrats i och med den nya lagen, man har endast fått ytterligare ett verktyg.

En uppskattning ger vid handen att ca 600 polisingripanden genomförts i landet gentemot olovliga/otillåtna bosättningar sedan lagen trädde i kraft 1 juli 2017. Att göra en mer exakt bedömning av antalet ingripanden/hanteringar av olovliga/otillåtna bosättningar är svårt, eftersom flertalet ingripanden sker i ett tidigt skede med användande av andra lagrum, till exempel 13 § polislagen. Övervägande andelen ingripanden har gjorts i storstäderna och merparten innefattar så kallade migrantläger. I någon region har även hantering av bärplockare förekommit under bärsäsongen.

Flera regioner inom polisen har en upparbetad samverkan med kommunerna för hantering av olovliga bosättningar. Genom samverkan får berörda aktörer en gemensam lägesbild i ett tidigt skede. För polisen innebär detta att samtliga inblandade aktörer har fått en tydligare linje att hålla sig till. Samverkan, i olika former (såväl internt som externt), utgör en framgångsfaktor avseende hantering av olovliga/otillåtna bosättningar. Flertalet regioner deklarerade att den nya lagstiftningen har lett till längre handläggningstider hos Kronofogden vilket i sin tur lett till att de olovliga/otillåtna bosättningarna hunnit etableras och bli större innan avlägsnande verkställts med större polisär resursåtgång som konsekvens. Ett annat problem som belysts av flera regioner är att hanteringen av otillåtna bosättningar blivit mer omfattande, till följd av de långa handläggningstiderna. Detta genom att ett flertal tillsägelser måste meddelas om att berörda personer ska avlägsna sig från en viss plats innan ett ingripande kan ske, vilket fortsatt kräver tid men inte sällan resulterar i att ingripanden inte behöver genomföras.

Polismyndighetens uppfattning är att möjligheten att ingripa mot otillåtna bosättningar är god. De nya reglerna anses av polisregionerna vara ett bra komplement till redan existerande regelverk.

Tidigare utskottsbehandling

Motioner om tiggeri behandlades av utskottet i betänkande 2016/17:JuU18 (s. 85 f.). Motionerna handlade bl.a. om lokala förbud mot tiggeri. Utskottet anförde då att tiggeri inte i sig är straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag samt att det av 3 kap. 8 § ordningslagen (1993:1617) följer att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får utfärda de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Utskottet konstaterade att det under vissa omständigheter kan vara möjligt att reglera penninginsamling i form av tiggeri på offentlig plats i en lokal ordningsstadga. Mot denna bakgrund avstyrkte utskottet motioner om bl.a. lokala tiggeriförbud.

Motioner om tiggeri behandlades senast av utskottet i samband med behandlingen av proposition 2017/18:123 Det straffrättsliga skyddet mot människohandel och människoexploatering (bet. 2017/18:JuU32). Motionerna rörde bl.a. frågor om ett nationellt förbud mot tiggeri och lokala tiggeriförbud. Utskottet anförde (s. 14 f.) åter att tiggeri inte i sig är straffbart eller annars otillåtet enligt svensk lag. Därefter konstaterade utskottet återigen vad som följer av 3 kap. 8 § ordningslagen; att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får utfärda de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats och att det under vissa omständigheter kan vara möjligt att reglera penninginsamling i form av tiggeri på offentlig plats i en lokal ordningsstadga. Utskottet vidhöll mot denna bakgrund sin tidigare uppfattning att det inte finns skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om att det bör övervägas att ge kommunerna möjlighet att införa lokala tiggeriförbud. Utskottet vidhöll även sin inställning att lösningen på tiggeriproblematiken inte ligger i att förbjuda tiggeri, och avstyrkte motioner om bl.a. ett nationellt tiggeriförbud.

Utskottet behandlade motioner om olovliga bosättningar i betänkande 2016/17:JuU18 (s. 56 f.). Med anledning av ett motionsyrkande om att kommuner måste få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs och att ett beslut om avhysning måste kunna gälla ett större område, anförde utskottet att det hade förståelse för den synpunkten. Mot bakgrund av det lagförslag som nyligen hade presenterats som underlättar avlägsnande av otillåtna bosättningar, och polisens möjligheter att förordna ordningsvakter på begäran av en kommun, ansåg utskottet emellertid att det saknades anledning till något initiativ med anledning av motionsyrkandet. I samma betänkande behandlade utskottet motionsyrkanden om att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter inom begränsade områden och att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter. Dessa motionsyrkanden avstyrktes med hänvisning till bestämmelsen i ordningslagen om att regeringen, eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får utfärda de ytterligare föreskrifter för hela eller en del av kommunen som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Det fanns därmed, enligt utskottet, inget hinder mot att kommuner för hela eller delar av kommunen beslutar om föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen (s. 58).

Våren 2018 anförde utskottet i betänkande 2017/18:JuU13 (s. 102) att det tidigare behandlat motionsyrkanden om ordningslagen och olovliga bosättningar. Utskottet vidhöll sin tidigare uppfattning. Mot bakgrund av uppdraget i Polismyndighetens regleringsbrev för 2018 att myndigheten ska följa upp och redogöra för hur dess arbete vid ingripanden mot otillåtna bosättningar fortskrider efter de nya regeländringarna, saknades det skäl för utskottet att ställa sig bakom motionsyrkanden om bl.a. större befogenheter för kommunerna att säkerställa att ordningslagarna följs och att ett beslut om avhysning skulle kunna gälla ett större område. Vidare hade utskottet inte

heller ändrat uppfattning i fråga om lokala ordningsföreskrifter inom begränsade områden. Mot bakgrund av bestämmelsen i ordningslagen om att en kommun har möjlighet att utfärda de ytterligare föreskrifter för hela eller en del av kommunen som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats ansåg utskottet inte att det fanns anledning för riksdagen att göra något tillkännagivande om lokala ordningsföreskrifter. Slutligen var utskottet inte berett att föreslå ett tillkännagivande om en förenkling av reglerna för avhysning genom att polisen får rätt att ombesörja avlägsnanden från illegala bosättningar utan inblandning av Kronofogdemyndigheten.

Civilutskottet behandlade en motion i betänkande 2016/17:CU8 om att förenkla reglerna för avhysning. Enligt civilutskottets uppfattning var det angeläget att fastighetsägares möjligheter till handräckning förbättrades genom ett enklare och mindre kostsamt förfarande. Ett förslag i frågan hade lämnats i promemorian Otillåtna bosättningar (Ds 2016:17), men något lagförslag hade då ännu inte överlämnats till riksdagen. Motionen, och ett antal liknande motioner, bifölls därför delvis.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än förra året i frågan om ett nationellt förbud mot tiggeri, utan vidhåller sin inställning att lösningen på tiggeriproblematiken inte ligger i att förbjuda tiggeri. Det finns som redovisats ovan vidare möjligheter för kommuner att under vissa förutsättningar reglera passiv insamling av pengar för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 19, 2018/19:883 (M), 2018/19:1890 (M), 2018/19:2638 (M) och 2018/19:2866 (M) yrkande 1. Det finns, mot bakgrund av den ovan redovisade domen från Högsta förvaltningsdomstolen, inte heller anledning att föreslå något tillkännagivande om att klargöra kommunernas möjlighet att begränsa tiggeriets utbredning genom lokala ordningsföreskrifter, varför även motion 2018/19:2970 (KD) avstyrks.

Vad gäller frågan om verktyg för att förhindra olovliga bosättningar konstaterar utskottet att nya regler för Kronofogdemyndighetens hantering av otillåtna bosättningar trädde i kraft i juli 2017. Utskottet noterar även att Polismyndigheten i sin årsredovisning för 2018 anför att dess uppfattning är att möjligheterna att ingripa mot otillåtna bosättningar är goda. Ingripandena görs ofta med stöd av polislagen, och de nya reglerna anses vara ett bra komplement till det redan existerande regelverket. Vidare finns det, som anförts ovan, möjligheter för kommuner att utfärda föreskrifter för att upprätthålla den allmänna ordningen och för polisen att, på begäran av en kommun, förordna ordningsvakter. Utskottet finner därför inte någon anledning för riksdagen att ta något ytterligare initiativ i frågan och avstyrker motionerna 2018/19:2473 (KD) yrkandena 3 och 4, 2018/19:2914 (KD) yrkande 50 och 2018/19:934 (M).

Utskottet har inte ändrat uppfattning i fråga om förslaget att ge polisen rätt att ombesörja avlägsnanden från olovliga bosättningar utan inblandning av Kronofogdemyndigheten och avstyrker motionerna 2018/19:133 (SD) yrkande 20 och 2018/19:1293 (SD) yrkande 5.

Skyddade personuppgifter och anonymitet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som polisers möjligheter att få skyddade personuppgifter och att få vara anonyma vid polis-ingripanden.

Jämför reservation 81 (SD) och 82 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 31 begärs ett tillkännagivande om att göra det lättare för poliser att få skyddade uppgifter. Motionärerna anför att det har blivit vanligare att poliser, främst de som arbetar i yttre tjänst, efterfrågar skyddad identitet eftersom de ofta filmas av allmänheten under ingripanden. För att säkerställa tryggheten för poliserna och deras familjer bör det finnas ett system där skyddad identitet beviljas alla poliser i yttre tjänst som efterfrågar det. I samma motion yrkande 32 anför att polisers identitet måste skyddas i större utsträckning. Det senaste året har flera poliser och deras hem blivit mål för attacker utanför tjänst. Det bör därför utredas hur poliser ska kunna anonymiseras vid gripandet av grovt kriminella.

I motion 2018/19:1630 av Lotta Olsson (M) yrkas att poliser ska kunna få dolda adresser och personuppgifter på ett lätt sätt. Motionären anför att alla poliser som riskerar att utsättas för hot ska få stöd att dölja sina personuppgifter i öppna medier, så att sådana uppgifter inte ska gå att hitta på ett lätt sätt på nätet.

Bakgrund

Uppgifter som registreras i folkbokföringen är som regel offentliga. Sekretess gäller hos alla myndigheter om det av särskild anledning kan antas att den enskilde, eller någon närstående, kan lida skada eller men om uppgifter om personen lämnas ut (22 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). En sådan särskild anledning som avses i bestämmelsen kan vara befarad personföljelse.

Om man på förhand kan misstänka att utlämnande av uppgifter om en person kan förorsaka personföljelse eller annan skada kan en sekretessmarkering i folkbokföringsregistret tillgripas som en första skyddsåtgärd. Markeringen anger att särskild försiktighet bör iaktas vid bedömningen av om uppgifter om personen i fråga bör lämnas ut, eftersom

uppgifterna kan omfattas av sekretess. Sekretessmarkeringen är alltså avsedd att ge myndigheterna en varningssignal inför uppgifter som normalt lämnas ut utan särskild sekretessprövning. Förfarandet med sekretessmarkering har sin grund i en administrativ bestämmelse som gör det möjligt att göra en särskild anteckning om att det kan antas att en uppgift inte får lämnas ut på grund av sekretess (5 kap. 5 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen).

Ett annat sätt att skydda personuppgifter i folkbokföringen är att genom ett beslut om det som tidigare hette kvarskrivning. Det har sedan den 1 januari 2019 ersatts av skyddad folkbokföring, som är ett mer flexibelt institut (se mer nedan). Ett beslut om skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:491) tillåter att en person får vara folkbokförd på en annan folkbokföringsadress än där personen är bosatt om personen av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelse eller allvarliga trakasserier på annat sätt och om åtgärden med hänsyn till den enskildes förmåga och övriga förutsättningar kan antas tillgodose behovet av skydd. Skyddad bokföring får även avse den utsatta personens medflyttande familj. Skatteverket ska begära hjälp av Polismyndigheten vid utredningar av frågor om skyddad folkbokföring, om det inte är obehövligt. Vidare ska Polismyndigheten och socialnämnden på Skatteverkets begäran ge hjälp vid utredningar av frågor om skyddad folkbokföring eller sekretessmarkering i folkbokföringen. Skatteverket ska lämna stöd till den som har medgetts skyddad folkbokföring så att skyddet kan upprätthållas.

Bestämmelser om fingerade personuppgifter regleras i lagen (1991:483) om fingerade personuppgifter. Enligt lagen kan en folkbokförd person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet som riktar sig mot hans eller hennes liv, hälsa, frihet eller frid medges att använda andra personuppgifter om sig själv än de verkliga (fingerade personuppgifter). Det krävs också att personen inte kan ges tillräckligt skydd genom skyddad bokföring eller på annat sätt. Huvudregeln är att medgivandet gäller för obegränsad tid, men det får begränsas till en viss tid. Ett medgivande att använda fingerade personuppgifter får även ges åt en familjemedlem som varaktigt bor tillsammans med den person som riskerar att bli utsatt för allvarlig brottslighet. En fråga om medgivande prövas av Polismyndigheten.

Enligt 2 a § polislagen (1984:387) får Polismyndigheten bedriva särskilt personsäkerhetsarbete i fråga om vittnen och andra hotade personer. I förordningen (2006:519) om särskilt personsäkerhetsarbete m.m. finns föreskrifter om sådant arbete. Av dessa framgår att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande bl.a. anställda inom rättsväsendet och deras närstående. En person får bli föremål för särskilt personsäkerhetsarbete om det finns en påtaglig risk för att allvarlig brottslighet riktas mot hans eller hennes eller en närståendes liv, hälsa, frihet eller frid. Den som blir föremål för särskilt personsäkerhetsarbete ska få hjälp med de säkerhetsåtgärder som bedöms möjliga och nödvändiga att genomföra. Han eller hon ska även få hjälp med myndighetskontakter och annat som krävs för att personsäkerhetsarbetet ska kunna bedrivas. Polismyndigheten ansvarar för

det särskilda personsäkerhetsarbetet. Det är den mest ingripande skyddsåtgärden. Arbetet används enbart i undantagsfall och kallas i bland för vittnesskyddsprogrammet.

Riksdagen antog våren 2014 (bet. 2013/14:SkU34) regeringens förslag i proposition 2013/14:178 Förstärkt skydd för hotade och förföljda personer. Genom propositionen gjordes ändringar i folkbokföringslagen (1991:481) och i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som innebär att Skatteverkets möjlighet att begära hjälp av socialnämnden i ärenden om kvarskrivning och sekretessmarkering lyftes fram i lagtexten och att sekretessen för personuppgifter i ärenden om kvarskrivning stärktes.

Skatteutskottet behandlade våren 2018 proposition 2017/18:145 Ökat skydd för hotade och förföljda personer samt några åtgärder för att öka kvaliteten i folkbokföringen (bet. 2017/18:SkU19). Förslagen tillstyrktes av utskottet och riksdagen följde utskottets förslag. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019. De innebar bl.a. att bestämmelsen som reglerar förutsättningarna för när en person kan få medgivande att använda fingerade personuppgifter kompletterades så att det nu uttryckligen framgår att även risk för sådan allvarlig brottslighet som riktar sig mot personens frid omfattas. Vidare infördes ett delvis nytt, men framför allt starkare, skydd som ersatte kvarskrivning, skyddad folkbokföring. Skyddad folkbokföring förstärktes på olika sätt för att bli ett bättre skydd än kvarskrivning. En ny sekretessbestämmelse (21 kap. 3 a § offentlighets- och sekretesslagen) infördes även i form av ett starkare sekretesskydd som gäller för personer som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen. Den nya bestämmelsen har ett s.k. omvänt skaderekvisit.

Enligt uppgifter som utskottet har hämtat in från Regeringskansliet hanteras situationer där personal inom Polismyndigheten har blivit utsatt för hot eller dylikt av verksamhetsskydds enheten, VSE, som bistår med att vidta nödvändiga åtgärder, t.ex. ansöka om skyddade personuppgifter. VSE är en av tre enheter inom rikspolischefens kansli och har processansvar för Polismyndighetens verksamhetsskydd, inklusive säkerhetsskydd.

Enligt 27 § polislagen (1984:387) ska protokoll föras över ingripanden som bl.a. innebär att någon grips. Av protokollet ska det bl.a. framgå vem som har fattat beslutet om ingripandet och vem eller vilka som har deltagit i ingripandet. Av ett förundersökningsprotokoll ska det enligt 20 § förundersökningskungörelsen (1947:948) bl.a. framgå vem som är undersökningsledare och vem som har varit förhørsledare.

JO riktade i ett beslut den 3 mars 2018 (dnr 8000-2016) kritik mot en arbetsmarknads- och socialnämnd som för att skydda personalen vid ett flertal tillfällen hade angett ordföranden i nämnden som beslutsfattare i beslut om bistånd, trots att ordföranden inte har fattat de aktuella besluten. I beslutet anfördes bl.a. följande:

I 39 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, finns bestämmelser som syftar till att ge offentliganställda skydd mot hot och trakasserier. Bestämmelserna är begränsade till att gälla uppgifter i

personaladministrativ verksamhet. De ger därför inte stöd för att hemlighålla vem som har handlagt ett ärende eller vem som har fattat ett visst beslut (se prop. 1986/87:3 s. 23 och HFD 2015 ref. 57).

Det är ett grundläggande krav vid myndigheters beslutsfattande att den ansvarige beslutsfattaren inte är anonym. För de statliga myndigheterna gäller ett sådant krav enligt 21 § myndighetsförordningen (2007:515). I den bestämmelsen anges att det för varje beslut i ett ärende ska upprättas en handling som visar bl.a. vem som har fattat beslutet. För de kommunala myndigheterna gäller ett sådant krav enligt 6 kap. 35 § kommunallagen (2017:725) med hänvisning till bl.a. 5 kap. 67 § samma lag (i den tidigare gällande kommunallagen [1991:900] fanns motsvarande bestämmelse i 6 kap. 30 § med hänvisning till bl.a. 5 kap. 59 §). I den nya förvaltningslagen (2017:900) som träder i kraft den 1 juli 2018 införs en bestämmelse om dokumentation av beslut med 21 § myndighetsförordningen som förebild. I bestämmelsen, som gäller hela den offentliga förvaltningen, anges att det för varje skriftligt beslut ska finnas en handling som visar bl.a. vem eller vilka som har fattat beslutet (31 §).

En part i ett ärende hos en myndighet har alltså ett berättigat intresse av att få veta vem som har beslutat i hans eller hennes ärende. Att en beslutsfattare inte får vara anonym innebär självklart också att någon annan inte får anges i den verkliga beslutsfattarens ställe. Jag är därför kritisk till nämndens hantering av beslutsfattarens identitet i de beslut som gällt AA.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har förståelse för det som anförs i de aktuella motionerna om polisers utsatta position och deras behov av att under vissa omständigheter skydda sina personuppgifter. Det är enligt utskottet också viktigt att poliser får stöd och hjälp av Polismyndigheten när en sådan situation uppstår. Reglerna om skyddet för utsatta personers personuppgifter har emellertid, som framgår ovan, nyligen varit föremål för en översyn. Det har också framkommit att utsatt personal inom Polismyndigheten får bistånd av rikspolischefens kansli i frågor som gäller skydd av personuppgifter. Av den anledningen saknas det enligt utskottet anledning att tillstyrka förslaget i motion 2018/19:1630 (M) om att ytterligare underlätta för poliser att få skyddade personuppgifter. Utskottet är inte heller berett att ställa sig bakom förslaget att poliser och andra utsatta yrkesgrupper ska beviljas skyddade personuppgifter utan föregående prövning och avstyrker motion 2018/19:132 (SD) yrkande 31.

Utskottet anser att bestämmelserna om hur polisingripanden ska dokumenteras är ändamålsenliga i det aktuella avseendet och finner därför inte heller skäl att ställa sig bakom yrkandet i motion 2018/19:132 (SD) yrkande 32 om att utreda hur poliser ska kunna anonymiseras vid gripandet av grovt kriminella.

Övriga frågor som rör polisens verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör polisens verksamhet i olika avseenden. Bland annat handlar yrkandena om polisers rättigheter när de vittnar i domstol, förmedlingen av målsägandebiträden, avgifter till teleoperatörer och åtgärder mot falska uppgifter i polisförhör.

Jämför reservation 83 (V), 84 (V), 85 (C) och 86 (M).

Motionerna

I motion 2018/19:275 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs att regeringen ska inrätta en utmärkelse för extraordinära insatser inom polisen och räddningstjänsten.

I kommittémotion 2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1 anförs att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att vidta åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol. Motionärerna anför att ett alternativ skulle kunna vara att poliser som kallas att vittna på sin fritid, under föräldraledighet eller vid vård av sjukt barn undantas från vitesregleringen och att de på lämpligt sätt kompenseras av myndigheten.

I kommittémotion 2018/19:759 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4 anförs att regeringen bör ge i uppdrag till Polismyndigheten att se över hur tillämpningen av 13 a § förundersökningskungörelsen om förmedling av målsägandebiträde kan förbättras. Enligt motionärerna brister ibland polisen när det gäller förmedlingen av målsägandebiträden till brottsoffer. Det är viktigt att alla som har rätt till ett målsägandebiträde också får det. Det är därför centralt att rutinerna kring förmedlingen inte brister. Förmedlingen av målsägandebiträde måste prioriteras av polisen redan under det inledande förundersökningsstadiet, förslagsvis i samband med att polisanmälan görs.

Anders Hansson (M) begär i motion 2018/19:873 en översyn av möjligheten att minska eller helt ta bort brottsbekämpande myndigheters ansvar för att betala avgifter till teleoperatörer för avlyssningskopplingar inom brottsbekämpningen. Han anför att dessa tvångsmedel är en förutsättning för att kunna avslöja kriminella nätverk. Kostnaden är dock väsentlig och pengar som kunde användas till regelrätt brottsbekämpningen måste nu läggas på att betala operatörerna i stället. Detta är inte acceptabelt.

Lars Püss och Åsa Coenraads (båda M) för i motion 2018/19:985 fram behovet av att ge lässmeds företag ett uttryckligt författningsstöd för att göra registerkontroller i samband med anställningar. Motionärerna anför att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att kartlägga, utreda, analysera och ta ställning till om det finns behov av ett utökat författningsstöd för vissa aktörer i egenskap av arbetsgivare att få tillgång till uppgifter om en individ som finns i belastningsregistret. Enligt motionärerna är det viktigt att

låssmedsföretag, med sin tillgång till nycklar och låsanordningar, får ett uttryckligt författningsstöd för registerkontroller, om ett generellt förbud mot sådana införs.

I motion 2018/19:1872 av Cecilia Widegren (M) yrkas att det ska övervägas om intäkter från polisens stöldgodsförsäljning kan gå till Brottsofferfonden.

I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 30 anförs att det enligt ordningslagen finns möjlighet att ställa krav eller att säga nej till demonstrationer när man vet att det har gått våldsamt till förut. Det händer dock inte tillräckligt ofta. Polisens hantering av ansökningar om demonstrationstillstånd måste ändras.

I kommittémotion 2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12 anförs att det i dag kan det vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. När någon lämnar ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättvisan försvåras redan komplicerade brottsutredningar. Enligt motionärerna bör lagstiftningen ändras så att det blir straffbart att exempelvis lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

Bakgrund

Utmärkelse för extraordinära insatser

Polismyndigheten delar ut tre medaljer; Polismyndighetens medalj för rådigt ingripande (medborgarmedaljen), Polismyndighetens medalj för förtjänstfulla insatser (förtjänstmedaljen) och Polismyndighetens medalj för internationella insatser (utlandsmedaljen). Medborgarmedaljen tilldelas allmänheten. Förtjänstmedaljen och utlandsmedaljen tilldelas anställda. Medborgarmedaljen och förtjänstmedaljen finns i två valörer, guld och silver. Förtjänstmedaljen i guld överlämnas av rikspolischefen. (Se Polismyndighetens riktlinjer för tilldelning av medaljer, PM 2018:44.)

Utöver det finns andra medaljer inom staten som både poliser och personal i räddningstjänsten kan tilldelas. Exempel är statschefens medalj H.M. Konungens medalj och regeringens medalj För berömliga gärningar. Den senare har delats ut till poliser för insatser i tjänsten 1992 och 2008.

Det finns i dag fyra olika regeringsmedaljer: den ovannämnda För berömliga gärningar (till personer som rådigt och modigt räddat en människa i livsfara), Illis quorum meruere labores (åt dem vars gärningar gör dem förtjänta av det), För medborgerlig förtjänst och För omsorgsfull renvård.

Det förekommer även andra utmärkelser lokalt inom polisen, som tagits fram av lokalpolisområden på eget initiativ. Till exempel finns i lokalpolisområdet Rinkeby ettpräglat mynt som delas ut för goda insatser, såväl till polisanställda som till andra.

Polisvittnen

Bestämmelser om vittnen finns i 36 kap. rättegångsbalken. Den som ska höras som vittne ska vid vite kallas att infinna sig vid förhandling inför rätten. I

kallelsen ska vittnet också erinras om att rätten kan förordna om hämtning. Uteblir vittnet ska rätten – med beaktande av reglerna om laga förfall – pröva frågan om att hämta vittnet eller att döma ut vitet. Laga förfall föreligger när en person har ett giltigt skäl att inte närvara, t.ex. vid sjukdom. Om ett vittne som uteblir från en rättegång har laga förfall ska underlåtenheten att inställa sig inte leda till någon sanktion (32 kap. 6 § rättegångsbalken).

I 5 kap. 10 § rättegångsbalken regleras under vilka förutsättningar ett vittne kan delta i rättegången genom telefon- eller videokonferens. Vid bedömningen av om det finns skäl för ett sådant deltagande ska rätten särskilt beakta de kostnader eller olägenheter som skulle uppkomma om vittnet måste infinna sig i rättssalen. En förutsättning för att rätten ska kunna besluta om ett deltagande genom telefon- eller videokonferens är att det inte är olämpligt med hänsyn till ändamålet med personens inställelse och övriga omständigheter.

Om en polis lämnar vittnesmål kopplat till sin tjänsteutövning under pågående semester eller föräldraledighet räknas detta enligt uppgift från Polismyndigheten som ett fristående arbetspass och ger övertidsersättning.

Utskottet behandlade ett yrkande likalydande det nu aktuella om polisvittnen i förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13 s. 47 f.). Utskottet anförde att det, inte minst av arbetsmiljöskäl, finns anledning att underlätta för poliser att vittna i domstol. Samtidigt måste domstolarna kunna planera och genomföra huvudförhandlingar effektivt och rättssäkert. Utskottet, som utgick från att Polismyndigheten inom de ramar som finns försöker underlätta för poliser att vittna i domstol, var inte berett att ställa sig bakom ett sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågade och yrkandet avstyrktes.

Förmedling av målsägandebitråde

Enligt 13 a § förundersökningskungörelsen ska en målsägande så snart som möjligt underrättas om att åklagaren under vissa förutsättningar kan föra talan om ett enskilt anspråk (skadestånd) med anledning av ett brott som har begåtts. Målsäganden ska också underrättas om möjligheterna att få ersättning enligt brottsskadelagen. Vårdnadshavaren till ett barn som har bevitnat ett brott ska underrättas om möjligheterna till brottsskadeersättning, om inte vårdnadshavaren är misstänkt för brottet. Om brottet är sådant att det kan bli fråga om att förordna ett målsägandebitråde eller att meddela kontaktförbud eller om målsäganden har behov av särskilda skyddsåtgärder ska målsäganden så snart som möjligt underrättas om de regler som gäller för förordnande av målsägandebitråde eller meddelande av kontaktförbud och om vilka skyddsåtgärder som finns och om möjligheten till alternativt boende. Vidare ska målsäganden så snart som möjligt informeras om bl.a. möjligheterna att få rättshjälp och om ärendets fortsatta handläggning.

I fråga om information om rätten till målsägandebitråde framgår av kommentaren till bestämmelsen (Zeteo, Ingelström, Nebelius Lünig, Sandén, den 2 oktober 2017) att informationen till målsäganden som regel ska lämnas

redan vid anmälningsupptagningen, under förutsättning att ett biträde bedöms kunna vara aktuellt i det enskilda fallet (se polisens metodstöd s. 20). Sådant biträde förordnas på målsägandens begäran eller när det annars finns anledning till det (4 § lagen [1988:609] om målsägandebiträde). Ett förordnande kan t.ex. komma i fråga när en förundersökning har inletts eller återupptagits i mål om brott enligt 6 kap. brottsbalken (sexualbrott), om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av ett sådant biträde. Skyldigheten att anmäla målsägandens önskemål om målsägandebiträde till rätten är undantagslös och det är inte tillåtet att vänta med sådan anmälan till exempel för att se hur förundersökningen utvecklas. Det är rättens uppgift att pröva om och när behov av biträde finns (Riksåklagarens beslut, dnr 2004/0538 och dnr 2004/0658 samt JO 2004/05 s. 90).

Av Åklagarmyndighetens handbok om handläggningen av brott i nära relation framgår vidare följande (s. 19):

För att på bästa sätt tillgodose målsägandens behov av hjälp och stöd samt ge målsäganden bästa förutsättningar att lämna sina uppgifter är det därför viktigt att ett målsägandebiträde förordnas i ett tidigt skede av förundersökningen. Detta innebär att frågan om målsägandebiträde måste ställas till målsäganden så tidigt som möjligt, helst redan på brottsplatsen eller vid anmälningsupptagningen. Ett målsägandebiträde är en mycket viktig framgångsfaktor för lagföringen av brott i nära relation. Det kan dock påpekas att åklagarens objektivitetsplikt inte utgör något hinder mot ett gott bemötande.

Målsäganden ska enligt 13 a § förundersökningskungörelsen så snart som möjligt bl.a. underrättas om de regler som gäller för förordnande av målsägandebiträde. Sådan information lämnas inte sällan vid anmälningsupptagningstillfället. Anmälningstillfället kan av olika anledningar vara en turbulent situation för målsäganden och det är inte säkert att målsäganden kan tillgodogöra sig all information som lämnas vid detta tillfälle. Det ligger i förundersökningsledarens intresse att försäkra sig om att informationen om målsägandebiträde verkligen når fram till målsäganden. Har frågan inte ställts på brottsplatsen eller vid anmälningsupptagningen bör åklagaren rutinmässigt i sitt första direktiv i ärendet uppmana polisen att, innan första förhöret hålls, muntligt informera målsäganden om möjligheten till målsägandebiträde. Målsäganden bör samtidigt tillfrågas om biträde önskas och om så är fallet om målsäganden kan godta det biträde rätten förordnar eller själv anger en person. Det är viktigt att informationen lämnas på ett lättbegripligt och enkelt sätt, så att målsägandens förstår att det handlar om ”en egen advokat”.

Brottsbekämpande myndigheters telekostnader

I 6 kap. lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation finns det bestämmelser om att företag som tillhandahåller allmänna kommunikationsnät (operatörer) ska lagra uppgifter om teletrafik för brottsbekämpande ändamål. Av 16 a § följer att den som bedriver verksamhet som är anmälningspliktig är skyldig att lagra vissa uppgifter som är nödvändiga för att spåra och identifiera kommunikationskällan, slutmålet för kommunikationen, datum, tidpunkt och varaktighet för kommunikationen, typ av kommunikation, kommunikations-

utrustning och lokalisering av mobil kommunikationsutrustning vid kommunikationens början och slut. Skyldigheten att lagra uppgifter omfattar uppgifter som genereras eller behandlas vid telefonitjänst, meddelandehantering, internetåtkomst och tillhandahållande av kapacitet för att få internetåtkomst (anslutningsform). Även vid misslyckad uppringning gäller skyldigheten att lagra uppgifter som genereras eller behandlas. Enligt 16 e § har den som är skyldig att lagra uppgifter enligt 16 a § rätt till ersättning för kostnader som uppstår när lagrade uppgifter lämnas ut. Ersättningen ska betalas av den myndighet som har begärt uppgifterna.

Av förarbetena till lagstiftningen om lagring av trafikuppgifter (prop. 2010/11:46 s. 65 ff.) framgår att det allmänna ska ersätta operatörer endast för de kostnader som uppstår vid varje enskilt utlämnande. I förarbetena anförs att de brottsbekämpande myndigheterna därmed får drivkrafter att inhämta trafikuppgifter bara då man anser det vara en effektiv utredningsmetod. Polisen ska alltså inte betala mer till en operatör för utlämnande av lagrade trafikuppgifter än vad som kan motiveras av de kostnader som faktiskt orsakas operatören av utlämnandet. Ytterst kan frågan om ersättning för utlämnande i ett konkret fall komma att prövas av domstol.

Post- och telestyrelsens föreskrifter om ersättning vid utlämnande av lagrade uppgifter för brottsbekämpande ändamål (PTSFS 2013:5) innehåller närmare bestämmelser om ersättningen.

En motion med i princip samma innehåll som den nu aktuella behandlades i betänkande 2014/15:JuU16. Utskottet anförde då (s. 38) att gällande ordning för brottsbekämpande myndigheters avgifter till teleoperatörer var väl avvägd, och att utskottet inte var berett att ställa sig bakom förslaget i motionen om att utreda frågan om att minska eller helt ta bort brottsbekämpande myndigheters ansvar för att betala dessa kostnader. Liknade motioner har påföljande år behandlats genom s.k. förenklad beredning och avstyrkts.

Utdrag ur belastningsregistret

Av lagen (1998:620) om belastningsregister följer att Polismyndigheten med hjälp av automatiserad behandling ska föra ett belastningsregister. Registret innehåller uppgifter om bl.a. den som har dömts för ett brott genom en dom. Syftet med belastningsregistret är att ge information om sådana belastningsuppgifter som behövs i verksamheten hos

- Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen för att förebygga, upptäcka och utreda brott
- Åklagarmyndigheten för beslut om förundersökning och åtal samt för utfärdande av strafföreläggande
- allmänna domstolar för straffmätning och val av påföljd
- Polismyndigheten och andra myndigheter vid t.ex. lämplighetsprövningar och tillståndsprövningar.

Registret får också användas för att lämna uppgifter till vissa enskilda om uppgifterna är av särskild betydelse i hans eller hennes verksamhet. Personuppgifter ur belastningsregistret ska lämnas ut om det begärs av vissa myndigheter och enskilda som räknas upp i lagen och i förordningen (1999:1134) om belastningsregister. Exempel på sådana myndigheter är Säkerhetspolisen och allmänna domstolar. Exempel på enskilda är arbetsgivare som ska pröva en fråga om anställning i en verksamhet som avser vård eller som är av betydelse för förebyggande eller beivrande av brott.

Regeringen beslutade den 1 mars 2018 att ge en särskild utredare uppdraget att kartlägga, analysera och ta ställning till om det finns behov av ett utökat författningsstöd för vissa aktörer att i egenskap av arbetsgivare få tillgång till uppgifter om enskilda som finns i belastningsregistret (dir. 2018:12). Utredarens analys ska omfatta Kriminalvården, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, företag verksamma inom den finansiella sektorn som omfattas av kravet på s.k. ledningsprövning samt arbetsgivare inom vård- och omsorgsverksamheter som utför insatser åt äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Om utredaren finner att det finns tillräckliga skäl och om tiden räcker till får kartläggningen och analysen även omfatta motsvarande behov för aktörer inom andra områden. Uppdraget ska, efter ett beslut om förlängning, redovisas senast den 30 april 2019 (dir. 2018:110).

Intäkter från stöldgodsförsäljning till Brottsofferfonden

Brottsofferfonden inrättades den 1 juli 1994. Fonden finansieras genom avgifter från personer som har dömts för ett eller flera brott där fängelse ingår i straffskalan för något av brotten, alternativt har godkänt ett strafföreläggande enligt motsvarande förutsättningar. Den som avtjänar sitt straff i form av elektronisk fotboja ska även betala en daglig avgift till fonden. Dessutom tillförs fonden även donationer från enskilda givare och ränteintäkter. Brottsofferfondens medel förvaltas av Kammarkollegiet.

Brottsofferfondens medel ska, enligt de föreskrifter som regeringen bestämmer, användas för verksamhet som gagnar brottsoffer. Bidrag från fonden får lämnas för att stödja forskning, utbildning, information och utvecklingsverksamhet. Bidrag får även lämnas till ideella organisationer i form av verksamhetsstöd.

Föremål som skäligen kan antas vara avhänt någon genom brott får tas i beslag (27 kap. 1 § rättegångsbalken). När ett beslag har hävts ska föremålet, med vissa undantag, lämnas ut till den hos vilken beslaget har gjorts. Gör den personen inte anspråk på föremålet eller kan det inte utredas hos vem beslaget har gjorts, ska föremålet lämnas ut till den som gör anspråk på det om han eller hon kan visa sannolika skäl för sin rätt till föremålet. Om den som ett föremål ska lämnas ut till inte hämtar det, eller föremålet inte kan lämnas ut till någon, tillämpas lagen (1974:1066) om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. (27 kap. 8 a § brottsbalken).

Enligt regler i lagen (1974:1065) om visst stöldgods m.m. ska bl.a. egendom som frånhänts någon genom brott och anträffats hos någon annan som uppenbart saknar rätt till egendomen tas i förvar, om det inte är uppenbart oskäligt.

Av lagen om förfarande med förverkad egendom och hittegods m.m. följer att försäljning av egendom som tagits i förvar med stöd av lagen om visst stöldgods m.m., och som ingen gjort anspråk på, eller omfattas av bestämmelsen i 27 kap. 8 a § andra stycket rättegångsbalken, sker för statens räkning.

Utskottet avstyrkte ett motionsyrkande likalydande det nu aktuella om att låta intäkterna från försäljning av stöldgods gå till Brottsofferfonden i förra årets betänkande om polisfrågor (bet. 2017/18:JuU13 s. 46 f.). Utskottet anförde att det hade sympati för det som motionären hade fört fram men att det inte var inte berett att ställa sig bakom yrkandet.

Polisens hantering av demonstrationstillstånd

Enligt regeringsformen (RF) är varje medborgare tillförsäkrad mötesfrihet och demonstrationsfrihet gentemot det allmänna (2 kap. 1 § första stycket 3 och 4). Med mötesfrihet avses bl.a. friheten att anordna och bevista sammankomster för upplysning eller annat liknande syfte. Med demonstrationsfrihet avses friheten att anordna eller delta i en demonstration på allmän plats.

Mötesfriheten och demonstrationsfriheten får begränsas endast om begränsningen inte går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte sträcker sig så långt att begränsningen utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen som en av folkstyrelsens grundvalar (2 kap. 21 §). I 2 kap. 24 § anges de närmare förutsättningar under vilka det allmänna får begränsa mötes- och demonstrationsfriheten. Begränsningar anges där kunna ske av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomster eller demonstrationer eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsoter.

De inskränkningar i mötes- och demonstrationsfriheten som är motiverade av ordningsskäl finns i ordningslagen (1993:1617). En huvudregel i ordningslagen är att det krävs tillstånd för att få anordna allmänna sammankomster på offentliga platser (2 kap. 4 §). Tillståndsprövningen görs av Polismyndigheten och får bara avse vissa omständigheter som anges i 2 kap. 10 §. Enligt bestämmelsen får tillstånd till en allmän sammankomst vägras endast om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid sammankomsten eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller med hänsyn till trafiken eller för att motverka epidemier. För att få ta i anspråk en offentlig plats för allmän sammankomst fordras alltså som regel tillstånd av Polismyndigheten. Med allmän sammankomst avses enligt 2 kap. 1 § ordningslagen bl.a. sammankomster som utgör demonstrationer eller som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i

allmän eller enskild angelägenhet. I lagtexten anges alltså demonstrationer som ett slags allmän sammankomst. Den bestämmelse i ordningslagen som anger vilka omständigheter som är relevanta vid en tillståndsprövning av allmänna sammankomster på offentliga platser har likheter med stadgandet i 2 kap. 14 § RF, som anger under vilka – begränsade – förutsättningar som mötes- och demonstrationsfriheten får inskränkas. Bestämmelsen i ordningslagen har också utformats med syftet att understryka vikten av att dessa friheter respekteras.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson anförde bl.a. följande i ett svar på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:16) den 27 september 2017:

I Sverige har vi en långtgående grundlagsskyddad demonstrationsfrihet. Den innebär att var och en ska kunna anordna eller delta i en demonstration på allmän plats. En begränsning av demonstrationsfriheten får aldrig sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen och får bara ske av hänsyn till ordning och säkerhet vid demonstrationen, trafik, rikets säkerhet eller för att motverka farsot.

Till polisens uppgifter vid en demonstration hör att säkerställa att alla, även de som uttrycker extrema och misshagliga åsikter, under ordnade förhållanden ska kunna utnyttja sin grundlagsskyddade frihet att demonstrera.

Detta betyder inte att vad som helst får göras eller sägas under en demonstration. Polisens uppgift är också att ingripa mot personer som gör sig skyldiga till brott, exempelvis hets mot folkgrupp. Hets mot folkgrupp innebär att det är straffbart att, i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids, hota eller uttrycka missaktning för en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning.

Polisens insatser för att säkerställa att allmänna sammankomster sker under ordnade och trygga förhållanden syftar dock inte enbart till att värna demonstrationsfriheten som sådan utan också till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet i den omgivning där den allmänna sammankomsten äger rum. Polisens arbete utgör alltså också ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet och att tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp.

Lögner i polisförhör

I 15 kap. brottsbalken finns bestämmelser om mened, falskt åtal och annan osann utsaga. Enligt 1 § döms en person för brottet mened om han eller hon under laga ed lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen. Enligt 2 § döms den som vid förhör under sanningsförsäkran i rättegång lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen för brottet osann partsutsaga. Den som hos åklagare, Polismyndigheten sanningslöst tillvitar någon annan en brottslig gärning, påstår besvärande omständigheter eller förnekar friande eller mildrande omständigheter kan dömas för brottet falsk tillvitelse (7 §). Till begreppet laga ed hör bl.a. eder av vittnen och sakkunniga enligt rättegångsbalken.

Ett förhör under sanningsförsäkran med en part får hållas endast i tvistemål (se 37 kap. 2 § rättegångsbalken). En person som är misstänkt för brott hörs inte under ed eller sanningsförsäkran i polisförhör. Inte heller en åtalad person hörs under ed eller sanningsförsäkran under en rättegång i brottmål.

Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson uppgav den 19 juni 2018 i ett pressmeddelande på regeringens webbplats om aviserade åtgärder för att bekämpa hot mot demokratin att regeringen kommer att föreslå ett antal insatser för att motverka brottslighet som syftar till att störa rättsväsendets arbete och människors vilja att delta i rättsprocessen, bl.a. se över och skärpa straffen för övergrepp i rättsak, mened och skyddande av brottsling. Skärpta straff för övergrepp i rättsak ingick även som en del av regeringsförklaringen och är enligt uppgift från Regeringskansliet en prioriterad fråga för regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som noterar de redan befintliga utmärkelserna för insatser av bl.a. poliser och personal inom räddningstjänsten, finner inte anledning till något tillkännagivande om en utmärkelse för extraordinära insatser inom polis och räddningstjänst och avstyrker motion 2018/19:275 (SD).

Utskottet gör ingen annan bedömning än förra året i fråga om förslaget att underlätta för poliser att vittna i domstol. Utskottet hänvisar till det som anfördes då och avstyrker motion 2018/19:692 (V) yrkande 1.

Det är viktigt att Polismyndigheten har ändamålsenliga rutiner för förmedling av målsägandebiträden. Information om bl.a. rätten till ett sådant biträde bör ofta ges redan vid anmälningsupptagningen. Utskottet noterar att denna riktlinje också framgår av t.ex. Åklagarmyndighetens handböcker. Det har därmed inte framkommit något som ger anledning för riksdagen att ta något initiativ i frågan. Motion 2018/19:759 (V) yrkande 4 avstyrks därför.

Utskottet vidhåller i fråga om brottsbekämpande myndigheters kostnader för avgifter till teleoperatörer att gällande ordning är väl avvägd, och är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2018/19:873 (M) om att utreda frågan om att minska eller helt ta bort dessa kostnader. Motionen avstyrks.

Den pågående utredningen som ska kartlägga och analysera om det finns behov av ett utökad författningsstöd för vissa särskilt angivna aktörer att få tillgång till uppgifter om enskilda i belastningsregistret får enligt direktiven, om det finns tillräckliga skäl och om tiden räcker till, kartlägga och analysera även motsvarande behov för aktörer inom andra områden. Utskottet vill inte föregripa denna utredning och avstyrker motion 2018/19:985 (M) om att låsmeds företag ska ges ett uttryckligt författningsstöd för att göra registerkontroller i samband med anställningar.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i fråga om förslaget om att intäkter från polisens stöldgodsförsäljning ska gå till Brottsofferfonden och avstyrker motion 2018/19:1872 (M).

I Sverige finns, som framgår ovan, en långtgående grundlagsskyddad demonstrationsfrihet. Vissa inskränkningar i denna finns i ordningslagen, enligt vilken det krävs tillstånd att anordna allmänna sammankomster. Ett sådant tillstånd får vägras endast under vissa begränsade förutsättningar. Det är polisen som har att pröva tillstånden. Utskottet är inte berett att ställa sig

bakom något förslag om en ändring av polisens hantering av denna tillståndsgivning och avstyrker motion 2018/19:2861 (C) yrkande 30.

Det är i dag inte straffbart att lämna falska uppgifter i polisförhör om egen brottslighet, eller om friande omständigheter som rör andra personer. Däremot kan det vara straffbart att senare under rättegången lämna sådana falska uppgifter om andra personer. Utskottet har förståelse för det som anförs i motion 2018/19:2871 (M) yrkande 12 om att falska uppgifter i polisförhör försvårar brottsutredningar men är – bl.a. mot bakgrund av den aviserade översynen av menedsbrottet – inte berett att ställa sig bakom förslaget att straffbelägga t.ex. falska alibin vid polisförhör. Motionen avstyrks således.

Reservationer

1. En mer effektiv polis, punkt 1 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 2 och
avslår motionerna

2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD)
yrkande 2,

2018/19:960 av Margareta Cederfelt (M) och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Utvecklingen för andelen brott som klaras upp är mycket oroande. Andelen ärenden som redovisas av polis till åklagare har minskat och detta gäller även andelen personuppklarade brott. För att fler brott ska kunna leda till åtal måste resurser och effektivitet ses över i hela rättskedjan. Det handlar t.ex. om Åklagarmyndigheten och Nationellt forensiskt centrum som båda är viktiga byggstenar i en välfungerande rättskedja. Regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma detta.

2. Tydligare mål, punkt 3 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD),
Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Josefin Malmqvist (M), Robert
Halef (KD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 11 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

När få brott klaras upp och upptäcktsrisken är låg riskerar brottsligheten att öka och få fäste på allt fler platser. För att säkerställa kvaliteten i polisens utredningar och att fler brott blir utredda krävs bl.a. att Polismyndigheten har tydliga och mätbara mål för sin verksamhet och att målen följs upp. Den diskussion som tidigare har funnits om s.k. pinnjakt inom polisen får inte vara en ursäkt för att undvika ett målmedvetet och planerat arbete. Vi vill därför se ett stopp för pinnjakten till förmån för en bättre mätmetod där det kvalitativa arbetet får ta större plats. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

3. Utryckningstid, punkt 4 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Josefin Malmqvist (M), Jonny Cato Hansson (C) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 24 och

bifaller delvis motion

2018/19:2650 av Saila Quicklund (M).

Ställningstagande

Lag och ordning är en kärnuppgift som staten inte får svika. Medborgarna ska känna sig trygga oavsett var de bor och polisen ska finnas där när man behöver den. Polisens förmåga att ingripa mot brott måste stärkas, och det är angeläget att fler brott kan utredas och lagföras. För att förbättra polisens effektivitet bör regeringen se över möjligheten att införa en garanterad utryckningstid vid allvarliga brott.

4. Svarstider, punkt 5 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 och
bifaller delvis motion
2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Det måste vara enkelt att komma i kontakt med polisen, oavsett var i landet man bor och på vilket sätt man väljer att kontakta polisen. Polisen måste vara tillgänglig. Människor förväntar sig modern kommunikation och rimliga svarstider. Alltför ofta går det för lång tid innan allmänheten får ett svar när den kontaktar polisen.

Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att det går att nå Polismyndigheten inom rimlig tid även vid icke-akuta ärenden.

5. Forskning och kompetensutveckling, punkt 6 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 7 och
avslår motion
2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Polismyndigheten bedriver ett mångfaldsarbete för att ge de anställda bättre förutsättningar och verktyg att möta människor med olika etniska och religiösa bakgrunder; bl.a. görs det insatser för att rekrytera fler kvinnor och personer med utländsk bakgrund. Enligt min uppfattning får mångfaldsarbetet inte stanna vid rekryteringsprocesser utan bör även inbegripa en fördjupad

kunskapsnivå om livsvillkor för andra grupper av människor än den normerande. Särskilt i utsatta områden krävs det att polisen har en djupare förståelse för den historiska kontexten när det gäller områdets socioekonomiska utmaningar som t.ex. låg utbildning, arbetslöshet och brister i välfärden och hur det påverkar befolkningen. Utan en sådan förståelse kommer avståndet mellan polisen och människorna i området att växa ytterligare. Det behövs därför en generell och långsiktig kompetenshöjning, inte bara för de lokala poliser som arbetar i ett specifikt utsatt område utan i hela det aktuella polisdistriktet, för att polisen ska få bästa tänkbara förutsättningar för att genomföra sitt uppdrag med goda resultat.

Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda.

6. Forskning och kompetensutveckling, punkt 6 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 2 och 3 samt avslår motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 7.

Ställningstagande

Vi föreslår att ett nytt organ inrättas inom polisen, Polisens forskningsinstitut. Polisenära forskning är avgörande för att mäta effekten av olika polisiära taktiker och tillvägagångssätt och för att utveckla arbetsmetoder. Det finns i dag bara en handfull polisforskare i Sverige. För att utveckla svensk polis krävs mer kompetensutveckling och mer forskning om hur polisens arbete kan förbättras. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

7. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9,
2018/19:354 av Markus Wiechel (SD),
2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 2 och
2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–7.

Ställningstagande

I dag har polisen ett för brett ansvarsområde, vilket försvårar för myndigheten att fokusera på sina kärnuppgifter. År 2017 beslutades att Kriminalvården skulle ta över ansvaret för en stor del av transporter av frihetsberövade. Trots att det gått två år sedan lagen trädde i kraft får polisen dock fortfarande hantera transportärenden. Det finns därutöver en stor potential att ytterligare renodla polisverksamheten. Till exempel skulle hanteringen av hittegods och pass eventuellt kunna hanteras av någon annan än polisen. Det finns dessutom ett behov av att se över omhändertagandet av berusade personer. Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det anförda.

8. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4 och
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:354 av Markus Wiechel (SD),
2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 2,

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–7 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

I Sverige ägnar poliser en för liten del av sin arbetstid till att patrullera bland allmänheten. En orsak till detta är de bisysslor som belamrar poliserna, som civilanställda eller andra yrkesgrupper i samhället skulle kunna ta över. Det rör saker som tillståndsgivning för fyrverkerier och cirkustält, tillsyn av omhändertagna berusade personer, inspektion av farliga istappar, omhändertagande av hittegoods, handräckningstransporter mellan ungdomshem och dylikt. Transporter av berusade personer som omhändertagits av ordningsvakter är t.ex. något bevakningsföretag själva skulle kunna utföra. Om transporten delegerades till ett bevakningsföretag skulle polisen kunna prioritera andra saker som är viktigare.

Vi anser att poliser med flerårig polisutbildning ska utföra polisarbete, inte hantera ärenden där uppgifterna i grunden faller inom andra yrkesgruppers kompetensområden. Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser detta.

9. Renodling av polisens arbetsuppgifter, punkt 7 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 2 och

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 3–7 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 4,

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:354 av Markus Wiechel (SD) och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Polisen måste ges förutsättningar att använda sin arbetstid så effektivt som möjligt. I dag binds tusentals polisarbetstimmar upp av uppgifter som borde utföras av andra eller som inte alls borde ligga hos polisen. Det är inte rimligt att utbildade poliser ska ansvara för arbetsuppgifter i arrester m.m. där polisär

kompetens inte krävs. Vissa uppgifter kring handräckning har redan flyttats från polisen till andra myndigheter, vilket är positivt. Men mer behöver göras.

En mycket arbetskrävande uppgift som fortfarande ligger hos polisen är att hjälpa till med handräckning av personer som blir föremål för ingripande enligt lagen om omhändertagande av berusade personer m.m. (LOB). Poliser och ordningsvakter kan fatta beslut om att omhänderta en person som är så berusad eller påverkad att han eller hon inte kan ta hand om sig själv. Lagstiftarens avsikt har ursprungligen varit att dessa personer normalt ska föras till en vårdinstans för tillnyktring, men i praktiken förs de flesta till polisens arrestlokaler där det långt ifrån alltid finns speciella tillnyktringsrum. Arbetet med att skjutsa personer som har omhändertagits enligt LOB till sjukhus eller arrester slukar i dag tusentals polisarbetstimmar varje dygn.

Vidare har verkligheten gått om den s.k. hotellagen, och den bör avskaffas för att hotell- och pensionatsrörelser ska behandlas på samma sätt som alla andra företag. Dessutom skulle ett avskaffande vara ytterligare en välkommen avlastning för polisen som skulle kunna ägna sig åt sitt huvuduppdrag.

Riksdagen gjorde hösten 2017 ett tillkännagivande om att den tidigare nedlagda utredningen om renodling av polisens arbetsuppgifter borde återupptas senast den 1 mars 2018. Någon sådan utredning har dock inte tillsatts. Jag anser att regeringen nu behöver vidta nödvändiga åtgärder för att fortsätta renodlingen av polisens arbetsuppgifter.

10. Fler poliser, punkt 8 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna

2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 och

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

Vår målsättning är att det, utöver Polismyndighetens nuvarande utbildningsprogram, ska utbildas och anställas 7 000 fler poliser fram t.o.m. 2025. Efter 2025 bör poliser utbildas i den takt som krävs för att upprätthålla målbilden om en poliskår som växer i samma utsträckning som befolkningen. Det bör därför inrättas ett relativt rikttal om 250 poliser per 100 000 invånare. Regeringen bör vidta åtgärder som innebär att ett sådant rikttal införs.

11. Fler civila utredare, punkt 9 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Civilanställda är en mycket viktig del av polisens organisation. Inom polisen finns det civilanställda med akademisk examen som har genomgått utbildning för att delta i brottsutredningar. Det är också viktigt att det administrativa stödet till polisen fungerar på ett tillfredsställande sätt. De civila utredarnas befogenheter har också ökat på senare år. Det är en mycket bra utveckling som bör fortsätta. Ytterligare satsningar på civilanställda inom polisen skulle bidra till en snabbare och effektivare utredningsverksamhet genom att fler poliser frigörs för yttre tjänst. På sikt stärker detta servicenivån och medborgarnas tilltro till myndigheten. Satsningen på fler civila utredare bör enligt min mening vara permanent för att få avsedd effekt.

Regeringen bör ta fram förslag i syfte att öka antalet civila utredare inom Polismyndigheten.

12. En lokalt förankrad polis, punkt 10 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Josefin Malmqvist (M) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 4,
bifaller delvis motionerna
2018/19:1078 av Olle Thorell m.fl. (S),
2018/19:1258 av Runar Filper (SD) yrkande 1,
2018/19:2162 av Saila Quicklund (M),
2018/19:2487 av Per Åsling (C) yrkande 3 och
2018/19:2855 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) samt

avslår motionerna

2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD) yrkande 1,

2018/19:942 av Edward Riedl (M),

2018/19:1026 av John Widegren (M) och

2018/19:1258 av Runar Filper (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

För att åstadkomma en mer lokalt förankrad polis med ökad närvaro och synlighet i hela landet bör Polismyndigheten få tydligare direktiv om att det ökade antalet poliser under mandatperioden i första hand ska placeras på lokalpolisområdesnivå. Det skulle innebära fler synliga och närvarande poliser både i utanförskapsområdena runt våra städer och på landsbygden. Detta borde riksdagen tillkänna för regeringen.

13. Ett nationellt ansvar för organiserad brottslighet, punkt 11 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Organiserad brottslighet som dels är internationell, dels är landsomfattande inom Sverige bekämpas bäst av en del inom polisen som har ett övergripande nationellt ansvar för bekämpande av organiserad brottslighet. Det får ankomma på Polismyndigheten att avgöra vilken, men exempelvis kan huvudansvaret ligga under Nationella operativa avdelningen (Noa).

För att underlätta och effektivisera bör vidare den sekretess som ibland finns mellan myndigheter inte gälla när Noa efterfrågar information i fall kopplade till organiserad brottslighet.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

14. Specialenheter, punkt 12 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2569 av Ida Drougge (M),

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkandena 26 och 45,

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 och

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Polisens ombildning till en sammanhållen myndighet ägde rum så sent som för fyra år sedan. I samband med ombildningen upphörde som framgått bl.a. olika specialenheter som tidigare fanns vid de olika polismyndigheterna. Även om målsättningarna med omorganisationen om bl.a. bättre utredningsresultat och högre kvalitet i polisens arbete ännu inte är uppnådda anser vi inte att riksdagen redan nu bör ta några initiativ för att åstadkomma en ändrad struktur i polisorganisationen. Utgångspunkten måste dessutom enligt vår mening vara att det är Polismyndigheten som har bäst kompetens att avgöra vilka brottstyper som ska handläggas vid olika avdelningar och om behovet av olika specialenheter.

Motionsyrkandena om att inrätta specialenheter bör därför avstyrkas.

15. Seriebrottlighet, punkt 14 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Polisen bör ges i uppdrag att stärka arbetet mot seriebrottlighet. Det ska därvid göras tydligt vilken instans som har ansvaret för att samordna

brottsutredningar mot en och samma gärningsman, eller liga av gärningsmän, när de misstänkta brotten har begåtts i olika delar av landet.

Utredningsåtgärder på plats är nödvändiga för att kunna knyta t.ex. stödligor till enskilda brott. Brottsamordning är emellertid också av stor vikt, dvs. processer för att samla brottsutredningar som rör en och samma person och se dem i sitt sammanhang. Det är också viktigt med systematiska analyser av brottslighet för att identifiera brottsmönster och tillvägagångssätt och att jämföra spår från brottsplatser för att undersöka om det finns gemensamma faktorer som kan tyda på seriebrottslighet.

Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att inrätta en instans som samordnar brottsutredningar av seriebrottslighet.

16. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:526 av Gulan Avci (L),

2018/19:845 av Betty Malmberg (M),

2018/19:884 av Edward Riedl (M),

2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP) yrkande 2,

2018/19:2082 av Jennie Nilsson (S),

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 49,

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 3 och

2018/19:2843 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

Ett växande problem för många butiksägare inom t.ex. dagligvaruhandeln är kriminalitet såsom stölder, hot och våld. Bara under det tredje kvartalet 2018 utsattes enligt Svensk Handel nästan varannan butik för brott, och många butiksägare har t.o.m. tröttnat på att anmäla brott. I många fall är också området utanför affären en samlingsplats för kriminella där droghandel bedrivs mer eller mindre öppet, vilket gör att många kunder håller sig därifrån.

Vi anser att man måste gå till botten med vilka övriga åtgärder som krävs för att på riktigt förändra och förbättra dagens situation för butiksägare. Därför bör regeringen tillsätta en heltäckande utredning på området som berör

samtliga relevanta aspekter gällande butiksägares trygghet och möjlighet att ostört bedriva sin verksamhet.

17. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2843 av Annika Qarlssoon m.fl. (C) yrkande 27 och avslår motionerna

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:526 av Gulan Avci (L),

2018/19:845 av Betty Malmberg (M),

2018/19:884 av Edward Riedl (M),

2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP) yrkande 2,

2018/19:2082 av Jennie Nilsson (S),

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 49 och

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Gatuprostitutionen i Sverige har halverats sedan sexköpslagen infördes år 1999 men ännu saknas tillräckligt skydd, exitprogram, rehabilitering och återanpassning för kvinnor och flickor som befinner sig i prostitution, som vill lämna prostitution och som befinner sig i riskzonen för prostitution. Insatser behöver riktas mot särskilt utsatta grupper, och det behövs bättre information om sexköpslagen i Sverige och internationellt. Arbetet med människohandel, koppleri och sexköp behöver prioriteras av polisen så att fler fall upptäcks och lagförs.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser detta.

18. Prioritering av olika slags brott, punkt 15 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 49 och avslår motionerna

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:526 av Gulan Avci (L),

2018/19:845 av Betty Malmberg (M),

2018/19:884 av Edward Riedl (M),

2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP) yrkande 2,

2018/19:2082 av Jennie Nilsson (S),

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 23,

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 3 och

2018/19:2843 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

I många avseenden har den svenska miljölagstiftningen en hög ambitionsnivå, men efterlevnaden fallerar på flera områden. Avsiktlig miljöförstöring och brott mot miljölagarna är allvarliga förseelser som tyvärr fortsätter. Miljöbrott har likheter med ekonomisk brottslighet. De direkta skadeverkningarna av brottet är oftast diffusa men kan innebära långsiktiga och omfattande miljöskador och därmed även orsaka stora samhällskostnader. Att brotten lagförs är därför mycket viktigt.

Utredningarna är ofta komplicerade och kräver särskild yrkeskunskap och spetskompetens hos polisen och åklagarna. En särskild åklagarkammare hanterar miljöbrotten och denna har i stort sett tillräcklig kapacitet och organisation. Däremot behöver polisens utredningsresurser förstärkas. Det är därför angeläget att polisen får tillräckliga resurser för att kunna prioritera arbetet mot miljöbrottslighet.

Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

19. Djurskyddspolis, punkt 16 (SD)

av Adam Martinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD) yrkandena 2 och 3,

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 12 och

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Djuren kan inte föra sin egen talan, vilket gör dem beroende av människan och vår välvilja. Därför är det viktigt att arbetet med djur och hanterandet av brott mot djur sköts på ett korrekt och effektivt sätt. Dessvärre kräver denna typ av arbete ofta både resurser och specialkompetens, som är ovanlig inom den ordinarie polisorganisationen.

I flera delar av landet har polisen inrättat avdelningar av djurskyddspoliser. Syftet med att inrätta en särskild djurskyddspolis är framförallt att samordna verksamheten och utveckla det förebyggande arbetet samt att öka lagföringen och skapa en mer rättssäker hantering av brott mot djur. Detta är en positiv utveckling, men det finns ett stort behov av att ta ett nationellt grepp. I Sverige har satsningarna på djurpoliser än så länge varit av mindre och lokal karaktär, men de finns i större format på bl.a. Malta och i USA. De lokala satsningarna i Sverige har lyfts fram som ett föregångsexempel och har varit uppskattade av såväl polisen som allmänheten. Arbetet med djur har effektiviserats, och färre djur har hamnat i långa handläggningsprocesser.

Vi vill att det införs en djurskyddspolis på nationell nivå. För att djurskyddspolisen inte ska ta resurser från den övriga polisverksamheten vill vi att det införs en särskild utbildning i syfte att rekrytera ny kompetent personal.

Regeringen bör enligt vår mening återkomma med ett förslag om att inrätta en nationell djurskyddspolis.

20. Skyddet för jägare och djurhållare, punkt 17 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motionerna

2018/19:254 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,

2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2–4,

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5 och

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Utövare av laglig näringsverksamhet utsätts återkommande för brott av individer och organisationer som sätter sig över lagen och trakasserar utvalda animalieproducenter och företag som sysslar med vidareförädling av animalieprodukter som t.ex. skinn. I många fall är det duktiga företagare som följer regler och arbetar aktivt med djuromsorg. Ändå tillåts djurrättsaktivisterna att återkommande hota och skada människor, djur och egendom. Brotten kan bestå av t.ex. mordhot, anlagda bränder, materiell förstörelse och utsläppta djur. Hot, hat och brottslighet drabbar både företagare och deras familjer och ibland t.o.m. deras barn, allt för att företagaren till slut ska ge upp och lägga ned sin verksamhet. Tyvärr lyckas detta alltför ofta. Det kan även konstateras att i de fall t.ex. minkar släpps ut ur burarna ägnar sig dessa djurrättsaktivister åt kvalificerat djurplågeri.

Förövarna ingår inte sällan i organisationer och nätverk med förgreningar både inom och utanför landet, men ändå utreds dessa brott av lokala poliser. Vi anser att Polismyndigheten ska åläggas att ta ett nationellt helhetsansvar för att kartlägga, bekämpa och lagföra de individer och organisationer som ägnar sig åt kriminell djurrättsaktivism.

21. Skyddet för jägare och djurhållare, punkt 17 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:254 av Magnus Jacobsson (KD) och
2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1,
2018/19:847 av Betty Malmberg (M) yrkande 1,
2018/19:893 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 2–4 och
2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Dagens ordning där hot och våld mot lantbrukare och jägare i praktiken inte beivras är inte acceptabel. Ofta ser man i medierna hur jordbrukare och eftersöksjägare vid trafikolyckor utsätts för hot från extrema djurrättsaktivister. Dessa hot är ofta organiserade och genomförs med en målmedvetenhet som visar att dessa grupper är beredda att fullfölja det hot som man uttalar.

Tyvärr visar inte samhället att man tar lika allvarligt på dessa hot som andra hot mot särskilt skyddsvärda grupper. När extrema politiska eller religiösa rörelser hotar andra människor hanteras detta av Säkerhetspolisen, men när lantbrukare och jägare hotas hanteras det i stället av Polismyndigheten, vilket i sig innebär att dessa hot tvingas att "konkurrera" med andra allvarliga brott.

På 1990-talet fanns en specialgrupp inom polisen som särskilt arbetade med ideologisk djurrättsmotiverad brottslighet. Därigenom kunde man få en bättre inblick i de grupper som stod för brottsligheten.

Polisen behöver ta dessa brott på allvar, som den våldsamma politiska extremism som det är. Vi anser därför att staten ska prioritera upp hotet från djurrättsextremister och flytta över ansvaret för dessa frågor till Säkerhetspolisen. Det behövs också en samordning mellan Säkerhetspolisen och polisen så att frågan inte blir nedprioriterad på båda ställena.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det anförda.

22. Polisutbildningen, punkt 18 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 7–9 och
avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 6,
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4,
2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 1,
2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 3 och
2018/19:1559 av Lotta Olsson (M).

Ställningstagande

Polisyrket är lika varierande som uppdraget. Polisutbildningen behöver därför anpassas för att bättre svara mot de behov som finns. En modell är att polisutbildning ges i två huvudspår med ordning och ingripande respektive utredning. Det har dessutom framförts att de nyutbildade poliserna kräver omfattande vidareutbildning för att klara det vardagliga polisarbetet. Vidare behöver polisen anställda med arbetslivserfarenhet från andra områden, t.ex. it-specialister, psykologer, beteendevetare och ekonomer. Även personer som rekryteras utifrån bör på sikt kunna bli poliser, med de befogenheter som tillkommer en polis. Det bör därför skapas tydligare möjligheter att få en anpassad polisutbildning för de personer som har börjat arbeta hos polisen och som har en särskild kompetens eller arbetslivserfarenhet från andra områden. Enligt vår mening är det önskvärt att även de personer som rekryteras utifrån på sikt ska bli poliser och ha alla de befogenheter som tillkommer en polis. Dessa frågor om polisutbildningens utformning skulle kunna övervägas inom ramen för en parlamentarisk utredning.

Vi vill också att polisutbildningen ska finnas i ännu fler delar av landet än vad regeringen har beslutat genom att uppdragsutbildning ges vid fler högskolor än i dag och att möjligheterna till distansutbildning byggs ut.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det som anförts ovan.

23. Polisutbildningen, punkt 18 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 6 samt avslår motionerna

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4,

2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 1,

2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 3,

2018/19:1559 av Lotta Olsson (M) och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Polisycket behöver uppvärderas, men att ombilda polisutbildningen till en högskoleutbildning är fel väg att gå.

Med en högskoleutbildning kommer de nyexaminerade poliserna stå med högre skulder till följd av att den sex månader långa betalda, verksamhetsförlagda aspirantutbildningen ersätts av ett extra år med teoretiska studier. Det finns vidare mycket lite som talar för att en utökad akademisering leder till högre status eller arbetsvillkor för yrket. Såväl sjuksköterskor som lärare slutar till följd av dåliga arbetsvillkor och låga löner – trots högskoleexamen. Remissinstansernas synpunkter på en framtida polisutbildning i utredningen Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning bekräftar vår bild av att förslaget om en högskoleutbildning inte syftar till att höja kompetensen utan till att ge en högre grad av jämställdhet och mångfald.

Utbildningens syfte är att åstadkomma kompetenta poliser som är väl förberedda för den vardag som väntar dem. Eftersom arbetsuppgifterna för en polis är många och av varierande slag är det vår åsikt att den del av utbildningen som rör juridik, konflikthantering och vapen- och taktikträning bör ta mer plats. Den del av utbildningen som består av mer teoretiska ämnen, som statsvetenskap och kriminologi, bör i stället begränsas.

Sammanfattningsvis föreslår vi en översyn av utbildningen med syftet att utöka de praktiska ämnena och minska de teoretiska ämnena. Målet ska vara att poliser ska vara bättre förberedda för det kommande arbetet. Detta bör även kunna leda till att den totala utbildningstiden förkortas.

Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

24. Polisutbildningen, punkt 18 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 3 och 6,

2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M) yrkande 1,

2018/19:922 av Sten Bergheden (M) yrkande 3,

2018/19:1559 av Lotta Olsson (M) och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Polisutbildningen bör bli en högskoleutbildning med yrkesexamen. Det är viktigt att specialistkompetens inte bara hämtas utifrån utan att även kompetensen inom poliskåren höjs. Forskning och samverkan med andra utbildningsområden i kombination med en stark koppling till den polisiära verksamheten krävs för att bl.a. utveckla mer effektiva metoder som är anpassade till dagens krav på polisen. Polisutbildningsutredningen har i sitt betänkande Polis i framtiden – polisutbildningen som högskoleutbildning bl.a. föreslagit att den nuvarande polisutbildningen ska omformas till en treårig högskoleutbildning. Jag anser att det är hög tid att regeringen presenterar en proposition utifrån Polisutbildningsutredningens betänkande.

Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att polisutbildningen blir en högskoleutbildning.

25. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10 och avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,
 2018/19:499 av Roger Haddad (L),
 2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 5 och
 2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Det behövs en riktad informationsinsats, bl.a. i de utsatta områdena, för att få fler kvalificerade sökande till polisutbildningen. Rekryteringen bör dessutom ske mer aktivt över hela landet och med ett tydligt uppsökande syfte för att förmå fler att söka till polisutbildningen.

Regeringen bör ge Rekryteringsmyndigheten ett sådant uppdrag.

26. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5 samt
 avslår motionerna

2018/19:499 av Roger Haddad (L),

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 5,

2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Kraven för att bli antagen till polisutbildningen har historiskt sett varit höga, och många har sökt för att bli antagna. Denna ordning, och dessa krav, har garanterat den grundläggande kvalitet som är nödvändig för att upprätthålla en professionell poliskår som allmänheten kan ha förtroende för.

Till följd av yrkets förlorade status har antalet som kvalificerar sig till utbildningen minskat, trots att kraven har sänkts vid flera tillfällen. Samtidigt förekommer det påtryckningar från politiskt håll för att göra kåren mer heterogen. Hårda antagningskrav för att säkerställa kvaliteten har åsidosatts och ersatts av bland de lägsta antagningskraven i Norden, för att fylla platserna och uppnå mångfald och jämställdhet.

Vi tror inte att poliskrisen kan eller ska lösas med sänkta krav för att bli polis, utan tror att sådana lösningar snarare förvärrar problemet. Poliskrisen måste i stället lösas genom ökade incitament för rätt person att söka sig till

yrket. Man bör aldrig tumma på kvaliteten eller sänka förväntningarna på de sökande. De fysiska kraven på antagningstesterna bör därför höjas till de tidigare, högre nivåerna, kravet på ett skrivet högskoleprov och prov i det svenska språket ska återinföras och begåvningskraven ska höjas.

Vidare finns i dag olika kriterier för att antas som avgörs av den sökandes kön. Muskelstyrkan graderas exempelvis i en niogradig skala, där män behöver uppnå kapacitet sex medan kvinnor endast behöver uppnå kapacitet tre. Denna typ av kvotering medför endast nackdelar. Dels är det diskriminering för dem som förlorar sin plats trots att de presterar bättre än andra, dels skadar det förtroendet för dem som kvoteras in. Objektiva kvalifikationer ska avgöra hurvida en person är lämplig att genomföra en polisutbildning, inte personens kön eller etniska bakgrund. Polismyndigheten ska aldrig använda kvotering eller positiv särbehandling, vilket även omfattar riktade kampanjer med syftet att rekrytera personer från minoritetsgrupper eller av ett visst kön.

27. Rekryteringen av nya poliser, punkt 19 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 5 och avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,

2018/19:499 av Roger Haddad (L),

2018/19:891 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

Det finns i dag svårigheter att få personer som klarar polisutbildningen att ansöka till den. Hälften av dem som söker till polisutbildningen är inte behöriga och en tredjedel inställer sig inte till uppöppet. Detta påverkar möjligheten att få tillräckligt många poliser. Trots detta har antalet antagna till polisutbildningen fördubblats.

Vi måste få fler personer som både är lämpliga och klarar testerna att söka sig till polisutbildningen. Men att sänka kraven för att komma in på utbildningen är inte ett alternativ. Lämpligare är i stället att skapa fler ingångar till utbildningen. Alla som utbildas måste inte bli patrullerande poliser, utan

skulle i stället kunna utbilda sig till t.ex. it-utredare eller barnförhörare. Polisyrket är brett och då bör också ingångarna till utbildningen vara det.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att skapa fler ingångar till polisutbildningen.

28. Karriärvägar inom polisen, punkt 20 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10,
bifaller delvis motion

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2 och
avslår motion

2018/19:1421 av Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus (båda M).

Ställningstagande

Ett led i att öka incitamentet för poliser att stanna i organisationen är ökade möjligheter att avancera inom yrket.

Vi föreslår därför att fler uppsatta poster inom polisorganisationen ska kräva såväl polisutbildning som erfarenhet av polisärt arbete. Vår förhoppning är att detta krav även kommer att medföra att polisarbetet blir mer effektivt och att förtroendet inom organisationen stärks.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser detta.

29. Karriärvägar inom polisen, punkt 20 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 2,
bifaller delvis motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 10 och
avslår motion

2018/19:1421 av Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus (båda M).

Ställningstagande

I de flesta andra jämförbara yrken är det självklart att högre chefer själva tillhör professionen. En sjukhuschef är i allmänhet själv läkare, en regementschef är officer och en rektor är i allmänhet lärare. Inom polisen är det dock vanligt att höga chefer inte är poliser i grunden. Detta skapar ofta en förtroendeklyfta mellan den högre ledningen och de övriga i verksamheten. Högre polischefer bör själva ha polisiär bakgrund. Det ökar karriärmöjligheterna inom yrket och det innebär att förtroendeklyftan minskar.

Regeringen bör se över regelverket för behörighet till högre polisbefattningar.

30. Deltidspoliser, punkt 22 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Josefin Malmqvist (M) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 22 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 13.

Ställningstagande

Vid vissa tillfällen finns det särskilda behov av fler poliser i tjänst. Vi anser därför att man bör öka möjligheten att införa deltidanställda poliser. Det kan t.ex. handla om poliser som vill kombinera en annan anställning med att vara deltidspolis. Här bör räddningstjänsten kunna tjäna som förebild. Det största antalet anställda inom räddningstjänsten i Sverige utgörs av personer som har en deltidanställning. Det är fråga om personer som är fullt utbildade brandmän men som har ett annat yrke vid sidan av brandmannayrket. Dessa deltidbrandmän tjänstgör när det finns behov av räddningstjänstinsatser. På motsvarande sätt skulle fullt utbildade deltidspoliser – som tjänstgör som poliser vid behov – kunna fylla en viktig funktion. En ordning med deltidspoliser skulle kunna skapa förutsättningar att snabbt få tillgång till utbildad polis vid akuta behov. Fler deltidspoliser skulle också kunna vara ett sätt att se till att gles- och landsbygden kan få tillgång till fler poliser. Även om vissa orter har en jämförelsevis låg brottslighet måste det finnas tillgång till poliser de gånger någonting allvarligt inträffar och brott faktiskt begås.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

31. Polisens samarbete med Försvarsmakten, punkt 23 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12 och avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 och

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Hemvärnet är en frivillig del inom totalförsvaret som engagerar många människor lokalt och som erbjuder en bra utbildning. Lokalkännedomen hos dem som tjänstgör i denna frivilligverksamhet är god. Hemvärnet används ofta vid eftersök av försvunna personer. Det finns anledning att se över om hemvärnet kan användas även till andra uppgifter för att kunna stötta polisen vid särskilda händelser som kräver extra resurser.

Polisen har en viktig uppgift att fylla när människor anmäls försvunna. Det är viktigt att sökinsatserna kommer igång snabbt och att de genomförs på ett bra sätt. Att snabbt återfinna den som försvunnit kan i många fall rädda liv. Om man konstaterar att ett brott är begånget är omedelbara insatser ofta avgörande för att brottet ska kunna klaras upp. Även samarbetet mellan polisen och andra lokala frivilligorganisationer, t.ex. Missing People, bör därför ses över och uppmuntras.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

32. Polisens samarbete med Försvarsmakten, punkt 23 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 och avslår motionerna

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Polismyndigheten har en ansträngd situation, bl.a. till följd av gängkriminalitet och ett växande antal utanförskapsområden. Myndigheten har dessutom under en längre period haft otillräckliga resurser. Det krävs därför nya möjligheter att avlasta Polismyndigheten så att polisen kan ägna sig åt kärnuppdraget.

Vi anser att Polismyndighetens möjligheter att samarbeta med Försvarsmakten ska stärkas. Försvarsmakten bör, vid särskilda tillfällen, ha möjlighet att använda militära resurser vid gränskontroller för att frigöra polisiära resurser till brottsbekämpande verksamhet. Vi vill även se över möjligheterna att använda militära resurser för att bevaka utsatta polisstationer.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

33. Polisens samarbete med Försvarsmakten, punkt 23 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 och
avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 26 och
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Vi står bakom en kraftfull satsning på fler poliser. Med tanke på den tid det tar att utbilda poliser kommer det dock att ta tid innan dessa nya poliser är i tjänst. Det bör därför enligt vår mening övervägas att parallellt med den satsningen ta till andra åtgärder som snabbt kan avlasta polisen i dess arbete.

En sådan åtgärd är att i större utsträckning ta hjälp av ordningsvakter.

En annan är bättre samverkan med försvaret. Polisen har i dag möjlighet att t.ex. låna helikoptrar från försvaret. För att stärka polisens och samhällets förmåga behöver försvaret och polisen samverka och samträna mer. Det bör vidare ses över hur anställda vid försvaret kan bistå polisen i bevakningsinsatser. Vid ett terrorattentat kan det vara avgörande att använda samhällets alla relevanta resurser. I vissa extrema situationer kan det innebära

att Försvarsmakten ska kunna ge stöd till Polismyndigheten när nödvändiga förmågor redan är upptagna eller saknas.

Vidare bör pensionerade poliser få jobba kvar. Poliser som närmar sig pensionen eller nyligen gått i pension kan utgöra en resurs om de får möjlighet att jobba kvar eller återgå i tjänst för en tid. Dessa kan med kort varsel bidra till att polisen ökar förmågan. De har dessutom erfarenhet som kan vara värdefull i det ansträngda läget.

Slutligen kan polisstudenter tillfälligt tas i tjänst för att möta de akuta behoven.

Vi anser att regeringen bör vidta åtgärder för att pröva dessa förslag för att snabbt och i närtid stärka polisens operativa förmåga.

34. Trafikpolisens organisation, punkt 24 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 15 och 16 samt

2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22,

bifaller delvis motionerna

2018/19:875 av Sten Bergheden (M),

2018/19:918 av Edward Riedl (M),

2018/19:1151 av Pia Nilsson (S) och

2018/19:2071 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) samt

avslår motion

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 60.

Ställningstagande

En god och säker trafikmiljö kräver inte bara ett bra vägnät. Det kräver också att trafikreglerna följs. Alltför många utsätter i dag sina medtrafikanter för livsfara genom att köra påverkade av alkohol eller andra droger. Det är en brottslighet som i huvudsak bara kan begränsas med regelbundna kontroller och en synlig polis på våra vägar. Kameror kan bidra till att beivra fortkörningar, men inte rattfylleri. Många gånger upptäcks även annan typ av brottslighet vid polisens stickprovskontroller.

Det trafikövervakande arbetet har minskat de senaste åren. Därför bör det göras en översyn av polisens samlade trafikövervakande arbete. I detta arbete bör det ingå en studie av hur trafikövervakningen genomförs i andra jämförbara länder.

Kontrollen av tung fordonstrafik kräver välutbildade trafikinspektörer. Bristande underhåll och undermåligt material i tunga fordon, ibland i kombination med för långa körtider, innebär en stor fara på våra vägar. Många trafikinspektörer går snart i pension och har inte ersatts i nödvändig omfattning. Regeringen måste vidta åtgärder som gör det möjligt för polisen att se till att denna kompetens behålls.

35. Trafikpolisens organisation, punkt 24 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkande 60 och
avslår motionerna
2018/19:875 av Sten Bergheden (M),
2018/19:918 av Edward Riedl (M),
2018/19:1151 av Pia Nilsson (S),
2018/19:2071 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 15 och 16 samt
2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 22.

Ställningstagande

Det är viktigt att polisen har tillräckliga resurser för att följa upp regelefterlevnaden i trafiken. I Sverige har trafikpoliserna blivit allt färre under de senaste åren. Regeringen bör vidta åtgärder för att säkerställa att antalet trafikpoliser successivt kan öka.

36. Övriga trafikfrågor, punkt 25 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD) yrkandena 10 och 16 samt
avslår motionerna

2018/19:858 av Edward Riedl (M),
2018/19:890 av Edward Riedl (M),
2018/19:1157 av Ingela Nylund Watz (S),
2018/19:1557 av Lotta Olsson (M) och
2018/19:1937 av Pål Jonson (M).

Ställningstagande

Varje år skadas hundratals människor allvarligt i trafikolyckor där alkohol och/eller narkotika är inblandad. Vi anser att det inte ska vara tillåtet att köra med alkohol eller andra droger i kroppen, vare sig på land, på sjön eller i luften. Det är därför viktigt att fortsätta det förebyggande arbetet med nolltolerans mot alkohol och narkotika i trafiken och se till att polisen ges tillräckliga resurser för nykterhetskontroller och möjlighet att kunna beivra överträdelser.

Polisen får i dag inte slumpmässigt, utan misstanke, testa bilförare för andra droger än alkohol. Vi anser att motsvarande möjligheter att slumpmässigt kontrollera förare för påverkan av alkohol bör finnas när det gäller påverkan av andra droger, om det kan genomföras med bibehållen integritet för föraren.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

37. Intern tillsyn och tjänstefel, punkt 26 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,
bifaller delvis motion

2018/19:363 av Markus Wiechel (SD) och
avslår motion

2018/19:2386 av Niels Paarup-Petersen (C).

Ställningstagande

En polis har inte möjlighet att backa undan från en aggressiv angripare. Möjligheten att använda tjänstevapen finns endast när poliserna själva eller andra utsätts för svårare våld som kan orsaka allvarlig skada, t.ex. när en person är beväpnad med kniv eller skjutvapen. Vid demonstrationer och i utsatta områden har det blivit vanligt att poliser utsätts för stenkastning som vid en träff kan orsaka livshotande skador. Nödvärnsrätten för poliser bör

därför utökas så att en situation inte eskalerar till följd av att polisen inte vågar använda rätt steg i våldstrappan.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

38. Polisens utrustning, punkt 27 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 13 och 30 samt
2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 13,
bifaller delvis motionerna
2018/19:47 av Richard Jomshof (SD) och
2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1 och
avslår motionerna
2018/19:1536 av Lotta Olsson (M) och
2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 6.

Ställningstagande

I Polismyndighetens författningssamling står sedan några år tillbaka skrivet att en religiös huvudbonad i form av huvudduk, kippa eller turban får bäras till uniform. Vi ser det dock som en självklarhet att all myndighetsutövning – inte minst den som utövas av poliser och militärer med våldsmonopol – ska vara neutral, och att uniformerna därför ska vara helt fria från såväl religiösa som politiska markörer. Av denna anledning anser vi att den sortens klädsel i tjänsteutövningen ska förbjudas.

Enligt Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m.m. får det, om det finns synnerliga skäl, beslutas att en polis som är utsatt för ett allvarligt hot med anledning av tjänsten under ledig tid får bära den tjänstepistol som han eller hon har tilldelats. Vi anser att det, med den senaste tidens destruktiva utveckling, finns anledning att lätta på restriktionerna så att fler utsatta poliser får möjlighet att bära sitt tjänstevapen under ledig tid.

Polisfordon för kontroll av den yrkesmässiga trafiken bör finnas i flera olika format. I huvudsak bör fordonen vara av buss- eller skåpmodell där det kan rymmas både arbetsplatser och förhørsplatser. Fordonen ska även vara utrustade med nödvändig teknisk utrustning för avrapportering, radioanrop, it-funktioner samt larmanordning i form av blåljus och siren. De större skåpfordonen kan med fördel även vara utrustade med portabla vågar. Ett antal

fordon bör också vara av personbilsmodell och finnas i både civil och målad variant.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

39. Polisens utrustning, punkt 27 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkandena 4 och 6 samt avslår motionerna

2018/19:47 av Richard Jomshof (SD),

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 13 och 30,

2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD) yrkande 13,

2018/19:1536 av Lotta Olsson (M) och

2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att polisen ska ges tillgång till alternativa vapen, t.ex. att man ges möjlighet att skjuta gummikulor, använda elpistol och att använda vattenkanoner vid demonstrationer och stora upplopp. Dessa är vapen som är mindre skadliga än de skjutvapen polisen har i dag och skulle kunna hjälpa polisen att bättre hantera svåra situationer. På senare tid har tragiska dödsskjutningar där poliser har varit ansvariga med rätta uppmärksamhets. En polis bör ha så många alternativ som möjligt innan han eller hon måste ta till dödligt våld. Möjligheten för polisen att få tillgång till fler alternativa vapen bör därför utredas.

En viktig del i att förenkla och renodla polisens arbete och på så sätt få ut mer polisiärt arbete per enskild polis är att komma till rätta med det omoderna avrapporteringssystemet. Det är positivt att Polismyndigheten har infört en nationell it-organisation och en ny it-plan. Att poliser i yttre tjänst kan använda smarta telefoner för avrapportering och slagning i register förenklar arbetet. Det är dock viktigt att man fortsätter att effektivisera avrapporteringen. Tid måste frigöras för att poliser ska kunna ägna arbetsdagen till sådant som leder till ökad trygghet.

Vi menar vidare att tekniska hjälpmedel som t.ex. automatisk nummerplåtsavläsning, ANPR, bör kunna användas i större utsträckning. Det är en kamera som monteras i polisbilen och som läser av mötande bilars registreringsnummer och larmar om bilen har körförbud, är eftersökt, stulen,

oskattad, oförsäkrad eller obesiktigad. ANPR bör användas i fler polisbilar och utvecklas ytterligare på ett sätt som ökar polisens möjlighet att höja trafiksäkerheten och arbeta brottsförebyggande utan att den personliga integriteten kränks.

Polisens arbetsmetoder behöver utvecklas, och modern teknik bör bli en naturlig del av verksamheten i det vardagliga polisarbetet. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

40. Ett utrustningslyft, punkt 28 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Josefin Malmqvist (M) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 23.

Ställningstagande

Polisen måste för ett tryggt och verkningsfullt arbete ha tillgång till en modern utrustning som också möter polisens behov i olika situationer. Det framgår dock, bl.a. genom Noas utvärdering av den nationella särskilda händelsen Nimo (se ovan), att det i dag finns väsentliga brister i fråga om den utrustning som särskilt ingripandepoliser har tillgång till. Vi ser positivt på att Polismyndigheten 2018 fick i uppdrag att höja grundförmågan hos poliser i yttre tjänst och säkerställa att de har tillgång till rätt vapen och utrustning för att hantera bl.a. terroristattentat. Det är emellertid angeläget att samtliga poliser i yttre tjänst snarast får en modern skyddsutrustning. Ett utrustningslyft bör därför skyndsamt genomföras, som bl.a. ska syfta till att samtliga poliser i yttre tjänst ska ha modern skyddsutrustning.

Vi anser att riksdagen bör ställa sig bakom det vi nu har anförut om ett utrustningslyft och tillkännage detta för regeringen.

41. Polisens befogenheter, punkt 29 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 16, 19 och 20,

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18,

2018/19:269 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1 och

2018/19:976 av Erik Ottoson (M).

Ställningstagande

För att polisen ska få publicera bilder på en misstänkt person i en pågående brottsutredning krävs som huvudregel att syftet med publiceringen är att få allmänhetens hjälp att identifiera gärningspersonen, att det är klarlagt att personen på bilden föreställer den misstänkte, att det rör sig om ett brott som inte kommer leda till ett lindrigare straff än fängelse i sex månader och att publiceringen är av synnerlig vikt för polisens fortsatta arbete.

Enligt vår mening bör polisen ges bättre möjligheter att själv avgöra när övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän ska kunna publiceras. Vi vill därför ta bort kravet på att det endast får ske för brott som kommer att leda till fängelsestraff om 6 månader eller mer. Det innebär exempelvis att bilder från övervakningskameror av gärningspersoner som begått stöldbrott eller misshandel kommer att kunna publiceras. Vi anser vidare att kravet på att en publicering ska vara av synnerlig vikt bör mjukas upp. I likhet med dagens regler bör det dock alltid ske en proportionalitetsbedömning där det brottsutredande intresset vägs mot den personliga integriteten i det enskilda fallet.

42. Polisens befogenheter, punkt 29 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 16, 19 och 20 samt

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 18 och

avslår motionerna

2018/19:269 av Richard Jomshof (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1,

2018/19:976 av Erik Ottoson (M) och

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 6.

Ställningstagande

Framför allt i otrygga områden utsätts poliser för provocerande individer som aktivt försöker hindra dem i deras yrkesutövning. För att motverka detta beteende måste möjligheterna att tillfälligt plocka bort dessa personer från gatan utökas. Dels för att skicka signalen att poliser är oantastliga och för att underlätta för poliserna att utföra sitt arbete, dels för att förhindra att en otrygg situation eskalerar till upplopp. Vi vill därför utreda en utökad polisarrest där en person ska kunna anhållas även om det inte finns skäl för häktning. Beslutet ska kunna fattas av ett polisbefäl i stället för av en åklagare. Längden på frihetsberövandet bör rimligen inte överstiga 24 timmar och vara ett mellansteg mellan ett gripande och ett anhållande.

I dag är poliser i princip skyldiga att behandla anmälningar om brott, såväl muntliga som skriftliga, utan uppskov. Detta är problematiskt av flera orsaker. Poliser blir ibland tvungna att överge sin bevakning av brottstyngda platser för att åka och ta emot en anmälan från någon som anmäler ett brott som är av mindre betydelse och som hade kunnat vänta. Konsekvensen kan i värsta fall bli att allvarliga brott begås som hade kunnat förhindras av en närvarande polis. Anmälningar av brott som är av mindre betydelse måste även tas emot nattetid, även om de skulle kunna vänta till nästa dag. Detta är ett förfarande som leder till ökade kostnader för Polismyndigheten. För att effektivisera polisens arbete bör poliser ges rätt att tillfälligt avvisa vissa typer av anmälningar. Kvälls- och nattetid bör anmälningar om sådana brott som utan skada kan vänta till nästkommande dag hänvisas till ett dagtidsöppet kontaktcenter. Anmälningar om brott av mindre allvarlig karaktär som kan vänta utan förvärrad skada bör också kunna nedprioriteras. Anmälningarna bör

i stället kunna hänvisas till inlämning under annan tid då polisen bedömer att det inte finns någon risk för allvarlig brottslighet på annan plats.

Poliser är vidare skyldiga att behandla anmälningar om brott även när de gäller sådana företeelser som inte utgör brott. Vi vill att polisen ska kunna avvisa vissa polisanmälningar som uppenbart inte utgör brott och som kommer att skrivas av, t.ex. anmälningar om borttappade föremål av mindre värde samt rena försäkringsärenden.

Ytterligare en fråga som rör polisens befogenheter är den om kräkmedel. Det är inte längre tillåtet att använda kräkmedel som metod för att snabbt och effektivt få fram bevisning när en knarklangare har svält narkotikan. Detta har lett till en mer omständlig process. Efter ett gripande måste ett beslut fattas om att den som misstänkts ha svält narkotika ska röntgas på sjukhus, sedan måste ett beslut fattas om att den misstänkte ska förvaras under ständig bevakning tills denne har utträttat sina behov. Häktespersonal får sedan rota runt i avföring för att hitta kapslarna och ta narkotikan i beslag. Vi ser kräkmedel som ett billigt och effektivt verktyg, både som metod för polisen men även som en avskräckande åtgärd.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som ger polisen de befogenheter som redovisas ovan.

43. Brottsprovokation, punkt 30 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21 och

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 3,

2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 1 och

2018/19:882 av Anders Hansson (M).

Ställningstagande

Möjligheterna för polisen att använda brottsprovokation är i Sverige inte reglerat i lag, även om uttalanden från Högsta domstolen gör det tydligt att det inte får nyttjas.

Viss brottslighet är särskilt svår för polis att beivra effektivt. Medan poliser världen över får använda sig av brottsprovokation finns inte det alternativet för den svenska polisen. Vi står upp för principen om en rättvis rättegång men

menar att vissa typer av brottsprovokation inte står i ett motsatsförhållande till denna. Vi bedömer att det finns tillfällen då brottsprovokation bör vara tillåtet, exempelvis vid grov organiserad brottslighet eller vid olika typer av sexualbrott. I normalfallet bör brottsprovokation inte tillåtas när det gäller handlingar med lägre straffvärde, såsom stöld, misshandel eller liknande. Undantag bör dock tillåtas om det rör sig om mängdbrottslighet som sker i organiserad form eller om det är särskilt påkallat ur ett samhällsperspektiv, exempelvis vid tobaks- och alkoholförsäljning till minderåriga.

Om Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten säkrar bevisning om brott genom otillåtna utredningsmetoder, såsom brottsprovokation eller felaktigt använd bevisprovokation, får gärningsmannen ett sänkt straff enligt rådande praxis. Att otillåtna eller kränkande metoder använts gör enligt vår mening inte det begångna brottet mindre svårt, och brottet ska därför leda till ett lika svårt straff som det hade gjort om bevisningen hade säkrats genom tillåtna metoder. Konsekvenserna av den felaktiga användningen av utredningsmetoder bör i stället behandlas som ett separat ärende, exempelvis en polisär internutredning om tjänstefel.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

44. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 31 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Josefin Malmqvist (M), Jonny Cato Hansson (C) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 35 och avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15,

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 14–16 och

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Sverige har allvarliga problem med brott kopplade till kriminella uppgörelser. Enligt polisen finns det i dag runt 5 000 kriminella aktörer och 200 kriminella gäng i Sverige. Våldet ökar både i omfattning och grovhet och det inkluderar ett ökat användande av skjutvapen och sprängmedel. Gängens kriminalitet drabbar dem som bor i Sveriges 61 utsatta områden extra hårt. Nära 70 procent av de boende i utanförskapsområdena uppger att det finns kriminella personer

eller grupperingar som har en inverkan på området i något avseende. Gängkriminaliteten måste mötas med kraft. Beprövade internationella och inhemska metoder för att motverka kriminalitet och öka tryggheten i utsatta områden bör användas i syfte att kunna genomföra fler och verkningfulla åtgärder.

45. Åtgärder i särskilt utsatta områden, punkt 31 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 15 och

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 14–16 och

avslår motionerna

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 6 och

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 35.

Ställningstagande

Under 2000-talet har upploppsstämning i oroliga områden blivit en del av vardagen. Detta innefattar allt från attacker med grön laser, stenkastning mot poliser och brand- och ambulansmän till uppeldade bilar och fastigheter. Utmärkande för dessa situationer är att polisinsatserna sällan leder till gripna och åtalade förövare. I bland beror detta på bedömningen att ett gripande leder till ytterligare skadegörelse. Vi anser att detta är en felbedömning. Polisen ska i största möjliga utsträckning undvika att backa och ge upp kontrollen över ett område. Agerandet skickar fel signaler om vem medborgarna bör respektera och ha förtroende för – gången i stället för poliserna. Vi skyller inte polisens handfallenhet på de enskilda poliserna utan på ledningen. Det måste därför komma klara signaler från politiskt håll om att polisen ska byta taktik för att upprätthålla lag och ordning när olika former av dialog- och förståelseverksamhet sviktar. Polisen ska få använda den tvångsmakt som krävs för att skapa trygghet i ett område som brusat upp. Vi vill därför ge polisen tillåtelse att använda tårgas, vattenkanoner och vid behov möjligheter att kalla in insatsstyrkan. Detta ska leda till att gärningsmännen grips och lagförs och att upploppen upphör.

Vidare bör en ny lag utredas som ger regeringen, på förfrågan från ordningsmakten eller på eget initiativ, möjlighet att utlysa tillfälliga undantagstillstånd i tydligt geografiskt avgränsade områden. Undantagstillstånden bör innefatta en möjlighet att tillfälligt begränsa medborgarnas

rörelsefrihet inom det avgränsade geografiska området. De bör tillfälligt utöka polisens befogenheter att göra tillslag mot bl.a. enskilda personer, lokaler och bostäder. Andra västländers lagstiftning bör användas som modell eftersom många länder har lagstiftning som är beprövad.

Slutligen bör tydliga målsättningar för ordningsmakten om vad som förväntas uppnås i de särskilt utsatta områdena sättas upp, och den subversiva kriminaliteten bör klassificeras som ett säkerhetspolitiskt inre hot.

46. Brottsförebyggande arbete i utsatta områden, punkt 32 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 25 och
avslår motionerna
2018/19:487 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–4,
2018/19:659 av Rasmus Ling (MP) och
2018/19:1188 av Lawen Redar (S).

Ställningstagande

Inom vissa polisregioner har arbetet i de utsatta områdena gett resultat. För att säkerställa att detta sker i alla utsatta områden anser vi att Polismyndigheten ska upprätta en konkret nationell handlingsplan för hur de ämnar upprätthålla lag och ordning i de områden som benämns som utsatta eller särskilt utsatta. Detta kommer även att förbättra uppföljningsmöjligheterna och den framtida resursfördelningen.

47. Brottsbekämpande samarbete med bl.a. kommuner, punkt 33 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Josefin Malmqvist (M), Jonny Cato Hansson (C) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkandena 10 och 11,
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 7 och
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 22 och 23.

Ställningstagande

Den grova brottsligheten och ungdomsbrottsligheten skapar otrygghet i hela landet, särskilt i vissa utsatta områden. Vi får aldrig acceptera att gängbrottslighet och grov organiserad brottslighet breder ut sig och sätter skräck i dessa områden.

En grundläggande förutsättning för att bekämpa grov brottslighet är en fungerande polis och en stärkt rättskedja, men att förebygga brott redan innan de har begåtts är det bästa sättet att skapa såväl säkerhet som upplevd trygghet. Det brottsförebyggande arbetet behöver långsiktighet och förankring i den lokala miljö där arbetet bedrivs. Därför har kommunerna en nyckelroll i det brottsförebyggande arbetet. Även polisens samarbete med andra aktörer på lokalplanet behöver utvecklas. Polisen bör t.ex. ha ett större samarbete med volontärkrafter, både föreningar och enskilda. Det är tydligt att samarbetet mellan polisen, de sociala institutionerna och de boende i utanförskapsområden behöver förbättras.

Vidare behöver kommunerna öka sitt samarbete med civilsamhället. Brottsförebyggande arbete och stöd till brottsoffer är områden där frivilligkrafter gör ovärderliga insatser. Alla kommuner bör ha samarbeten med en lokal brottsofferjour. Kommunerna bör vidare samarbeta med föreningslivet, församlingar och samfälligheter i det brottsförebyggande arbetet, oavsett om detta sker inom ramen för ett lokalt brottsförebyggande råd eller på något annat sätt. Kommunerna bör även ta ett större ansvar för det brottsförebyggande arbetet genom att involvera fler aktörer, såsom ordningsvakter och fastighetsägare.

De kommunala förvaltningarna bör även delta mer i det brottsbekämpande arbetet. Rent praktiskt kan det handla om att polisen och företrädare för den kommunala förvaltningen axel mot axel slår till mot exempelvis ett kafé eller en restaurang som drivs av personer med kopplingar till kriminellt gäng. Ofta kan polisen hitta narkotika eller vapen samtidigt som förvaltningen hittar brister i exempelvis livsmedelshanteringen. Därmed kan näringsverksamheten stängas ned direkt samtidigt som polisen utreder brottet. I dag försväras detta arbete av bl.a. sekretesslagstiftning. Därför anser vi att man bör överväga att förändra reglerna för utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter så att det brottsbekämpande samarbetet mellan kommuner och staten underlättas.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

48. Belöningsystem och tipspengar, punkt 34 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 9 och
avslår motion
2018/19:1650 av John Weinerhall (M) yrkande 1.

Ställningstagande

I Danmark finns det en möjlighet att betala ut medel till enskilda för upplysningar som bidrar till att allvarliga brott klaras upp. Upp till 50 000 kronor betalas ut till personer som lämnat information som på ett eller annat sätt har varit avgörande för att ett allvarligt brott har klarats upp. I Sverige är Polismyndighetens möjligheter att betala ut medel till enskilda som bidrar till att klara upp brott begränsade och omfattar i princip endast utbetalningar inom ramen för den s.k. informatörsverksamheten.

Ett svenskt belöningsystem som innebär ökade möjligheter för Polismyndigheten att betala ut en ersättning till enskilda bör övervägas. Bland annat skulle tips som leder till att illegala vapen hittas och beslagt kunna leda till att ersättning betalas ut.

49. Zonförbud och visitationszoner, punkt 35 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

För att bättre kunna säkra tryggheten bör polisen ges möjlighet att besluta om zonförbud. Ett zonförbud innebär att polisen ges möjlighet att förbjuda en person som har uppvisat ett särskilt otrygghetsskapande beteende att vistas på

en viss plats, t.ex. på ett torg eller i ett köpcentrum. En sådan lagstiftning finns i Danmark. Syftet med ett zonförbud är att garantera trygghet och säkerhet för människor på särskilt brottsutsatta platser. Dessutom kan zonförbud utgöra ett betydelsefullt nytt verktyg för polisen i arbetet med att motverka brottslighet och gängbildning. Zonförbudet ska kunna meddelas för en bestämd period som högst får vara i tre månader och ska därefter kunna förlängas med ytterligare högst tre månader. Ett zonförbud bör kunna meddelas muntligen på plats av en polis. Zonförbudet ska därefter alltid prövas i domstol. Överträdelse av zonförbudet ska vara straffbelagt och kunna leda till fängelse.

Vidare har polisen i dag i princip endast möjlighet att visitera personer om det finns en konkret brottsmisstanke. För att hitta fler illegala vapen bör de brottsbekämpande myndigheterna ges bättre möjligheter att, under en begränsad tid och vid vissa platser, visitera personer i syfte att söka just efter vapen. Vi vill ge polisen möjlighet att, efter ett beslut av en åklagare, upprätta visitationszoner där polisen ges utökade befogenheter att söka efter vapen och handgranater på människor och i fordon. Ett beslut om att upprätta en visitationszon bör endast få fattas när det finns en beaktansvärd risk för att illegala vapen finns i, eller kommer att transporteras, genom ett visst område. Zonerna ska vara tillfälliga och begränsade till ytan. Det ska inte krävas någon konkret misstanke om brott för att kontroller ska kunna göras. Syftet med visitationszonerna är att skapa ytterligare möjligheter till effektiva preventiva insatser för att förebygga olaga vapeninnehav och allvarliga våldsbrott.

Regeringen bör enligt vår mening återkomma med förslag om zonförbud och visitationszoner.

50. Brott på internet, punkt 36 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:210 av Johnny Skalin (SD),

2018/19:486 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–3,

2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:1631 av Lotta Olsson (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 3,

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2018/19:2689 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

It-relaterade brott är till sin natur generellt sett komplexa och många gånger svårutredda. Inte minst beror detta på den snabba tekniska utvecklingen och den alltmer omfattande digitaliseringen av samhället. För att kunna beivra dessa typer av brott behöver rättsväsendet ha rätt och tillräcklig kompetens samt upparbetade arbetssätt och metodstöd för sina utredningar. Därför är det positivt att riksdagen har fattat beslut om att det behövs en samlad strategi för att se över hur man kan höja utbildningsnivån för att utreda it-relaterad brottslighet inom hela rättsväsendet.

Ett mer enhetligt och effektivt sätt att arbeta och förbättrad kompetens kan bidra till en bättre uppkläring. När det gäller t.ex. internetrelaterade barnpornografibrott har personuppkläringen förbättrats kontinuerligt sedan 2006. Troliga bidragande faktorer till det är ändrade förutsättningar i lagstiftningen, att Polishögskolan började ge en specialiserad utbildning på området 2006 och att denna brottstyp särskilt prioriterades av polisledningen under 2014.

Enligt polisen ökar antalet sexualbrott som begås mot barn och unga på internet och via sociala medier. Det kan röra sig om att en gärningsman för samtal med sexuellt innehåll med barnet eller skickar bilder på sig själv med sexuellt innehåll via sociala medier. Det kan också vara fråga om att en gärningsman förmår barnet att utföra en sexuell posering eller att utföra en sexuell handling på sig själv inför webbkamera eller liknande. Vidare har det blivit vanligare med olika former av utpressning gentemot barn, s.k. sextortion som är en grövre form av grooming där utpressningen går till så att förövaren förmår barnet att skicka bilder på sig själv. Förövaren hotar sedan att sprida bilderna för att förmå barnet till sexuella handlingar framför en webbkamera. Utredningarna är både tidskrävande och komplicerade då gärningsmannen ofta har begått brott mot många olika barn som bor på olika platser i landet eller i andra länder. Eftersom bevisläget ofta är komplicerat för åklagaren krävs det ofta att it-forensikern sitter med under huvudförhandlingen som stöd för åklagaren. Detta medför att nyanmälda brott får vänta på utredning.

Regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla och förankra nationella arbetssätt och metodstöd för utredning av it-relaterade sexualbrott samt se över strukturen för brottssamordning och samverkan mellan polisregionerna.

51. **Brott på internet, punkt 36 (KD)**

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD) yrkande 3,

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2018/19:2689 av Pia Steensland m.fl. (KD) yrkande 4 och

avslår motionerna

2018/19:210 av Johnny Skalin (SD),

2018/19:486 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–3,

2018/19:690 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2 och

2018/19:1631 av Lotta Olsson (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Näthat har blivit en del av vardagen och drabbar i många fall kvinnor särskilt hårt. Unga personer riskerar att påverkas mer av vad som händer på nätet och av jämnåriga än av vuxenvärlden. Vi anser att polisen behöver skapa en särskild enhet som jobbar riktat mot näthat, mobbning på nätet och nätttrakasserier. Allt fler brott flyttar i dag ut på internet, framför allt i sociala medier. Vi har till och med sett upplopp som startats på grund av ryktesspridning där. I en värld där det digitala livet alltmer smälter ihop med det analoga är det nödvändigt att polisen är ständigt närvarande och ”patrullerar” även på internet.

Det krävs en värderingsförändring på nätet. En sådan kulturförändring kräver att de som bryter mot lagen också lagförs. Åtal för grova kränkningar på internet bör väckas i större utsträckning än man har gjort hittills, och skadestånd bör dömas ut till den kränkta personen.

Ett annat it-relaterat brott som bör uppmärksammas är handeln med dopningspreparat och droger. Denna handel sker övervägande på internet och det finns ett stort antal nätshoppar där man enkelt kan köpa anabola androgena steroider. Vi anser därför att det är angeläget att rättsvårdande myndigheter får möjligheter att effektivt koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen och minska tillgängligheten av dopningspreparat.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det anförda.

52. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3,

2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),

2018/19:1433 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 4 och

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 61.

Ställningstagande

Vi ser ett växande problem med att oseriösa företag genom olika, mer eller mindre kreativa sätt, utnyttjar marknadsreglerna på ett oärligt sätt. Vi vill därför att en översyn av regelverken görs, och där det är uppenbart att man har satt i system att utnyttja reglerna bör också straffen var kännbara. Vi vill även se över hur man kan undvika att regelverket, som skapats för handel mellan företag och mellan företag och privatpersoner, utnyttjas av kriminella.

53. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),

2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14,

2018/19:1433 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 4 och

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 61.

Ställningstagande

Det har nu gått mer än 20 år sedan ett antal omfattande initiativ togs mot den ekonomiska brottsligheten. Regeringens strategi för samlade åtgärder mot ekobrott (skr. 1994/95:217) ledde till inrättandet av såväl Ekobrottsmyndigheten som utredningsenheter för skattebrott på Skatteverket.

Mycket har hänt sedan dess. Brottsligheten har förändrats och förfinats, internet har gett helt nya möjligheter till snabb kommunikation och ekonomiska transaktioner och en ny välfärdsmodell via new public-management med köp- och säljstrategier inom välfärden har etablerats. Den ekonomiska brottslingen har anpassat sig och utnyttjat luckor i lagen och en naiv politisk inställning till att välfärdens service kunde utföras av den som kunde göra det till lägsta pris. Det har lett till underbud i offentliga upphandlingar, oseriösa företag och fusk med anställningar. Därför behövs det en ny strategi mot ekonomisk brottslighet. År 1994 var ledorden för strategin förstärkta skattekontroller, gemensamma kontrollaktioner från myndigheter, snabbare brottsutredningar och intern- och affärskontroll inom näringslivet. Det är nu dags att 2018 uppdatera denna strategi.

Regeringen bör återkomma med en ny uppdaterad strategi mot ekonomisk brottslighet.

54. Ekonomisk brottslighet, punkt 37 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 61 och avslår motionerna

2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3,

2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S),

2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2018/19:1433 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 4.

Ställningstagande

En social insats som för den enskilde är avgörande men som samtidigt utgör en avsevärd kostnad för skattebetalarna måste självklart noggrant följas upp och utvärderas regelbundet. De senaste årens ökning av brottslighet riktad mot olika välfärdssystem riskerar att medel som avsätts för personer med mycket omfattande stödbehov i stället hamnar i skrupellösa människors fickor utan att något vårdbehov tillgodoses. Ett mycket aktivt arbete i samarbete mellan

Försäkringskassan, Polismyndigheten och Skatteverket behövs för att förhindra och upptäcka denna typ av brottslighet.

Regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma ett sådant samarbete.

55. Färre godkända id-handlingar, punkt 38 (S, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S) och Rasmus Ling (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L) yrkande 52.

Ställningstagande

Riksdagen riktade så sent som förra året ett tillkännagivande till regeringen om en skyndsam uppstramning av antalet godkända id-handlingar. Regeringen har också tillsatt en utredning som skulle utreda och lämna förslag till förändringar av de krav och rutiner som gäller för svenska identitetshandlingar. Utredningen redovisade i mars 2019 betänkandet Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation (SOU 2019:14). Mot denna bakgrund, och då vi inte vill föregripa beredningen av betänkandet, bör motionen enligt vår mening avstyrkas.

56. Skärpta åtgärder mot missbruk av pass, punkt 39 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

De åtgärder som har vidtagits för att stävja missbruket av pass, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft i april 2016, har inte varit tillräckliga. Vi vill därför se ytterligare skärpta åtgärder i detta syfte. Passets status som värdehandling måste återupprättas.

Ett pass är en handling som bör ha ett särskilt skydd mot missbruk. För missbruk av urkund döms i dag till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt utdöms fängelse i högst två år. Av rättspraxis framgår dock att missbruk av pass vid inresa till landet inte per automatik bedöms som grovt missbruk av urkund. Det krävs försvårande omständigheter. Det vill vi ändra på. Missbruk av pass vid inresa bör alltid bedömas som grovt missbruk av urkund. Detsamma gäller missbruk av främlingspass och av resedokument vid inresa.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

57. Registrering av kontantkort till mobiltelefoner, punkt 40 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:3 av Robert Stenkvist (SD).

Ställningstagande

Marknaden för kontantkort till mobiltelefoner är fortfarande relativt omfattande. Ett kontantkort innebär att inget abonnemang är knutet till telefonnumret och sim-kortet. Dessa kontantkort kan köpas lite överallt, och köparen behöver bara betala för kortet utan att på något sätt registrera sina personliga uppgifter. Fördelen med nuvarande kontantkortshantering är att den är billig, utan omfattande administration. Det finns också ideologiska aspekter på att kunna köpa ett kort utan personlig registrering. Dock är det väl känt att dessa anonyma kontantkort utgör en viktig del i kriminella personers olagliga verksamhet.

En stor del av den grova kriminaliteten skulle försvåras avsevärt med ett tvång på registrering av kontantkorten. Dessutom skulle det i många fall underlätta polisens utredningar. Vi finner att fördelarna väger uppenbart tyngre än nackdelarna med en personlig registrering av kontantkort. På grund av detta vill vi att lagen ändras så att kontantkort bara ska få säljas med en samtidig registrering med giltig legitimation. Företagen som säljer kontantkort ska kunna visa upp registret för varje sålt kontantkort.

58. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Josefin Malmqvist (M) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 3 och

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 9 och 59 samt avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12,

2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C),

2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 46 samt

2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Det är viktigt att EU har en väl fungerande yttre gränskontroll. I detta ligger att medlemsländerna måste leva upp till de krav som ställs. Om ett medlemsland bryter mot EU-gemensamma åtaganden måste det få konsekvenser. I detta sammanhang innebär det att deras medlemskap i Schengensamarbetet bör utvärderas och kunna leda till uteslutning.

I avsaknad av en väl fungerande gränskontroll vid EU:s yttre gräns och av en nordisk gränskontroll måste Sverige ha en egen väl fungerande gränskontroll mot angränsande länder när det är påkallat.

Detta blir tydligt bl.a. när det gäller det ökande problemet med utländska stöldligor. Enligt en kartläggning som Noa gjorde 2016 står dessa ligor för upp till 50 procent av bostadsinbrotten i Sverige. Rapporten bygger på fem års informationsinsamling och tar upp brottnätverk från Litauen, Polen, Rumänien och Georgien. Våra storstäder Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala drabbas – men också mindre kommuner och landsbygden. Organisationer som står bakom utländska stöldligor i Sverige driver också ofta andra typer av brottslighet som smuglingsbrottslighet, människohandel och organiserat tiggeri. För att motverka dessa ligor måste Sverige ha en fungerande gränspolis.

Regeringen bör verka för att det vi nu har anfört ska uppnås.

59. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,

2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 46 samt

2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 8 och

avslår motionerna

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12,

2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C),

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 3 och

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 9 och 59.

Ställningstagande

Den fria rörligheten i EU har försvårat arbetet mot terror. Terrormisstänkta och personer dömda för terrorbrott har kunnat resa mellan länderna utan någon kontroll, och samtidigt har arbetet för att förhindra att migranter med terrorympatier reser in i landet varit obefintligt.

Krisen 2015 tvingade regeringen att införa gränskontroller vid Öresundsbron och en rad hamnar i södra Sverige. Dessa kontroller har sedan regelbundet förlängts vid flera tillfällen, och därtill utökats till att gälla fler gränsövergångar och färjelägen. Syftet har också formulerats om till att främst gälla säkerhet och terrorism, utöver utlänningskontroll. Det är vår uppfattning att dessa gränskontroller ska permanentas, med permanent infrastruktur för att kontrollera vem som reser in i Sverige.

För att förhindra att personer som inte har rätt att vistas i Sverige reser in och ut som de behagar krävs det alltså ett fullgott gränsskydd i form av gräns- och ID-kontroller vid de delar av gränsen där migranter kan förväntas anlända. All inkommande trafik med buss, lastbil eller personbil ska kontrolleras av en kraftigt förstärkt gränskontrollorganisation. Endast id-kort eller pass från viseringsfria länder ska godtas, och i annat fall ska visum eller annan giltig handling för vistelserätt kontrolleras. Regeringen bör därför driva på en omförhandling av Schengensamarbetet så att samtliga länder kan upprätta ett fullgott gränsskydd.

Sverige bör även verka för vissa gränskontroller ska kunna placeras i utlandet, exempelvis i Danmark, för att enklare kunna hantera passagerarkontroller innan resenärerna når svensk mark. Kontrollerna ska dock vara effektiva för att inte passagerare ska få längre restid än nödvändigt.

Regeringen bör verka för att åstadkomma det vi nu har anfört.

60. Yttre och inre gränskontroll, punkt 41 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 41 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 12 och
avslår motionerna
2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,
2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C),
2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 3,
2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 9 och 59,
2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD) yrkandena 19 och 46 samt
2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Passfriheten i Norden och övriga Schengenområdet är en viktig liberal seger. Tillfälliga gränskontroller mellan Schengenländer är därför bekymmersamma. Den fria rörligheten och Schengensamarbetet försvåras när medlemsstater känner sig tvungna att sätta upp gränskontroller på grund av flyktingsituationen eller hot från terrorism. Målet måste vara att gränskontrollerna, inklusive de nu utökade gränskontrollerna, upphör så fort det är möjligt.

Länder som inte sköter sitt yttre gränsskydd ska först och främst få hjälp av EU:s gemensamma gränspolis. Den möjlighet som finns att tillfälligt suspendera dem från Schengen bör dock aktivt användas.

Detta bör regeringen verka för att åstadkomma.

61. En gemensam nordisk gränskontroll, punkt 42 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 42 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 56 och
bifaller delvis motion
2018/19:339 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns en risk att behovet av gränskontroller inom Europa blir långvarigt. Det gör det påkallat att inleda ett arbete med i första hand Danmark, men även Finland och Norge, i syfte att skapa en gemensam nordisk kontroll på gränsen mellan Danmark och Tyskland.

Regeringen bör således verka för att det i avsaknad av en fungerande yttre gränskontroll ska finnas en gemensam nordisk gränskontroll.

62. Frontex, punkt 44 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 28–30 och
avslår motion

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

För att hantera den migration som når EU:s yttre gränser har EU skapat Frontex, en byrå för yttre gränskontroll, som bl.a. organiserar patrullering och övervakning av den afrikanska västkusten och centrala Medelhavet. Den allt hårdare bevakningen av gränserna har lett till att fler väljer längre och farligare vägar. Tusentals människor har omkommit under flykten till Europa.

Frontex mandat har i allt väsentligt varit inriktat på att skydda EU:s gränser och saknat ett uttryckligt skydd för asylsökande eller andra utsatta grupper. Frontex har därför haft ödesdigra effekter för EU:s politik för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande. År 2016 antogs en ny förordning om ett europeiskt gräns- och kustbevakningssystem. Förordningen innebär delvis att Frontex ersätts av den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån, som har långt större befogenheter, mer resurser samt tre gånger så stor personalstyrka som Frontex. Den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån ska sättas in när ett EU-land utsätts för ett stort migrationstryck eller annan påfrestning. Nyligen aviserade EU-kommissionen också att den vill bygga Europas murar

ännu högre. Bland annat vill den öka Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns styrka från dagens ca 1 500 till 10 000 gränspolis.

Jag är djupt kritisk till utvecklingen av den europeiska gräns- och kustbevakningen och att EU bygger ännu högre murar. Som konsekvens kommer EU snart att ha en överstatlig gränspolis som finns till för att stoppa människor från att ta sig till Europa, för att rädda den inre rörligheten. Detta sker på bekostnad av att människor som flyr från krig och konflikter inte kan ta sig hit. Regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas.

Fram till dess att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån är avvecklad bör regeringen skyndsamt verka för att inriktningen av dess verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras.

EU har också arbetat aktivt för att tvinga bort civilsamhällets räddningsbåtar från Medelhavet och säkerställa att den libyska kustbevakningen ska kunna arbeta ostört och se till att inga flyktingar når europeisk mark. EU och Italien har genomfört en rad åtgärder som försvårat och blockerat hjälporganisationers arbete. I takt med att antalet hjälporganisationer på Medelhavet har minskat, har rutten blivit allt farligare. UNHCR:s statistik visar att var 18:e person som försöker ta sig över Medelhavet dör och att fler än 1 600 liv krävts hittills i år. Antalet dödsfall är sannolikt ännu högre, eftersom många människor bara försvinner utan att upptäckas eller registreras.

Jag är starkt kritisk till hur EU agerar för att stoppa räddningsinsatserna på Medelhavet och anser att Sverige bör motarbeta utvecklingen. Regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser på Medelhavet.

63. Frontex, punkt 44 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 13 och avslår motion

2018/19:297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 28–30.

Ställningstagande

För att få bort gränshinder mellan EU:s länder vill jag se en fortsatt förstärkning av Frontex och en utveckling mot en gemensam gränspolis med

uppgiften att direkt stärka och långsiktigt ta över ansvaret för EU:s yttre gräns, samtidigt som de mänskliga rättigheterna och rättsstatens principer värnas.

Detta bör regeringen verka för att åstadkomma.

64. Biometriska kännetecken, punkt 45 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 14 och

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 61 och 62.

Ställningstagande

Vi noterar den skyldighet som finns att verifiera biometriska kännetecken om det t.ex. råder tvivel om ett pass eller en resehandlings äkthet vid en in- eller utresekontroll. Användningen av biometriska kontroller vid Schengens yttre gränser bör dock öka. Det finns ett behov av obligatoriska kontroller av fingeravtryck för resenärer till Schengen från ett land utanför Schengen och på sikt även för dem som reser i motsatt riktning.

En annan åtgärd som skulle effektivisera kontrollerna är att införa automatiska gränskontroller. Genom sådana kan äktheten i ett pass värderas genom självbetjäning, och identiteten kan kontrolleras genom bl.a. ansiktsigenkänning. Detta tekniska stöd ger bättre förutsättningar för att kontrollera resenärer vid gränsen och ökar möjligheten att upptäcka missbruk genom s.k. look alike-användning av pass. Automatiska gränskontroller finns i flera länder i vår närhet, däribland Tyskland och Finland. Frågan om ett eventuellt införande av automatiska gränskontroller i Sverige har diskuterats under lång tid, men utan att det har lett till konkreta resultat.

Regeringen bör verka för att dessa förslag genomförs.

65. Id-kontroller, punkt 46 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2986 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Den tillfälliga lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för den allmänna ordningen eller den inre säkerheten i landet antogs den 12 november 2015 och upphörde den 21 december 2018. Denna lag möjliggjorde införandet av identitetskontroller, vilka bidrog till att snabbt och kraftigt bromsa inflödet av asylsökande.

Vi menar att det givetvis även efter den 21 december 2018 kan finnas ett behov av åtgärder som exempelvis identitetskontroller. Av den anledningen föreslår vi att den tillfälliga lagen återinförs med en giltighetstid om minst ett år efter vilket en förnyad analys av situationen bör genomföras.

66. Inre utlänningskontroller, punkt 47 (M, SD, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Adam Martinen (SD), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Josefin Malmqvist (M), Robert Halef (KD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2018/19:2768 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 17,
2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkandena 27 och 28 samt
2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Det är viktigt att återvändandet av asylsökande som har fått avslag fungerar. Detta är centralt för att legitimiteten i – och förtroendet för – asylrätten och vår reglerade migrationspolitik ska upprätthållas. Det är också centralt för att Sverige som land ska kunna vara generöst i att ge skydd till människor som är i behov av det. Att avvika eller att ”gå under jorden” innebär dels stora risker för den enskilda, dels att parallellsamhällen riskerar att etableras. Det är en utveckling som vi måste motverka.

Ett viktigt verktyg för att hitta människor som vistas här utan tillstånd och som ska utvisas är den inre utlänningskontrollen. Trots att problemet nu är större än förut talar tyvärr statistiken för att antalet genomförda inre utlänningskontroller är betydligt färre än tidigare.

Polisen bör därför få i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller och även få resurser att göra detta. De erfarenheter som myndigheten fick i samband med programmet Rättssäkert och effektivt verkställighetsarbete, Reva, som bedrevs 2009 till 2014, bör därvid tas tillvara. Programmet innebar dels ett större samarbete mellan Migrationsverket, Polismyndigheten och Kriminalvården, men också särskilda satsningar på chartrade plan, fördjupade kontakter med utlandsmyndigheterna och särskilda punktinsatser i det offentliga. Polisens rapporter visade att programmet var framgångsrikt och att det bl.a. frigjordes resurser som kunde läggas på att bekämpa annan brottslighet.

Vidare måste inre utlänningskontroller vara en integrerad del av polisens verksamhet så att de görs regelmässigt. Kontrollerna bör riktas mot platser där behovet är som störst. Polisen bör därvid ges möjlighet att utifrån empirisk erfarenhet och generella beteendemönster utföra kontrollerna för att hitta personer som befinner sig illegalt i landet, utan att detta utgör en diskrimineringsgrund. Det bör även vara möjligt för polisen att ta fingeravtryck och genomföra fingeravtryckssökningar i samband med inre utlänningskontroller. Dessutom bör polisen, när det finns giltiga skäl, kunna omhänderta t.ex. mobiltelefoner för att klargöra en persons identitet.

Regeringen bör vidta åtgärder för att åstadkomma det vi nu har anfört.

67. Europols mandat, punkt 48 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 60 och avslår motionerna

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 och

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Flera miljoner människor har sökt asyl i Europa under de senaste åren. Många har kommit till Europa med människosmugglares hjälp. Smugglarnätverk utnyttjar på ett skrupelfritt sätt den oerhört svåra situation som många människor befinner sig i och sätter deras liv i fara. Tusentals människor dör på Medelhavet varje år. Antalet dömda människosmugglare är samtidigt få.

Drivkraften att ta sig till Europa kan antas bestå för lång tid. Det är mot denna bakgrund viktigt med bl.a. polisiärt samarbete över gränserna för att

motverka kriminella nätverk som ägnar sig åt grov och organiserad människosmuggling. Europol och det polisiära samarbetet inom EU bör således vidareutvecklas.

Detta bör regeringen verka för.

68. Europols mandat, punkt 48 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 och

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkandena 1–3 och
avslår motion

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M) yrkande 60.

Ställningstagande

Gemensamma europeiska lösningar är nödvändiga för att komma åt problemet med grov organiserad brottslighet. Med en effektiv gränsöverskridande bevisning samt en samlad polisiär kompetens ökar möjligheten att identifiera transnationella kriminella trender och mönster. Detta är ofta helt avgörande för att se den helhet som nationella myndigheter kan missa. Europol har förvandlats från ett reaktivt mellanstatligt organ till en proaktiv undersökande EU-myndighet, men myndighetens mandat och kapacitet måste stärkas.

Europol har till skillnad från FBI i USA inte rätt att driva egna förundersökningar eller bedriva arbete med en egen operativ polisstyrka runt om i medlemsländerna. Uppgiften är i stället att bistå de nationella polismyndigheterna med information och samarbetsvägar. Byrån har själv påpekat att det krävs ett operativt mandat för att på ett mer effektivt sätt kunna bekämpa den europeiska organiserade brottsligheten. Ett första steg mot ett eget sådant mandat – som kräver fördragsändring – skulle vara att Europol ges möjligheten att runt om i unionen anställa nationellt behöriga poliser för tjänst i nya lokala Europolkontor i de olika medlemsländerna.

En av de viktigaste åtgärderna är att stärka den analytiska kapaciteten hos Europol. Hos Europol finns också spetskompetens om kreditkortsförfalskning, förfalskning av eurosedlar och produktion av syntetiska droger. Men analysfunktionen bör utökas väsentligt. Här ska några av EU:s främsta experter på t.ex. människohandel och barnpornografi finnas.

Eurojust, det straffrättsliga samarbetet mellan åklagare i EU-länderna, har i likhet med Europol inte någon möjlighet att bedriva någon egen

brottsutredande verksamhet, utan arbetar för att främja och förbättra samordningen mellan medlemsstaterna när det handlar om grov gränsöverskridande brottslighet, genom att t.ex. samordna åtal i flera medlemsstater samtidigt. Lissabonfördraget gör det möjligt att ge Eurojust rätt att bedriva förundersökningar och beordra spaning och tillslag i flera länder samtidigt. Det skulle vara en viktig förstärkning av det europeiska samarbetet mot grov och gränsöverskridande brottslighet.

Regeringen bör verka för att det vi nu har anfört ska genomföras.

69. Internationellt polissamarbete, punkt 49 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11 och

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 3 och

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Den grova organiserade brottsligheten innebär lidande och stor skada för både enskilda människor och företag, och också för samhället i stort. Den ökande våldsanvändningen är för närvarande ett av de största problemen kopplat till organiserad brottslighet. Våldet ökar både i omfattning och grovhet. Polisen gör också bedömningen att beväpningen har ökat; kriminella använder i ökad utsträckning skjutvapen. Organiserade kriminella nätverk verkar i hela landet.

Organiserad brottslighet ligger bakom huvuddelen av den gränsöverskridande brottsligheten, bl.a. människohandel och narkotikasmuggling. För att komma åt brottslighet som rör sig över gränserna behöver rättsväsendet samarbeta internationellt. EU-samarbetet innebär också stärkta möjligheter att bekämpa gränsöverskridande brottslighet.

Sverige behöver vidare intensifiera samverkan med Europol, Danmark och Tyskland för att, även vid ett avskaffande av de fasta gränskontrollerna, kunna motverka införseln av illegala vapen och narkotika och bekämpa människohandel.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det vi nu har anfört.

70. Internationellt polissamarbete, punkt 49 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 och
avslår motionerna

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 11,
2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C) yrkande 3 och
2018/19:2775 av Sofia Damm (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Ett ökat samarbete med EU:s grannländer är av stor betydelse för insatserna mot grov organiserad brottslighet. Det är positivt att Sverige på senare tid har ingått två avtal om samarbete om att bekämpa grov brottslighet med Moldavien, Georgien och Serbien.

Fler liknande samarbetsavtal, särskilt med övriga länder på västra Balkan där arbetet är inställt på ett framtida EU-medlemskap, skulle ytterligare förbättra möjligheterna att bekämpa grov och gränsöverskridande brottslighet. En förutsättning för sådana samarbeten är att rättssäkerheten upprätthålls och att de utformas på ett sätt som fullt ut är förenligt med respekten för de individuella fri- och rättigheterna.

71. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, punkt 50 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5 och
2018/19:2929 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6,
bifaller delvis motionerna
2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 och
2018/19:368 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6 och
avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17,
 2018/19:917 av Anders Hansson (M) och
 2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Internationella brottsnätverk som begår stölder av fordon, fordonsdelar, maskiner och verktyg, men även bostadsinbrott och butiksstölder, står för en allt större andel av tillgreppsbroten som begås i Sverige. I dag uppskattas utländska ligor ligga bakom drygt hälften av alla bostadsinbrott i Sverige. Stöldgodset från internationell tillgreppsbrottlighet förs ofta ut ur Sverige.

Tullverket ansvarar för att övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige i syfte att säkerställa att reglerna om in- och utförsel av varor följs. I dag saknas befogenheten att hindra en person eller stoppa ett fordon med misstänkt stöldgods vid Sveriges gräns. Tullverket bör ges ett utökad uppdrag om kontroller vid utförsel.

Regeringen bör återkomma med lagstiftning som ger Tullverkets tjänstemän befogenheter att stoppa och genomsöka fordon och kvarhålla personer som påträffats med misstänkt stöldgods. Lagstiftningen bör träda i kraft den 1 oktober 2019.

72. Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, punkt 50 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 50 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 13 och 17 samt

2018/19:368 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 6,

bifaller delvis motionerna

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 5 och

2018/19:2929 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 6 och

avslår motionerna

2018/19:917 av Anders Hansson (M) och

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Genom samverkan mellan olika myndigheter skapas optimala förutsättningar för att kunna upptäcka och beivra organiserad och annan grov brottlighet. Tullverket och andra myndigheter bedriver sedan 2009 en organiserad

samverkan inom ramen för projektet Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten. Detta är ett mycket framgångsrikt samarbete som vi menar bör intensifieras och utvecklas på olika sätt. Lagstiftningen behöver dock ses över ur olika perspektiv för att ytterligare öppna samverkansvägar, inte minst genom samkörning av relevanta data som finns tillgängliga hos olika myndigheter i väsentligt större utsträckning än vad som är möjligt i dag.

Vi anser vidare att Tullverkets främsta uppgift är brottsbekämpning. Tullverket bör därmed få befogenheter att stoppa, beslagta och hålla kvar gods eller transportörer i väntan på polisen.

Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder i enlighet med enligt det anförda.

73. Kränkingsersättning till poliser, punkt 52 (S, C, V, MP)

av Fredrik Lundh Sammeli (S), Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Rasmus Ling (MP) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 33,

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 9 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 18.

Ställningstagande

Riksdagen gjorde våren 2017 ett tillkännagivande till regeringen om att det bör utredas hur polisers rätt till ersättning vid allvarlig kränkning ska kunna utökas. Som framgår ovan överlämnade Blåljusutredningen också betänkandet Vissa polisfrågor – säkerhet vid förhör samt kränkingsersättning (SOU 2018:75) till Regeringskansliet i höstas och frågan om en eventuell översyn av skadeståndsreglerna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Vi vill inte föregripa denna beredning och anser därmed att motionerna bör avstyrkas.

74. Straffbelägga att störa polisens arbete, punkt 53 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 53 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:732 av Adam Marttinen m.fl. (SD).

Ställningstagande

I dag har en polis rätt att avvisa eller avlägsna en person från en plats när det är nödvändigt, om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Detsamma gäller om det behövs för att en straffbelagd handling ska kunna avvärjas. Personer kan dock utan risk för någon påföljd störa polisens arbete genom att distrahera och förolämpa polispersonal.

För att stävja detta beteende ska det göras en tydlig markering att polisens arbete inte får påverkas. Polisen bör ha befogenhet att redan i ett tidigt skede kunna agera för att säkerhetsställa lag och ordning. 13 § polislagen bör därför utvidgas till att även innefatta en möjlighet för poliser att avvisa, avlägsna och omhänderta personer som medvetet stör eller provocerar polisen. Den som distraherar en polis i dennas arbete bör även kunna straffas för ”störande av polismans ingripande” genom en ny kriminalisering i brottsbalken.

75. Ordningsvaktens befogenheter, punkt 54 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19 och
avslår motionerna
2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och
2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

En ny bestämmelse bör införas i lagen om ordningsvakter (LOV). Bestämmelsen ska skapa en tydlig möjlighet att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning inom en viss kommun. Det innebär bl.a. att ordningsvakter ska kunna förordnas att upprätthålla allmän ordning inom Stockholm.

Syftet med lagändringen är att göra det möjligt för kommuner att använda sig av ordningsvakter för att täcka upp för polisen i fråga om enklare uppgifter för att trygga ordningen inom kommunens område, i synnerhet patrullering på offentliga platser. I dag är det inte möjligt enligt LOV att förordna

ordningsvakter för att utföra generella uppgifter inom större geografiska områden; det krävs antingen att det rör sig om en specifik verksamhet eller att uppgiften är begränsad till en viss plats. I vissa kommuner förekommer det mer allmänt hållna förordnanden medan andra kommuner, t.ex. Stockholm, nekats sådana förordnanden. En lagändring är därför nödvändig.

Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

76. Ordningsvaktens befogenheter, punkt 54 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 54 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 1–3 och avslår motionerna

2018/19:760 av Boriana Åberg (M) yrkande 2 och

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

En av de grupper som i dag i ökande grad får upprätthålla ordningen är ordningsvakterna. Deras befogenheter är av naturliga skäl relativt begränsade, men de har kommit att utgöra ett viktigt komplement till polisen. Dock utnyttjas inte den resurs de är i den grad som behövs i dagens läge.

Blåljus på fordon används i dag av bl.a. trafikledare som arbetar i spårbinden trafik. Ordningsvakter kan också ha användning för blåljus i vissa uppdrag som kan innebära skillnad mellan liv och död. Vakterna åker till incidenter såsom pågående misshandel, rån, våldtäkt, slagsmål, överdoser och människor som står på perrongen och väntar på att hoppa framför ett tåg. Att inte få använda blåljus i sådana situationer är försvårande eftersom ordningsvakter som åker på ett larm dels måste hålla hastighetsgränserna, dels hindras i högre grad av annan trafik.

Att utöka ordningsvaktens befogenheter till att bli alltmer polisiära är såklart något man måste göra med försiktighet. Men i den verklighet vi nu befinner oss har ordningsvakter i vissa miljöer blivit ett viktigt komplement till polisen. Blåljus kan och bör givetvis regleras till att bara få användas vid larm med en viss prioritet, t.ex. prioritet 1 och därmed endast efter godkännande från uppdragsgivaren eller högre instans. Vi anser att detta bör utredas så att vi bättre kan nyttja den viktiga resurs som ordningsvakter har kommit att bli.

Enligt källor inom bevakningsbranschen har vårt samhällsklimat blivit allt hårdare. Människor som bär kniv hör till vardagen och är mer benägna att använda våld mot bl.a. ordningsvakter. För att möta en sådan samhällsutveckling behövs det nya verktyg. OC-sprej kan användas med mindre våld än en batong men med mer effekt. Batongen används när en person står nära medan OC-sprej skapar utrymme att agera på avstånd samt för att få kontroll på personer vid ett ingripande där batong eller den fysiska styrkan inte räcker. Vi anser att ordningsvakter efter prövning och godkännande av polis ska få bära och använda OC-sprej.

Ofta när en omhändertagen person väntar på polis tar det mellan en och två timmar innan polisen kommer. Ibland är personen väldigt utåtagerande genom att spotta och sparkas trots att personen är belagd med handfängsel. Detta resulterar i att ordningsvakter får lägga ett benlås, vilket gör ont för personen samt är fysiskt krävande för vakten och kan resultera i skador. Skulle ordningsvakter ha möjlighet att belägga personen med benfängsel skulle det göra mindre skada på personen, öka kontrollen på personen och minska skaderisken.

Spotthuva skulle underlätta arbetet då vakterna brukar få hålla i personers huvuden för att slippa få spott på sig. Det finns även stor risk att bli smittad av olika sjukdomar.

Regeringen bör enligt vår mening återkomma med sådana förslag.

77. Ett nationellt förbud mot tiggeri, punkt 57 (M, SD)

av Johan Forssell (M), Adam Marttinen (SD), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Josefin Malmqvist (M) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19,

2018/19:883 av Edward Riedl (M),

2018/19:1890 av Lars Beckman (M),

2018/19:2638 av Ellen Juntti (M) och

2018/19:2866 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Sveriges hittillsvarande hållning i fråga om tiggeriet har skickat dubbla signaler. Trots att tiggeri är tillåtet i Sverige har regeringen och myndigheterna på olika sätt försökt att göra det mindre lönsamt att tigga, bl.a. genom uppmaningar att inte ge pengar till tiggare. Det har även genomförts

förenklingar för markägare att få bort tiggarnas olagliga bosättningar. Ett nytt brott – människoexploatering – vars syfte är att kriminalisera ett beteende som innebär att man utnyttjar någon annan person för att bl.a. tigga har även införts. Bevisvärigheterna är dock uppenbara vad gäller den här typen av brottslighet eftersom många inblandade inte vill vittna. Det innebär att lagstiftningens genomslag i praktiken riskerar att bli begränsat.

Vissa kommuner har på egen hand försökt att reglera tiggeriet. Det har dock visat sig vara juridiskt komplicerat att införa lokala förbud, även om den ovan redovisade domen från Högsta förvaltningsdomstolen visar att det är möjligt.

Flera andra länder har regler som på ett eller annat sätt förbjuder tiggeri. I exempelvis Danmark är tiggeri förbjudet, och i Storbritannien är det förbjudet både att själv tigga och att uppmuntra någon som är minderårig att göra det. Erfarenheten från Norge visar vidare att möjligheten till kommunala förbud för tiggeri på allmän plats i praktiken används i begränsad utsträckning.

Mot denna bakgrund behövs ett nationellt tiggeriförbud. Lokala förbud innebär att staten överlämnar ansvaret för en i grunden nationell fråga till kommunerna.

Regeringen bör snarast återkomma med ett sådant förslag.

78. Lokala ordningsföreskrifter, punkt 58 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50 och

bifaller delvis motion

2018/19:2970 av Christian Carlsson (KD).

Ställningstagande

En kommun bör kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter som t.ex. anger att särskilda krav kan ställas inom ett begränsat område. Ordningsföreskrifterna kan tydliggöra att all nedskräpning, skadegörelse och illegalt klotter på offentlig plats är förbjudet. Andra exempel på föreskrifter är hur varor ska lastas, hur buller ska hanteras vid arbeten i offentliga miljöer, hur markiser och skyltar ska anordnas och att alkoholhaltiga drycker inte får förtäras inom vissa områden. Sammantaget är det ofta flera områden som kommunerna kan finna vara angelägna att hantera genom en lokal ordningsföreskrift. Det bör också vara möjligt för kommunen att i

ordningsföreskrifter ange riktlinjer för utdelande av flygblad, insamlingar av pengar eller uppställande av föremål utan lov från fastighetsägaren. Sådana ordningsföreskrifter bör även kunna vara ytterligare ett verktyg för att hindra olovliga bosättningar.

Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

79. Olovliga bosättningar, punkt 59 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20 och

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 och

avslår motionerna

2018/19:934 av Margareta Cederfelt (M) och

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Polismyndigheten får förelägga en person att ta bort anordningar som placerats på offentlig plats utan tillstånd eller i strid med kommunala ordningsföreskrifter. En offentlig plats är en väg, gata, trottoar, park eller liknande som är upplåten för allmänheten. Platsen ägs ofta av kommunen. Följs inte föreläggandet får Polismyndigheten vidta åtgärder. Polismyndigheten får även ingripa för att avvärja en straffbelagd handling.

Det första problemet är att polisen inte ingriper i de fall EU-tiggarna utnyttjar offentliga platser som bostadsändamål.

Gäller det däremot en otillåten bosättning på en plats som inte är offentlig är ordningslagen inte tillämplig och markägaren får i stället vända sig till Kronofogdemyndigheten för att ansöka om särskild handräckning. Denna process är långdragen och ineffektiv och leder till att EU-migranterna ges tid att skräpa ned och ockupera allmänna områden. Dessutom måste hela processen upprepas om lägren bara flyttas några meter. Vi föreslår därför att kronofogden inte ska ha med dessa frågor att göra, att någon s.k. besittningsrätt inte ska finnas i dessa fall samt att polisen när som helst ska kunna avlägsna de boende i illegala kåkstäder utan något specifikt krav på identifikation eller dokumentation.

Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

80. Olovliga bosättningar, punkt 59 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Robert Halef (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 20,

2018/19:934 av Margareta Cederfelt (M) och

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5.

Ställningstagande

Olovliga bosättningar ska inte accepteras. Kommunen måste få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs. Ett beslut om avhysning måste därför kunna gälla ett större område, och ett system med lokala ordningsvakter bör övervägas.

Vidare måste handräckning kunna ske snabbare än i dag. Staten måste därutöver se över de kostnader som uppkommer kring särskild handräckning, bortforsling och städning m.m. som i dag drabbar kommuner och markägare. Översynen ska leda till lägre kostnader och effektivare hantering för markägaren.

Kommunerna bör dessutom i lokala ordningsföreskrifter kunna ange vad som kräver ett särskilt godkännande på allmän mark i syfte att upprätthålla ordningen.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

81. Skyddade personuppgifter, punkt 60 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 31 och avslår motion

2018/19:1630 av Lotta Olsson (M).

Ställningstagande

Det har blivit vanligare att poliser, främst de som arbetar i yttre tjänst, efterfrågar skyddad identitet. Detta är bl.a. en följd av att poliser ofta filmas av allmänheten under ingripanden. För att säkerställa tryggheten för poliserna och deras familjer vill vi se ett system där skyddad identitet beviljas alla poliser i yttre tjänst som efterfrågar det.

Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

82. Anonymitet i rapporter, punkt 61 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Jennie Åfeldt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 61 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 32.

Ställningstagande

I kampen mot den grova organiserade brottsligheten måste polisernas identitet skyddas i större utsträckning. Det senaste året har flera poliser och deras hem blivit mål för attacker utanför tjänsten.

Samhället ska aldrig acceptera att barn och anhöriga blir måltavlor när kriminella försöker undgå rättvisan. Vi vill därför utreda hur poliser ska kunna anonymiseras vid gripandet av grovt kriminella.

83. Polisvittnen, punkt 63 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Att vittna i tingsrätt är en del av polisens arbetsuppgifter, och poliser blir kallade enligt samma regler som alla andra parter i en förhandling.

Rättsväsendet är skyldigt att garantera medborgarna ett rättssäkert och effektivt domstolsförfarande. Det kan dock av olika skäl gå lång tid mellan att en förundersökning påbörjas och att huvudförhandlingen i målet inleds. Polisen som kallas att vittna kan under denna tidsutdräkt exempelvis ha hunnit gå på föräldraledighet eller kanske byta arbete, alternativt vara hemma för vård av sjukt barn när det väl är dags för rättegång. Tidpunkten för när vittnesmålet ska lämnas anpassas inte heller till polisens arbetstider eller arbetsuppgifter, utan det händer att många poliser vittnar i domstol på sin fritid, trots att vittnesmålet i princip uteslutande baseras på den enskilda polisens yrkesutövning.

Jag anser att det behöver vidtas åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol, samtidigt som detta inte får leda till rättssäkerhetsförluster i form av inställda förhandlingar eller omotiverat utdragna domstolsprocesser. Ett alternativ skulle t.ex. vara att poliser som kallas att vittna på sin fritid, under föräldraledighet eller vid vård av sjukt barn undantas från vitesregleringen samt kompenseras på lämpligt sätt av myndigheten.

Regeringen bör uppdraga åt Polismyndigheten att vidta åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol.

84. Förmedling av målsägandebitråde, punkt 64 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:759 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Dessvärre brister ibland polisen när det gäller förmedlingen av målsägandebitråde till brottsoffer. Enligt Brottsofferjouren (tidigare Brottsofferjourernas riksförbund) visar en rad tidigare undersökningar att brottsoffer inte fått informationen och detta innebär att målsägandebitråde inte har förordnats i den utsträckning som det borde eller att det har förordnats sent i rättsprocessen. Tyvärr finns det inget som tyder på att förmedlingen börjat fungera bättre sedan dessa undersökningar gjordes.

Jag anser att det är viktigt att alla som har rätt till ett målsägandebitråde också får det. Det är därför centralt att rutinerna kring förmedlingen inte brister. Förmedlingen av målsägandebitråde måste prioriteras av polisen redan under det inledande förundersökningsstadiet, förslagsvis i samband med att polisanmälan görs.

Regeringen bör därför ge i uppdrag till Polismyndigheten att se över hur tillämpningen av 13 a § förundersökningskungörelsen om förmedling av målsägandebiträden kan förbättras.

85. Demonstrationstillstånd, punkt 68 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 68 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 30.

Ställningstagande

Yttrande- och demonstrationsfriheterna är grundläggande och varje människa har rätt att uttrycka sina åsikter, men i de fall dessa åsikter manar till våld, krigsbrott och terror ska inte det offentliga vara med och stödja det. Demokratin angrips av flera olika grupper som vill påverka vårt samhälle med våld och hot. Hoten kommer delvis från den islamistiska miljön men även från vit makt-miljön och den autonoma vänstermiljön.

För att mota tillbaka de våldsbejakande organisationerna måste samhället markera tydligare än i dag. Det finns en möjlighet i ordningslagen att ställa krav eller t.o.m. säga nej till demonstrationer när man t.ex. vet att det har gått våldsamt till förut, men det sker inte tillräckligt ofta.

Jag vill se en förändring i polisens hantering av ansökningar om demonstrationstillstånd.

86. Falska uppgifter i polisförhör, punkt 69 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 69 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

I dag kan det vara straffritt att ljuga i polisförhör för att skydda en brottsling. När någon lämnar ett falskt alibi för att exempelvis skydda en gängmedlem från rättvisan försvåras redan komplicerade brottsutredningar. Vi vill därför ändra lagstiftningen så att det blir straffbart att bl.a. lämna ett falskt alibi vid ett polisförhör.

Regeringen bör återkomma med ett sådant förslag.

Särskilda yttranden

1. En mer effektiv polis, punkt 1 (C)

Jonny Cato Hansson (C) anför:

Centerpartiet har enats i frågan om antalet polisanställda och om attraktiviteten i polisyrket i den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Jag väljer därför att inte yrka bifall till motion 2018/19:2861 yrkande 1 om en mer effektiv poliskår med bättre arbetsvillkor och starkare lokal koppling utan avser att genomföra förslaget i enlighet med överenskommelsen där det framgår att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna har kommit överens om följande: ”10 000 fler polisanställda till 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor”.

2. Ökade möjligheter för allmänheten att följa polisens resultat, punkt 2 (L)

Juno Blom (L) anför:

Liberalerna har enats i frågan om antalet polisanställda och om attraktiviteten i polisyrket i den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Jag väljer därför att inte yrka bifall till motion 2018/19:2596 yrkande 1 om ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt utan avser att genomföra förslaget i enlighet med överenskommelsen där det framgår att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna har kommit överens om följande: ”10 000 fler polisanställda till 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor”.

3. Deltidspoliser, punkt 22 (C, L)

Juno Blom (L) och Jonny Cato Hansson (C) anför:

Centerpartiet och Liberalerna har enats om antalet polisanställda och om attraktiviteten i polisyrket i den sakpolitiska överenskommelse som slöts i januari 2019 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Vi väljer därför att inte yrka bifall till motion 2018/19:2819 yrkande 22 om en ökad möjlighet att deltidanställa poliser utan avser att genomföra förslaget i enlighet med överenskommelsen där det framgår att Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna har kommit överens om följande: ”10 000 fler polisanställda till 2024. Attraktiviteten i polisyrket ska förstärkas genom bättre villkor”.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:3 av Robert Stenkvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på registrering av kontantkort till mobiltelefoner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:47 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all myndighetsutövning ska vara neutral och att uniformer därmed ska vara helt fria från såväl religiösa som politiska markörer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:82 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Rikspolisstyrelsen ska åläggas att ta ett nationellt helhetsansvar för att kartlägga, bekämpa och lagföra de individer och organisationer som ägnar sig åt kriminell djurrättsaktivism och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:119 av Josef Fransson och Mattias Bäckström Johansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att varje kommun ska ha rätt till en lagstadgad minimibemanning av poliser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk utredning bör tillsättas för att utreda om Polismyndighetens samlade byråkrati kan minskas och organisationen göras effektivare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:129 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om blåljus på fordon och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om OC-sprej och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fotfängsel/spotthuva och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om LOB-bussar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett relativt rikttal för att säkerställa att poliser utbildas i takt med befolkningsökningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en högkvalitativ polisutbildning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda antagningskrav till polisutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om slopande av positiv särbehandling och kvotering och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om större fokus på praktiska ämnen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om renodling av arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler karriärvägar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvalitet framför kvantitet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om neutrala polisuniformer och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade befogenheter vid upplopp och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad polisarrest och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad nödvärnsrätt för polis och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt att tillfälligt avvisa anmälningar och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätt att avvisa anmälningar som inte härrör från brottslighet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för polis att få bära tjänstevapen utanför tjänsten och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare för poliser att få skyddade uppgifter och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anonymitet i rapporter som rör organiserad brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt rätt till kränkingsersättning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:133 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt ansvar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om befogenheter att kvarhålla transportör i väntan på polis och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Tullverkets samverkan med andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återinförd möjlighet att använda kräkmedel mot misstänkta narkotikalangare och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklade regler för avhysning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en handlingsplan för Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om militära resurser till stöd för polisens arbete och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gränskontroller och Schengensamarbetet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:136 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa straffrabatten vid otillåten utredning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:150 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring åtgärder för hur vi stärker tryggheten för Sveriges butiksägare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:210 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur identitetsstöder effektivare ska beivras och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:254 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera upp hotet från djurrättsextremister samt flytta över ansvaret för dessa frågor till Säkerhetspolisen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:269 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lätta upp förbudet för polisen att behandla känsliga personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva förbudet för polisen att söka på känsliga personuppgifter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:275 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en utmärkelse för extraordinära insatser inom polis och räddningstjänst och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:294 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en ny uppdaterad strategi mot ekonomisk brottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:297 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att den europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån avvecklas och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör verka för att inriktningen av den europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet ändras på ett djupgående sätt så att både asylrätten och skyldigheten att bistå skeppsbrutna respekteras och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att EU slutar hindra räddningsinsatser i Medelhavet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:325 av Michael Anefur (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kommunal polis med ettårig utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:332 av Markus Wiechel och Richard Jomshof (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nationell djurskyddspolis och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att djurskyddspolisen bör samordnas centralt för att effektivisera arbetet och bör ansvara för vidare utbildning inom djurskyddsområdet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:339 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam nordisk gränsbevakning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:347 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka polisens befogenheter att göra razzior hos missbrukare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:354 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera hotellagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:363 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra hanteringen av poliser som använt sina tjänstevapen för att oskadliggöra ett hot, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:368 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tullverket befogenheter att stoppa och hålla kvar förövare för att sedan lämna en eventuell förundersökning till polisen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:402 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsprovokation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:486 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda ifall lagstiftning behöver stärkas eller om ny brottslagstiftning behövs för att bekämpa brott på deep web och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda om polisen behöver ges nya befogenheter för att stoppa brott på deep web, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska ansvara för att utreda vilka typer av brott som förekommer på deep web och i vilken omfattning brotten sker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:487 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna våldet i de svenska förorterna som en nationell kris och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler närvarande poliser ska finnas i de särskilt utsatta områdena och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att lyfta utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta efter Södertäljemodellen i resten av Sverige för att få stopp på gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:499 av Roger Haddad (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se till att skärpa antagningskraven för att bli polis, inte sänka dem ytterligare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:526 av Gulan Avci (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att öronmärka resurser för att utreda sexbrott, trafficking, människohandel och prostitution och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:659 av Rasmus Ling (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkt stöd till avhopparverksamhet från kriminalitet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:690 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer måste göras för att stävja id-kapningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:692 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Polismyndigheten att vidta åtgärder för att underlätta för poliser att vittna i domstol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att utveckla och förankra nationella arbetssätt och metodstöd för utredning av it-relaterade sexualbrott samt se över strukturen för brottsamordning och samverkan mellan polisregionerna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag i syfte att öka antalet civila utredare inom Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att polisutbildningen blir en högskoleutbildning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över möjligheterna att skapa fler ingångar till polisutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Polismyndigheten i uppdrag att långsiktigt förstärka mångfaldsarbetet och fördjupa den mångkulturella kompetensen hos myndighetens anställda och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:712 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av skärpt lagstiftning för att motverka organiserad brottslighet riktad mot offentligt finansierad verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:732 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och föreslå en lagändring för att kunna beivra handlingar då en eller flera personer medvetet stör polisens arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:759 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till Polismyndigheten att se över hur tillämpningen av 13 a § förundersökningskungörelsen om förmedling av målsägandebiträde kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:760 av Boriana Åberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga utökade befogenheter för säkerhetspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:845 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den oacceptabla utvecklingen med ett stort antal sexualbrott och nedlagda våldtäktsanmälningar snarast måste brytas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:847 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka tryggheten för djurhållande lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:858 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge rättsvårdande myndigheter i uppdrag att prioritera stävjandet av svarttaxi och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:873 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förminska eller helt ta bort brottsbekämpande myndigheters ansvar för att betala avgifter till teleoperatörer för avlyssningskopplingar inom brottsbekämpningen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:875 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att studera, utreda och eventuellt därefter införa en liknande trafikpolis som tyska BAG i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:882 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta brottsprovokation vid misstänkt sexualbrott mot i synnerhet unga och personer med intellektuell funktionsnedsättning på internet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:883 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt tiggeriförbud och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:884 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktivt arbeta för att stoppa utländska stöldligor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:890 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma förmedlingen av svarttaxi via nätet i syfte att prioritera stävjandet av detta och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:891 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur rekryteringen för polisen ska gå till för att möjliggöra långsiktig tillväxt till ett viktigt framtidsyrke och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen efter genomförd kvalitetsprövning ska kunna leva upp till en kontaktgaranti och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:893 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samhällets skydd för näringsidkare som arbetar med djurhållning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla samhällets skydd för forskare som arbetar med djurförsök och deras forskningsresultat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt återkomma med konkreta lagförslag i de delar det krävs

enligt tidigare tillkännagivande om samhällets skydd för näringsidkare och forskare som arbetar med djur, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:900 av Maria Gardfjell och Rasmus Ling (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad miljöbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:916 av Anders Hansson och Annicka Engblom (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en gemensam grundutbildning för polisens, Tullverkets och Kustbevakningens brottsbekämpande personal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tull- och kustbevakningsutbildningen bör jämföras med högskoleutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:917 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över myndigheters befogenheter att lagra trafikuppgifter tillhandahållna av transportföretag m.fl. och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:918 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka organisatoriska och arbetsmetodiska förbättringar som kan genomföras inom Polismyndigheten för att stävja olaglig yrkestrafik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:922 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till fler poliser i Sverige och i Skaraborg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att placera en av polisens nya polisutbildningar i Skaraborg och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:934 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över verktygen för att hantera olagliga bosättningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:942 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att förstärka polisen i Norrland och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:960 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en förstärkt och mer effektiv polis och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:976 av Erik Ottoson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens uppgifter och befogenheter gentemot allmänheten vid räddningsinsatser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:981 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och skärpa lagarna kring oriktiga fakturor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:985 av Lars Püß och Åsa Coenraads (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge låsmeds företag ett uttryckligt författningsstöd för att göra registerkontroller i samband med anställningar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1026 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den polisiära närvaron på Östergötlands landsbygd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1078 av Olle Thorell m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en lokalt förankrad polis som har goda möjligheter att arbeta förebyggande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1121 av Thomas Morell m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att polisfordon är rätt utrustade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1151 av Pia Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att polisen har en ändamålsenlig organisation för trafikpolisen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1157 av Ingela Nylund Watz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av att ge polisen bättre möjligheter att motverka buskörning med mc och moped och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1188 av Lawen Redar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en satsning på förebyggande insatser i brottsutsatta bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1258 av Runar Filper (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler poliser bör stationeras ut i landsbygdskommunerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öppettiderna för polisstationerna på landsbygden bör utökas kraftigt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om djurskyddspolis på nationell nivå och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta avhysningen av illegala ockupanter av mark och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1319 av Mattias Ottosson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över om ordningsvakter ska inordnas inom auktoriserade företag för att kunna utöva sitt yrke och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar som medger möjligheten att utlysa lokala undantagstillstånd bör utredas samt implementeras och tillkännager detta för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliga mål bör sättas upp för ordningsmakten för att komma till rätta med våldsproblematiken i de värst drabbade utanförskapsområdena och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att situationen i de särskilt utsatta områdena och den generella utmaning som subversiva kriminella element utgör mot statens våldsmonopol ska kategoriseras som ett inre säkerhetshot och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1421 av Alexandra Anstrell och Maria Stockhaus (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av karriärmöjligheter för polis i yttre tjänst och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1433 av Josefin Malmqvist (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att anmälningar om bidragsbrott också utreds och lagförs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1536 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten för polisen att använda kroppsskanner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1557 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen om vilka som har rätt att genomföra fartkontroller och kontroller av fordon på våra vägar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1559 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en polisutbildning i Örebro och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1630 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om poliser ska kunna få dolda adresser och personuppgifter på ett lätt sätt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1631 av Lotta Olsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa en onlineknapp eller en alarmknapp på nätet för att motverka grooming och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga gemensamma skyddsåtgärder inom EU i syfte att motverka grooming och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1650 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att råda bot på gängkriminaliteten genom att införa ett belöningssystem och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1872 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om intäkter från polisens stöldgodsförsäljning kan gå till Brottofferdonden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1890 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att införa ett nationellt tiggeriförbud och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1934 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för samlokalisering av polisstationer i gränsområden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1936 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för polisen att upphandla it-forensiska tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1937 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att hantera problemen med störande musik från fordon i bostadsområden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvara den fria rörligheten inom EU och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Frontex och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett europeiskt FBI och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2045 av Arman Teimouri m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen (1966:742) om hotell- och pensionatrörelse ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbyggnaden av polisen ska få genomslag i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2071 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trafikpolisen i andra länder och dess organisering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2075 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över ordningsvakters rätt till kränkingsersättning och om denna borde utvidgas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2082 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekämpa vardagsbrottslighet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2162 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens närvaro på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polis och åklagare bör prioritera allvarlig och organiserad jaktbrottslighet samt införa ett arbetssätt som minskar genomströmningstiden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en nationell djurskyddspolis och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2380 av Niels Paarup-Petersen och Sofia Nilsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort gränskontrollerna mellan Danmark och Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2386 av Niels Paarup-Petersen (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en lex Ahmed kan införas för polisen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2453 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetensutveckling inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisiär forskning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda fler alternativa vapen till polisen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens tekniska arbetsverktyg och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbt stärka polisens förmåga och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationellt samarbete och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2455 av Tuve Skånberg m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om personuppgiftslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2469 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot trakasserier och brott på internet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2473 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska få större befogenheter att säkerställa att ordningslagarna följs och att beslut om avhysning ska gälla ett större område och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2481 av Kristina Yngwe (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det europeiska polissamarbetet och informationsutbytet avseende djurrättsrelaterad brottslighet måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet för eftersöksjägare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2487 av Per Åsling (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en förbättring av landsbygdstrygghet ska utgå från regionala och lokala behov och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2569 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra tunnelbanepolis samt klotterutbildad polis i Stockholms län och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2589 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om operativt mandat för Europol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den analytiska kapaciteten hos Europol och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Eurojust och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samarbetsavtal med länder i EU:s närområde och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2596 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade möjligheter för allmänheten att följa brottsutvecklingen och polisens resultat lokalt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverket för behörighet till högre polisbefattningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fortsatt renodling av polisens arbetsuppgifter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handräckning vid omhändertagande av berusade personer och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta uppgifter från polisen till kommuner eller andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polistillstånd för danstillställning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polistillstånd för hotell- och pensionatsverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kränkingsersättning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens samarbete med kommuner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens samarbete med civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen måste ta brott mot jägare på stort allvar, då detta utgör extremistiskt politiskt våld, och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2638 av Ellen Juntti (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2650 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till tidsatta krav för polisiär uttryckning vid allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2689 av Pia Steensland m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för att rättsvårdande myndigheter ska kunna koordinera spaning på nätet för att kartlägga försäljningen av dopningspreparat och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ökade resurser till utredning och lagföring av miljöbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2734 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska ges tillräckliga resurser för nykterhetskontroller och möjlighet att beivra överträdelse och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motsvarande möjligheter att slumpmässigt kontrollera förare vad gäller påverkan av alkohol ska finnas vad gäller påverkan av andra droger om det kan genomföras med bibehållen integritet för föraren och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av fler trafikpoliser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2765 av Mikael Oscarsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen och tullen ska få sätta upp ANPR-kameror vid samtliga svenska gränsvägar och färjor och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att Sverige har en fungerande gränspolis och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2768 av Hans Eklind m.fl. (KD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer resurser till polisen för att kunna verkställa avvisningar, utvisningar samt fler inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2775 av Sofia Damm (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera samverkan med Europol såväl som med Danmark och Tyskland för att kunna stoppa införseln av framför allt illegala vapen och narkotika vid den skånska gränsen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den polisiära närvaron vid gränsövergångar, likt operation Gunder, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta Skåne gå före och pröva en modell för kommunal polisverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka utbytet med Danmark för att ta lärdom av framgångsrika danska modeller för att stävja den grova brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2819 av Tobias Billström m.fl. (M, C, KD, L):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad möjlighet att deltidsanställa poliser och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett utrustningslyft inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över en garanterad uttryckningstid vid allvarliga brott och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra vissa av polisens specialenheter och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metoder för att motverka kriminalitet och öka tryggheten i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda sexualbrottsgrupper inom polisen och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa antalet i Sverige godkända id-handlingar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2843 av Annika Qarllsson m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör säkerställas att arbetet med människohandel, koppleri och sexköp prioriteras av polisen och att på så vis fler fall upptäcks och lagförs och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2855 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen till Polismyndigheten bör påtala samt följa upp vikten av att prioritera säkerhet i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer effektiv poliskår med bättre arbetsvillkor och starkare lokal koppling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en stärkt rättskedja med fler lagförda brott och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot brott i vissa områden och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisens agerande vid demonstrationer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2866 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt förbud mot tiggeri och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2868 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer effektiv polis med tydligare mål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Polismyndigheten tydligare direktiv om att den ökning av antalet poliser som sker under nästa mandatperiod i första hand ska placeras på lokalpolisområdesnivå och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformerad polisutbildning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge tydligare möjligheter att få en anpassad polisutbildning för de personer som har börjat arbeta hos polisen och som har särskild kompetens och/eller arbetslivserfarenhet från andra områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisutbildningen bör ske på fler orter samtidigt som möjligheterna till distansutbildning byggs ut, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra riktade informationsinsatser till särskilda grupper och att Rekryteringsmyndigheten bör ges ett tydligt uppdrag att arbeta aktivt och uppsökande över hela landet och inte minst i olika utanförskapsområden i syfte att locka fler kvalificerade personer att söka till polisutbildningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att renodla polisens arbetsuppgifter för att möjliggöra fokus på kärnuppgifterna att förebygga, förhindra och utreda brott och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bättre samarbete mellan polisen och andra aktörer, exempelvis genom samarbetsavtal med hemvärnet och andra lokala frivilligorganisationer, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett system med deltidspolis och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att polisen har acceptabla svarstider när allmänheten söker kontakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över polisens samlade trafikövervakande arbete i syfte att tillgodose en god och säker trafikmiljö och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att polisen har en fullgod kompetens för att kunna upprätthålla det trafikövervakande arbetet i fråga om tung trafik och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att poliser som utsätts för brott i tjänsten ska ha rätt till kränkingsersättning i större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en tydlig möjlighet att ge ordningsvakter ett generellt förordnande att medverka till att upprätthålla allmän ordning inom en viss kommun och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2869 av Tomas Tobé m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda grupper som är specialiserade på sexualbrott i polisens samtliga sju regioner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2870 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka polisens arbete mot seriebrottslighet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen i fler fall än i dag ska kunna publicera övervakningsbilder på misstänkta gärningsmän och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2871 av Tomas Tobé m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen möjlighet att besluta om s.k. zonförbud och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en möjlighet att besluta om särskilda visitationszoner och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga polisens möjlighet att betala ut tipspengar, särskilt i syfte att komma åt fler illegala vapen, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som lämnar ett falskt alibi under exempelvis ett polisförhör ska kunna dömas för brott och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer specialiserade narkotikapoliser och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de rättsvårdande myndigheterna ska få fler verktyg för att komma åt gängmedlemmar och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra reglerna kring utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan statliga och kommunala myndigheter så att brottsbekämpande samarbete mellan kommun och stat underlättas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Tullverkets tjänstemän bör ges befogenhet att stoppa och genomsöka fordon samt kvarhålla personer som påträffats med misstänkt stöldgods, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta åtgärder i syfte att stävja missbruket av pass och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som grovt missbruk av urkund och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att system med automatiska gränskontroller i Sverige bör undersökas och att arbetet bör ges hög prioritet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2901 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera hur trafikpolisen fungerar i andra europeiska länder i syfte att hitta goda exempel på hur svensk trafikpolis skulle kunna organiseras och arbeta på ett effektivare sätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD):

50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommuner ska kunna besluta om lokala ordningsföreskrifter inom begränsade områden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2921 av Johan Forssell m.fl. (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en egen fungerande gränskontroll då det är påkallat och tillkännager detta för regeringen.

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska ges i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen ska ges effektivare verktyg för inre utlänningskontroll – t.ex. ska det vara möjligt att ta fingeravtryck och genomföra fingeravtryckssökning – och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en nordisk gränskontroll som kan sättas in för det fall det är påkallat och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s yttre gräns ska stärkas och länder som inte lever upp till de krav som ställs i detta avseende ska kunna få sitt medlemskap i Schengensamarbetet utvärderat och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Europol och det polisiära EU-samarbetet ska vidareutvecklas och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biometriska kontroller vid Schengenområdet yttre gränser ska användas i större utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontroll av fingeravtryck för resenärer till Schengen från länder utanför Schengen och på sikt även för dem som reser motsatt väg ska vara obligatorisk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2929 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med lagstiftning som ger Tullverkets tjänstemän befogenhet att stoppa och genomsöka fordon samt kvarhålla personer som påträffats med misstänkt stöldgods med ikraftträdande den 1 oktober 2019, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2968 av Patrik Jönsson m.fl. (SD):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler och mer effektiva kontroller vid gränsöverskridande trafik och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta med kontroller av passagerare och gods vid gränsöverskridande tågtrafik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2970 av Christian Carlsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra kommuners möjlighet att begränsa tiggeriets utbredning genom lokala ordningsföreskrifter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2971 av Christian Carlsson (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över vapenlag (1996:67), vapenförordning (1996:70) och tillämpningen av FAP 104-2 (Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisens skjutvapen m. m.) med syfte att se över möjligheten att under vissa omständigheter låta polisman bära vapen utanför tjänst, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2986 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förlängd eller ny lag om möjlighet till särskilda åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2987 av Paula Bieler m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer resurser till Polismyndigheten för inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förstärkning av gränskontroller och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2989 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av samverkan mellan relevanta myndigheter för att förhindra och upptäcka brottslighet kopplad till välfärdssystemen och tillkännager detta för regeringen.